

46619

o ljudskih šolah

z najvažnejšimi

izvršitvenimi predpisi

vštevši

dokončni šolski in učni red za obče ljudske šole
in za meščanske šole.

S primerjalnimi opomnjami za praktično šolsko službo in s stvarnim kazalom.

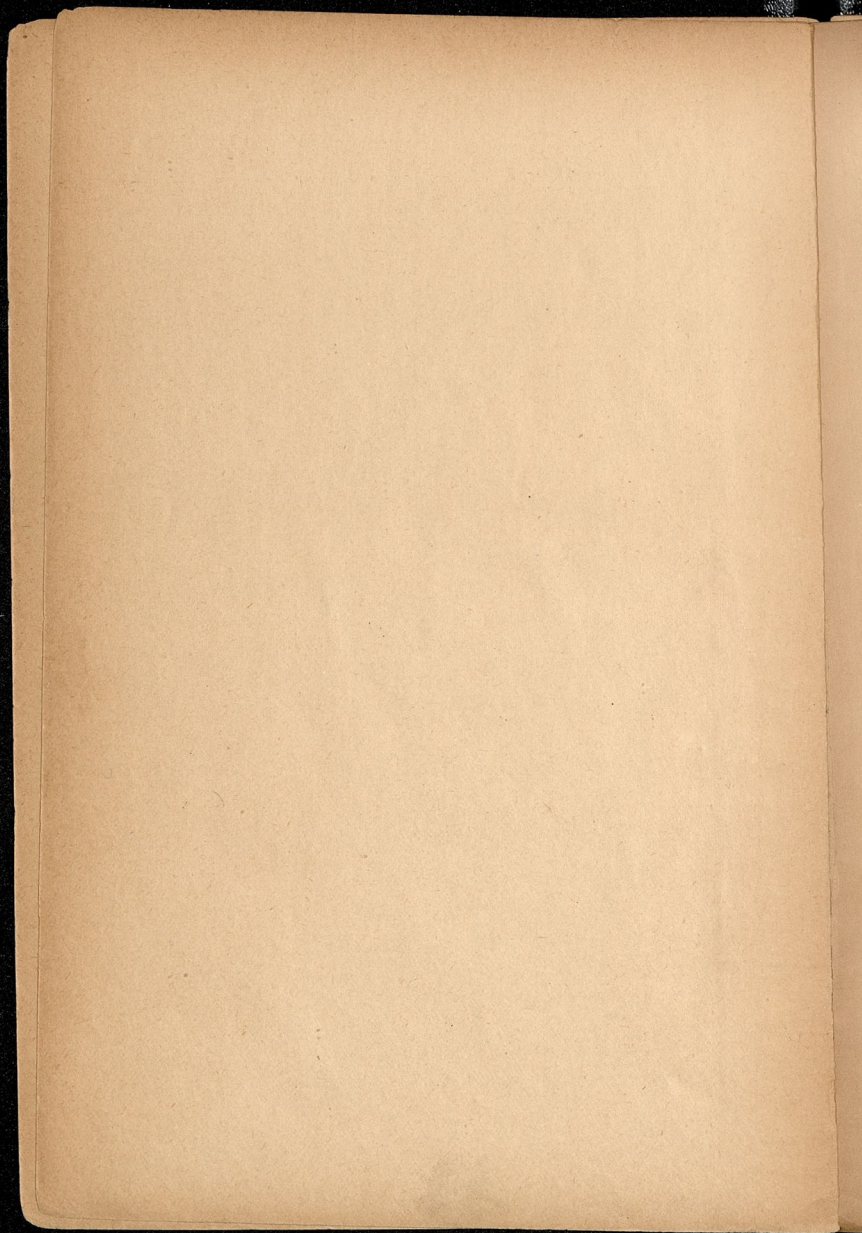
Izdano po naročilu c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk.

Cena 80 h.

Na Dunaju.

V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig.

Državni zakon o ljudskih šolah

z najvažnejšimi

izvršitvenimi predpisi

vštevši

dokončni šolski in učni red za obče ljudske šole
in za meščanske šole.

S primerjalnimi opomnjami za praktično šolsko službo in s stvarnim kazalom.

Izdano po naročilu c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk.

Cena 80 vinarjev.

Na Dunaju.

V cesarski kraljevi zalogi šolskih knjig.

1906.

46619

—: Pridržujejo se vse pravice. —

030023289

I.

Zakon z dne 14. maja 1869. l. (drž. zak. št. 62 — min. uk. št. 40 iz l. 1869.).

s katerim se ustanavljajo načela za poučevanje na ljudskih šolah, in

Zakon z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53 — min. uk. št. 15 iz l. 1883.),

s katerim se izpreminjajo nekatera določila zakona z dne 14. maja 1869. l. (drž. zak. št. 62).

(Državni zakon o ljudskih šolah.)

(S čl. I zakona z dne 2. maja 1883. l. so se razveljavili §§ 3, 7, 8, 10, 11, 15, 17, 18, 19, 21, 23, 29, 30, 32, 36, 38, 41, 42, 46, 48, 53, 54, 59, 62, 75 zakona z dne 14. maja 1869. l. in na mesto njih so dobila moč v naslednjem besedilu obsežena določila; izpremenjena mesta zakona so razvidna, ker je pred njimi postavljena zvezdica *).

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora izdajam nastopni zakon:

A. O javnih ljudskih šolah.

I. Namen in uredba šol.

§ 1. Ljudski šoli je naloga, otroke npravno-versko vzgajati, razvijati jim duševne moči, oskrbovati jih s potrebnimi znanostmi in zvedenostmi, da se lahko dalje izobrazujejo za življenje, in dajati jim pravo podstavo, da bodo kdaj vrli ljudje in državljani.¹⁾

§ 2. Vsaka ljudska šola, ki se ustanovi ali se vzdržuje docela ali deloma ob državnih, deželnih ali občinskih

¹⁾ Prim. §§ 1, 32, 71, 152, 201 (2. odst.) in 213 š. i. u. r., nadalje besedilo za prisego pri § 110 in § 119 š. i. u. r.

stroških, se šteje za javno napravo ter sme vanjo kakor takšno hoditi mladina katere si bodi vere.

Ljudske šole, drugače ustanovljene in vzdrževane, so zasebni zavodi.

1. Obča ljudska šola.

* § 3. Učni predmeti obče ljudske šole so:

veronauk; ¹⁾

čitanje in pisanje; ²⁾

učni jezik; ³⁾

računstvo, ⁴⁾ v zvezi z geometrijskim oblikoslovjem;

učencem najdounnejše in najimunitnejše, kar jim je treba vedeti iz prirodopisa, prirodoslovja, zemljepisa in zgodovine s posebnim ozirom na domovino in nje ustavo;

risanje; ⁵⁾

petje; ⁶⁾

dalje:

ženska ročna dela za deklice; ⁷⁾

telovadba za dečke obvezna, ⁸⁾ za deklice neobvezna ⁹⁾.

Kakor ima katera šola več ali manj učiteljev, tako se tudi učni predmeti učé z večjo ali manjšo razsežnostjo. ¹⁰⁾ Od tega je tudi zavisno, ali se naj pouk razširi še na katere druge tukaj ne naštete učne predmete, posebno v kakem drugem deželnem jeziku (§ 6). ¹¹⁾

§ 4. Učne načrte za ljudske šole, ¹²⁾ kakor tudi vse, kar se tiče njih notranjega reda, ¹³⁾ ustanavlja minister za bogočastje in nauk, zaslišavši o tem deželna šolska oblastva, ali pa na podstavi njihovih nasvetov.

¹⁾ Prim. §§ 6—11, 48—51, 91, 98, 163 in 192 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 87 (2. odst.) in 95 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 2, 8, 11, 42 in 163 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 95 in 163 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 27, 91, 98 in 201 (2. odst.) š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. §§ 6, 7, 27, 48, 50, 91 in 98 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. § 15 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 6, 7, 27, 48, 50, 91, 98, 104, 113 in 201 (3. odst.) š. i. u. r.

⁸⁾ Prim. §§ 6, 7, 27, 48, 50, 91 in 98 š. i. u. r.

⁹⁾ Prim. §§ 6, 7, 12, 40, 48, 50, 63, 113 (2. odst.), 206 in 208 š. i. u. r.

¹⁰⁾ Prim. §§ 1, 3, 6, 8, 11, 121 (2. odst.) in 135 š. i. u. r.

¹¹⁾ Prim. §§ 1, 2, 6, 8, 11, 12, 40, 48, 50, 63, 206 in 208 š. i. u. r.

¹²⁾ Prim. min. ukaz z dne 18. maja 1874. l., št. 6549 na strani 21, člen I. min. ukaza z dne 8. junija 1883. l., št. 10618, na strani 27 in §§ 8 in 11 š. i. u. r.

¹³⁾ Prim. min. ukaz z dne 29. septembra 1905. l., št. 13200 (drž. zak. št. 159, min. ukaznika št. 49 iz l. 1905.) na strani 45 (š. i. u. r.).

§ 5. Za pouk veronauka skrbé in ga v prvi vrsti nadzirajo dotična cerkvena oblastva (starešinstva izraelskih ali židovskih občin). ¹⁾

Koliko ur je poučevati voronauk, to določuje učni načrt.

Kako se ta učna tvarina razdeli na posamezne letne tečaje, ustanavljajo cerkvena oblastva. ²⁾

Veroučitelji, cerkvena oblastva in verske družbe morajo izpolnjevati šolske zakone in tiste zaukaze, ki jih po teh zakonih izdajejo šolska oblastva. ³⁾

Odredbe cerkvenih oblastev o veronauku in o verskih vajah je šolskemu voditelju (§ 12) oznanjati po okrajnem šolskem nadzorstvu. Odredbam, ki se ne ujemajo z obćim šolskim redom, se odreka oznanitev. ⁴⁾

V takih krajih, kjer ni duhovnika, ki bi redno mogel učiti otroke v veronauku, se sme s privolitvijo cerkvenega oblastva naložiti učitelju, da on otroke, ki so ž njim ene vere, poučuje v tem nauku, držeč se zaukazov, izdanih po šolskih oblastvih. ⁵⁾

Ako katera cerkev ali verska družba noče poskrbeti za poučevanje v veronauku, naj deželno šolsko oblastvo, zaslišavši dotičnike, odredi, kar je potreba. ⁶⁾

§ 6. O učnem jeziku in o poučevanju v drugem deželnem jeziku odločuje, zaslišavši tiste, ki šolo vzdržujejo, deželno šolsko oblastvo, držeč se pri tem mej, ustanovljenih v zakonih. ⁷⁾

* § 7. Učna tvarina ljudske šole naj se na tista leta, v katerih mora vsak otrok hoditi v šolo, kolikor je mogoče, tako razdeli, da pride na vsako od teh let po ena učna stopnja. ⁸⁾

Porazdelitev šolske mladine na oddelke ali razrede je zavisna od števila učencev in učiteljev, ki jih ima šola, ⁹⁾ ter se sme po okolnostih, posebno na kmetih, uravnati po načelih poludnevnega poučevanja. ¹⁰⁾

1) Prim. §§ 49, 51 (3. odst.), 104 in 134 (zadnji odst.) š. i. u. r. in opom. 3) k § 6 in opom. 8) k § 104 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 8 (2. odst.), 11 in 135 š. i. u. r.

3) Prim. § 129 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 8—11, 63, 70, 74 in 122 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 111 in 112 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 49 in 51 š. i. u. r.

7) Prim. §§ 1, 2, 8, 11 in 12 š. i. u. r.

8) Prim. § 3 š. i. u. r.

9) Prim. §§ 1, 3, 8 in 11 š. i. u. r.

10) Prim. §§ 15, 51, 59 in 116 š. i. u. r.

* § 8. Katere učne knjige in čitanke se smejo rabiti, določuje minister za bogočastje in nauk, potem ko je zaslišal deželno šolsko oblastvo.

Izmed dopuščenih knjig in čitank izbere deželno šolsko oblastvo, zaslišavši okrajno učiteljsko konferenco, tiste, ki naj se rabijo. ¹⁾

§ 9. Učni načrt določuje, po koliko ur je v različnih letnih tečajih javne ljudske šole na teden poučevati. ²⁾

V fabriških šolah (§ 60) se mora poučevati najmanj dvanajst ur na teden ter se morajo te ure, kolikor je mogoče, enakomerno razdeliti na posamezne dneve v tednu. Učne ure se smejo določiti samo med sedmo uro zjutraj in šesto uro zvečer, vendar ne opoldne. ³⁾

* § 10. S posebnim ozirom na potrebe kakega kraja se smejo združiti s posameznimi šolami tudi zavodi za negovanje, odgojo in poučevanje otrok, ⁴⁾ ki še niso dolžni v šolo hoditi, kakor tudi posebni učni tečaji za mladino, odraslo šolski obveznosti. (§ 59, odstavek 2.)

Tudi za deklice, ki so že odrasle šolski obveznosti, se smejo ustanoviti učni tečaji v nadaljnje izobraževanje (§ 59, odstavek 2). ⁵⁾

* § 11. Število učiteljev na vsaki šoli se ravna po številu učencev.

Kadar znaša število učencev ob celdnevem poučevanju v treh zaporednih letih poprečno po 80 učencev, se mora brezpogojno poskrbeti še za drugega učitelja, in tako tudi za tretjega, če to število naraste na 160, ter je treba po tem razmerju še dalje pomnoževati število učiteljev.

Pri poldnevem poučevanju je računati po 100 učencev na enega učitelja.

Določuje število učiteljev tistim občin ljudskim šolam, ki se za otroke poslednjih dveh letnih stopenj uredijo drugače nego veli pravilo (§ 21, odstavek 4), se ni ozirati na te otroke.

Učiteljska mesta, enkrat ustanovljena, se smejo odpraviti samo z dovoljenjem deželnega šolskega oblastva.

1) Prim. §§ 19, 185 in 191 (2. odst.) š. i. u. r.

2) Prim. §§ 7, 8 in 11 š. i. u. r.

3) Prim. opom. 4 k §. 60 drž. zak o ljud. šol.

4) Prim. min. ukaz z dne 22. junija 1872. l., št. 4711 (drž. zak. št. 108, min. ukaznik 1872. l., št. 52) glede otroških vrtcev in enakih zavodov, in § 159 (2. odst.) š. i. u. r.

5) Prim. min. ukaz z dne 10. aprila 1885. l., št. 1985) min. ukaznika št. 15 iz l. 1885), min. ukaz z dne 26. junija 1903. l., št. 22.503 (min. ukaznika št. 37 iz l. 1903., o ustanovitvi učnih tečajev, po § 10 drž. zak. o ljud. šolah združenih z ljudskimi šolami), in § 157 (3. odst.) š. i. u. r.

Deželnemu zakonodajstvu je pridržano, znižati maksimalno število učencev, ki se odkažejo enemu učitelju. ¹⁾

§ 12. Odgovorni voditelj ljudske šole je učitelj, in kjer je več učiteljev, za to določeni nadučitelj. ²⁾

§ 13. Za šole z enim učiteljskim mestom je postaviti učitelja; če ima šola dve ali tri učiteljska mesta, se sme za eno mesto postaviti podučitelj.

Ako ima katera šola štiri ali pet učiteljskih mest, se smeta postaviti dva podučitelja.

Kjer je še več učiteljskih mest, se sme tretjina njih podeliti podučiteljem. ³⁾

§ 14. Določila §§ 3 do 13 veljajo tudi za samostojne dekliške šole ⁴⁾ gledé izbere in uredbe učne tvarine, števila učnih moči in postavljanja učiteljic in podučiteljic.

Če je na kaki dekliški šoli več učiteljic, ima učiteljica, ki vodi šolo, naslov „nadučiteljica“.

* § 15. Učiteljice in podučiteljice v dekliških šolah naj praviloma poučujejo deklice tudi v ženskih ročnih delih, za kar je napraviti poseben šolski oddelek.

Kjer je dekliška šola izročena učiteljem, se mora za poučevanje v ženskih ročnih delih namestiti posebna učiteljica.

Kjer ni samostojnih dekliških šol, naj se za deklice, ki so dolžne v šolo hoditi, napravijo posebne delovne šole, ki so same zase ali pa združene z ljudsko šolo. ⁵⁾

§ 16. Ali se sme v nižjih razredih ljudske šole tudi poučevanje dečkov izročiti učiteljicam, to določuje deželno zakonodajstvo. ⁶⁾

2. Meščanska šola.

* § 17. Meščanski šoli je namen dajati učni smoter obče ljudske šole presegajočo izomiko, zlasti z ozirom na potrebe obrtnikov in kmetovalcev. Meščanska šola posreduje tudi izomiko, pripravljajočo na učiteljišča in na take strokovne

¹⁾ Prim. §§ 3, 15, 24, 42 in 104 š. i. u. r. ¹⁾

²⁾ Prim. §§ 14 (2. odst.), 18 in 48 drž. zak. o ljud. šol., potem X. oddelek prvega poglavja in §§ 111 in 158 š. i. u. r.

³⁾ Prim § 198 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905. l., št. 13200, na strani 120.

⁴⁾ Prim. §§ 4, 104 in 113 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 6, 7, 8, 11, 27, 48, 50, 51, 91, 98, 104, 113 (2. odst.) in 201 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. §§ 104 in 113 (2. odst.) š. i. u. r.

šole, za katere ni treba predizobrazbe v kaki srednji šoli. ¹⁾

Učni predmeti meščanske šole so:

veronauk; ²⁾

učni jezik ³⁾ v zvezi z naukom o opravičnih sestavkih;
zemljepis in zgodovina s posebnim ozirom na domovino
in njeno ustavo;

prirodopis;

prirodoslovje;

računanje ⁴⁾ v zvezi z enovitim knjigovodstvom;

geometrija in geometrijsko risanje;

prostoročno risanje;

lepopisje;

petje;

dalje:

ženska ročna dela za deklice; ⁵⁾

telovadba za dečke obvezna, za deklice neobvezna.

V nenemških meščanskih šolah je dati tudi priliko, da se otroci naučé nemškega jezika.

Če deželno šolsko oblastvo pritrdi, se sme v meščanski šoli dajati tudi neobvezni pouk v kakem drugem živem jeziku, v igranju na klavir in na gosli. ⁶⁾

* § 18. Meščanska šola šteje tri razrede, ki se stikajo s petim letnim tečajem občé ljudske šole.

Tistim, ki vzdržujejo šolo, se prepušča da smejo meščansko šolo združiti s kako občó ljudsko šolo pod enim skupnim voditeljem. V tem primeru se imenuje „Obča ljudska in meščanska šola“. ⁷⁾

* § 19. Določila §§ 4—8, 10—14 veljajo tudi za meščansko šolo s temi le razločki:

1. Kadar se ustanavlja učni načrt, se je ozirati na posebne potrebe šolskega kraja in okraja. ⁸⁾

2. V meščanski šoli se morajo vseskozi moški otroci ločiti od ženskih. ⁹⁾

3. Učiteljska konferenca predlaga deželnemu šolskemu oblastvu, katere izmed dopustnih učnih knjig in čitank naj bi se

¹⁾ Prim. § 152 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 176 in 178 š. i. u. r.

³⁾ ⁴⁾ Prim. § 176 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 178 in 201 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 159 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. §§ 157, 158, 162 in 169 š. i. u. r.

⁸⁾ Prim. §§ 153—156 š. i. u. r.

⁹⁾ Prim. § 157 š. i. u. r.

izbrale, tudi mu sme nasvetovati, da se uvedó kake nove učne knjige in čitanke. ¹⁾

4. Odgovorni voditelj meščanske šole ima naslov: „ravnatelj.“ ²⁾

5. Razen ravnatelja in veroučitelja šteje meščanska šola najmanj še tri učitelje. ³⁾

II. Šolski obisk.

§ 20. Roditelji ali njih namestniki ne smejo puščati svojih otrok ali varovancev brez pouka, ki je predpisan za obče ljudske šole. ⁴⁾

* § 21. Dolžnost, hoditi v šolo, se začenja za otroka, kadar izpolni šesto leto, in traja, dokler ne izpolni štirinajstega leta svojega življenja.

Iz šole izstopiti pa sme učenec samo takrat, kadar zna najpotrebnejše, kar je predpisano za ljudsko šolo, namreč: veronauk, čitati, pisati in računati. ⁵⁾

Na občih ljudskih šolah naj se otrokom, ko izpolnijo šesto leto svojega šolanja, na kmetih in otrokom neimovitih ljudi po mestih in trgih, če njih roditelji ali roditeljev namestniki zaprosijo, iz ozira vrednih razlogov dopuščajo olajšave glede mere, koliko jim je pravilno hoditi v šolo. Te olajšave naj bodo v tem, da se poučevanje skrči na neki del leta ali na pol dne ali na posamične dneve v tednu.

Te olajšave je podeljevati tudi otrokom celih šolskih občin na kmetih, kadar poprosijo za to zastopi vseh všolanih občin na podstavi sklepov občinskih odborov. V tem primeru se sme učni načrt urediti takó, da se daje okrajšani pouk otrokom v posebnih oddelkih, ki so ločeni od drugih otrok, najmanj do izpolnjenega štirinajstega leta njih dobe.

V vseh primerih, omenjenih v spredaj stojećih dveh odstavkih, je treba šoli obvezne otroke učiti tako, da morejo s tem poukom doseči obče predpisani učni smoter. ⁶⁾

Na koncu šolskega leta sme okrajno šolsko nadzorstvo takim učencem, ki sicer še niso prestopili štirinajstega leta,

¹⁾ Prim. § 185 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 182 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 179 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 8, 10—13, 31—34, 40, 41, 49, 63, 70, 71, 73, 77, 79, 80, 83, 85, 86, 89, (2. odst.) 120, 193, 201, 204, 205, 213—215 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 3, 20, 28—30, 32, 34, 95—100, 161, 165, 175—177, 196, 201, 208 in 209 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. člen V. min. ukaza z dné 8. junija 1883 l., št. 10618, na strani 31 in §§ 6, 7, 8, 11, 16, 48, 50 in 51 š. i. u. r.

pa ga prestopijo v prihodnjem polletju, in ki so se popolnoma naučili predmetov ljudske šole, iz tehtnih razlogov dovoliti, da se odpusté iz šole. ¹⁾

§ 22. V šolo se vzprejemajo otroci samo ob začetku šolskega leta, izvzeti so primeri, kadar se roditelji preselé drugam. ²⁾

Okrajno šolsko nadzorstvo in v nujnih primerih tudi krajno šolsko nadzorstvo sme izjemno dopustiti, da se kak otrok vzprejme v šolo tudi med šolskim letom. ³⁾

* § 23. Dolžnosti, hoditi v javno šolo, so odvezani začasno ali za vselej:

Otroci, ki hodijo v kako višjo šolo ali v obrtne ali kmetijske šole ali strokovne tečaje, ako le-ti po svoji uredbi morejo nadomeščati ljudskošolski pouk; ⁴⁾ nadalje otroci, katerim kaka duševna ali teška telesna napaka brani učiti se ali v šolo hoditi; ⁵⁾ naposled taki otroci, ki jih poučujejo doma ⁶⁾ ali v kakem zasebnem zavodu. ⁷⁾

V tem poslednjem primeru so odgovorni roditelji ali njih namestniki za to, da se bodo otroci zadostno poučevali vsaj v vsem tem, kar je predpisano za ljudsko šolo. ⁸⁾

Ako je kak dvom na to stran, ima okrajno šolsko nadzorstvo dolžnost, primerno prepričati se o tem, je li dvom utemeljen ali ne. V ta namen izdanim odredbam so roditelji ali njih namestniki dolžni pokoriti se. ⁹⁾

§ 24. Roditelji ali njih namestniki, kakor tudi lastniki fabrik in rudnikov ¹⁰⁾ so odgovorni za to, da otroci, ki so dolžni hoditi v šolo, redno hodijo vanjo, ter se smejo tudi s posilnimi pripomočki primorati, da izpolnjujejo to svojo dolžnost. ¹¹⁾ Podrobnejše o tem določa deželno zakonodajstvo.

§ 25. Roditelji ali njih namestniki so dolžni preskrbovati otrokom potrebne šolske knjige in druga samoučila. ¹²⁾

¹⁾ Prim. §§ 37, 47, 95, 96, 166, 176 in 206 š. i. u. r.

²⁾ Prim. III. oddelek prvega poglavja š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 43, 52 in 168 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 24, 25, 29 in 201 (2. odst.) š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 6 (3. odst.) 24, 26 in 29 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. §§ 24 in 28 in II. oddelek tretjega poglavja š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. §§ 24 in 28 in I. oddelek tretjega poglavja š. i. u. r.

⁸⁾ Prim. § 204 (2. odst.) š. i. u. r.

⁹⁾ Prim. § 22 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 24, 43, 94, 168, 193, 205, 211 in 214 š. i. u. r.

¹⁰⁾ Prim. opom. 4 k § 60 drž. zak. o ljud. šol.

¹¹⁾ Prim. VI. oddelek prvega poglavja in §§ 8, 10—13, 31—34, 41, 49, 193, 201, 204, 205 in 214 š. i. u. r.

¹²⁾ Prim. §§ 19 (4. odst.) in 217 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905 l., št. 13200, na strani 121.

III. Učiteljsko izobraževanje in usposobljenost za učiteljsko službo.

§ 26. Potrebni učitelji in potrebne učiteljice se izučujejo v učiteljskih, ločenih po spolu.

§ 27. Da se gojenci lahko praktično omikajo, je pri vsakem učiteljsku po ena ljudska šola kakor vadnica in vzornica, in pri ženskih učiteljskih tudi otroški vrt.

Za poučevanje in za vajo v kmetijskih delih se odkaže vsakemu učiteljsku tudi kos zemlje na pripravnem mestu in v primerni velikosti.

§ 28. Izobraževalni tečaj traja štiri leta.

* § 29. Na moških učiteljskih se uči:

veronauk;

odgojstvo (pedagogika) s praktičnimi vajami;

učni jezik;

zemljepis;

zgodovina in nauk o ustavi domovine;

matematika in geometrijsko risanje;

prirodopis;

prirodoslovje;

nauk o kmetijstvu s posebnim ozirom na zemeljske razmere v domači deželi;

lepopisje;

risanje s prosto roko;

muzika s posebnim ozirom na cerkveno muziko;

telovadba.

Razen tega je treba tam, kjer je prilika za to, seznaniti gojence z metodo, kako se poučujejo gluhonemi in slepi, kakor tudi z uredbo otroškega vrta in odgojevališč za npravno zanemarjene otroke.

Z odobrilo ministra za bogočastje in nauk se smejo kakor neobvezni predmeti učiti drugi živi jeziki.

* § 30. Učni predmeti na ženskih učiteljskih so:

veronauk;

odgojstvo (pedagogika) s praktičnimi vajami;

učni jezik;

zemljepis;

zgodovina;

aritmetika in geometrijsko oblikoslovje;

prirodopis;

prirodoslovje;

lepopisje;
risanje s prosto roko;
muzika;
ženska ročna dela;
telovadba.

Razen tega je treba tam, kjer je prilika za to, gojenke seznaniti z uredbo otroškega vrta.

Z odobrilom ministra za bogočastje in nauk se smejo kakor neobvezni predmeti učiti drugi živi, posebno tuji jeziki.

Učiteljice ženskih ročnih del se izobrazujejo ali na ženskih učiteljskih ali pa v posebnih učnih tečajih.

§ 31. Učni jezik, kolikor deželni zakon ne določuje kaj drugega, ustanavlja po nasvetu deželnega šolskega oblastva naučni minister.

Kjer bo potrebno, naj se gojencem dá tudi prilika, da se izobrazijo v kakem drugem deželnem jeziku, da dosežejo usposobljenost poučevati eventualno tudi v tem jeziku.

* § 32. Za vzprejem v prvi letnik se zahteva poleg tega, da je dotičnik zdravega, trdnega telesa, da je glede nравnosti brez madeža in da je že temu primerno izobražen, praviloma to, da je izpolnil 15. leto svojega življenja. Minister sme iz posebnega ozira vrednih razlogov izpregledati komu šest mesecev največ od te dobe.

Da ima gojenec res primerno predizobrazbo, mora dokazati s strogo preskušnjo pred vzprejemom.

Ta preskušnja obsega vobče tiste učne predmete, ki se obvezno učé v meščanski šoli. Na take prosilce, ki so v muziki že izobraženi, se je treba ob vzprejemanju posebno ozirati.

Javna učiteljska so odprta brez razločka vere vsem prosilcem, ki imajo te izkaze.

§ 33. V nobenem letniku ne sme biti nad 40 gojencev.

§ 34. Dovršivši popolnoma učni tečaj se podvržejo gojenci učiteljstva iz vseh predmetov, ki so se učili na učiteljsču, strogi preskušnji pod predsedstvom odposlanca deželnega šolskega oblastva, in če zadostijo predpisanim zahtevam, dobé spričevalo zrelosti.

§ 35. Učiteljsko osebje na učiteljsču sestoji iz ravnatelja, ki vodi hkratu vadnico, iz dveh do štirih glavnih učiteljev, iz veroučiteljev in iz pomožnih učiteljev, kolikor jih je treba. To osebje imenuje minister za bogočastje in nauk, potem ko je zaslišal o tem deželno šolsko oblastvo.

Učitelji na vadnici so dolžni, kakor pomočniki sodelovati pri izobraževanju gojencev za učiteljstvo.

* § 36. Pravna razmerja učiteljskega osebja se uravnavajo s posebnimi predpisi. Veroučitelji, ako se stalno namestijo, naj bodo — kar se tiče pravic in dolžnosti — enaki glavnim učiteljem.

§ 37. Pouk na izobraževališčih za učitelje in učiteljice je brezplačen.

Nepremožni, duševno nadarjeni gojenci lahko dobé štípendije, ako se zavežejo, da bodo najmanj šest let učiteljevali.

* § 38. Kdor ima spričevalo zrelosti (§ 34), je sposoben biti začasno nameščen za podučitelja ali učitelja.

Da se kdo stalno namesti za podučitelja ali učitelja na občih ljudskih šolah, je potrebno spričevalo učne usposobljenosti, za obče ljudske šole, ki ga pridobi s preskušnjo o učni usposobljenosti potem, ko je najmanj dve leti v zadovoljstvo služboval v praktični šolski službi na javni ali taki zasebni ljudski šoli, ki ima pravico javnosti.¹⁾

Da se kdo stalno namesti za podučitelja ali učitelja na meščanskih šolah, potrebuje spričevalo o učni usposobljenosti za meščanske šole, ki ga pridobi s posebno preskušnjo, potem ko je najmanj tri leta v polno zadovoljstvo služboval na kaki ljudski šoli ali na kakem drugem učilišču.²⁾ V učiteljski službi izkušene tehnične učitelje za posebne učne tečaje, ki so združeni s posamičnimi šolami (§ 10), sme naučni minister odvezati od te preskušnje.

Za preskušnje o učni usposobljenosti postavlja minister za bogočastje in nauk posebne komisije. Tu veljaj za načelo, naj bodo udje take komisije posebno ravnatelji in učitelji učiteljišč, šolski nadzorniki in dobri ljudskošolski učitelji.

V preskuševanje kandidatov gledé njihove sposobnosti, poučevati otroke v veronauku, je treba pozivati zastopnike cerkvenih in verskih družeb (§ 5, odstavek 6).

§ 39. Ponoviti preskušnjo je dopuščeno praviloma samo enkrat.

Izjemo od tega pravila sme po nasvetu preskuševalne komisije dovoliti minister za bogočastje in nauk.

§ 40. Kandidati učiteljstva, ki po prebiti preskušnji o učni usposobljenosti dalje nego tri leta niso opravljali šolske

¹⁾ Prim. §§ 107 (1. odst.) 110, 180, 190, 198 (2. odst.) in 204 (3. odst.) š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 179—182, in § 190 š. i. u. r.

službe na kaki šoli s pravico javnosti, se morajo vnovič podvreči preskušnji, preden dobé stalno službo na javni šoli (§ 2).

V posebnega ozira vrednih primerih sme minister za bogočastje in nauk dodeliti oprostilo od te preskušnje. ¹⁾

* § 41. Tisti, ki niso na kakem učiteljišču, imajočem pravico javnosti, dovršili učnega tečaja, morejo, kadar so izpolnili devetnajsto leto svoje dobe, dobiti spričevalo zrelosti (§ 38, odstavek 1), če — izkazavši ostale zakonite potrebnosti (§ 32, odstavek 1) — opravijo preskušnjo na kakem državnem učiteljišču.

Minister za bogočastje in nauk določa pogoje, s katerimi je moči kandidatom, ki so pridobili učno usposobljenost za srednje šole, dobiti učno usposobljenost in namestnost (spособnost namestitve v službo) za ljudske šole.

Toda stalno se smejo taki kandidatje namestiti v službi samo potem, ko so najmanj eno leto prebili v ljudskošolski službi (§ 38, odstavek 2 in 3).

* § 42. Da se kandidatje nadalje izobrazijo za učiteljski poklic, posebno v učnih predmetih meščanske šole, je treba ustanoviti posebne učne tečaje.

Natančnejša določila izdaje minister za bogočastje in nauk.

IV. Nadaljnje izobraževanje učiteljev.

§ 43. Nadaljnje izobraževanje učiteljev v pedagogičnem in znanstvenem oziru je pospeševati s šolskimi časopisi, učiteljskimi knjižnicami, perijodičnimi konferencami in nadaljevalnimi učnimi tečaji. ²⁾

§ 44. V vsakem šolskem okraju naj se napravi učiteljska knjižnica.

Upravljanje te knjižnice se izroči komisiji, ki jo izbere okrajna učiteljska konferenca (§ 45).

§ 45. V vsakem šolskem okraju mora biti vsaj enkrat na leto učiteljska konferenca pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika.

Naloga konference je, da se zbrani učitelji posvetujejo in pogovarjajo o rečeh, ki se tičejo šolstva, zlasti o učnih predmetih ljudske šole, o metodah poučevanja, o učilih, o uvedbi novih učnih knjig in čitank, o šolski disciplini itd.

¹⁾ Prim. § 107 (2. odst.) š. i. u. r.

²⁾ Prim. XI. oddelek prvega poglavja in §§ 121 in 184 š. i. u. r.

Vsi učitelji javnih ljudskih šol in učiteljišč v dotičnem okraju so dolžni, udeležiti se okrajne konference. Učiteljem zasebnih zavodov je prosto, udeležiti se konference ali ne.¹⁾

* § 46. V vsaki deželi so vsakih šest let konference odposlancev okrajnih konferenc pod predsedstvom deželnega šolskega nadzornika (deželne konference).²⁾

§ 47. Nadaljevalni učni tečaji za učitelje so na učiteljiščih praviloma o jesenskih počitnicah.

Učitelji so dolžni, udeležiti se teh nadaljevalnih tečajev, kadar jim deželno šolsko oblastvo tako ukaže.

V. Pravna razmerja učiteljev.

* § 48. Službovanje v javnih šolah je javna služba in dobiti jo more enakomerno vsak državljan, ki je zakonito izkazal svojo usposobljenost za to.³⁾

Za odgovorne šolske voditelje⁴⁾ (§§ 12, 14, odstavek 2, § 19, točka 4 in 5) se smejo postaviti samo taki učitelji, ki izkažejo tudi, da so sposobni učiti veronauk (§ 38, odstavek 5) tistega veroizpovedanja, kateremu pripada večina učencev dotične šole po poprečnem številu, kakor je bilo v prejšnjih petih šolskih letih. Poizveduje to poprečno število se šteje, da pripadajo vsi evangelijski učenci enemu in istemu veroizpovedanju.⁵⁾ Šolskega vodstva dolžnost je, udeleževati se nadziranja šolske mladine pri redno postavljenih verskih vajah po učiteljih dotičnega veroizpovedanja.⁶⁾

Od učiteljske službe so izločeni tisti, ki vsled kazenskosodne obsodbe ne morejo biti izvoljeni v občinski zastop.⁷⁾

§ 49. Provizorno ali začasno sme izpraznjena službena mesta na ljudskih šolah podeljevati okrajno šolsko nadzorstvo, na učiteljiščih in na vadnicah, združenih z njimi, pa deželno šolsko oblastvo.⁸⁾

1) ²⁾ Prim. min. ukaz z dne 8. maja 1872. l., št. 3306 (drž. zak. št. 68, min. ukaznika št. 40 iz l. 1872.) in min. ukaz z dne 7. marca 1903. l., št. 7464 (drž. zak. št. 65, min. ukaznika št. 11 iz l. 1903), glede okrajnih in deželnih konferenc ljudskih učiteljev, nadalje člen IV. (točka 4.) min. ukaza z dne 8. junija 1883. l., št. 10628 na strani 31.

3) Prim. §§ 104—113 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 111, 131, 158, 179 in 182 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 40, 49, 50, 51 in 111 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 10 (3. odst.) 74 in 122 š. i. u. r.

7) Prim. §§ 105 in 106 š. i. u. r.

8) Prim. § 109 š. i. u. r.

§ 50. Stalno nastavlja v službo ravnatelje, učitelje in podučitelje na javnih ljudskih šolah deželno šolsko oblastvo s sodelovanjem tistih, ki vzdržujejo šolo.¹⁾

To sodelovanje je v tem, da dotičniki izvršujejo bodisi pravico predlaganja ali pa pravico prezentacije (imenovanja).

Natančnejša določila o tem, kakor tudi o pomikanju z nižje na višjo plačo ustanavlja deželno zakonodajstvo.²⁾

Predložencu, ki je zadostil zahtevam, povedanim v § 48, se more namenjeno mu mesto samo takrat odbiti, ako se mu štejejo v greh znatne npravne napake ali taka dejanja, zavorlo katerih bi se smel odstaviti tudi že stalno postavljen učitelj.³⁾

§ 51. Izmera učne obveznosti se ravna po potrebi dotične šole. Ako učitelj poučuje nad 30 ur na teden, se mu mora ta trud posebej plačati.⁴⁾

§ 52. Katera postranska opravila se ne smejo opravljati z učiteljsko službo vred, to določuje deželno zakonodajstvo.⁵⁾

* § 53. Kadar se pri učiteljskih osebah, ki imajo spričevalo učne usposobljenosti za obče ljudske šole, najde, da njih storitve niso zadostne, jih sme deželno šolsko oblastvo primorati, da se še enkrat podvržejo preskušnji o učni usposobljenosti. Ako se posledek te preskušnje zopet pokaže nezadosten, izgubi dotičnik zaradi tega prej pridobljeno spričevalo učne usposobljenosti, ter je zavisno od razsodbe deželnega šolskega oblastva, je li mu dovoliti, da začasno nadalje služi, ali pa izreči, da bodi odstranjen od učiteljstva.

* § 54. Kadar se vede učiteljsko osebje v šoli zoper svojo dolžnost, ali če se zunaj šole⁶⁾ vede takó, da to krati ugled učiteljskega stanu ali izdatnost delovanja njegovega kakor odgojitelja in učitelja, je uporabiti disciplinarne pripomočke, brez razločka, ali nastopi morebiti tudi kazensko-sodno preganjanje.

Natančnejše o tem določuje deželno zakonodajstvo, pri čemer naj velja to načelo, da se ravnatelji in tako tudi stalno nameščeni učitelji in podučitelji smejo iz službe odpustiti in od učiteljstva odpraviti samo na podstavi poprej izvršenega pravičnega disciplinarne postopka.

1) Prim. § 109 š. i. u. r.

2) Prim. § 110 š. i. u. r.

3) Prim. § 105 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 114 in 181 š. i. u. r.

5) Prim. § 126 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 118 in 133 š. i. u. r.

§ 55. Kakšne zakonite službene dohodke imajo učitelji in kako jih dobivajo, to naj uredi deželno zakonodajstvo, zastran česar veljajo tale načela:

1. Najmanjši prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina iti na nižje, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji niso primorani truditi se s postranskimi opravili, temveč da lahko vso svojo moč obračajo na svoj poklic, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodbino živiti primerno razmeram dotičnega kraja.

2. Učitelji naj dobivajo svoj službeni dohodek neposrednje od šolskega oblastva ter se jim ne sme izročati, da bi pobirali šolnino.¹⁾

3. Da se učiteljem za časa in do dobrega daje, kar jim gre, za to skrbé in o tem odločujejo šolska oblastva.²⁾

§ 56. Vsi stalno nameščeni učitelji in podučitelji, ki imajo spričevalo učne usposobljenosti, in tako tudi njih vdove in sirote imajo pravico do pokojnine ter naj se v tem oziru z njimi sploh ravna po tistih pravilih, ki veljajo za državne uradnike; pri tem je treba šteti tudi tisti čas, katerega je kdo, dovršivši preskušnjo o učni usposobljenosti, prebil na javni šoli začasno nastavljen.

§ 57. Za založbo pokojninskih stroškov je v kraljevinah in deželah s pripomočjo učiteljev, občin in dežele, kakor tudi z odkazom primernih prihodkov napraviti pokojninske zaklade, s katerimi gospodari deželno šolsko oblastvo.

Take občine, ki same primerno skrbé za pokojnine svojih učiteljev, so odvezane dolžnosti, plačevati kaj v skupni pokojninski zaklad.

Natančnejša določila ustanavlja deželno zakonodajstvo.

§ 58. Učitelji, ki se plačujejo iz državne blagajnice, kakor tudi njih žene in otroci dobivajo iz nje tudi primerne prekrbnine.

VI. Ustanavljanje šol.

* § 59. Dolžnost, ustanavljati šole, uravnava deželno zakonodajstvo, držeč se tega načela, da je vsekakor treba ustanoviti šolo povsod, kjer eno uro na okoli po petletnem poprečnem številu biva več nego 40 otrok, ki morajo več nego štiri kilometre daleč hoditi v kako šolo.³⁾

1) Prim. §§ 126 (2. odst.) in 203 š. i. u. r.

2) Prim. § 110 (2. odst.) š. i. u. r.

3) Prim. §§ 1, 2, 3, 21 (2. odst.) 42 in 104 š. i. u. r.

Takisto pristoja tudi deželnemu zakonodajstvu izdati pripravna ukazila glede ustanovitve za deželo potrebnih šol in odgojevališč za nepolnournne¹⁾ otroke, dalje za нравno zanemarjene otroke,²⁾ kakor tudi zavodov in učnih tečajev, ki jih omenja § 10.³⁾

§ 60. Za otroke, ki delajo v fabrikah ali v večjih obrtnih podjetjih⁴⁾ ter za to ne morejo hoditi v občinsko šolo, morajo imetniki fabrik po pravilih, ki obstojé zastran ustanavljanja javnih šol, ustanoviti samostojne šole, bodisi vsak zase ali pa v zvezi z drugimi fabriškimi gospodarji.

§ 61. Kje in s katerimi novci naj se ustanavljajo meščanske šole, to določuje deželno zakonodajstvo.

VII. Potrošek za ljudsko šolstvo in kako se zalaga.

* § 62. Za potrebne ljudske šole skrbi v prvi vrsti občina dotičnega kraja, pri čemer se v moči vzdržujejo pravno obstoječe dolžnosti in dajatve ali oprave tretjih oseb ali korporacij.

Koliko se tega udeležujejo okraji, potem, kako se plačuje potrošek za zavode in tečaje, omenjene v § 10 in § 59, odstavek 2, to določa deželno zakonodajstvo.

§ 63. Vsaka šola mora imeti potrebne šolske prostore, urejene tako, kakor zahteva pouk in ozir na zdravje.⁵⁾

Posebni deželni zakoni določujejo vse, kar se tiče zidanja, vzdrževanja, pohišne oprave, najma in kurjenja šolskih prostorov ali izb, kakor tudi naprave stanovanjskih za učitelje.

¹⁾ Prim. §§ 6 (3. odst.) in 26 (2. odst.) š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 82, 85, 200 in 218 š. i. u. r.

³⁾ Prim. opom. 4 in 5 k § 10 drž. zak. o ljud. šolah.

⁴⁾ Prim. §§ 94 in 96 (točka b) zakona z dne 8. marca 1885 l., (drž. zak. št. 22) — s katerim se izpreminja in dopolnjuje obrtni red, ki se glasita:

„§ 94. Otroci pred dovršenim 12 letom se ne smejo jemati na redno obrtno delo.

Mladostni pomožni delavci med dovršenim 12. in dovršenim 14. letom se smejo porabljeni za redne obrtne posle, ako njihovo delo ni kvarno zdravju in ako ne ovira telesnega razvoja, niti jim brani izpolnjevati zakonito dolžnost, hoditi v šolo“ in

„§ 96 b. Otroci pred dovršenim 14. letom se ne smejo jemati na redno obrtno delo v takih obrtih, ki se vrše po fabriško.“

Prim. nadalje § 66 (2. odst.) š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. min. razpis z dne 9. junija 1873. l., št. 4816 (min. ukaznik 1873. l., št. 73) glede ustanovitve določil o opravi poslopij za javne ljudske in meščanske šole in o negovanju zdravja na teh šolah, in §§ 123 in 138 š. i. u. r.

Pri vsaki šoli je treba tudi napraviti telovadnico, in v kmečkih občinah, če je mogoče, vrt za učitelja in zemljišče za kmetijske poskušnje.¹⁾ Koliko je kdo dolžen plačevati za to, kakor tudi za učila in za druge potrebščine pri poučevanju,²⁾ kjer ni za to že drugače poskrbljeno, določi deželno zakonodajstvo.

§ 64. Prepušča se deželnemu zakonodajstvu, da ustanovi nalašč deželne ali okrajne zaklade, s katerimi se zaklada dotacijski potrošek za javne ljudske šole, kolikor posamezne izmed njih nimajo ali ne dobé posebnih dohodkov.

V zvezi s tem ima deželno zakonodajstvo razsoditi tudi o tem, ali se bo še dalje plačevala šolnina in ali še ostanejo v moči pravice prezentacije (imenovanja).

§ 65. Roditelji, ki svoje otroke dajo poučevati ali doma ali v kakem zasebnem zavodu, so prosti šolnine, niso pa prosti drugih zakonitih bremen za šolo.

§ 66. Kolikor sredstva občin (oziroma okrajev) ne zadostujejo za potrebščine ljudskega šolstva, jih zaklada dežela.

Zakladi normalnih šol, kakor zdaj v resnici obstojé, z vsemi dolžnostmi, ki ležé na njih glede njih porabljanja za šolske namene ali iz posebnih zasebnopravnih naslovov, in z edino namembo za javno ljudsko šolstvo prehajajo v upravo dotičnih dežel tako, da bo deželni odbor hranil in upravljal osnovno premoženje, deželno šolsko oblastvo pa nakazovalo stroške, držeč se proračuna, ki ga ustanovi deželni zbor.

K šolskemu zakladu tistih dežel, ki so doslej dobivale doplačilo od države, se bo dajalo doplačilo tudi v prihodnje po poprečnem znesku tiste vsote, ki jo je dotični zaklad normalnih šol prejel v letih 1866, 1867 in 1868 iz občin državnih dohodkov.

Ob preračunu tega zneska se morajo pa najprej odbiti tisti zneski, ki so se rabili za take namene, za katere bo v prihodnje državna blagajnica dolžna skrbeti neposrednje (§§ 58 in 67).

§ 67. Založne potrebščine za učiteljišča in za vadnice, združene ž njimi, potem za štipendije, omenjene v § 37, kakor tudi za višje učiteljske tečaje, zaukazane v § 42, se plačujejo iz državnih novcev.

Kjer vadnica zadostuje hkratu nalogi potrebne občinske šole, naj daje država k založnemu potrošku zanjo prispevke,

¹⁾ Prim. §§ 12, 13 in 27 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 18 š. i. u. r.

ki se ustanové v vsakem primeru s posebnim dogovorom, toda nasproti se bo vlada tudi primerno udeleževala podelitve učiteljskih služeb.

Stroški za nadaljevalne učne tečaje (§ 47) se plačujejo iz državnih novcev.

B. O zasebnih učiliščih.

§ 68. Ustanavljati zasebna izobraževališča za učitelje in učiteljice je dopuščeno po naslednjih pogojih:

1. Ustav in učni načrt, kakor tudi vsaka izprememba v njih potrebuje odobrila ministra za bogočastje in nauk.

2. Kakor ravnatelj in učitelj (učiteljice) smejo služiti samo take osebe, ki so dokazale, da so popolnoma zmožne izobraževati gojence učiteljstva. Zahteva se za to najmanj izkaz spričevala o učni usposobljenosti za meščanske šole in triletne dejanske službe v šoli. Izjeme od tega pravila sme minister za bogočastje in nauk dovoljevati v primerih, kjer je kako drugače popolnoma dokazano, da je kdo dovolj pripraven za učitelja.

Z istimi pogoji je dopuščeno ustanavljati učiteljska semenišča, v katerih dobivajo gojenci učiteljstva poleg pouka še tudi stan in hrano.

§ 69. Zasebna izobraževališča in semenišča morejo dobiti od ministra za bogočastje in nauk pravico za izdajati državno-veljavna spričevala (pravico javnosti) s tem nadaljnjim pogojem, da učni načrt ni bistveno različen od načrta, ki je uveden v državnih učiteljskih, da se pri imenovanju ravnatelja in učiteljev izprosi potrdba deželnega šolskega oblastva, in da se končna preskušnja vrši pod vodstvom njegovega odposlanca, čigar privolitev je potrebna, da se komu sme izdati spričevalo zrelosti.

§ 70. Ustanavljati zasebna učilišča, v katera se sprejemajo otroci, ki so dolžni v šolo hoditi, potem zavode, v katerih dobivajo taki otroci tudi stan in hrano (vzgajališča), je dopuščeno po naslednjih pogojih: ¹⁾

1. Načelniki in učitelji morajo izkazati tako učno usposobljenost, kakršna se zahteva od učiteljev javnih šol enake vrste. Izjeme od tega pravila sme minister za bogočastje in nauk dovoljevati v primerih, kadar je potrebna učna usposobljenost kako drugače popolnoma dokazana.

¹⁾ Prim. §§ 187 in 200 š. i. u. r.

2. Nravno vedenje načelnikov in učiteljev mora biti brez madeža. ¹⁾

3. Učni načrt mora zadoščati vsaj temu, kar se zahteva na javni šoli. ²⁾

4. Uredbe šole morajo biti take, da se ni bati za zdravje otrok. ³⁾

5. Vsaka premena v učiteljskem osebju, vsaka preuredba v učnem načrtu in vsaka predrugačba glede šolskih prostorov se mora, preden se izvrši, naznaniti šolskim oblastvom. ⁴⁾

Taki zavodi se ne smejo odpreti brez privolitve deželnega šolskega oblastva; privolitev pa se ne more odreči, čim so izpolnjeni pogoji, naštetih pod 1—4. ⁵⁾

§ 71. Zasebni zavodi so pod državnim nadzorom. Njih načelniki so odgovorni oblastvom, da so ta učilišča v pravilnem stanu. ⁶⁾

§ 72. Zasebni zavodi morejo od ministra za bogočastje in nauk dobiti pravico, izdajati državnoveljavna spričevala, ako imajo tako uredbo in tak učni smoter, kakor javna šola, ki jo hočejo nadomestiti. ⁷⁾

Ako tako učilišče zadostuje potrebi zastran šol v kaki občini, se sme občina odvezati dolžnosti ustanoviti novo šolo.

Takim zasebnim učiliščem se vzame pravica javnosti, kadar ne bi več zadostila temu, kar se zahteva od ljudske šole. ⁸⁾

§ 73. Zasebna učilišča, v katerih se ne izpolnjujejo zakoni ali v katerih se prikažejo npravne napake, mora deželno šolsko oblastvo zapreti. ⁹⁾

Končna določila.

§ 74. Določila o pristojnosti, obsežena v tem zakonu, veljajo samo tam, kjer že niso ustanovljena z deželnim zakonodajstvom. Ta določila se tudi ne dotikajo pravilnika z najvišjim odlokom z dne 25. junija 1867. l. odobrenega, s

1) Prim. §§ 187 (točka 1 in 2), 189 in 190 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 187 (točka 3) in 191 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 187 (točka 4) in 194 š. i. u. r.

4) Prim. § 188 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 187 in 188 š. i. u. r.

6) Prim. § 202 š. i. u. r.

7) Prim. §§ 195—199 š. i. u. r.

8) 9) Prim. § 202 š. i. u. r.

katerim se je ustanovil deželni šolski svet za kraljevino gališko in vladimersko in veliko vojvodino krakovsko.

* § 75. Z ozirom na posebne razmere kraljevine dalmatinske, gališke in vladimerske z veliko vojvodino krakovsko, vojvodine kranjske in bukovinske, mejne grofije istrske in poknežene grofije goriške in gradiščanske se pridržuje tamkajšnjim deželnim zakonodajstvom, dopustiti kak odstop od načel, postavljenih v § 21, odstavku 1, 3, 4, 5 in 6, v § 22, odstavku 2, v 28 in § 38 ¹⁾ in v kraljevini gališki in vladimerski z veliko vojvodino krakovsko tudi od načel, ki so ustavnoljena v §§ 17, 18 in 19.

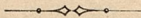
Določila § 48, odstavka 2 ne veljajo v kraljevini dalmatinski, gališki in vladimerski z veliko vojvodino krakovsko. ²⁾

§ 76. Ta zakon dobi moč, kolikor je za njega izvršitev treba novih deželnih zakonov, hkratu ž njimi, v vseh svojih drugih določilih pa z začetkom prvega šolskega leta po razglasitvi.

§ 77. Z začetkom veljavnosti tega zakona izgube svojo moč v dotični deželi vsi dosedanji zakoni in vsi ukazi, ki se tičejo predmetov tega zakona, kolikor so navskriž z določili tega zakona ali kolikor jih nadomestujejo ta določila.

§ 78. Izvršiti ta zakon in izdati potrebna navodila ter potrebna prehodna določila je naročeno ministru za bogočastje in nauk.

(Po členu II zakona z dne 2. maja 1883. l. je naročeno ministru za bogočastje in nauk, izvršiti ta zakon in izdati potrebna prehodna določila.)

¹⁾ Prim. §§ 20, 43, 169 in 222 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 111 š. i. u. r.

II.

Ministrstveni ukaz z dne 18. maja 1874. l., št. 6549 (Min. ukaznik 1874. l. št. 32)

deželnim šolskim oblastvom, izvzemši gališko deželno šolsko oblastvo,¹⁾

glede učnih načrtov za meščanske šole in za različne kategorije občin
ljudskih šol.²⁾

Normalni učni načrti.

Ustanovitev učnih načrtov za javne ljudske šole, ki gre po § 4 državnega zakona o ljudskih šolah naučnemu ministru, se je izvršila najprej začasno z ministrstvenim ukazom z dne 20. avgusta 1870. l., št. 7078 in 7648.³⁾ S prvim ukazom je bil orisan popolen učni načrt za trirazredne meščanske šole, oziroma za najvišje tri razrede osemrazrednih meščanskih šol, in hkratu so bila povabljeni deželna šolska oblastva, naj se temeljito posvetujejo o tem začasnem učnem načrtu ter poročajo ministrstvu o tistih izpremembah, ki bi se jim zdele primerne. Z drugim ukazom, obsegajočim šolski in učni red za obče ljudske šole, so se naznačila bistvena osnovna pravila za učne načrte različnih kategorij občin ljudskih šol in deželna šolska oblastva so bila pozvana (§ 63 š. i. u. r.)⁴⁾ na tej podstavi izdelati in razglasiti normalne učne načrte; oziraje se nanje naj bi okrajna šolska oblastva na predlog okrajnih učiteljskih konferenc ustanovila učni načrt za podrejene jim šole.

Ker so doslej le posamezna deželna šolska oblastva izdala normalne učne načrte za ljudske šole, in ker so deželna šolska oblastva v svojih mnenjih izrazila željo, naj se začasni

¹⁾ Glede Galicije prim. minist. razpis z dne 22. septembra 1875. l., št. 8337 (minist. ukaznika št. 39, iz l. 1875).

²⁾ Prim. člen I. minist. ukaza z dne 8. junija 1883. l., št. 10618 na strani 27 in §§ 8, 11, 153—156 š. i. u. r.

³⁾ ⁴⁾ Prim. § 223, š. i. u. r.

učni načrti za meščanske šole v posameznih ozirih izpremené, se mi je zdelo umestno združiti ti nalogi, da se uredi ta stvar kolikor mogoče enotno in da se pospeši upeljava dokončnih uredb; zato sem odredil, da se v ministrstvu izdelajo ne samo učni načrt za meščanske šole oziraje se na mnenja deželnošolskih oblastev, temveč tudi učni načrti za različne kategorije obćih ljudskih šol.

V prilogi pošiljam c. kr. deželnemu šolskemu oblastvu izvodov v ministrstvu ustanovljenih učnih načrtov za

- a) nerazdeljene enorazredne ljudske šole,
- b) deljene enorazredne ljudske šole,
- c) dvarazredne ljudske šole,
- d) trirazredne ljudske šole,
- e) štirirazredne ljudske šole,
- f) petrazredne ljudske šole,
- g) šestrazredne ljudske šole,
- h) sedemrazredne ljudske šole,
- i) osemrazredne meščanske šole za dečke,
- k) osemrazredne meščanske šole za deklice,

ter pripominjam, da se dobivajo nadaljnji izvodi teh učnih načrtov v c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju in v njenih podružnicah kakor drugi tiskovni izdelki te zaloge.¹⁾

Ker ti učni načrti, naslanjaje se na pedagoška načela, omejujejo tvarino, ki jo je poučevati, predpisujejo splošni učni smoter, in razvrščujoč učno tvarino v skupine z ozirom na določne starostne stopnje učencev in na kategorije šol ter po notranjem sorodstvu posameznih učnih predmetov, naznačujejo splošno učno pot. Ker je pa dosega vsakega učnega smotra odvisna od različnih činiteljev, ki niso pod neposrednim vplivom zakonov, naznačujejo ti splošni učni načrti v svojih smotrih samo to, kar se da doseči ob normalnih šolskih razmerah; istotako se z ozirom na različne razmere v posameznih deželah omejujejo na to, da ustanavljajo učno pot v splošnih osnovnih potezah, tako da v obeh ozirih niso izključena nadaljnja popolnjevanja in izpremembe.

Kar se tiče učnih smotrov, ki so predpisani vsakemu učnemu predmetu, se razlikujejo učni smotri v učnem načrtu za osemrazredne meščanske šole in osemrazredne ljudske šole od učnih smotrov ostalih načrtov.

¹⁾ S tem min. ukazom izdani normalni učni načrti so tiskani v min. ukazniku iz l. 1874 na straneh 191 in nasl.

Vzrok temu je na eni strani določilo § 17 državnega zakona o ljudskih šolah, po katerem ima meščanska šola namen, onim, ki ne hodijo v srednjo šolo, posredovati izobrazbo, ki sega čez učni smoter obče ljudske šole in na drugi strani določilo § 18 omenjenega zakona, po katerem je dopustna taka uredba obče ljudske šole, da more hkratu izpolnjevati naloge meščanske šole. S tem se pa niti najmanje ne dotika dejanstva, da meščanska šola pripada k ljudski šoli, ker tudi državni zakon o ljudskih šolah zaznamenuje občo ljudsko šolo in meščansko šolo s splošnim pojmom „javna ljudska šola“. Ker posreduje meščanska šola svojim učencem tisto izobrazbo, ki je pogoj in podlaga za poznejšo izbiro družabnega poklica, predstavlja najvišjo kategorijo ljudske šole, torej ni niti strokovna šola, niti redna pripravljavница za katero koli višje učilišče. Razlikuje se od osemrazredne ljudske šole zgolj s tem, da je pouk zaradi višje usposobljenosti učiteljev in zaradi ugodnih zunanjih uredob razširjen in poglobljen, iz česar sledi, da se je tako na osemrazredni meščanski šoli, kakor na osemrazredni ljudski šoli bistveno držati istega učnega načrta in da je torej popolnoma nepotrebna sestava posebnega učnega načrta za osemrazredne ljudske šole.

Razen tega imajo ti učni načrti za najvišje kategorije javnih ljudskih šol namen služiti še drugi praktični potrebi. Ker vsi učenci ne dospejo v najvišji razred teh šol, temveč zapuščajo šolo tudi na nižjih učnih stopnjah vobče tedaj, čim zadosté svoji šolski obveznosti, zato je bilo potrebno pouk tako urediti, da stopijo tudi tisti učenci, ki zapusté šolo, preden so dovršili celo učno pot, v praktično življenje s kolikor mogoče zaokroženim znanjem. To se pa more le tedaj doseči, ako napreduje pouk na vseh stopnjah v sosrednjih krogih in se izločuje znanstvena sistematika, kakor je to vpoštevano v odnosnih učnih načrtih.

Od ostalih vrst občih ljudskih šol zahtevajo učni načrti manj z ozirom na njih naravo in v soglasju s končnim odstavkom § 63 šolskega in učnega reda.

Vsi ti učni načrti imajo namen, pospešujoče vplivati na učno metodo s tem, da povdarjajo v zmislu §§ 50—60 šolskega in učnega reda¹⁾ povsod načelo koncentracije pouka. Pred vsem se zapreči prezgoden takozvani strokovni pouk, ker se opira pouk v realijah v spodnjih in srednjih razredih vseskozi na čitanko. Dasi so temu pouku od tretjega razreda naprej odkazane posebne ure, se vendar v teh pred-

¹⁾ Prim. § 223 š. i. u. r.

metih ne poučuje samostojno, temveč s pomočjo čitanke; s tem se pa nikakor ne izključuje razkazovanje zadevnih nazoril in pojasnjujočih demonstracij.

Učni načrti naj ne izpreminjajo smotra ljudske šole in vendar naj se ozirajo ob razdelitvi učne tvarine tudi na tiste učence, ki hočejo svojo izobrazbo nadaljevati v srednji šoli; v tem oziru je poskrbljeno, da se omogoči učencem večrazrednih šol po dovršenem četrtem ali petem šolskem letu prestop v srednjo šolo.

Učna tvarina za pouk v risanju je ustanovljena z ozirom na ukaz tega ministrstva z dne 9. avgusta 1873. l., št. 6708.

„Nauk o gospodinjstvu“¹⁾ ni samostojen učni predmet. Zadevna poučila spadajo, kolikor se tičejo izdelovanja oblek, k pouku v ženskih ročnih delih, sicer pa se je na to izdatno ozirati pri pouku o realijah.

Dasi se je ob sestavi teh učnih načrtov v prvi vrsti mislilo na šole z nemškim učnim jezikom, so vendar tako urejeni, da se morejo na njih podstavi sestaviti tudi učni načrti za nenemške šole.

V deželah z več jeziki je v učne načrte vzprejeti tudi še tista določila, ki se nanašajo na kako vpeljavo pouka v drugem deželnem jeziku.

Gledé nadaljnjega ravnanja v tej stvari ukazujem naslednje:

Ti učni načrti za osemrazredne meščanske šole za dečke in deklice naj se namesto začasnih učnih načrtov, uvedenih z ukazom tega ministrstva z dne 20. avgusta 1870. l., št. 7078, tako na osemrazrednih kakor na samostojnih tri-razrednih meščanskih šolah v zmislu pravkar omenjenega ukaza začnò dokončno uporabljati z začetkom šolskega leta 1874/75. Kaka potrebna prehodna določila se prepuščajo deželnim šolskim oblastvom. Za vsako izpremembo teh učnih načrtov, ki jo zahtevajo posebnosti učnega jezika ali pa druge potrebe, si vselej pridržujem odobrenje, in deželna šolska oblastva naj predlagajo, kar bi bilo potrebno v tem oziru.

Pričujoči učni načrti za različne vrste občin ljudskih šol so določeni, da služijo za podlago in vodilo normalnim učnim načrtom, ki jih po § 63 šolskega in učnega reda²⁾ izdajajo deželna šolska oblastva, in imajo nadalje namen, morda že izdane normalne učne načrte spraviti v so-

1) Prim. § 159 š. i. u. r.

2) Prim. § 223 š. i. u. r.

glasje ž njimi, kolikor je to po šolskih razmerah v deželi mogoče. Pri tem nalagam vsem deželnim šolskim oblastvom dolžnost, pri izdaji normalnih učnih načrtov, oziroma pri reviziji že izdanih in pri vseh bodočih naredbah gledé učnih načrtov strogo gledati na to:

a) da se ne sme izpustiti noben učni predmet, ki je po ministrstvenih učnih načrtih predpisan za kak razred;

b) da se zagotovi prestop v srednje šole v popolnem soglasju z ministrstvenimi učnimi načrti;

c) da se strogo ravna po določilih 3. točke ministrstvenih učnih načrtov „glede rabe učnih knjig za realije“ in se zato vzprejmejo ta določila dobesedno v vsak učni načrt, ki se bode rabil.¹⁾ Razen tega pozivljam deželna šolska oblastva, naj se držé načela, da bodo učni načrti, ki jih izdado, v vseh bistvenih določilih obvezni za vse ljudske šole v deželi. V ta namen in pa ker bi bilo želeti, da se enotno uredi pouk na šolah ene in iste dežele, razveljavljam določilo § 63 šolskega in učnega reda, po katerem so imela doslej okrajna šolska oblastva pravico odločati o predlogih okrajnih učiteljskih konferenc glede izprememb v razdelitvi ljudski šoli odkazane učne tvarine, in podeljujem odslej to pravico samo deželnim šolskim oblastvom po predlogu okrajnih šolskih oblastev.²⁾

Deželnim šolskim oblastvom prepuščam tudi presoditi, ali ne bi kazalo dodati normalnim učnim načrtom, ki se izdadó, tudi nekaj praktičnih navodil v obliki splošnih pravil; n. pr. o gojitvi pravilnega in narečij prostega jezika pri pouku; o uporabljanju enotne, s pravopisom uvedene čitanke soglasujoče pisave; o vpeljavi skupnega pouka za vsak predmet v ljudski šoli;³⁾ o omejitvi domačih nalog; o primerni uredbi tihih vaj učencev v oddelkih kombiniranih razredov i. t. d. Razen tega je deželnim šolskim oblastvom dano na voljo, dodati normalnim učnim načrtom obširnejša navodila in vzorce za urnike.⁴⁾

1) Ta določila se glasé:

„Na eno-, dva- in trirazrednih ljudskih šolah niso dopuščene posebne knjige za realne predmete. Posebne, potrjene knjige za realne predmete (prirodopis, prirodoslovje, zemljepis in zgodovina) se smejo uporabljati na štirirazrednih ljudskih šolah šele v četrtem, na petrazrednih ljudskih šolah šele v petem razredu, na šestrazrednih šolah šele od petega in na sedemrazrednih šolah šele od šestega razreda naprej.“

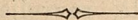
2) Prim. §§ 8, 11, 140 (4. odst.) in 223 š. i. u. r.

3) Prim. § 6 š. i. u. r.

4) Prim. § 17 š. i. u. r.

Pripominjam, da se pričujoči razpis razglaša tudi v ministrstvenem ukazniku, in prosim c. kr. deželno šolsko oblastvo, da čim preje uresniči njegove namene v korist uspešnega napredovanja pouka na ljudskih šolah in da mi predloži nekaj izvodov po njem izdanih normalnih učnih načrtov.

Končno opozarjam deželna šolska oblastva tudi o tej priliki na določila §§ 10 in 19 državnega zakona o ljudskih šolah s pozivom, naj si pri dokončni notranji uredbi javnih ljudskih šol kolikor moči prizadevajo ustanoviti tudi otroške vrtce, oziroma strokovne tečaje za posebno kmetijsko ali obrtniško izobraževanje.

III.

Ukaz ministra za bogočastje in nauk z dne 8. junija 1883. l., št. 10618 (min. uk. št. 17 iz 1. 1883.),

v izvršitev zakona z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53).

Pridržujé si še potrebne nadaljnje odredbe zaukazujem
v izvršitev zakona z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53) tako :

I.

(K § 3 zakona.)

Učne načrte za razne vrste občih ljudskih šol morajo pregledati deželna šolska oblastva držéč se natančno načel, določenih v ministrstvenem ukazu z dne 18. maja 1874. l., št. 6549¹⁾, (za Galicijo ministrstveni razpis z dne 22. septembra 1875. l., št. 8337); pri tem se je posebno ozirati na to :

1. V prvih treh šolskih letih je obračati posebno pažnjo na vaje v govorjenju, čitanju, pravopisju ter na ustno računstvo.

2. Za pouk v geometrijskem oblikoslovju ni odmeriti posebnih učnih ur, temveč je seznaniti učence z geometrijskimi črtami, ploskvami in telesí pri poučevanju v risanju na srednjih učnih stopnjah; merjenje in izračunavanje ploskev in teles se naj uči na najvišjih učnih stopnjah v zvezi z računstvom.

3. Pri izbiri učne tvarine iz realij se je na vseh učnih stopnjah pred vsem skrbno ozirati na to, koliko zmorejo navadni učenci in v kakšnih razmerah živé po navadi.

4. Na šolah, kjer se kaže posebna potreba zlasti z ozirom na pridobitne razmere prebivalstva, se more v učni načrt vzprejeti poleg risanja s prosto roko tudi risanje s šestilom.

5. Pri poučevanju v petju naj se goji razen patrijotičnih in narodnih pesmi tudi cerkveno petje.

1) Prim. ta min. ukaz na strani 24 in §§ 8, 11 in 153—156 š. i. u. r.

6. Deklice se poučujejo v telovadbi, ako jih roditelji za to zglasé pričetkom šolskega leta. ¹⁾ Kolikor mogoče naj povsod, zlasti pa po višjih razredih ta pouk oskrbujejo učiteljice. ²⁾

7. Pri razdelitvi učne tvarine vseh učnih predmetov na posamezne oddelke, skupine ali razrede je posebno gledati na to, da dosežeje vsi normalno razviti otroci učni smoter ter postanejo zmožni, prestopiti na višjo učno stopnjo. ³⁾

II.

(K § 7 zakona.) ⁴⁾

Šolska oblastva naj preudarjajo premembe šolskih uredob, kolikor zadevajo poldnevni ali celodnevni pouk, le tedaj, ako za to prosijo v dobro podprtih prošnjah zastopi vsolanih občin ali krajni šolski sveti.

Razsojevale o takih prošnjah je temeljito uvaževati obstoječe deželne in okrajne šolske uredbe, učne potrebe, razsežnost, talne in občilne razmere šolskega okoliša ter gospodarske razmere prebivalstva.

Na podstavi teh uvaževanj more deželno šolsko oblastvo, — zaslišavši krajne in okrajne šolske svete — dovoliti na enorazrednih šolah ali tudi v spodnjih razredih večrazrednih šol na kmetih poldnevni pouk za določeno dobo ali za stalno uredbo, zlasti v primerih, ako bi se morali sicer zaradi večjega števila učencev šolski prostori z velikimi žrtvami davkoplačevalcev razširiti ali pomnožiti.

III.

(K § 8 zakona.)

Ob izbiranju učnih knjig in čitank, ki je odkazano deželnim šolskim oblastvom, naj gledajo ta oblastva na to ter naj ukrenejo potrebne odredbe, da se poslej ne bodo brez potrebe menjavale šolske knjige in da se odstrani vsaka neopravičena razlika pri knjigah v istovrstnih šolah posameznih šolskih okrajev. ⁵⁾

¹⁾ Prim. §§ 12 in 40 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 104 in 113 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 8 (4. odst.), 92 in 121 (2. odst.) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 15, 51, 59, 60, 116 in 223 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 19, 185 in 191 (2. odst.) š. i. u. r.

IV.

(K §§ 17, 18, 19 zakona.) ¹⁾

Kar se tiče uredbe meščanskih šol, se ukazuje:

1. Iz vsake obstoječe osemrazredne meščanske šole je napraviti s pričetkom šolskega leta 1883/4 dve samostalni učilišči: občo ljudsko šolo in trirazredno meščansko šolo. Le ta zadnja šola ostane kakor doslej obvezna šola za vşolane deklice ali dečke. Hkratu se more odcepljena obća ljudska šola preosnovati, oziroma koder treba skrčiti na število razredov, ki je primerno številu učencev.

Z vzdrževalci šole se je porazumeti o tem, ali ostane obća ljudska šola in meščanska šola kakor „obća ljudska in meščanska šola“ pod skupnim vodstvom ravnatelja meščanske šole ali naj se nastavi za občo ljudsko šolo poseben nadučitelj. Skupno vodstvo obeh šol se priporoča le tam, kjer sta šoli združeni v istih prostorih. V večjih krajih, kjer je po več šol, kaže vsekako, obće ljudske šole tudi gledé prostora ločiti od meščanskih šol.

2. V prvi razred meščanske šole se vzprejemajo otroci, ki dokažejo z dotičnimi šolskimi naznanili ali spričevali, da so z zadostnim uspehom hodili v peti letni tečaj kake obće ljudske šole, dalje otroci, ki so dovrşili vsaj 10. leto svoje starosti ter z vzprejemno preskušnjo dokažejo, da so zadostno poučeni.

Za vzprejem v kak vişji razred je treba primerne starosti in zadostujoče predizobrazbe, ki jo je dokazati ali s spričevali kake meščanske šole ali z vzprejemno preskušnjo.

3. Učni načrt je urediti tako, da reši meščanska šola popolnoma nalogo, postavljeno ljudski šoli, in da hkratu učencu preskrbi tisto predizobrazbo, ki je potrebna za obisk učiteljišč in tistih strokovnih šol, za katere je vzprejem zavisen od pripravljanja v meščanski šoli, ter za praktično meščansko življenje po posebnih potrebah šolskega kraja in okraja.

Za vsako meščansko šolo je določiti poseben učni načrt, in ni kakega zadržka zoper to, da se v krajih, kjer je več meščanskih šol, učni načrti posameznih šol ozirajo na različne potrebe.

Okrajna šolska oblastva naj skličejo v posvetovanje o učnem načrtu za vsako posamezno meščansko šolo posebne

¹⁾ Prim. drugo poglavje in § 223 š. i. u. r.

konference. Na te konference, ki jih naj vodi okrajni šolski nadzornik, je povabiti poleg učiteljstva meščanske šole ravnatelje tistih učilišč dotičnega okraja, za katera naj pripravljajo meščanske šole, istotako tudi zastopnike obrtnih in kmetijskih interesov šolskega kraja in okraja.

V krajih, kjer je več meščanskih šol, se naj vršé v to svrho, potem ko so se prej zaslíšali posamezni učiteljski zbori, konference ravnateljev meščanskih šol, dotičnih strokovnih šol in učiteljšč, kakor tudi zastopnikov obrtnih krogov.

Podstava tem posvetovanjem naj bodo z ministrstvenim ukazom z dne 18. maja 1874. l., št. 6549¹⁾ (za Galicijo ministrstveni ukaz z dne 22. septembra 1875. l., št. 8337) predpisani učni načrti za samostalne trirazredne meščanske šole, oziroma za 6., 7. in 8. razred osemrazrednih meščanskih šol za dečke in deklice, in je pri tem gledati na to:

- a) Ozirati se je kakor doslej na različne potrebe meščanskih šol za dečke in deklice.
- b) Držati se je kakor doslej koncentrične metode o razdelitvi učne tvarine tistih predmetov, ki se poučujejo po več razredih.
- c) Največje število učnih ur v vsakem razredu je določeno na trideset ur v tednu.
- d) Določila omenjenega normalnega učnega načrta, ki se tičejo predmetov, nezavisnih od posebnih potreb šolskega kraja in okraja, namreč: veronauka, učnega jezika, zemljepisja, zgodovine, petja in telovadbe, je pridržati kolikor mogoče neizpremenjena samo z dostavkom, naj se zviša število veronauku odločenih učnih ur na dve uri na teden in naj se pouk v petju razširi tudi na petje večglasnih pesni.
- e) Število učnih ur ter učna tvarina v drugih učnih predmetih, namreč: v prirodopisu, prirodoslovju, računstvu, geometriji in geometrijskem risanju, risanju s prosto roko, lepomislu in ženskih ročnih delih za deklice, bode zavisno od posebnih praktičnih potreb, tako da je na pr. v krajih ali okrajih, kjer posebne obrtne razmere zahtevajo, da se bolj gleda na risanje ali da se razširi pouk v kemiji i. d., ustrezati tem potrebam v učnem načrtu, po drugih krajih pa, kjer prevladuje poljedelstvo, se je ozirati na te razmere s primernim poukom v okviru prirodopisa in prirodoslovja, in podpirati ga bode s primernimi posebnimi učili (šolski vrt, drevesnica i. t. d.)

¹⁾ Prim. min. ukaz na strani 21.

- f) V učnem načrtu je določiti tudi število pismenih domačih in šolskih nalog na teden ali na mesec, ki jih je omejiti na jezike in na računstvo.
- g) Pod I. v tem ukazu navedena določila: 5, 6 in 7 veljajo tudi za meščanske šole.
- h) Ako je dovolj učnih moči, se more na meščanskih šolah za dečke urediti poseben neobvezen pouk v ta namen, da se doseže neka ročnost (delovna šola).

Učni načrt za vsako posamezno meščansko šolo mora deželno šolsko oblastvo predložiti naučnemu ministrstvu v potrditev in pri tem izreči svoje mnenje. Dokler načrt ni potrjen, naj obdrži vsaka meščanska šola svoj dosedANJI učni načrt.¹⁾

4. Ako je v šolskem okraju več meščanskih šol, naj se vrši vsako leto razen okrajne konference, urejene z ministrstvenim ukazom z dne 8. maja 1872. l., št. 3306, še posebno zborovanje učiteljev meščanskih šol, v katerem je obravnavati posebne stvari teh učilišč. Za te konference učiteljev meščanskih šol veljajo zmislu primerno določila omenjenega ukaza o okrajnih konferencah.

5. Šolska oblastva naj vplivajo na to, da se tam, kjer potreba ljudskošolskega pouka, kakor uči izkušnja, presega učni smoter pet- do šestrazrednih občih ljudskih šol, po obstoječih zakonih ustanové meščanske šole.

Kolikor je za izvršitev spredaj stoječih ukazov treba sodelovanja deželnega zastopa ali tudi izpremembe deželnih šolskih zakonov, se morajo deželna šolska oblastva potem, ko so dognala za to potrebna posvetovanja, dogovoriti z deželnimi odbori, in če je potreba, primerne nasvete staviti ministrstvu za bogočastje in nauk.

V.

(K § 21 zakona.)²⁾

Da se na eni strani zanesljivo doseže obče predpisani učni smoter, na drugi strani pa zmanjša ali vsaj začasno odstrani obremenitev, ki nastane udeležencem vsled pomnoženih šolskih stroškov in motenja njihovih gospodarskih razmer, se je glede olajšav v šolskem obiskovanju strogo držati naslednjih določil:

¹⁾ Prim. §§ 153—156 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905. l., št. 13200 na strani 120.

²⁾ Prim. §§ 6, 7, 8, 11, 16, 48, 50, 51, 95 in 160 š. i. u. r.

1. Olajšave v šolskem obiskovanju morejo dobiti le na občih ljudskih šolah otroci, ki so se celih šest let poučevali v šoli.

2. Na eni in isti šoli se more dovoljevati le ena določena vrsta olajšav gledé šolskega obiskovanja.

3. Pouk ne sme popolnoma prenehati niti v sedmem niti v osmem šolskem letu.

4. Poučevati je le ob delavnikih.

5. Noben učitelj ni dolžen poučevati več nego po 30 ur na teden.

6. Ako se dovolijo olajšave gledé šolskega obiskovanja le posameznim otrokom ali otrokom celih šolskih občin, ter se dotični otroci ne poučujejo v posebnih, od drugih učencev ločenih oddelkih, tedaj olajšava v šolskem obiskovanju poprečno med šolskim letom ne sme znašati več nego polovico normalnega učnega časa.

Šolske olajšave, ki segajo dalje, se smejo dovoliti le izjemoma posameznim otrokom iz posebnega ozira vrednih razlogov, ako je po pridobljenih vednostih zagotovljeno, da se doseže obče predpisani učni smoter.

Ne da bi se izključile druge mogoče kombinacije, so možne torej naslednje olajšave šolskega obiskovanja:

- a) Šolsko obiskovanje v zimskih polletjih, popolno oproščenje v poletnih polletjih.
- b) Šolsko obiskovanje štiri šolske dni na teden (celodnevno ali poldnevno po uredbi dotične šole) v treh zimskih polletjih čez 14. leto, torej tudi na 9. starostni stopnji po začetku šolske dolžnosti); popolno oproščenje v poletnih polletjih.
- c) Šolsko obiskovanje tri šolske dni na teden (celodnevno ali poldnevno po uredbi dotične šole) v celem 7. in 8. šolskem letu.
- d) Šolsko obiskovanje v celem 7. in 8. šolskem letu poldnevno, če imajo drugi otroci celodnevni pouk.
- e) Redno šolsko obiskovanje v celem 7. šolskem letu, a v 8. šolskem letu po zimi tri ure pouka na teden (brez razločka šolske vrste.)

7. Ako se dovolijo olajšave v šolskem obiskovanju otrokom celih šolskih občin in ako se dotični otroci poučujejo v posebnih, od drugih učencev ločenih oddelkih, ne sme biti število učnih ur na teden (v času šolskega obiskovanja, določenem v točki 6.) manjše nego število ur, ki se dobí, ako

se število učnih ur na teden, predpisanih po normalnem učnem načrtu, enakomerno razdeli na starostne stopnje, ki so zastopane v dotični skupini ali dotičnem razredu.

V tistih dobah šolskega leta, v katerih otroci najvišjih dveh starostnih stopenj sploh ne hodijo v šolo, je poučevati druge učence toliko ur, kolikor je predpisanih po normalnih učnih načrtih za vseh osem starostnih stopenj. (Glej dodatek temu ukazu.)

8. V krajih, kjer je več občin ljudskih šol in kjer se le posameznim otrokom dovoli ena in ista vrsta olajšav šolskega obiskovanja (točka 6.), se smejo dotični otroci raznih šol združiti v eni šoli v skupno poučevanje.

9. Da se dosežejo posameznim otrokom olajšave v šolskem obiskovanju, morajo za to prositi roditelji ali njih namestniki pri krajnem šolskem svetu ter za to navesti ozira vredne razloge. Krajni šolski svet poroča o tem okrajnemu šolskemu svetu in predlaga hkratu, katere vrste olajšava šolskega obiskovanja bi se utegnila dovoliti. Okrajni šolski svet razsodi o prošnji in, če jo usliši, določi vrsto olajšave šolskega obiskovanja.

10. Da se dobé olajšave v šolskem obiskovanju otrokom celih šolskih občin na kmetih, morajo za to pri okrajnem šolskem svetu prositi zastopi vseh všolanih občin, predloživši zapisnike o dotičnih sklepih občinskih odborov, ki naj obsegajo tudi vrsto in mero dotičnih olajšav. Okrajni šolski svet predloži prošnjo s svojim mnenjem deželnemu šolskemu svetu v rešitev.

Ako se strinjajo sklepi občinskih odborov gledé olajšav v šolskem obiskovanju, je prošnjo uslišati, če ne nasprotuje zgoraj navedenim določilom (točka 1. do vštete 7.).

Ako se sklepi občinskih odborov ne ujemajo gledé vrste ali mere olajšav šolskega obiskovanja ali če se ne strinjajo z navedenimi določili, določi deželno šolsko oblastvo vrsto in mero olajšave.

Ako ne prosijo vse všolane občine za olajšave šolskega obiskovanja, temveč le ena ali več izmed njih, naj razsodi o tem tako, kakor o prošnjah posameznih roditeljev, okrajni šolski svet (točka 6. in 9.).

11. Ako dobivajo otroci najvišjih dveh starostnih stopenj okrajšan pouk v posebnem oddelku, ločenem od drugih učencev, naj sestavi okrajni šolski svet za ta oddelek poseben učni načrt, ter ga predloži deželnemu šolskemu svetu v odobrenje. Pri tem se je posebno ozirati na bodoči stan otrok.

12. Učni čas posebnega oddelka (točka 7.) za šolsko mladino, pripadajočo zadnjima dvema letnima stopnjama, določi krajni šolski svet.

13. Ako je urejeno tako, da se poučujejo otroci najvišjih dveh starostnih stopenj v posebnem oddelku, ločenem od drugih učencev, so dolžni vsi otroci teh starostnih stopenj udeleževati se tega pouka ter je strogo nadzorovati njih šolsko obiskovanje. Vrh tega sme krajni šolski svet posameznim teh otrok dovoliti, da se smejo popolnoma ali deloma udeleževati pouka, namenjenega za šesto starostno stopnjo, kolikor to dopuščajo šolski prostori.

VI.

(K § 23. zakona.)

Hoditi v strokovne šole ali strokovne tečaje (šole za glasbo in za jezike, kmetijske ali obrtne tečaje, šole za strokovno risanje in modelovanje i d.) je dovoljeno šolobveznim otrokom s pogojem, da jih to ne zavira, redno hoditi v ljudsko šolo.

Ako so obrtne ali kmetijske šole ali strokovni tečaji tako urejeni, da nadomestujejo pouk v ljudski šoli, so otroci oproščeni hoditi v ljudsko šolo. O tem razsojajo deželna šolska oblastva z ozirom na uredbo dotičnih šol in strokovnih tečajev, ter strogo držeč se načela, da si mora vsak otrok, ki ga veže šolska dolžnost, pridobiti najpotrebnejše znanje, namreč: veronauk, čitanje, pisanje in računstvo.¹⁾

VII.

(K §§ 29, 30, 32 zakona.)

Ti §§ so se izvršili z „Organizacijskim ustavom izobraževališč za učitelje in učiteljice na javnih ljudskih šolah“, izdanim z ministrstvenim ukazom z dne 31. julija 1886. l., št. 6031.

VIII. in IX.

(K §§ 38 in 41 zakona.)

Ta člena sta dobila novo obliko s „Predpisom za prekušnje o učni sposobnosti za obče ljudske in meščanske šole“, izdanim z ministrstvenim ukazom z dne 31. julija 1886. l., št. 6033.

¹⁾ Prim. §§ 25, 201 in 223 š. i. u. r.

X.

(K § 46 zakona.)

Prihodnje deželne učiteljske konference naj se vrše šele po preteku šestih let, odkar so bile zadnje deželne učiteljske konference.¹⁾

XI.

(K § 48 zakona.)²⁾

Ob nameščenju šolskih voditeljev je gledati na to:

1. Pričenši z veljavnostjo zakona z dne 2. maja 1883. l., (drž. zak. št. 53) se smejo le taki učitelji nastavljeni za šolske voditelje, ki izkažejo tudi, da so sposobni učiti veronauk tistega veroizpovedanja, kateremu pripada večina učencev dotične šole po povprečnem številu zadnjih petih šolskih let. Dokler se na posameznih šolah to povprečno število ne dá poizvediti, ker šola premalo časa obstoji, ali iz drugih razlogov, naj se vzamejo začasno za podstavo podatki popisovanja šolskih otrok

Usposobljenost za poučevanje v veronauku dokaže spričevalo učne usposobljenosti (§ 38 zakona z dne 2. maja 1883. l., [drž. zak. št. 53]), če kandidat za službo šolskega voditelja, odkar je zadobil učno usposobljenost, ni izpremenil svoje vere.

Učiteljem, ki so zadobili učno usposobljenost pred 1. dnem oktobra 1872. l., t. j. pred dnevom, s katerim je dobil veljavnost predpis o učiteljski preskušnji z dne 5. aprila 1872. l., (drž. zak. št. 50), je priznati tudi z omenjenim pridržkom, da so sposobni poučevati v veronauku.

Učitelji, ki so zadobili učno usposobljenost po predpisu o učiteljski preskušnji z dne 5. aprila 1872. l., so sposobni za poučevanje v veronauku z omenjenim pogojem le tedaj, ako je to izrečno povedano v spričevalu o učni usposobljenosti ali dokazano po uspehu dopolnilne preskušnje (ministrstveni razpis z dne 30. septembra 1875. l., št. 829).

2. Kadar se razpiše služba šolskega voditelja, jo je odslej izrečno zaznamovati za tako z dostavkom, v katero kategorijo spada dotična ljudska šola; poleg tega je zahtevati,

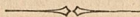
1) Prim. opom. 2. k § 46. drž. zak. o ljud. šol.

2) Prim. §§ 111, 179, 182 in 223 š. i. u. r.

naj se v prošnji dokaže usposobljenost poučevati veronauk z ozirom na veroizpovedanje večine učencev.

Sicer se je pri nameščanju šolskih voditeljev ravnati kakor doslej po določilih, zadevajočih pravne razmere učiteljstva na javnih ljudskih šolah.

3. Sedaj nameščeni šolski voditelji ostanejo v svoji službi, tudi če nimajo zgoraj omenjene usposobljenosti, in morajo dokazati dotično usposobljenost le tedaj, kadar prosijo za kako drugo službo šolskega voditelja.

Dodatek.

(Glej oddelek V, točko 7.)

Po določilih o vrstah in meri olajšav šolskega obiskovanja, ki se nahajajo v V. odelku tega ukaza, se sme skrajšani pouk v posebnih oddelkih urediti tako:

Na nerazdeljenih enorazrednih ljudskih šolah.

(S celodnevним poukom.)

V normalnem učnem načrtu je predpisanih 28 učnih ur na teden za 8 starostnih stopenj, torej pripada na vsako starostno stopnjo po preku $3\frac{1}{2}$ učne ure na teden.

Olajšave v šolskem obiskovanju za otroke 7. in 8. šolskega leta	Število učnih ur na teden		
	za šolska leta	po zimi	v poletju
a) Šolsko obiskovanje v zimskih polletjih; popolno oproščenje v poletnih polletjih	1.—6. 7. in 8.	22 8	28 —
b) Šolsko obiskovanje v treh zimskih polletjih; popolno oproščenje v poletnih polletjih	1.—6. 7. 8. 9.	24 6	28 —
c) in d) Polovica učnega časa; skozi celo leto	1.—6. 7. in 8.	25 4	25 4
e) Redno šolsko obiskovanje v celem 7. šolskem letu; pouk tri ure na teden po zimi 8. šolskega leta	1.—7. 8.	26 3	28 —

Na razdeljenih enorazrednih ljudskih šolah.

(S poldnevnim poukom.)

V normalnem učnem načrtu je predpisanih 17 učnih ur na teden za 5 starostnih stopenj višje skupine, torej pripada na vsako starostno stopnjo poprek $3\frac{2}{5}$ učnih ur na teden.

Olajšave v šolskem obiskovanju za otroke 7. in 8. šolskega leta	Število učnih ur na teden		
	za šolska leta	po zimi	v poletju
a) Šolsko obiskovanje v zimskih polletjih; popolno oproščenje v poletnih polletjih	4. 5. 6. 7. in 8.	12 7	17 —
b) Šolsko obiskovanje v treh zimskih polletjih; popolno oproščenje v poletnih polletjih	4. 5. 6. 7. 8. in 9.	12 5	17 —
c) ¹⁾ Polovica učnega časa; skozi celo leto	4. 5. 6. 7. in 8.	14 4	14 4
e) Redno šolsko obiskovanje v celem 7. šolskem letu; pouk tri ure na teden po zimi 8. šolskega leta	4. 5. 6. in 7. 8.	15 3	17 —

¹⁾ Uredha d) odpade, ker imajo vsi učenci le poldnevni pouk.

Na dvarazrednih ljudskih šolah.

(S celodnevним poukom.)

V normalnem učnem načrtu je predpisanih 28 učnih ur na teden za 5 starostnih stopenj 2. razreda, torej pripada na vsako starostno stopnjo poprek $5\frac{3}{5}$ učnih ur na teden.

Olajšave v šolskem obiskovanju za otroke 7. in 8. šolskega leta	Število učnih ur na teden		
	za šolska leta	po zimi	v poletju
a) Šolsko obiskovanje v zimskih polletjih; popolno oproščanje v poletnih polletjih	4. 5. 6. 7. in 8.	24 12 ¹⁾	28 —
b) Šolsko obiskovanje v treh zimskih polletjih; popolno oproščanje v poletnih polletjih	4. 5. 6. 7. 8. in 9.	24 8 ¹⁾	28 —
c) in d) Polovica učnega časa; skozi celo leto	4. 5. 6. 7. in 8.	24 6 ¹⁾	24 6 ¹⁾
e) Redno šolsko obiskovanje v celem 7. šolskem letu; pouk tri ure na teden po zimi 8. šolskega leta	4. 5. 6. in 7. 8	28 3 ¹⁾	28 —

1) Da se doseže učni smoter, je določenih za 4., 5. in 6. šolsko leto več ur na teden, nego pride poprek na ta oddelek učencev, in da se ne preobloži učitelj 2. razreda, mora učitelj 1. razreda, kateremu je po učnem načrtu poučevati le 21 učnih ur na teden, prevzeti nekaj skrajšanega pouka v najvišjem oddelku.

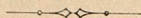
Na trirazrednih ljudskih šolah.

(S celodnevним poukom.)

V normalnem učnem načrtu je predpisanih 28 učnih ur na teden za 4 starostne stopnje 3. razreda, torej pripada na vsako starostno stopnjo poprek 7 učnih ur na teden.

Olajšave v šolskem obiskovanju za otroke 7. in 8. šolskega leta	Število učnih ur na teden		
	za šolska leta	po zimi	v poletju
a) Šolsko obiskovanje v zimskih polletjih; popolno oproščenje v poletnih polletjih	5. 6. 7. in 8.	24 14 ¹⁾	28 —
b) Šolsko obiskovanje v treh zimskih polletjih; popolno oproščenje v poletnih polletjih	5. 6. 7. 8. in 9.	24 9 ¹⁾	28 —
c) in d) Polovica učnega časa; skozi celo leto	5. 6. 7. in 8.	24 7 ¹⁾	24 7 ¹⁾
e) Redno šolsko obiskovanje v celem 7. šolskem letu; pouk tri ure na teden po zimi 8. šolskega leta	5. 6. in 7. 8.	28 3 ¹⁾	28 —

1). Da se doseže učni smoter, je določenih za 5. in 6. šolsko leto več učnih ur na teden, nego pride poprek na ta oddelek učencev, in da se ne preobloži učitelj 3. razreda, morata učitelja 1. in 2. razreda prevzeti nekaj skrajšanega pouka v najvišjem oddelku.

IV.

Ministrstveni razpis z dne 12. junija 1883. l., k št. 10618.

deželnim poglavarjem,¹⁾

o izvršitvi šolske novele z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53).

Opozarjaje Vaše na izvršitveni ukaz k zakonu z dne 2. maja t. l. (drž. zak. št. 53), ki je razglašen v ukazniku tega ministrstva (kos XII.), mi je čast dostaviti v informacijo podrejenih šolskih oblastev in šolskih nadzornih organov ter v pojasnilo daljnjim krogom tole:

Omenjeni zakon ne izpreminja obstoječega sestava ljudskih šol in ima samo namen — kakor je vlada ponovno in povsem določno izrekla med parlamentarnim razpravljanjem — odpraviti nedostatke, ki so se pokazali v času, v katerem je v veljavi državni zakon o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869. l. in upoštevati gospodarske potrebe prebivalstva toliko, kolikor je združljivo z nalogo ljudskošolske izobrazbe.

Zaukazana revizija učnih načrtov za različne vrste občin ljudskih šol (izvršitveni ukaz I. k § 3) se vobče ne bo dotikala ustanovljenih učnih smotrov. Tekom let pridobljene izkušnje pa naj provzročijo, da se z namenu primerno izbiro in razdelitvijo učne tvarine razbremené nižje in srednje šoli obvezne starostne stopnje predalekosežnih zahtev in da se odpravi nedostatek, ki se najde na mnogih šolah, da mora razmerno veliko število normalno razvitih otrok ponavljati razred. Posebno pozornost bo treba posvečati izbiri učne tvarine za otroke najvišjih dveh starostnih stopenj; pri tem se je kolikor moči ozirati na bodoče stališče družabnega življenja šolske mladine.

Gledé poldnevne ali celodnevne pouka izdani zaukaz (izvršitveni ukaz II. k § 7) dovoljuje šolskim oblastvom, da

¹⁾ Izpuščeni so odstavki, ki se nanašajo na učiteljišča, za katera je bil z min. ukazom z dne 31. julija 1886. l., št. 6031 razglašen organizacijski ustav v izpremenjeni obliki.

se svobodneje gibljejo, kar sega čez zadevna določila šolskega in učnega reda, in omogočuje s tem ustreči krajnim razmeram in potrebam, če se dovoli poldnevni pouk.

Gledé zavodov in učnih tečajev, omenjenih v §§ 10, 59, odstavek 2, in § 62, odstavek 2 zakona, ostanejo v moči obstoječi ukazi, dokler se ne ukrene drugače; bistvena načelna nova uredba pa je, da se je ustanavljanje in vzdrževanje tudi teh zavodov in učnih tečajev odkazalo deželnemu zakonodajstvu. Deželna šolska oblastva bodo torej morala opazovati zadevne potrebe, kolikor napreduje razvoj občega šolstva v deželi, o tem se dogovarjati z deželnimi odbori in od primera do primera stavljati primerne predloge.¹⁾

Ker so se realke, ki so ob svoji ustanovitvi dobile tudi nalogo skrbeti za srednjo stopnjo predizobrazbe za obrtna opravila, odkar je v moči državni zakon o ljudskih šolah, preustrojile tako, da jim je namen obča omika in predizobrazba za višje strokovne šole, je nastala vrzel v našem šolskem organizmu, ki naj se izpolni s primerno prenarvedbo in povzdigo meščanskih šol (izvršitveni ukaz IV. k §§ 17, 18, 19), oziraje se tudi na druge odslej izpremenjene razmere v šolskih uredbah. Meščanska šola naj daje potrebno občo predizobrazbo za kroge poklicev, katerim se posvečajo otroci, ko izpolnijo svojo šolsko obveznost, in naj se pri tem ozira na posebne potrebe, ki so zavisne od pridobitnih razmer šolskega kraja in okraja.

S tako uredbo bo dajala meščanska šola hkratu predizobrazbo za vstop v strokovne šole in učenec, ki prestopi iz meščanske šole, najvišje vrste ljudske šole, v učiteljske, je dobil trajno pospeševalen pogled v smotre ljudskošolskega pouka s tem, da se je sam šolal v njem.

Ako se naj doseže namen zakona, se mora skušati, da se doseže ob ustanovitvi in uredbi vsake posamezne meščanske šole živahno sodelovanje najbolj udeleženih krogov poklica, in povsem varuje pedagoško-didaktiška načela pouka v ljudski šoli je pri tem dovoliti merodajen vpliv obrtnim in kmetijskim interesom.

S tem, da se meščanska šola lahko združi z občo ljudsko šolo vsake vrste, se bo moglo število meščanskih šol v bodoče mnogo lažje nego doslej pomnožiti in pričakovati je, da bodo namenu primerno urejene meščanske šole oslabile tudi naval na nižje razrede srednjih šol.

¹⁾ Prim. poznejša minist. ukaza z dne 10. aprila 1885. l., št. 1985 (minist. ukaznika št. 15 iz l. 1885) in z dne 26. junija 1903. l., št. 22503 (minist. ukaznika št. 37 iz l. 1903) in § 157 š. i. u. r.

Izvršujé končni odstavek § 17 zakona o pouku v drugih živih jezikih na meščanskih šolah, se je treba v jezikovno mešanih deželah ozirati v prvi vrsti na deželne jezike, ki niso učni jezik dotične meščanske šole.

Ustanovitev določenih mej za olajšave v šolskem obiskovanju (izvršitveni ukaz V. k § 21) naj zadržuje svojevoljne zahteve, ki se ne dadó združiti z nalogo ljudske šole, z novo uredbo, da se najvišji dve starostni stopnji šoli obvezne mladine celih šolskih občin na kmetih lahko poučujeta v posebnih, od drugih učencev ločenih oddelkih, pa se more še bolj nego doslej ustreči željam prebivalstva, da se zmanjšajo šolska bremena (§ 11, odstavek 4) in olajša šolska obveznost; z uredbo takega oddelka učencev, v katerem se otroci poučujejo le neposrednje, v zvezi z določilom, da pride na šest nižjih starostnih stopenj šoli obvezne mladine v enem delu šolskega leta večje število učnih ur nego doslej, se odpravijo često povdarjani pedagoško-didaktiški nedostatkí in se odvrne nevarnost za obče predpisani učni smoter.

V § 54 zakona izraženo določilo, da se uporabijo disciplinarni pripomočki, ako se vede učiteljsko osebje zunaj šole tako, da se krati ugled učiteljskega stanu ali delovanje kakor vzgojitelj in učitelj, bo samo vodilo za enakomerno ravnanje v disciplinarnih rečeh in bo zadrževalo tiste ne redke primere, za katere je zvedelo naučno ministrstvo po rekurzu, da so se za odpornosti zoper dolžnosti štela tudi dejanja, ki nimajo nič skupnega s službenimi dolžnostmi in z varovanjem stanovske časti. Vestni učitelj je že doslej v svoji službeni pri-segi: „da bode šolski mladini v vsem dajal dober zgled, da ne bo razširjal samo vede, temveč z vsemi svojimi močmi vzbujal in širil tudi čut za bogaboječnost, zakonitost in npravstveni red,“ spoznal strogo dolžnost, se v šoli in zunaj šole vesti tako, da ne bo nevreden zaupanja in spoštovanja, ki je potrebno za vsako javno službo in zlasti za učiteljsko službo.

Zakonito določilo, da naj dokaže šolski voditelj tudi usposobljenost za veronauk tistega veroizpovedanja, kateremu pripada poprečno večina njegovih učencev (§ 48 zakona in XI. izvršitvenega ukaza), bode pomagalo izdatno pospeševati ljudski šoli dano nalogo, naj vzgaja otroke npravno-versko, in trajno poskrbeti za naraščajočo potrebo sodelovanja posvetnih učiteljev v poučevanju veronauka. S tem določilom se izpremeni v obstoječih šolskih uredbah, da je dotični dokaz usposobljenosti za poučevanje veronauka, ki se pridobi v preskušnji o učni usposobljenosti ali v dodatni dopolnilni preskušnji, izrečno zahtevati v razpisih konkurza za izpraznjene službe šolskih

voditeljev in da se morajo tisti, ki imajo predložno in prezentacijsko pravico, ter šolska oblastva ob namestitvi šolskih voditeljev natančno ozirati nanj. Ker se sme po § 5, odstavku 6 državnega zakona o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869. l. naložiti učitelju dolžnost sodelovati le, kadar treba, v poučevanju veronauka za otroke, ki pripadajo njegovemu veroizpovedanju, je umevno samo po sebi, da mora biti šolski voditelj, ki se nastavi, tudi tistega veroizpovedanja, za katero se zahteva usposobljenost v razpisu službe.¹⁾

Vprašanje, ali mora šolski voditelj sodelovati v poučevanju veronauka, se ne pretresa ob njega namestitvi, ker ta posebna dolžnost z zakonom ni odkazana edino šolskemu voditelju, temveč se more na večrazrednih šolah slej kakor prej odkazati drugim za to usposobljenim učiteljem. Gledé tega bo vselej, kadar nastane potreba, ravnati kakor doslej po § 5, odstavkih 6 in 7 državnega zakona o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869. l.

Dasi varuje novo določilo o nameščanju šolskih voditeljev, ker je pretežna večina šol, v katere hodijo skoro edinole otroci istega veroizpovedanja, samo zgoraj omenjene namene za večino otrok kake šole, je vendar v njegovem duhu ter učna in vzgojevalna naloga ljudske šole sploh, da se kolikor moči poskrbi, da se tudi za manjšino učencev zagotovi pouk v veronauku. Tisti, ki imajo predložno in prezentacijsko pravico, ter šolska oblastva bodo ravnali torej samo v duhu zakona, ako se bodo ob nameščanju učnih moči za večrazredne šole, kjer so učenci bolj mešani po različnih veroizpovedanjih, po možnosti ozirali tudi na manjšine.²⁾

Nadaljnje odredbe se izdajo po potrebi; s tem pa seveda ni izključeno, da deželna šolska oblastva s priznano pozornostjo opazujejo dotične potrebe in iz svoje inicijative predlagajo c. kr. ministrstvu za bogočastje in nauk, kar se jim zdi pripravno.

Opozarjaje na končni stavek izvršitvenega ukaza je samo po sebi umevno, da je tudi ta ministrstveni razpis uporabljati na posamezne dežele le, kakor to omejuje § 75 zakona.

1) Prim § 111 š. i. u. r.

2) Prim. § 112 š. i. u. r.

V.

Ukaz ministrstva za bogočastje in nauk z dne 29. septembra 1905. l., št. 13200, (drž. zak. št. 159, — min. ukaz. št. 49, 1905 l.)

s katerim se izdaja dokončni šolski in učni red za obče ljudske
šole in za meščanske šole.

Veljaven za kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, izvzemši kraljevino gališko in vladimersko z veliko vojvodino krakovsko.

Na podstavi §§ 4 in 78 državnega zakona o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869. l. (drž. zak. št. 62), oziroma člena II zakona z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53) se izdaja, poprašavši deželna šolska oblastva naslednji dokončni šolski in učni red za obče ljudske šole in za meščanske šole:

Šolski in učni red za obče ljudske šole in za meščanske šole.

Prvo poglavje.

O obči ljudski šoli.

I. O uredbi ljudske šole.

§ 1. Vsako občo ljudsko šolo je treba urediti tako, da more izpolniti nalogo,¹⁾ ki ji je naložena po državnem zakonu o ljudskih šolah.

Ob uredbi mora deželno šolsko oblastvo, kateremu gre praviloma odločba, razen števila šolskih otrok in učnih mest upoštevati tudi učne potrebe in gospodarske razmere prebivalstva.²⁾

¹⁾ Prim. §§ 1, 3, 5 in 6 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 6—14, 71, 119 in 152 š. i. u. r., nadalje besedilo prisege pri § 110 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 2, 6—14, nadalje 15, 55, 60 in 61 š. i. u. r.

Ako bi iz namerjane uredbe šole nastali vzdrževalcem šole izdatki, ki bi jim jih po zakonu ne bilo treba plačevati,¹⁾ je treba vselej dobiti njihovo privolilo.

§ 2. Ako bi bilo v posameznih primerih potrebno izdati posebno odločbo o učnem jeziku²⁾ in o pouku v kakem drugem deželnem jeziku³⁾ po § 6 državnega zakona o ljudskih šolah, se morajo poprej natančno poizvedeti vse okolnosti, ki pridejo v poštev, in poprašati vsi, ki vzdržujejo šolo, zlasti zastopi docela ali deloma všolanih občin, šolskega okraja in dežele.

§ 3. Število razredov se ravna po številu otrok, ki so v šolskem okrožju dolžni v šolo hoditi, in po številu učiteljskih mest, ki so ustanovljena na šoli na podstavi dotičnih zakonitih določil.⁴⁾

Kolikor pripušča število otrok in število učiteljskih mest, naj se za vsako starostno stopnjo (letni tečaj) uredi eden postopni razred;⁵⁾ vzporednice se uredé praviloma šele tedaj, kadar so urejeni potrebni postopni razredi.

Ako se združijo v kakem razredu otroci različnih stopenj starosti in omike (letnih tečajev), se deli razred v oddelke ali skupine.

Učni načrt določa, katere starostne stopnje (letne tečaje) je treba odkazati vsakemu posameznemu razredu in v razredu vsakemu oddelku ali skupini.⁶⁾

§ 4. Samostalne deklinške šole⁷⁾ se ustanavljajo po določilih deželnega zakona.

§ 5. Oznamenilo ljudske šole se ravna na eni strani po številu postopnih razredov, izvzemši vzporednice in podružnice, na drugi strani po spolu otrok, za katere je določena; šola se torej imenuje ali mešana občja ljudska šola ali občja ljudska šola za dečke ali za deklice in po številu razredov, enorazredna, dvarazredna, trirazredna itd. ljudska šola.

Razredi se štejejo od zdolaj navzgor.

¹⁾ Prim. §§ 62—67 drž. zak. o ljud. šol.

²⁾ Prim. §§ 3 in 6 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 8, 11, 42 in 163 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 12 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 21 in 23 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 20, 21 (odst. 2), 24, 35 (odst. 2) in 36 š. i. u. r., nadalje § 11 drž. zak. o ljud. šol. in § 104 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 7 drž. zak. o ljud. šol.

⁶⁾ Prim. §§ 8, 11, 46, 47 in 50 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. §§ 14 in 15 drž. zak. o ljud. šol., § 4 zakona z dne 4. februarja 1870, dež. zak. št. 15 za Štajersko, z dne 17. januarja 1870, dež. zak. št. 12 za Koroško, z dne 19. maja 1873, dež. zak. št. 21 za Kranjsko, z dne 6. maja 1870, dež. zak. št. 30 za Goriško-Gradiščansko o ustanavljanju, vzdrževanju in obiskovanju javnih ljudskih šol, §§ 6, 7, 104 in 113 š. i. u. r.

§ 6. Na obči ljudski šoli se odkazuje ves pouk v enem razredu po navadi eni učni moči,¹⁾ ki poučuje svoj razred ločeno od drugih razredov.

V enem razredu združeni šolski otroci se poučujejo skupno; ako je združenih v razredu več oddelkov, se poučujejo deloma neposrednje, deloma posrednje.²⁾ Samo za veronauk,³⁾ za pouk v telovadbi,⁴⁾ v petju,⁵⁾ v ženskih ročnih delih,⁶⁾ v neobveznih predmetih⁷⁾ in za pouk otrok, ki uživajo olajšave šolskega obiskovanja,⁸⁾ je po prejetem dovolilu okrajnega šolskega oblastva sestaviti po okolišnih potrebne posebne skupine.⁹⁾

Nadalje se lahko za pouk ne polnournih ali slabše nadarjenih otrok, kjer to zahtevajo razmere, z dovolilom deželnega šolskega oblastva uredé posebni pomožni ali pospeševalni razredi.¹⁰⁾

§ 7. Po katerih načelih naj se sestavijo posebne skupine za pouk v učnih predmetih, navedenih v § 6 šolskega in učnega reda, in koliko ur v tednu naj se odkaže vsaki skupini, določa v mejah normalnega učnega načrta¹¹⁾ deželno šolsko oblastvo.

V pouku ženskih ročnih del¹²⁾ se je držati tega, da ena učiteljica redno ne sme poučevati več nego 40 deklic hkratu v eni skupini.

1) Prim. §§ 3, 104, in 135 š. i. u. r., in opomnjo 6) k § 183 š. i. u. r.

2) Prim. min. ukaz z dne 18. maja 1874, št. 6549, na strani 21.

3) Prim. § 5 drž. zak. o ljud. šol., § 2. zakona z dne 25. maja 1868, drž. zak. št. 48 o razmerju med šolo in cerkvijo, zakona z dne 20. junija 1872, (drž. zak. št. 86, min. ukaz. št. 45, l. 1872) in z dne 17. junija 1888 (drž. zak. št. 99, min. ukaz. št. 27, l. 1888) o opravljanju verskega pouka na javnih ljudskih in srednjih šolah in na učiteljskih ter o stroških zanj, nadalje §§ 1, 2, 7, 8—11, 40, 48—51, 56, 71, 91, 95, 98, 102, 104, 108, 111, 112, 129, 134, 135, 163, 176, 178, 187 (točka 3.), 191, 192, 204, 206—209, š. i. u. r.

4) Prim. §§ 3 in 17 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 7, 12, 27, 40, 48, 50, 63, 91, 98, 113 (odst. 2), 159, 206 in 208 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 3 in 17 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 7, 27, 48, 50, 91 in 98 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 3 in 15 drž. zak. v ljud. šol. in §§ 7, 8, 11, 27, 48, 50, 91, 98, 104, 113, 178 in 201 (odst. 3) š. i. u. r.

7) Prim. §§ 12 in 40 (odst. 5) š. i. u. r.

8) Prim. člen V. min. ukaza z dne 8. junija 1883, št. 10618 na strani 31 in § 16 š. i. u. r.

9) Prim. §§ 13 in 159 (odst. 2) š. i. u. r.

10) Prim. § 59 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol., §§ 26, 46, 49, 82 (odst. 3) in 165 (odst. 2) š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200, na strani 121.

11) Prim. §§ 8 in 11 š. i. u. r.

12) Prim. opomnjo 6 k § 6 š. i. u. r.

Deželno šolsko oblastvo uredí tudi ustanovitev in področje ženskega odbora, ki je morda poklican za pospeševanje pouka ročnih del.

§ 8. Učni smoter vsake učne stopnje in število ur v tednu za vsak posamezen učni predmet določa učni načrt;¹⁾ on načrtuje tudi učno pot vobče.

Določitev učne naloge za veronauk in razdelitev učne stvarine v veronauku na posamezne razrede, oddelke in skupine je po § 5 državnega zakona o ljudskih šolah pridržana cerkvenemu oblastvu, oziroma načelništvu izraelske bogočastne občine.²⁾

Predpisano učno stvarino v ostalih učnih predmetih razdeli natančno na posamezne razrede, oddelke in skupine okrajna učiteljska konferenca in v odmerjenih mejah učiteljska konferenca vsake posamezne ljudske šole.³⁾

Kaka določna učna metoda se ne predpisuje za noben učni predmet; vse poučevanje pa je uravnati tako, da dosežejo učni smoter vsi normalno razviti otroci.⁴⁾

§ 9. Odredbe cerkvenega oblastva, oziroma načelništva izraelske bogočastne občine o preskušnjah iz veronauka⁵⁾ in o verskih vajah⁶⁾ naznanja okrajno šolsko oblastvo po § 5, odstavku 5 državnega zakona o ljudskih šolah voditelju šole in jih sporoča tudi krajnemu šolskemu oblastvu.

Cerkvena oblastva, oziroma načelništvo izraelske bogočastne občine morajo svoje odredbe pravočasno naznanjati okrajnemu šolskemu oblastvu, da se more o njih redno razpravljati pri okrajnem šolskem oblastvu.

§ 10. Ob oznanilu naj okrajno šolsko oblastvo določi, v kateri meri se šolski otroci, ki so dolžni udeleževati se preskušenj iz veronauka in verskih vaj, ob dotičnih dneh oproščajo pouka⁷⁾ in ali je poučevati ostale otroke.

¹⁾ Prim. min. ukaz z dne 18. maja 1874, št. 6549 na strani 21 in člen I. min. ukaza z dne 8. junija 1883, št. 10618 na strani 27, potem §§ 1—3, 6, 7, 9—19, 46—49, 56, 71, 92, 95, 97, 100, 104, 114, 121, 134, 135, 140, 187 (točka 3), 191, 198, 204, 206—209 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200, na strani 120.

²⁾ Prim. opomnjo 3 k § 6 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 2 min. ukaza z dne 8. maja 1872, št. 3306, (drž. zak. št. 68, min. uk. št. 40, 1872), o okrajnih in deželnih konferencah ljudskih učiteljev, in § 140 (4. odst.) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 121 (odst. 2) š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. min. razpis z dne 28. junija 1869, št. 5705, (min. uk. št. 60, l. 1869) o preskušnjah iz veronauka na ljudskih šolah.

⁶⁾ Prim. min. razpis z dne 22. decembra 1876, št. 11355 (min. uk. št. 2, l. 1877) pripravljavnem veronauku na ljudskih šolah.

⁷⁾ Prim. min. razpis z dne 8. novembra 1880, št. 15905 (min. uk. št. 34, l. 1880) o verskih vajah za katoliške učence in učenke srednjih šol,

Kje in kdaj naj se zbirajo udeležbi zavezani šolski otroci in kako jih je treba nadzorovati, se ustanovi po krajnih razmerah v učiteljski konferenci.¹⁾

Za nadzorovanje šolskih otrok pri obveznih verskih vajah se morejo uporabljati samo učne moči dotičnega veroizpovedanja.²⁾

§ 11. Ako zahteva šolska uredba, spoznana za namenu primerno, uvedbo kakega posebnega, od normalnega učnega načrta razlikujočega se učnega načrta, je treba zato izprositi odobrilu ministrstva za bogočastje in nauk.³⁾

§ 12. Uvedba pouka v kakem drugem deželnem jeziku⁴⁾ ali v goslanju, pouka v ročnosti za dečke⁵⁾ in del v šolskem vrtu potrebuje dovolila deželnega šolskega oblastva, ako deželni zakon ne obsega drugih določil.

Ako se takšen pouk uvede za neobvezen predmet, naj izjavijo starši ali njihovi namestniki ob začetku šolskega leta, ko zglasé otroka za vzprejem, ali se bode otrok udeleževal tega pouka.⁶⁾

Izstopiti sme otrok praviloma samo na koncu šolskega leta, vendar lahko dovoli učiteljska konferenca iz ozira vrednih razlogov izstop tudi v kakem prejšnjem času.

§ 13. Pri vsaki ljudski šoli, zlasti na kmetih, naj se po možnosti napravi in namenu primerno uredi šolski vrt in kmetijsko poskusno polje.

Oskrbovanje šolskega vrta in obdelovanje poskusnega polja gre praviloma voditelju šole, pa se z dovolilom okrajnega šolskega oblastva lahko izroči tudi kakemu drugemu učitelju.

moških in ženskih učiteljišč, ljudskih in meščanskih šol; po tem razpisu naj dá ravnatelj zavoda, oziroma šolski voditelj sporazumno z učitelji verouka in oziraje se na krajevne razmere, prosto ali ves dan ali en popoldan z naslednjim dopoldnevom za predpisani sprejem svetih zakramentov spovedi in obhajila. Prim. nadalje §§ 56 in 63 š. i. u. r.

1) Prim. §§ 74, 122, 142 in 144 š. i. u. r.

2) Prim. § 48 (2. odst.) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 74 in 122 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 4 in 5 drž. zak. o ljud. šol., §§ 1, 2, 6, 7 in 8 š. i. u. r. in opomnjo 1 k § 8 š. i. u. r.

4) Prim. § 2 š. i. u. r.

5) Prim. min. razpis z dné 21. septembra 1886, št. 6810 (min. ukaz. št. 58, l. 1886) o pouku v ročnosti na ljudskih šolah, in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200, na strani 121.

6) Prim. § 20 drž. zak. o ljud. šol., §§ 139 in 144 obč. drž. zak. in §§ 6, 7, 33, 40 (odst. 5), 48, 50, 63, 159, 206 in 208 š. i. u. r.

Na dela v šolskem vrtu se lahko privzemajo otroci najvišjih treh starostnih stopenj; dečkom je potem dajati delo poglavitno v drevesnici, deklicam pa pri cvetlicah in v oddelku za zelenjavo, namenu najbolj primerno po skupinah v zvezi z ostalim učnim časom, vsakemu otroku ako možno eno uro na teden.

Natančnejša določila izda deželno šolsko oblastvo, kateremu je tudi prepuščeno v porazumu z vzdrževalci šol izdati posebne predpise o uporabi pridelkov šolskih vrtov in poskusnih polj in o nagradi njihovim voditeljem.¹⁾

§ 14. Na ljudski šoli naj se marljivo gojijo mladinske igre in na vso moč pospešujejo vse koristne telesne vaje kakor plavanje, drsanje i. d.

Šolska oblastva morajo prizadevanja učiteljev na tem polju podpirati pri vzdrževalcih šol.

§ 15. Pouk na ljudski šoli je praviloma celodneven.²⁾

Uvedba poldnevnega pouka³⁾ se sme razpravljati samo v posameznih primerih na dobro utemeljeno zaprosilo zastopov vsolanih občin ali krajnega šolskega oblastva, ako kažejo učne potrebe in gospodarske razmere prebivalstva, poti in vremenske razmere šolskega okoliša in njegova razsežnost, da je potrebna. zaprosena šolska uredba.

Dovolilo podeli deželno šolsko oblastvo samo na enorazrednih ljudskih šolah ali v spodnjih razredih večrazrednih ljudskih šol na kmetih zlasti tedaj, kadar bi bila potrebna razširitev ali pomnožitev učilnic združena s težko obremenitvijo tistih, ki so dolžni jih pripraviti. Sicer se sme poldnevni pouk uvesti samo za začasno odpomoč v izrednih primerih.

§ 16. Kakšne olajšave šolskega obiskovanja se morejo dovoliti in katere uredbe je ukreniti zaradi uvedbe olajšav šolskega obiskovanja na ljudski šoli, določa, kjer deželni zakon ne zaukazuje drugače, člen V ministrstvenega ukaza z dne 8. junija 1883. l., št. 10618 (min. uk. št. 17 iz 1883. l.)⁴⁾

¹⁾ Prim. §§ 3, 4 in 63 (odst. 3) drž. zak. o ljud. šol., §§ 1, 6, 7, 8, 11, 12 in 27 š. i. u. r., in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200. na strani 121.

²⁾ Prim. §§ 59—62 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 7 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 51, 59 in 116 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. ta min. ukaz. na strani 31, 32 in §§ 6, 7, 48, 51, 95 in 160 š. i. u. r.

§ 17. Pedagogiško-didaktiška načela, ki naj služijo za vodilo ob sestavi urnikov,¹⁾ ustanovi deželno šolsko oblastvo oziraje se na predpise o negovanju zdravja v šolah²⁾ in predpiše po potrebi vzorce za urnike. Odobriti urnik za vsako posamezno ljudsko šolo pristoja okrajnemu šolskemu oblastvu.

Na dva- in večrazrednih ljudskih šolah osnuje urnike za posamezne razrede po § 135 šolskega in učnega reda voditelj šole in, ko so bili preresetani v učiteljski konferenci, jih predloži okrajnemu šolskemu oblastvu v odobrilo.

Odobreni urniki naj se v učilnicah postavijo tako, da se vidijo.³⁾

§ 18. Vsaka šola mora biti popolnoma preskrbljena z najpotrebnejšimi učili in samoučili.⁴⁾ Vsaj naslednja učila naj se nabavijo:

- a) aparati za prvi pouk v čitanju,
- b) ponazorovalni pripomočki za prvi pouk v računstvu,
- c) podobe za nazorni pouk,
- d) globus,

1) Prim. §§ 15, 56, 59—62, 64, 121, 122 in 135 š. i. u. r. in min. razpis z dné 19. februarja 1876, št. 1683 (min. ukaz. št. 9, l. 1876), kako je ravnati z izraelskimi učenci na ljudskih šolah glede pisanja, risanja in ročnih del ob sobotah in izraelskih praznikih.

2) Prim. § 27 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816 (min. ukaz. št. 73, l. 1873), kako je opravljati šolska poslopja javnih ljudskih in meščanskih šol in kako je skrbeti za zdravje po teh šolah:

„Ob sestavi urnikov se je natančno ravnati po točkah, ki so določene v § 27 min. ukaz. z dne 12. julija 1869. l. (drž. zak. št. 130). Poučevanje naj uro za uro zahteva od učencev manj duševnega napora. Umstvene vaje naj se vrsté z mehaničnimi opravili.“

Prim. nadalje § 27 min. ukaza z dne 12. julija 1869, št. 6299 (drž. zak. št. 130, min. ukaz. št. 63, 1869 l.), s katerim so se izdala prehodna določila v izvršitev zakona o ljudskih šolah:

„Ob sestavi urnika za obče ljudske šole se je ravnati po nastopnih načelih:

1) Predmete, ki zlasti zahtevajo od učencev zbranih misli ali večjega duševnega napora, je nastaviti na dopoldanske ure in pri poldnevni šolah na prve ure.

2) Za risanje, pisanje in petje je na nerazdeljenih enorazrednih in na večrazrednih šolah uporabljati popoldanske ure.

3) Nobenemu predmetu se ne sme v istem razredu ali oddelku odkazati zaporedoma več nego ena ura.

4) Urnik mora omogočiti, da more učitelj ob istem času vse odkazane mu učence podučevati v enem in istem predmetu.

5) Urnik boDI pregleden, kolikor le mogoče. V razvrstitvi predmetov, mora biti kar največ enakomernosti, da se učitelji in učenci lahko privadijo na dnevni red.

3) Prim. § 86. š. i. u. r.

4) Prim. min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200, na strani 121.

e) po en stenski zemljevid planiglobov, domače dežele, avstrijsko-ogrske monarhije, Evrope in Palestine,

f) najpotrebnejša učila za pouk v risanju,

g) zbirka domačih prirodnin in preprostih fizikalnih aparatov,

h) šolska knjižnica.¹⁾

Vse morda potrebne nadaljnje zaukaze izda deželno šolsko oblastvo na podstavi mnenja deželne učiteljske konference.²⁾

Deželno šolsko oblastvo naj skrbi tudi za to, da se vsaki ljudski šoli vsako leto odkaže primerna poprečnina za vzdrževanje in pomnoževanje zbirke učil in knjižnice.³⁾

§ 19. Katera samoučila naj se uporabljajo v posameznih razredih, oddelkih in skupinah, določa okrajna učiteljska konferenca.⁴⁾

Vsak otrok mora imeti za dotično učno stopnjo predpisane učne knjige in čitanke,⁵⁾ pisalno in risalno orodje.

V namen morda potrebnega pojasnila udeleženi obrtnikom in roditeljem šolo obiskujočih otrok ali njihovim namestnikom bodi vsaj na vsaki večrazredni šoli pri rokah zbirka predpisanih samoučil.

Ako roditelji ali njihovi namestniki ne izpolné svoje zakonite dolžnosti, da bi nabavili potrebne šolske knjige in druga samoučila, naj se obrne voditelj šole za odpomoč na krajno šolsko oblastvo.⁶⁾

II. O šolski obveznosti.

§ 20. Zakonita dolžnost hoditi v ljudsko šolo se začinja, ako šolska obveznost ni s kakim deželnim zakonom drugače urejena

¹⁾ Prim. min. razpis z dne 15. decembra 1871, št. 2802 (min. ukaz. št. 60. 1872 I.) o ustanovitvi knjižnic za učence in učitelje ljudskih šol in §§ 80, 136, 138, 139 in 195 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 2 (točka 2) in 12 min. ukaza z dne 8. maja 1872, št. 3306 (drž. zak. št. 68, min. ukaz. št. 40, 1872 I.) o okrajnih in deželnih konferencah ljudskošolskih učiteljev.

³⁾ Prim. § 63 (3. odst.) drž. zak. o ljud. šol., opomnjo 1 k 18 š. i. u. r. in § 140 (zadnji odst.) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. opomnjo 2 k § 18 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 7 zakona z dne 25. maja 1868, drž. zak. št. 48, o razmerju med šolo in cerkvijo, § 8 drž. zak. o ljud. šol., člen III. min. ukaz. z dne 8. junija 1883, št. 10618 na strani 28 in §§ 185 in 191 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 25 drž. zak. o ljud. šol., § 52 zakona z dne 6. maja 1870, dež. zak. št. 92 za Goriško-Gradiščansko, § 11 zakona z dne 27. oktobra 1871, dež. zak. št. 23 za Koroško in § 42 dež. zak. z dne 29. aprila 1873, dež.

na podstavi § 75 državnega zakona o ljudskih šolah, z dopolnjenim šestim letom starosti in sicer z začetkom šolskega leta, ki sledi dosegu za šolo godne starosti, in traja do dopolnjenega štirinajstega leta starosti.¹⁾

§ 21. Šolska oblastva naj pazijo najstrožje na to, da vsi otroci, ki so v šoli obvezni starosti, zadostijo svoji zakoniti šolski obveznosti.

V ta namen je najprej potrebno, da se vsaki ljudski šoli odkaže določen šolski okoliš in da se šolski okoliši medsebojno natančno omeje; ²⁾ potem naj krajno šolsko oblastvo ali organ, kateremu je to po zakonu poverjeno, vse v kakem šolskem okolišu stanujoče otroke, ki so v šoli obvezni starosti, ³⁾ vsako leto pred začetkom šolskega leta zapiše v eni šolski matici in jih ima vedno v preglednosti.

§ 22. Predpise o uredbi in pisanju šolske matice izda deželno šolsko oblastvo. Šolska matica se sestavi in piše najzanesljiveje na podstavi letnega šolskega popisovanja od hiše do hiše; za popreskušnjo podatkov služijo izpiski iz rojstvene in mrtvaške matice in iz seznamkov tujcev v občinah.

Po okolnostih je dobro, da se število v šolski matici zapisanih otrok primerja tudi s podatki zadnjega popisovanja ljudstva.⁴⁾

§ 23. Šolski voditelj se tudi v svoji lastnosti kakor ud krajnega šolskega oblastva ne more prisiliti k sestavi in pisanju šolske matice; toda on mora sodelovati pri sestavljanju in pisanju šolske matice, ker je dolžen krajnemu šolskemu oblastvu ali organu, kateremu je po zakonu poverjeno pisanje šolske matice, v teku šolskega leta poročati o vsakem izstopu iz šole kakega v šolskem okolišu stanujočega otroka, naznačivši vzrok izstopa, ter ga vsakikrat obvestiti, da se je

zak. št. 21 za Kranjsko o ustanavljanju, vzdrževanju in obiskovanju javnih ljudskih šol, nadalje § 217 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

1) Prim. §§ 20, 21, 23 in 75 drž. zak. o ljud. šol., §§ 24—26, 28—32, 95, 99, 100, 161, 165, 175—178, 196, 201, 208, 209 in 222 š. i. u. r., ko-
nečno min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

2) Prim. §§ 11 in 59 drž. zak. o ljud. šol., §§ 1, 2, 3, 42, 104 in 161
š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

3) Prim. §§ 24 in 32 š. i. u. r.

4) Prim. min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del
te zbirke).

takemu otroku podelila odpustnica ali odhodnica; ravnati se mora tudi po dalje segajočih zaukazih, ki jih morda izda deželno šolsko oblastvo.¹⁾

Voditelju šole pa ni zabranjeno za primerno plačilo prostovoljno prevzeti sestavo in pisanje šolske matice.²⁾

§ 24. V šolsko matico spadajo tudi tisti otroci, ki so zaradi kake duševne ali telesne napake, ali ker hodijo v kako drugo šolo ali ker se poučujejo doma, po zakonu oproščeni hoditi v šolo, v katero bi bili dolžni hoditi.³⁾

Te otroke naj krajno šolsko oblastvo ali organ, kateremu je po zakonu poverjeno pisanje šolske matice, vrhutega takoj ob začetku šolskega leta vpiše v poseben seznamek, ki ga je takoj predložiti okrajnemu šolskemu oblastvu.

Okrajno šolsko oblastvo je dolžno predloženi seznamek natančno pregledati in po potrebi zahtevati pojasnila o oprostilnih razlogih in dokaze za to.

Ravnatelj in voditelj vseh v šolskem okraju ležečih, okrajnemu šolskemu oblastvu ne podrejenih javnih in zasebnih izobraževališč, s kojih obiskom so v šoli obvezni starosti stoječi otroci po zakonu oproščeni hoditi v ljudsko šolo, izročé okrajnemu šolskemu oblastvu za to preskušnjo seznamek vseh otrok, ki so v šoli obvezni starosti in ki so bili novo vzprejeti v njim podrejeni zavod ali so izstopili iz njega.⁴⁾

§ 25. Če hodijo otroci šoli obvezne starosti v obrtne, trgovinske, kmetijske ali gozdarske šole in strokovne tečaje, jih oprošča to samo tedaj, da jim ni treba hoditi v ljudsko šolo, kadar je odredilo ministrstvo za bogočastje in nauk, da je dotična šola ali strokovni tečaj zaradi svoje uredbe sposoben nadomestiti pouk v ljudski šoli.⁵⁾

Deželno šolsko oblastvo naj sestavi te šole in strokovne tečaje v seznamek in seznamek objavi.

§ 26. Ali je kak otrok, ki je v šoli obvezni starosti, sposoben za šolo ali se mora zaradi kake duševne ali težke

¹⁾ Prim. §§ 28, 42, 94, 97, 100, 175—177, 186, 196, 208 in 209 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 40 (zadnji odst.), 94, 97 in 136 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

³⁾ Prim. § 23 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 25, 94, 201 in 204 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁵⁾ Prim. §§ 29 in 201 (odst. 2) š. i. u. r.

telesne napake začasno ali trajno oprostiti od hoje v šolo, naj presodi najprej krajno šolsko oblastvo; ako se pojavijo dvomi, je zahtevati predložbo zdravniškega spričevala.

Vobče naj se tudi ne polnoumni, toda za omiko sposobni otroci, zlasti slepi in gluhonemi, ako se ne morejo izročiti v posebne za izrejo in vzgojo takih otrok določene zavode, udeležujejo pouka v ljudski šoli; za njih pouk je na ljudski šoli, kolikor se dá, ukreniti posebne uredbe.¹⁾

§ 27. Oprostitve od udeležbe pouka v obveznih učnih predmetih petju²⁾ in risanju, od telovadbe³⁾ pri dečkih in od ženskih ročnih del pri deklicah,⁴⁾ potem od del v šolskem vrtu, ako niso uvedena za neobvezni predmet,⁵⁾ se morejo dovoljevati, ne gledé na izjeme, omenjene v tretjem odstavku § 201 šolskega in učnega reda, samo z ozirom na zdravniško⁶⁾ ustanovljeno zdravstveno stanje otroka, ako se otrok dotičnega učnega predmeta ne more udeleževati niti v omejeni meri.⁷⁾

Zaprosila za take oprostitve je staviti praviloma takoj, kadar se otrok zglati za vzprejem v ljudsko šolo, in šolski voditelj naj jih predloži v odločbo okrajnemu šolskemu oblastvu.

§ 28. Otroci se izbrišejo iz šolske matice, čim pridobé odpustnico kake javne ljudske šole ali kake zasebne ljudske šole s pravico javnosti⁸⁾ ali čim se jim po § 100 šolskega in učnega reda izroči odhodnica.

Otroci, ki dobé tako spričevalo na judski šoli, v koje šolskem okolišu stanujejo,⁹⁾ se uradoma izbrišejo na podstavi naznanila šolskega voditelja.¹⁰⁾ Za izbris vseh drugih otrok morajo roditelji ali njihovi namestniki predložiti odpustnico.¹¹⁾

§ 29. Otroci, ki hodijo v kako višjo šolo ali v obrtne, trgovinske, kmetijske ali gozdarske šole ali strokovne tečaje,

1) Prim. §§ 23 in 59 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol., §§ 6 (odst. 3), 40 (odst. 2) in 69 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

2) 3) Prim. opom. 4 in 5 k § 6 š. i. u. r.

4) Prim. opom. 6 k § 6 š. i. u. r. in §§ 98 (odst. 3), 178 (odst. 3) in 201 (odst. 3) š. i. u. r.

5) Prim. §§ 12 in 13 š. i. u. r.

6) Prim. § 69 š. i. u. r.

7) Prim. §§ 91, 98, 178 in 201 (odst. 2) š. i. u. r.

8) Prim. § 21 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 96, 175—177, 196, 208 in 209 š. i. u. r.

9) Prim. §§ 1, 2, 3, 21 (odst. 2), 42, 161, 198, 208 in 209 š. i. u. r.

10) Prim. § 23 š. i. u. r.

11) Prim. §§ 29, 32, 38, 208 in 209 š. i. u. r.

nadalje otroci, ki so zaradi kake učni namen ali hojo v šolo ovirajoče duševne ali težke telesne napake oproščeni hoditi v ljudsko šolo, se po dosegli šoli odrasle starosti kar izbrišejo iz šolske matice.

Iz drugih razlogov se nikdo ne sme izbrisati iz šolske matice.

§ 30. Dokler otrok ni izbrisan iz šolske matice, se sili hoditi v šolo.¹⁾

Na šolsko obveznost tistih otrok, ki se ne izbrišejo zaradi tega, ker se jim je odrekla odpustnica, naj posebno strogo pazijo šolska oblastva. Okrajno šolsko oblastvo imej po § 99 šolskega in učnega reda mu naznanjene primere v preglednosti in daj od časa do časa ovedeti napredke otrok.

§ 31. Osebe, ki izvršujejo kako potovalno opravilo, po § 20 državnega zakona o ljudskih šolah ne smejo svojih otrok v šoli obvezni starosti odtegovati pouku, predpisanemu za javne ljudske šole, jemaje otroke seboj na potovanje.²⁾

Šoli obvezni otroci takih oseb naj svoji šolski obveznosti zadosté praviloma v svojem bivališču. Dovoljeno ni pripustiti, da bi taki na potovanje vzeti otroci hodili v šolo, kadar se mudé v kakem šolskem kraju, in tako hojo v šolo potrditi v posebnih šolskih potovalnih knjižicah.

Natančnejše določi deželno šolsko oblastvo, kakor so krajne razmere.

§ 32. Z otroci inozemcev, stanujočimi v tuzemstvu, je ravnati z ozirom na šolsko obveznost kakor z domačimi otroci, ako v tem oziru s tujo vlado ni drugačnih dogovorov.³⁾

V tuzemstvu stanujočim domačim otrokom, ki so v šoli obvezni starosti,⁴⁾ pa je dovoljeno hoditi v inozemske javne ljudske šole samo na podstavi posebnega dovolila deželnega šolskega oblastva, ki ga je podeliti samo tedaj, kadar uredba

1) Prim. §§ 21, 28, 29, 35 (odst. 2), 41, 99, 161 in 165 š. i. u. r.

2) Prim. min. razpis z dne 16. maja 1895, št. 17212, s katerim so se opozorila deželna šolska oblastva, da je bilo z razpisom najvišjega policijskega oblastva z dne 23. januarja 1853. l., št. 1121 (pravilno z dne 16. septembra 1853. l. št. 12688) prepovedano krošnjarjem in osebam, ki izvršujejo svojo obrt potujé, kakor brusarji, piskrovezci in kotlarji, jemati seboj otroke pod 14 leti, in da je to strogo prepoved po normalnem razpisu trgovinskega ministrstva z dne 23. decembra 1881, št. 2049, izdanem sporazumno z ministrstvom za notranje stvari in finance na vsa deželna predsedstva, vzprejeti tudi v licence imenovanih oseb s pripomnjo, da se prestopki te prepovedi kaznujejo po min. ukazu z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 19.

3) Prim. § 21 š. i. u. r.

4) Prim. § 20 š. i. u. r.

in posebne razmere inozemske šole ne kažejo že naprej, da je dvomna dosega naloge, predpisane za domače šole po državnem zakonu o ljudskih šolah.¹⁾ Otroci pa morajo na koncu svoje šoli obvezne starosti opraviti odpustno preskušnjo po § 208 ali po § 209 šolskega in učnega reda na kaki domači javni ljudski šoli ali pravico javnosti imajoči zasebni ljudski šoli ali na kaki taki meščanski šoli.

III. O vzprejemu v ljudsko šolo.

§ 33. Roditelji ali njih namestniki so dolžni šoli obvezne otroke, ki so v njihovem varstvu, enega izmed zadnjih treh dni pred začetkom šolskega leta pripeljati za vzprejem v šolo.²⁾

Ako otrok iz kateregakoli tehtnega razloga ob vzprejemnem času ne more priti v šolsko poslopje ali ako so roditelji ali njih namestniki zadržani priti tja, je moči otroka zglasiti po kaki drugi odrasli osebi ali začasno tudi pismeno.

§ 34. Krajno šolsko oblastvo naj najkasneje osem dni pred začetkom šolskega leta razglasi kraj, dan in uro vzprejemanja učencev in naj hkratu opomni roditelje ali njih namestnike na njihovo dolžnost opozorivši na zakonite posledice, če bi jo opustili.³⁾

Razglša naj se v šolskem kraju in v všolanih občinah tako, kakor je navada v kraju.

§ 35. Učenci se vzprejemajo praviloma v šolskem poslopju po voditelju šole; na večrazrednih šolah se lahko tudi ostali učitelji privzemajo k poslom ob vzprejemanju učencev.⁴⁾

Krajno šolsko oblastvo ali organ, kateremu je po zakonu poverjeno pisati šolsko matico, ima dolžnost izročiti voditelju šole pravočasno pred začetkom vzprejemanja učencev pregleden seznamek vseh v šolskem okolišu stanujočih otrok, ki so po zakonu dolžni hoditi v ljudsko šolo. Seznamek je podstava za vzprejemanje učencev.⁵⁾

§ 36. Otroke, ki stanujejo v šolskem okolišu in so v šoli obvezni starosti, je, ako se zglasé, na vsak način vzprejeti v ljudsko šolo.

¹⁾ Prim. §§ 1, 3, 5, 6 in 17 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 1, 6—14, 71, 152—156 in 159 š. i. u. r.

^{2) 3)} Prim. §§ 20, 22 in 24 drž. zak. o ljud. šol., §§ 139 in 144 obč. drž. zak. in §§ 21, 35, 41—43 in 214 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 136 (odst. 2) š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 20, 21, 24—26, 28—32, 36, 41 in 42 š. i. u. r.

Vzprejem otrok pred šoli obvezno starostjo, otrok iz tujih šolskih okolišev in otrok, ki so že odrasli šolski obveznosti, je odvisen od razmer prostora v posameznih učilnicah.¹⁾

§ 37. Otroci pred šoli obvezno starostjo se vzprejmejo v šolo na podstavi dovolila krajnega šolskega oblastva, ako ni dvoma o njihovi duševni in telesni godnosti in ako dosežejo šoli obvezno starost najkasneje v šestih mescih po sklepu prejšnjega šolskega leta.²⁾

V dvomnih primerih odloči okrajno šolsko oblastvo, prejemši mnenje uradnega zdravnika.³⁾

§ 38. Otroci, ki stanujejo izven šolskega okoliša, potrebujejo za vzprejem, kjer ni drugače predpisano po deželnem zakonu, tudi dovolila krajnega šolskega oblastva.

§ 39. Otrokom, ki hočejo po dopolnjeni šolski obveznosti dalje hoditi v šolo, je to praviloma⁴⁾ dovoliti, zlasti tedaj, kadar še niso dovršili najvišjega razreda dotične šole.

Nadaljevanje hoje v šolo pa jim lahko odreče okrajno šolsko oblastvo vsakčas, ako to predlaga učiteljska konferenca s stališča šole, zlasti s stališča šolske discipline.

§ 40. Ob vzprejemu je poizvedeti: ime in priimek, rojstvene podatke, veroizpovedanje,⁵⁾ predizobrazbo in sedanje bivališče otroka; ime, stan in bivališče očeta ali odgovornega rejnika ali, ako je oče umrl in pri nezakonskih otrocih ime, stan in bivališče matere ter varuha in varstvenega oblastva.⁶⁾

Po dotičnih predpisih je poizvedeti nadalje stanje otroka o cepljenih kozah in njegovo zdravstveno stanje.⁷⁾

Ako se pojavijo gledé posameznih podatkov osnovani dvomi, je poročati okrajnemu šolskemu oblastvu in počakati

1) Prim. § 11 zakona z dne 6. maja 1870, dež. zak. št. 30 za Goriško-Gradiščansko in z dne 30. marca 1870, dež. zak. št. 20 za Istro, z dne 17. januarja 1870, dež. zak. št. 12 za Koroško, z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21 za Kranjsko, z dne 4. februarja 1870, dež. zak. št. 15 za Štajersko.

2) Prim. § 21 (odst. 6) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 20, 47, 95 (odst. 3), 166, 176 in 206 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 40 (odst. 2) in 69 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

4) Prim. § 36 (odst. 2) š. i. u. r.

5) Prim. §§ 8 (odst. 2), 9, 10, 49—51, 56, 90 (točka 2), 96 (točka 2), 111, 112, 173 (točka 2), 174—176, 192, 196, 207 (točka 2), 208 in 209 š. i. u. r.

6) Prim. opomnjo 2 k § 212 š. i. u. r.

7) Prim. min. razpis z dne 9. junija 1891, št. 9043 (min. uk. št. 22, 1891 l.) kako imajo sodelovati ljudski učitelji, da so šolski otroci v redu gledé cepljenja koz, min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200 na strani 120 in §§ 26, 37 in 69 š. i. u. r.

njegovo odredbo. Imena tistih otrok, za katere ni postavljen varuh, je naznaniti pristojnemu varstvenemu in skrbstvenemu sodišču.¹⁾

Ako je hodil otrok prejšnje leto v kako javno ljudsko šolo ali v kako, pravico javnosti imajočo zasebno ljudsko šolo ali ako je opravil preskušnjo po § 206 šolskega in učnega reda za vzprejem v ljudsko šolo, je pokazati voditelju šole zadnje šolsko naznanilo²⁾ ali preskusno spričevalo.

Ako je na ljudski šoli uveden pouk v kakem neobveznem učnem predmetu,³⁾ je vprašati roditelje ali njih namestnike, ali se bode otrok udeleževal tega pouka.

Poizvedeni podatki se na večrazrednih ljudskih šolah lahko vpišejo v posebne vzprejemne spiske, ki se morejo pozneje na šolah, kjer se piše glavni katalog,⁴⁾ rabiti po razredih urejeni za glavni katalog.

§ 41. Po končanem vzprejemanju učencev naj voditelj šole zaznamuje v seznamku, ki mu ga je izročilo krajno šolsko oblastvo ali organ, kateremu je po zakonu poverjeno pisati šolsko matico,⁵⁾ vse otroke, ki niso bili zglašeni za vzprejem v šolo.

Tiste otroke, ki so bili vzprejeti v šolo,⁶⁾ ki pa niso obseženi v tem seznamku, naj izkaže v posebnem seznamku.

Oba seznamka je predložiti krajnemu šolskemu oblastvu, ki jih naj nemudoma preskusi in nastopi po zakonu⁷⁾ zoper nemarne roditelje ali njih namestnike.

§ 42. V deželnih glavnih mestih in v drugih večjih mestih, zlasti tam, kjer je več jezikovno različno urejenih ljudskih šol v enem šolskem okolišu,⁸⁾ lahko deželno šolsko oblastvo iz ozira vrednih razlogov reši krajno šolsko oblastvo ali organ, kateremu je po zakonu poverjeno pisati šolsko matico, dolžnosti izročiti seznamke šoli obveznih otrok šolskim vodstvom⁹⁾ in zaukaže voditeljem vseh javnih in zasebnih ljudskih šol, vštevsji vadnice, da po končanem vzprejemanju

1) Prim. §§ 49, 212 in 219 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 46, 89 (zadnji odst.) in 102 š. i. u. r.

3) Prim. § 12 (odst. 2 in 3) š. i. u. r.

4) Prim. §§ 23, 94, 97 in 136 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905. št. 13200. (VI. del te zbirke).

5) Prim. § 35 (odst. 2) š. i. u. r.

6) Prim. §§ 36—39 š. i. u. r.

7) Prim. § 24 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 70 in 214 š. i. u. r.

8) Prim. člen 19. drž. osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867, (drž. zak. št. 142) o občin. pravicah državljanov, § 59 (odst. 1) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 1, 21 (odst. 2), 33, 35, 41, 43, 46, in 47 š. i. u. r.

9) Prim. §§ 21, 35 (odst. 2) in 161 š. i. u. r.

učencev po stari navadi naznanijo krajnemu šolskemu oblastvu ali organu, kateremu je po zakonu poverjeno pisati šolsko matico, vse v šolo vzprejete otroke.¹⁾

Deželno šolsko oblastvo pa mora hkratu ukreniti namenu primerne zaukaze, da se tisti otroci, ki ne zadoščajo svoji zakoniti šolski obveznosti, hitro in zanesljivo poizvedó, in mora paziti na to, da se s kakim izročevanjem šolskih katalogov²⁾ ne spravi v nevarnost red v šoli in da se po nepotrebnem ne pomnožijo pisarije šolskih voditeljev.³⁾

§ 43. V teku šolskega leta se smejo otroci vzprejemati v ljudsko šolo samo, ako se preselé roditelji, sicer samo na podstavi posebnega dovolila ali zaukaza šolskega oblastva.⁴⁾

Ako je otrok že hodil v javno ljudsko šolo ali v kako pravico javnosti imajočo zasebno šolo, se mora odglasitev pri prejšnjem šolskem vodstvu potrditi v šolskem naznanilu.⁵⁾

V šolskem naznanilu obsežene rede zadnjega četrletja in čas zakasnelega vzprejema z vzrokom vred je zaznamovati v šolskih katalogih.⁶⁾

§ 44. Za vzprejem v ljudsko šolo se ne sme pobirati nikaka pristojbina.

IV. O uvrstitvi v razrede, oddelke in skupine.

§ 45. Po končanem vzprejemanju učencev uvrsti voditelj šole vzprejete šolske otroke v razrede, oddelke in skupine,⁷⁾ kar jih je.

§ 46. Otroci, ki so v minolem šolskem letu hodili v kako enako ali višje urejeno javno ljudsko šolo ali pravico javnosti imajočo zasebno ljudsko šolo, se uvrsté na podstavi zadnjega šolskega naznanila.⁸⁾ Ako so bili v njem proglašeni za zrele, da prestopijo v prihodnji višji razred ali oddelek, potem se odkažejo tistemu razredu ali oddelku, ki ustreza prihodnji

1) Prim. § 36 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 40, 50, 70, 88, 94, 97, 136, 207 in 208 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 23, 40 (zadnji odst.) in 136 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 22 in 75 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 21, 23—25, 31, 33, 36, 38, 52, 85, 94, 174, 198, 201, 204, 205 in 214 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 94 in 174 š. i. u. r.

6) Prim. opomn. 2 k § 42 š. i. u. r.

7) Prim. §§ 3, 8 in 11 š. i. u. r.

8) Prim. opomnjo 5 k § 89 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

višji starostni stopnji.¹⁾ Ako pa niso bili proglašeni za zrele, potem naj ponavljajo isti starostni stopnji ustrezajoči razred ali oddelek; opravljati z njimi ob začetku šolskega leta posebne dodatne ali ponavljalne preskušnje²⁾ iz posameznih učnih predmetov, ni dovoljeno.

Otroke, ki so dokazali svojo zrelost za določen razred ali oddelek s preskušnjo po § 206 šolskega in učnega reda, je uvrstiti na podstavi preskusnega spričevala.

§ 47. O uvrstitvi vseh drugih v ljudsko šolo vzprejetih šolskih otrok odloča učiteljska konferenca oziraje se na znanje in starost³⁾ vsakega posameznega otroka.

Ako se pokažejo osnovani dvomi o znanju kakega otroka, se lahko poprej preskusi, za kar pa ni plačati nobene pristojbine.

§ 48. Ako je treba na šoli po § 6 šolskega in učnega reda sestaviti posebne skupine za pouk v posameznih učnih predmetih ali za pouk otrok, ki uživajo olajšave gledé hoje v šolo, naj voditelj šole otroke tudi uvrsti v te skupine.

§ 49. Ako se pokažejo dvomi ali pomisleki gledé pripadnosti kakega otroka h kaki določni cerkvi ali verski družbi ali gledé otrokovega udeleževanja veronauka, je o tem takoj poročati okrajnemu šolskemu oblastvu, ki naj da potrebno naročilo in, ako je pripadnost otroka h kaki določni cerkvi ali verski družbi dvomna, se obrne na politično oblastvo zaradi odločbe o zakonitem veroizpovedanju šolskega otroka.

Do pravnomočne rešitve stvari imajo samo roditelji otroka ali njih namestniki pravico določiti, kateri veronauk naj dobiva otrok v šoli.⁴⁾ Ako se dotični veronauk ne more poučevati na ljudski šoli morda zato, ker ni primerno preskrbljeno za to, imajo otrokovi roditelji ali njih namestniki dolžnost drugače skrbeti za pouk otroka v veronauku.⁵⁾

Veronauk kake državno ne priznane verske družbe se ne poučuje na ljudski šoli.⁶⁾

1) Prim. §§ 3, 8 in 11 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 6 (zadnji odst.) in 92 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 3, 8, 11, 20, 37, 39, 95, 166 in 206 š. i. u. r.

4) Prim. člene 1—3 zakona z dne 25. maja 1868, drž. zak. št. 49 o medverskih razmerah državljanov, in § 40 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 3, 5 in 20 drž. zak. o ljud. šol., § 139 obč. drž. zak. in §§ 91, 98, 102, 178 in 192 š. i. u. r.

6) Prim. člen 16 osnovn. drž. zak. z dne 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142 o občin. pravicah državljanov in zakon z dne 20. maja 1874, drž. zak. št. 68 o zakonitem priznavanju verskih družb.

§ 50. Po izvršeni uvrstitvi šolskih otrok je osnovati razredne kataloge; ¹⁾ voditelj šole naj nadalje predloži okrajnemu šolskemu oblastvu pregleden izkaz o številu in veroizpovedanju ²⁾ v posamezne razrede in skupine uvrščenih otrok, v katerem je povedati število otrok na mešanih ljudskih šolah vedno ločeno po spolu.

Ako je treba v uredbi ljudske šole ukreniti kake izpremembe ali ako so sicer potrebne odredbe, je zaprositi okrajno šolsko oblastvo za odpomoč, razloživši hkratu razmere.

§ 51. Okrajno šolsko oblastvo naj predloženi izkaz in predloge šolskega vodstva takoj natančno preskusi.

Ako se nastala prenapolnjenost ne dá odpraviti z dopustnimi izpremembami v uvrstitvi šolskih otrok, naj predlaga okrajno šolsko oblastvo deželnemu šolskemu oblastvu po razmerah ali ustanovitev nadaljnjega postopnega razreda ali vzporednice, začasno uvedbo poldnevne pouka ³⁾ ali kako sicer pripravno naredbo ali naj, kolikor je dopustno po deželnem zakonu, takoj samo ukrene potrebne zaukaze.

Ako ni preskrbljeno za pouk v veronauku kake na ljudski šoli zastopane cerkve ali verske družbe, je z dotičnim cerkvenim oblastvom, oziroma z načelništvom izraelske bogočastne občine začeti pogajanja zaradi zagotovitve veronauka po § 5 državnega zakona o ljudskih šolah. ⁴⁾

§ 52. Otroke, ki prestopijo tekom šolskega leta iz enako ali višje urejene javne ljudske šole ali pravico javnosti imajoče zasebne ljudske šole, ⁵⁾ je uvrstiti primerno razredu ali oddelku, v katerega so hodili doslej; v drugih primerih odloči o uvrstitvi učiteljska konferenca po § 47 šolskega in učnega reda.

V. O učnem času in počitnicah.

§ 53. Šolsko leto na ljudskih šolah traja, ako deželni zakon ne obsega drugega določila, 10 mescev; na velike počitnice prideta torej 2 mesca.

Ako se pa dajejo zapovedani prazniki na posameznih ljudskih šolah prosto po koledarju stare in nove štetve, ⁶⁾

¹⁾ Prim. §§ 43, 70, 88, 94, 97, 136, 207 in 208 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 40, 51 (odst. 3), 56, 111 in 112 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 15 in 116 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 5 (odst. 1, 6 in 7) drž. zak. o ljud. šol., potem opomn. 3 k § 6 in opom. 8 k § 104 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 22 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 43, 94, 174 in 198 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 56 š. i. u. r.

traja šolsko leto na teh ljudskih šolah 10¹/₂ mescev; na velike počitnice pride potem 1¹/₂ mesca.

Ob nenavadnih razmerah, kakor ob stavbnih napravah v šolskem posloppju i. d. sme deželno šolsko oblastvo dovoliti neobhodno potrebno podaljšanje vélikih počitnic na posameznih ljudskih šolah za eno šolsko leto.

§ 54. V krajih, v katerih so javna ali pravico javnosti imajoča, čez mejo ljudske šole segajoča učilišča z dvame-sečnimi vélikimi počitnicami, se začenja in končuje šolsko leto na ljudskih šolah s časom, ki je določen za te zavode, tako da so vélike počitnice na ljudskih šolah in na teh zavodih hkratu.¹⁾

§ 55. Na vseh drugih ljudskih šolah se začenja šolsko leto praviloma med 1. dnem septembra in med 1. dnem novembra mesca.

Čas za začetek šolskega leta in vélikih počitnic določi z ozirom na krajne razmere in na to, kakšno delo ima prebivalstvo, poprašavši krajno šolsko oblastvo in učiteljsko konferenco, okrajno šolsko oblastvo, ki ima tudi pravico vélike počitnice na posameznih šolah, zlasti na kmetih porazdeliti v oddelke med šolskim letom; ukrenjeno odredbo je vedno naznaniti deželnemu šolskemu oblastvu.

V posameznih izjemnih primerih, če bi prišel tak oddelek počitnic ravno v čas kakega nujnega poljskega dela, na primer trgatve ali spravljanja krompirja, in ni mogoče ta čas že prej po koledarju na dan določiti, se sme okrajno šolsko oblastvo omejiti na obče zaukaze o dobi počitnic ter prepustiti sklep pouka krajnemu šolskemu oblastvu; krajno šolsko oblastvo pa mora sklep pouka vedno takoj naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu.

Preložbo začetka šole na kak prejšnji čas, morda na 1. dan aprila ali 1. dan maja odredi deželno šolsko oblastvo, poprašavši okrajno šolsko oblastvo, ki poprej zasliši krajno šolsko oblastvo in učiteljsko konferenco.

§ 56. Določati obče počitniške dneve tekom leta pristojta deželnemu šolskemu oblastvu.

¹⁾ Prim. min. ukaz z dné 26. marca 1875, št. 3792 (min. uk. št. 18, 1875. 1. z dodatki o glavnih počitnicah na srednjih in njim zenačenih šolah, min. razpis z dné 17. junija 1899, št. 15187 (Zentralblatt für das gewerbliche Unterrichtswesen, zvezek XVII., stran 232) o počitnicah na vseh državnih strokovnih šolah za posamezne obrtne stroke in na vseh državnih rokodelskih šolah, potem § 23 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šolah, §§ 24 (odst. 4) in 25 š. i. u. r., in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

Za obče počitniške dneve veljajo zlasti zapovedani prazniki cerkvenih in verskih družb in patrijotični slavnostni dnevi, ki pridejo v šolsko leto. Pouk naj se, kolikor se da izvršiti, razdeli tako, da se tudi verski manjšini omogoči izpolnjevanje njenih verskih dolžnosti.¹⁾

Za predpisano temeljito snaženje vseh šolskih prostorov²⁾ je v zvezi z občimi počitniškimi dnemi dati prosto tudi potrebne dneve v tednu.

§ 57. Krajno šolsko oblastvo ima pravico tekom šolskega leta ob kaki posebni priliki, praviloma pa ne v zvezi s kakim občim počitniškim dnevom, dovoliti še en posamezni prosti dan.

Odredbo takega prostega dneva je redno tri dni poprej naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu.

§ 58. V krajih z več javnimi ljudskimi šolami (občimi ljudskimi šolami ali meščanskimi šolami) je določiti vélike počitnice in obče proste dneve za vse šole enakomerno, ako to dovoljujejo razmere.³⁾

§ 59. Vsak dan, ki ni določen za prosti dan, naj se poučuje.

Pri celodnevem pouku⁴⁾ bodita redno v vsakem tednu prosta dva popoldneva ali en celi dan, praviloma popoldan v sredo in soboto ali četrtek. Po učnem načrtu postavljene tedenske učne ure⁵⁾ je porazdeliti na ostale dneve v tednu kolikor moči enakomerno, in sicer tako, da pride na dopoldneve večje število ur, na popoldneve pa manjše število ur.

Med dopoldanskim in popoldanskim poukom je pustiti prost primeren opoldanski odmor, v katerem je oddaljeno stanujočim šolskim otrokom dovoliti, da se mudé v šolskem poslopju⁶⁾.

Kako je razdeliti učne ure pri poldnevem pouku,⁷⁾ določi deželno šolsko oblastvo.

¹⁾ Prim. člen 15 zakona z dne 25. maja 1868, drž. zak. št. 49, o medverskih razmerah državljanov, opom. 1 k § 17 š. i. u. r., §§ 10 (odst. 1) in 50 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

²⁾ Prim. § 23 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816 (min. ukazn. št. 73, 1873 l.), s katerim se določuje, kako je opravljati šolska poslopja na javnih ljudskih in meščanskih šolah in kako je skrbeti za zdravje po teh šolah, „Snaženje šolskih prostorov“.

³⁾ Prim. po drugi strani § 171 (2 odst.) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 15 (odst. 1) in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁵⁾ Prim. §§ 8 in 11 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 213 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. §§ 15, 51 in 116 š. i. u. r.

§ 60. Deželno šolsko oblastvo sme na dobro utemeljeno prošnjo zastopov vsolanih občin ali krajnega šolskega oblastva dovoliti uvedbo nerazdeljenega dopoldanskega pouka na posameznih ljudskih šolah, ako kažejo zdravstvene in gospodarske razmere šolskega okoliša, njegova razsežnost ter krajne razmere potov in vremenske razmere, da je potrebna zaprosena uredba šole.

V mestih sme deželno šolsko oblastvo uvesti nerazdeljeni dopoldanski pouk samo za vroči letni čas.

Dalje segajoča pooblastila za uvedbo nerazdeljenega dopoldanskega pouka podeljuje od primera do primera ministrstvo za bogočastje in nauk.

Pri nerazdeljenem dopoldanskem pouku mora odpasti šole prosti dan med tednom.¹⁾

§ 61. Dnevne ure za pouk določi v mejah, načrtanih v §§ 59 in 60 šolskega in učnega reda, krajno šolsko oblastvo, ki se naj pri tem do dobra ozira na vsakočasne krajne razmere in na manjšo odpornost mlajših šolskih otrok, torej naj odredi za vsak letni čas primerno in to vedno naznani okrajnemu šolskemu oblastvu.²⁾

§ 62. Po vsaki učni uri je 5 minut odmora za oddih, po drugi uri 15 minut odmora.³⁾

Pri nerazdeljenem dopoldanskem pouku⁴⁾ naj znašajo odmor po vsaki učni uri 10 minut, po vsaki drugi uri 15 minut.

V odmorih je učilnice dobro prezračiti.⁵⁾ Kjer dopuščajo razmere, naj otroci v tem času v določenem redu zapusté učilnice in prebijejo odmore pod nadzorstvom zunaj na zraku.

VI. O hoji v šolo.

§ 63. V ljudsko šolo vzprejeti otroci morajo v predpisanem učnem času⁶⁾ redno hoditi v šolo, se redno udele-

¹⁾ Prim. §§ 15, 59, 61 in 62 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200.

²⁾ Prim. § 8 (9) zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 9 za Goriško-Gradiščansko, § 9 (7) zakona z dné 27. julija 1875, dež. zak. št. 18 za Istro, § 1 (7) zakona z dné 11. februarja 1873, dež. zak. št. 22, za Koroško, § 4 (7) zakona z dné 9. marca 1879, dež. zak. št. 13 za Kranjsko in § 14 (9) zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11 za Štajersko o šolskem nadzorstvu, §§ 15, 17, 51, 59, 60, 64, 116, 121, 122 in 135 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 15 in 59 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁴⁾ Prim. § 60 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 22 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816, omenjenega v opomnji k tretjemu odstavku § 56 š. i. u. r., „Prezračevanje učilnic.“

⁶⁾ Prim. §§ 15, 20, 53—57, 59—61 š. i. u. r.

ževati pouka v neobveznih učnih predmetih, za katere so bili zglašeni začetkom šolskega leta,¹⁾ in se udeleževati razglašanih verskih vaj svojega veroizpovedanja.²⁾

Roditelji ali njih namestniki so dolžni siliti otroke, da redno in točno hodijo v šolo.³⁾

§ 64. Šolski otroci morajo priti ob določenem času⁴⁾ v šolsko poslopje in se takoj napotiti v svojo učilnico. Voditelj šole mora skrbeti za to, da se šola in učilnice odpró pravočasno pred začetkom pouka in da je v njih predpisana temperatura.⁵⁾

Med poukom se ne sme noben otrok odstraniti iz učilnice brez učiteljevega dovoljenja.⁶⁾ Po končanem pouku morajo otroci zapustiti šolo v določenem redu.

Da se ob nevarnosti ognja ali ob drugih dogodkih šola naglo izprazni, je treba imeti s šolskimi otroci od časa do časa posebne vaje.

§ 65. Dovolilo, da sme kdo izostati, je praviloma izprošiti poprej, za posamezne ure pri dotičnem učitelju, za en posamezen dan pri razredniku, za več dni pri voditelju šole. V dvomnih primerih se je zaradi odločbe obrniti do okrajnega šolskega oblastva.

Roditelji ali njih namestniki naj obvestijo razrednika⁷⁾ o vsakem nepričakovanem zadržku otroka brez odloga ustno ali pismeno ter po resnici naznanijo vzrok.

§ 66. Za opravičevalne izgovore veljajo zlasti:

a) otrokova bolezen;

b) ako zbolé osebe, ki stanujejo s šolskim otrokom v istem hišnem gospodarstvu ali po okolnostih v isti hiši, in je s tem združena nevarnost okužbe;⁸⁾

1) Prim. §§ 12 in 40 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 9, 10 in 70 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 20 in 24 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 10, 33, 34, 41, 49, 67, 70, 193, 201, 204, 205 in 214 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 15, 17, 59—61, 121, 122 in 135 š. i. u. r.

5) Prim. § 21 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816, omenjenega v opomnji k tretjemu odstavku § 56 š. i. u. r. „Temperatura v šoli.“

6) Prim. § 30 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816, omenjenega v opomnji k tretjenemu odstavku § 56 š. i. u. r. „Naravne potrebe šolskih otrok.“

7) Prim. opomnjo 5 k § 135 š. i. u. r.

8) Prim. min. razpis z dné 5. februarja 1884, št. 18904 ex 1883, na vsa deželna šolska oblastva, kako je zabraniti razširjanje nalezljivih bolezni v šolah, in §§ 68 in 69 š. i. u. r.

c) bolezní roditeljev ali drugih rodbinskih udov, ako nujno potrebujejo otrokovo postrežbo;

d) ako kdo v rodbini in v sorodstvu umre ali se kaj izrednega dogodi;

e) slabo vreme, ako je otrokovo zdravje v nevarnosti;

f) tako slaba pot v šolo, da se po njej ne more hoditi.

Če se rabi šolski otrok za domača, kmetijska ali obrtna¹⁾ dela, se to ne šteje za opravičevalni izgovor.

§ 67. Učitelji naj neprestano delujejo na to, da dosežejo, da hodijo otroci redno in točno v šolo.

Njihova dolžnost je najstrožje nadzorovati šolsko obiskovanje, poizvedovati vzroke nerednega šolskega obiskovanja ali netočnosti posameznih šolskih otrok, skrbeti, da se te napake odstranijo, natanko preskuševati verojetnost povedanih opravičevalnih izgovorov, vsako samolastno izostajanje ali prepozno prihajanje otroka primerno kaznovati in roditeljem ali njih namestnikom sporočiti, da temu odpomorejo²⁾,

Učitelji naj s svojim izkazom sodelujejo ob kaznovanju šolskih zamud³⁾ in v potrebnih primerih sprožijo, da varstveno in skrbstveno sodišče nastopi zoper malovestne roditelje ali njih namestnike po četrtem poglavju šolskega in učnega reda.

§ 68. Nadzorujé šolsko obiskovanje naj se učitelji strogo ravnajo po predpisih o negovanju zdravja.

Otrok, gledé katerih se je bati, da bi s svojo navzočnostjo širili nalezljive bolezni, ni puščati v šolo. Samo če se ravnajo po higijenskih predpisih, naj se jim zopet dovoli hoditi v šolo.

Prav tako je zabraniti prihod v šolo otrokom, ki imajo ostudne bolezni ali ki pridejo v šolo v gnusnem stanju; šele tedaj smejo zopet stopiti v šolo, kadar je odpravljeno zlo.⁴⁾

§ 69. Učitelji naj v vseh stvareh, zadevajočih zdravje šolskih otrok, vprašajo za svet zdravnika (šolskega zdravnika), kateremu je poverjeno paziti na zdravstvene koristi v šoli, in naj podpirajo njegovo delovanje v vsakem oziru⁵⁾

1) Prim. opom. 4 k § 60 drž. zak. o ljud. šol. in § 77 (odst. 2) š. i. u. r.

2) Prim. § 120 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 41 in 70 š. i. u. r.

4) Prim. min. razpis z dné 9. junija 1873, št. 4816, omenjen v opomnji k tretjemu odstavku § 56 š. i. u. r. in min. razpis z dné 5. februarja 1884, št. 18904 ex 1883, omenjen v opomnji k § 66. b) š. i. u. r.

5) Prim. §§ 6 (odst. 3), 8 (odst. 4), 15, 17, 24, 26—29, 37, 40 (odst. 2), 55 (odst. 2), 59—62, 66—68, 77 (odst. 3), 82, 86, 121 (odst. 2), 123, 135, 138, 145, 215 in 216 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke.)

§ 70. Šolske zamude je zaznamovati vsak dan po polovičnih šolskih dnevih v razrednem katalogu;¹⁾ skupno število kak poludan v razredu izostalih šolskih otrok vpiše razrednik²⁾ vrhutega v razrednico.³⁾

Zamude, kojih opravičevalni vzrok je znan ali ki se zadostno opravičijo do sestave izkaza o šolskih zamudah, je oznameniti za opravičene, ostale za ne opravičene.⁴⁾

V zakonu predpisane izkaze o šolskih zamudah sestavljajo razredniki po razredih, voditelj šole jih zbira in sestavljene predloži krajnemu šolskemu oblastvu.

Ravnanje, gledé naznanjenih ne opravičenih šolskih zamud uravnava deželno šolsko oblastvo.⁵⁾

VII. O šolski disciplini.

§ 71. Vzgojevalno delovanje šole zasleduje po § 1 državnega zakona o ljudskih šolah vobče nalogo v jasno načrtani zvezi s poukom in v složnem skupnem delovanju z domačo hišo ustvariti široko in trdno podlago, da se vzgajajo vrli ljudje in državljani.⁶⁾

Otroke je torej vzgajati v šoli nravno-versko; šola jih bo navajala zlasti k bogaboječnosti, k spoštovanju do cesarja in Najvišje cesarske hiše, k spoštovanju do zakona in do državnega reda, k ljubezni do rodne narodnosti in do skupne domovine ter k verski in narodnostni strpnosti in si bo tudi prizadevala njej izročeno mladino vzgajati k človekoljubju in k ljubezni do bližnjega in buditi v njej čut skupnosti.

§ 72. S šolo naj se goji zmisel za vse resnično, dobro in lepo in se stremlje po izobrazbi odkritega blagega značaja; v ta namen je razvijati v otroku vse dobre lastnosti, kakor čut dolžnosti ter časti in poštenja, odkritosrčnost, resnicoljubje, dostojnost, varčnost, zaupanje v samega sebe, zmernost in oblast nad seboj.

Dobro je poučiti otroke o priliki o vrednosti in pomenu hranilnic in jih vzpodbujati k plodonosnemu nalaganju majhnih

1) Prim. §§ 43, 53, 88, 94, 97, 136, 207 in 208 š. i. u. r.

2) Prim. opom. 5 k § 135 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 121 in 136 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 87 (zadnji odst.), 90 (5. točka) in 173 (4 točka) š. i. u. r.

5) Prim. §§ 41, 214 in 220 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

6) Prim. § 1 drž. zak. o ljud. šol., §§ 1, 6—14, 32, 120 in 213 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

prihrankov.¹⁾ Ustanovitev posebnih šolskih hranilnic²⁾ je dopustna le z dovolilom deželnega šolskega oblastva.

§ 73. Učitelji naj se z vso močjo posvečajo vzgojevalni nalogi ljudske šole in dosegi dobre šolske discipline. Pravico in dolžnost imajo v to namero uporabljati vse dopustne in v odgojevanju priznane pripomočke in, kjer je potrebno, zahtevati sodelovanje domače hiše³⁾ in šolskih oblastev, ako treba, tudi krajne policije⁴⁾ in varstvenega in skrbstvenega sodišča.⁵⁾

§ 74. Pred vsem naj učitelji delujejo na nravnoversko vedenje šolskih otrok v šoli in zunaj šole, naj zato otroke v šoli strogo nadzorujejo in, kolikor zahteva vzgojevalna dolžnost ljudske šole, posvečajo svojo pozornost vedenju otrok tudi zunaj šole.

Nadzorovanje otrok v šoli se razteza tudi na njih nadziranje pred začetkom pouka, v odmorih za oddih, in kadar gredo iz šole, ter obsega tudi nadziranje otrok pri obveznih verskih vajah.⁶⁾

Kako je otroke po krajnih razmerah nadzorovati najprimernejše, določa na večrazrednih ljudskih šolah učiteljska konferenca. Porabljati posamezne otroke za takozvane paznike ni dopustno.

§ 75. Šolska disciplina zahteva, da se otroci pravočasno navajajo k lastnostim, ki so neogibno potrebne za uspešno poučevanje, kakor pazljivost, pokornost, marljivost, vztrajnost, točnost in spravljivost, ter se izpodbujajo k snažnosti in redu.

Snažno ne bodi samo telo in oblačilo, temveč tudi učila in samoučila, šolsko orodje, učilnice in drugi šolski prostori.⁷⁾

§ 76. Učitelji naj porabljajo vsak pripraven povod, da navajajo otroke na varstvo umetniških in prirodnih spomenikov, javnih nasadov in kultur ter na varovanje koristnih živali in rastlin, ter jim budijo veselje do prirode.

Vsako leto spomladi, preden valé ptice, in v jeseni je otrokom naznaniti določila zakona o varstvu ptic, izdana v

¹⁾ Prim. § 80 (odst. 2) š. i. u. r.

²⁾ Prim. min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

³⁾ Prim. § 139 obč. drž. zak in §§ 83, 120, 213 in 214 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 84, 85, 217 in 218 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. 85 in četrto poglavje š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 48 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 10 (odst. 2 in 3), 63, 64, 122 in 213 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. § 29 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816, omenjenega v opomnji k tretjemu odstavku § 56 š. i. u. r. „Snažnost šolskih otrok.“

varstvo koristnih ptic;¹⁾ nadalje je otroke o vsaki priliki poučevati, kako gnusno je trpinčiti živali. Tudi jim je umljivo razložiti najvažnejše o varstvu poljskega blaga in o varstvu zemljedelstva zoper uničevanje po gosenicah, hroščih in drugih škodljivih žuželkah.²⁾

Kolikorkrat dopuščajo razmere, je prirejati s šolskimi otroci poučne izlete, ki pospešujejo učni namen.

§ 77. Otroci naj se tudi odvrčajo od vsega, kar bi moglo kvarno vplivati nanje in bi bilo nevarno za njihovo нравno-versko vzgojo.

Zlasti je šolskim otrokom najstrožje prepovedano hoditi v gostilne in kavarne brez roditeljev ali njih namestnikov, udeleževati se javnih plesnih zabav, beračiti, javno prodajati različne reči, pušiti tobak in igrati za denar in denarno vrednost.

Učitelji naj ne zamudé seznaniti šolsko mladino z najvažnejšimi pravili negovanja zdravja, jim zlasti ponovno in živo pojasnjevati škodljivost uživanja opojnih pijač vsake vrste kakor piva, vina, žganja i. d. in škodljivost pušenja tobaka v mladosti in ji razložiti nevarnosti stalnega in čezmernega uživanja alkohola ali pušenja tobaka.

§ 78. Šolskim otrokom je prepovedano biti udje društev ali med seboj snovati društva, nositi znamenja katerekoli vrste in se udeleževati društvenih zborovanj, javnih shodov ali obhodov, brez dovolila šolskega voditelja.

Izleti in obhodi v demonstrativne namene se ne smejo prirejati s šolskimi otroci.

Šolskim otrokom nadalje ni dovoljeno zbirati med seboj denar v katerikoli namen.

§ 79. Sodelovanje posameznih šolskih otrok v javnih predstavah, gledaliških igrah in koncertih je dovoljeno le izjemoma s pogojem, da se igri, ki se predstavlja, ali vzporedu

1) Prim. zakon z dné 11. septembra 1892, dež. zak. št. 26 za Goriško-Gradiščansko, z dné 2. septembra 1870, dež. zak. št. 46 za Istro, z dné 30. novembra 1870, dež. zak. št. 54, in z dné 28. marca 1888, dež. zak. št. 11 za Koroško, z dné 17. junija 1870, dež. zak. št. 20 za Kranjsko, z dné 10. decembra 1868, dež. zak. št. 6 za Štajersko in z dné 28. avgusta 1892, dež. zak. št. 25 za Trst, o varstvu za poljedelstvo koristnih ptic.

2) Prim. n. pr. zakon z dné 17. junija 1870, dež. zak. št. 21 za Kranjsko o varstvu zemljiške kulture proti gosenicam in broščem, zakon z dné 26. maja 1886, dež. zak. št. 19 za Goriško-Gradiščansko o varstvu očne Gnaphalium Leontopodium), in min. razpis z dné 17. maja 1885, št. 1353, o sodelovanju ljudskih šol v vinogradnih krajih v zatiranje trtne uši.

ne more ugovarjati v нравnem in verskem oziru, in da tudi otrokovo vedenje, marljivost, napredovanje in obiskovanje šole niso povod nikakim pomislekom.

Dovolilo podeljuje okrajno šolsko oblastvo; roditelji ali njih namestniki naj prosijo pri šolskem vodstvu, ki se obrne zaradi odločbe na okrajno šolsko oblastvo.

Prav tako je treba dovolila okrajnega šolskega oblastva, ako priredi šola predstave učencev.

Sodelovanje posameznih šolskih otrok v posebnih ne na dobiček merečih produkcijah učencev v glasbenih ali jezikovnih šolah,¹⁾ v katere hodijo poleg ljudske šole, je vobče dovoljeno brez posebnega dovolila, če zoper prostore ni nobenih pomislekov in ako se vzpored ne proizvaja v poznih večernih urah.

Hoditi na javne predstave, gledališke igre in koncerte je dopustno v spremstvu roditeljev ali njih namestnikov s početkom omenjenimi pogoji.

§ 80. Učitelji naj navajajo šolske otroke, da se živahno in namenu primerno poslužujeje šolarske knjižnice;²⁾ tudi sicer naj vplivajo kolikor moči na domače čtivo otrok, da pridejo v njihove roke samo knjige, ki služijo namenu vzgoje.

Ako so na razpolaganje zadostni pripomočki, se lahko šolski otroci o pripravnih prilikah, na pr. kadar se delé spričevala in šolska naznanila, ob patrijotičnih slavnostnih dneh in ob drugih šolskih slavnostih obdarujejo z dobrimi knjigami in drugimi namenu primernimi darili.³⁾

Obdarovati pa je vedno kolikor moči mnogo otrok brez določenega reda; morda naj bodo izključeni samo malomarni in nenravni otroci.

§ 81. Ob izbiri vzgojevalnih pripomočkov se je vedno ozirati na otrokove posebnosti. Učitelji si morajo pred vsem prizadevati, da si pridobé zaupanje otrok z resnim, pa ljubeznivim in pravičnim ravnanjem.

Kazni naj se nalagajo le z mirnim prevdarkom, tudi naj se kaznuje redko in malo; nikakor ne smejo biti kazni nevarne нравnemu čutu otroka ali njegovemu zdravju.

Celim razredom se ne smejo nalagati kazni.

§ 82. Za dopustne šolske kazni veljajo: ukor po učitelju, razredniku⁴⁾ ali voditelju šole; stanje zunaj klopi; izključitev

¹⁾ Prim. § 201 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 18 (točka h) š. i. u. r. in tamošnje opomnjo.

³⁾ Prim. § 72 (odst. 2) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. opom. 5 k § 135 š. i. u. r.

od zabav ali šolskih izletov;¹⁾ poddržanje v šoli s primernim opravilom pod nadzorstvom učiteljevim; poziv pred učiteljsko konferenco ali pred načelnika krajnega šolskega oblastva; zapretilo izključitve in končno izključitev sama.²⁾ Vse druge kazni, zlasti kaznovanje na telesu, so nedopustne.

Ako se naloži kazen pridržka po šoli ali zapretila izključitve, je o tem obvestiti roditelje ali njih namestnike.

Za nalašč urejene disciplinarne razrede,³⁾ nadalje za šole vzgojevališč, rešilnih hiš in poboljševalnih zavodov za zane-marjene otroke⁴⁾ je merodajen z oblastvenim odobrilom izdani ustav.

§ 83. Kadar šolski otroci ponovno in hudo prestopijo zapovedi, naj učitelji stopijo v zvezo z roditelji ali njih namestniki, da se z njimi pomenijo o vzgojevalnih pripomočkih, ki naj se nadalje uporabljajo in, ako treba, da posežejo vmes roditelji ali njih namestniki.⁵⁾

§ 84. Šolska oblastva, zlasti krajno šolsko oblastvo naj učitelje hitro in krepko podpirajo v vseh stvareh šolske discipline in vzgoje.

Krajno šolsko oblastvo je tudi poklicano v potrebnih primerih zaprositi sodelovanje župana, kateremu gre izvrševanje krajne policije.⁶⁾

§ 85. Ako vzgojni pripomočki šole ne zadoščajo nasproti kakemu izprijenemu otroku, ako so tudi roditelji ali njih namestniki brez uspeha posegali vmes in je zaman nastopilo krajno šolsko oblastvo in ako bi bilo nujno nevarno nravnosti součencev, če se pusti otrok v šoli, nastane potreba, da se otrok izključi iz šole.

Izključitev zaukaže okrajno šolsko oblastvo na predlog učiteljske konference; voditelj šole pa ima v nujnih primerih pravico na svojo odgovornost otroku zabraniti prihod v šolo, dokler se drugače ne ukrene.

1) Prim. § 76 (zadnji odst.) š. i. u. r.

2) Prim. § 85 š. i. u. r.

3) Prim. tudi § 6 (zadnji odst.) š. i. u. r.

4) Prim. zakone, navedene v opomnji 2 k § 85 š. i. u. r., §§ 85, 200 in 218 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200 (VI del te zbirke).

5) Prim. § 139 obč. drž. zak. in §§ 73, 120 in 213 in 214 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 8 (11, 12) in § 23 (5) zakona z dne 8. februarja 1869, dež. zak. št. 9 za Goriško-Gradiščansko, (§§ 9 (8) in 25 (6) zakona z dne 27. julija 1875, dež. zak. št. 18 za Istro, §§ 1 (9, 10) in 13 b zakona z dne 11. februarja 1873, dež. zak. št. 22 za Koroško, §§ 4 (9, 10) in 17 (10) zakona z dne 9. marca 1879, dež. zak. št. 13 za Kranjsko, in §§ 14 (11, 12) in 27 (5) zakona z dne 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11 za Štajersko o šolskem nadzorstvu, nadalje §§ 73, 85, 217 in 218 š. i. u. r.

Kadar se kak otrok izključi, naj okrajno šolsko oblastvo določi, kako naj otrok v bodoče izpolnjuje svojo šolsko obveznost. Ako roditelji ali njih namestniki ne zagotovijo pouka doma ali v kakem zasebnem zavodu, ga odkaže, kakoršne so razmere, ali kaki drugi ljudski šoli¹⁾ ali pa sproži pri varstvenem in skrbstvenem sodišču, da se spravi otrok v kako vzgojevališče ali rešilno hišo ali da se odda v kak poglobljševalni zavod.²⁾

Ako se poučuje otrok doma, naj okrajno šolsko oblastvo posebno strogo nadzoruje domači pouk takega otroka in zaradi nadziranja njegove vzgoje obvesti varstveno in skrbstveno sodišče.³⁾

Prav tako je ravnati, če sodišče ali varnostno oblastvo voditelju šole naznani, da je bil kak šolski otrok prijet ali obsojen ali da se je zoper njega začela preiskava.⁴⁾

§ 86. Učiteljska konferenca naj v porazumu s krajnim šolskim oblastvom in s šolskim zdravnikom (prim. § 69 šolskega in učnega reda) sestavi za vsako ljudsko šolo poseben šolski red, ki uravnava vedenje šolskih otrok v šoli in zunaj šole, začetek in dobo učnega časa in vse šolsko obiskovanje.⁵⁾

Načrt šolskega reda je predložiti v odobrenje okrajnemu šolskemu oblastvu, ki naj vpraša za mnenje uradnega zdravnika.

Obča določila šolskega reda je šolskim otrokom prečitati ob začetku šolskega leta; posameznosti naj se jim povdarjajo o priliki.

Šolski red je vročiti tudi vsakemu posameznemu otroku, da ga priobči roditeljem ali njih namestnikom, in ga v učilnicah poleg urnika⁶⁾ narediti vidnega.

1) Prim. §§ 36, 38, 43 in 52, nadalje III. poglavje š. i. u. r.

2) Prim. § 8 zakona 24. maja 1885, drž. zak. št. 89 o tem, koga je pripuščeno držati v prisilnih delavnicah ali poglobljševalnicah, § 16 zakona z dné 24. maja 1885, drž. zak. št. 90 o prisilnih delavnicah in poglobljševalnicah, in §§ 82, 200 in 218 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 205 in 212 š. i. u. r.

4) Prim. ukaz ministra za notranje stvari z dné 14. avgusta 1872, št. 12213 (min. ukaz št. 27, 1872 l.), s katerim se je sporazumno z ministrom za bogočastje in nauk raztegnil ukaz pravosodnega ministrstva z dné 27. februarja 1855, drž. zak. št. 39 tudi na oblastva za javno varstvo.

5) Prim. V. in VI. oddelek prvega poglavja š. i. u. r.

6) Prim. § 17 š. i. u. r.

VIII. O klasifikaciji in spričevalih.

§ 87. V vseh uradnih spisih,¹⁾ v katalogih,²⁾ spričevalih³⁾ in šolskih naznanilih⁴⁾ je enotno uporabljati naslednje rede:

a) Vedenje:

1. hvalevredno,
2. povoljno,
3. primerno,
4. malo primerno,
5. ne primerno;

b) pridnost:

1. vztrajna,
2. dovoljna,
3. zadostna,
4. nestanovitna,
5. premala;

c) napredek:

1. prav dober,
2. dober,
3. zadosten,
4. komaj zadosten,
5. ne zadosten;

d) zunanja oblika pismenih nalog:

1. prav lična,
2. lična,
3. malo lična,
4. ne lična,
5. nemarna.

Za posamezne učne predmete je rabiti zakonito določena oznamenila; uspehe je tudi v dvojnih predmetih oznameniti samo z enim redom; za čitanje in pisanje je vstaviti za vsako poseben red.⁵⁾

Klasifikacija zunanje oblike pismenih nalog se začne s četrto starostno stopnjo.

¹⁾ Prim. § 136 š. i. u. r.

²⁾ Prim. 40, 42, 43, 50, 70, 88, 94, 97, 136, 207 in 208 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 96, 100, 102, 196, 207 in 208 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 90, 102 in 196 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 3 š. i. u. r.

Šolsko obiskovanje se ne klasifikuje posebej, navesti je samo število zamujenih polovic šolskih dni, in sicer število opravičenih in ne opravičenih.¹⁾

§ 88. Učitelji naj si o tem, kaj znajo njihovi učenci, ustvarijo dokončno sodbo v vsakem četrletju in vpišejo klasifikacijo pred koncem četrletja v razredni katalog.²⁾

V prvem četrletju se oznameni napredek otrok prve učne stopnje³⁾ v vseh učnih predmetih skupno z enim redom.

Ustanoviti red za vedenje je na dva- in večrazrednih šolah pridržano učiteljski konferenci.

Red za pridnost določijo skupno na koncu vsakega četrletja učne moči, ki imajo opraviti v dotičnem razredu;⁴⁾ to velja tudi gledé reda za zunanjo obliko pismenih nalog z omejitvijo, da naj ob določitvi tega reda sodelujejo samo učne moči, v kojih učnih predmetih se pišejo pismene naloge.

Ako se ne zedinijo o posameznih redih, odloči učiteljska konferenca.

§ 89. Šolska naznanila⁵⁾ se izdajajo štirikrat v šolskem letu ob dneh, ki jih naprej določi okrajno šolsko oblastvo in se javno naznanijo. Razdeli jih razrednik⁶⁾ v zadnji učni uri.

Šolski otroci morajo šolsko naznanilo predložiti v vpogled roditeljem ali njih namestnikom. Roditelji ali njih namestniki so dolžni s svojim podpisom potrditi, da se jim je priobčilo šolsko naznanilo, in podpisano šolsko naznanilo po otroku poslati nazaj razredniku.

Ako ima razrednik pomisleke predložiti šolsko naznanilo roditeljem ali njih namestnikom po otroku, jim ga lahko uradno dopošlje.

Na koncu šolskega leta se pusti šolsko naznanilo roditeljem ali njih namestnikom in šele ob začetku prihodnjega šolskega leta ga zopet pokažejo, ko zglasé otroka za vzprejem.

§ 90. Šolsko naznanilo⁷⁾ naj obsega:

1. Oznamenilo dežele, šolskega okraja in šole, nadalje navedbo razreda, oddelka in skupine, kamor je hodil otrok;

¹⁾ Prim. §§ 70, 90 (točka 5) in 173 (točka 4) š. i. u. r.

²⁾ Prim. opom. 2 k § 87 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 3 (odst. 4) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 6 in 135 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 40, 43, 46, 52, 87, 90, 93, 94, 97, 102, 103, 121, 162, 163, 172 in 196 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁶⁾ Prim. opom. 5 k § 135 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. § 103 š. i. u. r.

2. ime in priimek, rojstvene podatke in veroizpovedanje šolskega otroka;

3. čas, od katerega hodi otrok sploh v šolo, in čas, v katerem je bil vzprejet v ljudsko šolo, v katero hodi sedaj;¹⁾

4. sodbo o vedenju, pridnosti, uspehih v posameznih učnih predmetih in o zunanji obliki pismenih nalog v posameznih četrtletjih po §§ 87 in 88 šolskega in učnega reda;

5. število zamujenih polovičnih šolskih dni, in sicer število opravičenih in ne opravičenih;²⁾

6. kraj in datum izdaje, podpisa voditelja šole in razrednika in uradni pečat.

Na koncu šolskega leta je vzprejeti v šolsko naznanilo izjavo o tem, ali je otrok zrel, da prestopi v višji razred ali oddelek, ali ne.

§ 91. Ako je otrok docela oproščen pouka v kakem obveznem učnem predmetu³⁾ ali ako se otrok na ljudski šoli ne poučuje v veronauku, ker ni primerno poskrbljeno za to, je v šolskem naznanilu zapisati to okolnost namesto reda.

Ako pa v poslednjem primeru roditelji ali njih namestniki predložijo spričevalo kakega redno nastavljenega veroučitelja o veronauku, v katerem se je poučeval otrok, je vpisati v šolsko naznanilo red iz veronauka na podstavi tega spričevala.⁴⁾

§ 92. O tem, ali je šolski otrok zrel, da prestopi v višji razred ali oddelek, ali ne, odloči na koncu šolskega leta učiteljska konferenca.

Povsem natančno določena mera vednosti v obveznih učnih predmetih ljudske šole pri tem seveda ne more edino odločilno priti v poštev; torej tudi redu napredka „nezadostno“ v tem ali drugem učnem predmetu po okolnostih včasih ni prisojati odločilnega pomena. Vsestransko upoštevanje razmere, zlasti starost otroka je temveč gledati zgolj na to, ali ima potrebno duševno zrelost, da more prihodnje leto slediti pouku v višjem razredu ali oddelku.⁵⁾

§ 93. Ako je bil otrok šele tekom šolskega leta vzprejet v ljudsko šolo, se je ob redni klasifikaciji na koncu četrtletja in ob izjavi o zrelosti za prestop v višji razred ali oddelek

1) K točki 2 in 3 prim. §§ 40 in 43 š. i. u. r.

2) §§ 70, 87 (zadnji odst.) in 173 (točka 4) š. i. u. r.

3) Prim. § 27 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 49, 98, 102, 178 in 192 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 37, 46, 47 in 207 š. i. u. r.

ozirati tudi na sodbe prejšnje šole, razvidne iz šolskega naznanila, ki ga je prinesel seboj.¹⁾

§ 94. Ako naj otrok tekom šolskega leta izstopi iz šole,²⁾ morajo roditelji ali njih namestniki voditelja šole in razrednika³⁾ prej obvestiti.

Razrednik zapiše v razrednem katalogu⁴⁾ in v šolskem naznanilu⁵⁾ čas in vzrok odglasa, vpiše v šolsko naznanilo, ako se more klasifikacija v dotičnem četrletju izvršiti docela ali po večjem, rede iz razrednega kataloga in izroči nato šolsko naznanilo voditelju šole, ki ga vroči otroku. Izjava o zrelosti za prestop v višji razred ali oddelek pa se naj izpusti.

Voditelj šole naj izstop otroka iz šole, kjer se piše glavni katalog,⁶⁾ zapiše v tem katalogu in ga po § 23 šolskega in učnega reda naznani krajnemu šolskemu oblastvu, in ako se bode otrok poučeval doma, tudi okrajnemu šolskemu oblastvu.⁷⁾

§ 95. Otroci, ki so dosegli šoli doraslo starost⁸⁾ in imajo za ljudsko šolo predpisane najpotrebnejše vednosti iz verouka, čitanja, pisanja in računstva, dobé odpustnico.⁹⁾

Deželno šolsko oblastvo naj z ozirom na učni načrt¹⁰⁾ določi, katere vednosti v teh predmetih je šteti za najpotrebnejše.

Tekom šolskega leta se izroči odpustnica samo na posebno željo roditeljev ali njih namestnikov; na koncu šolskega leta jo dobé tudi tisti otroci, ki dosežejo šoli doraslo starost v naslednjih velikih počitnicah ali katerim je okrajno šolsko oblastvo po § 21, odstavku 6 državnega zakona o ljudskih šolah dovolilo predčasen odpust iz šole.¹¹⁾

V kakem prejšnjem času se odpustnica tudi tedaj ne sme izročiti, kadar se otroci vsled olajšav šolskega obiskovanja docela oprosté hoditi v šolo že, preden so dosegli šoli doraslo starost. Prav tako se tistim otrokom, ki hodijo zaradi olajšav

1) Prim. §§ 43, 52, 89 (zadnji odst.), 94 in 102 š. i. u. r.

2) Prim. § 23 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 24, 25, 43, 52, 161—163, 201, 204 in 205 š. i. u. r.

3) Prim. opom. 5 k § 135 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 43, 50, 70, 88, 97, 136, 207 in 208 š. i. u. r.

5) Prim. opom. 5 k § 89 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 40, 97 in 136 š. i. u. r.

7) Prim. § 205 š. i. u. r.

8) Prim. § 20 š. i. u. r.

9) Prim. § 21 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 28, 196 in 208 š. i. u. r.

10) Prim. §§ 8 in 11 š. i. u. r.

11) Prim. §§ 37, 166, 176 in 206 š. i. u. r.

šolskega obiskovanja v ljudsko šolo čez starost šolske dora-
losti, izroči odpustnica šole, ko izpolnijo svojo šolsko ob-
veznost.¹⁾

§ 96. Odpustnica²⁾ obsegaj:

1. Oznamenilo dežele, šolskega okraja in šole;
2. ime in priimek, rojstvene podatke in veroizpovedanje otroka;³⁾
3. čas, kako dolgo je hodil v šolo sploh, in napoved raz-
reda, oddelka in skupine, v katero je hodil nazadnje;
4. sodbo o vedenju, pridnosti, uspehih v posameznih
učnih predmetih in o zunanji obliki pismenih nalog;
5. izjavo, da je šolski otrok zadostil zahtevam državnega
zakona o ljudskih šolah in se torej odpušča iz šole;
6. kraj in datum izdaje, podpise voditelja šole in vseh
učnih moči, ki so imeli opraviti v razredu, in uradni pečat.

V odpustnici je končno v danem primeru navesti, s ka-
terim razpisom okrajnega šolskega oblastva se je dovolil pred-
časen odpust otroka iz šole po § 21, odstavku 6 državnega
zakona o ljudskih šolah.

§ 97. Določiti rede za odpustnico in odločiti o tem, ali
je otrok zadostil zahtevam državnega zakona o ljudskih šolah
in se odpušča iz šole, je na dva- in večrazrednih šolah stvar
učiteljske konference.

Določujé rede se je primerno ozirati tudi na vedenje in
na uspehe otroka v zadnjih treh šolskih letih; zaradi tega
so roditelji ali njih namestniki dolžni šolskemu voditelju na
zahtevanje predložiti dotična šolska naznanila.⁴⁾

Sklepe učiteljske konference zapiše razrednik⁵⁾ v raz-
rednem katalogu.⁶⁾ Ako se sklene, da se otrok odpusti, napiše
odpustnico, zaznamuje datum izročitve v razrednem katalogu
in izroči spričevalo voditelju šole, ki ga s primernim po-
učilom vroči otroku.

Voditelj šole naj izročitev odpustnice po § 23 šolskega
in učnega reda naznani krajnemu šolskemu oblastvu in jo na
šolah, kjer se piše glavni katalog,⁷⁾ zaznamuje tudi v tem
katalogu.

1) Prim. člen V. min. ukaza z dné 8. junija 1883, št. 10618 (III. del
te zbirke) in §§ 6, 16, 48, 50 in 160 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 103 in 208 š. i. u. r.

3) Prim. § 40 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 89 (zadnji odst.) in 102 š. i. u. r.

5) Prim. opom. 5 k § 135 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 43, 50, 70, 88, 94, 136, 207 in 208 š. i. u. r.

7) Prim. §§ 40, 94 in 136 š. i. u. r.

§ 98. Ako je bil otrok popolnoma oproščen pouka v kakem obveznem učnem predmetu, tako da se ne more izreči sodba o njegovih uspehih v tem predmetu,¹⁾ tedaj je navesti v odpustnici to dejanstvo namesto reda.

Ako se otrok na ljudski šoli ni poučeval v veronauku, ker ni bilo primerno poskrbljeno za to, morajo roditelji ali njih namestniki predložiti spričevalo kakega redno nastavljenega veroučitelja o veronauku, v katerem je dobival otrok pouk; na podstavi tega spričevala se vpiše red iz veronauka v odpustnico. Ako roditelji ali njih namestniki ne morejo dobiti takega spričevala, tedaj je v odpustnici namesto reda zapisati razmerje, ki je bilo gledé tega pouka.²⁾

Ako je bila kaka šoli obvezna deklica po § 201 šolskega in učnega reda oproščena pouka v ženskih ročnih delih,³⁾ se more vpisati v odpustnico red iz tega predmeta samo na podstavi spričevala kake pravice javnosti imajoče šole za ročna dela⁴⁾ ali na podstavi odpustne preskušnje po § 208 šolskega in učnega reda.

§ 99. Ako sklne učiteljska konferenca, da otrok ne ustreza zahtevam državnega zakona o ljudskih šolah, je izročitev spričevala opustiti. Otrok je dolžen nadalje hoditi v ljudsko šolo.⁵⁾

Voditelj šole naj o sklepu učiteljske konference obvesti otrokove roditelje ali njih namestnike in okrajno šolsko oblastvo.

Roditelji ali njih namestniki lahko pri okrajnem šolskem oblastvu prosijo za posebno preskušnjo, ki naj se, ako je dovoljena, vrši na ljudski šoli, določeni za to.

Za preskušnjo je po § 210 šolskega in učnega reda plačati predpisano pristojbino.

§ 100. Ako pa kaže duševno in telesno stanje otroka, ki hodi v šolo, da se po sodbi učiteljske konference ne more več pričakovati dosega za ljudsko šolo predpisanih najpotrebnejših vednosti, mu je izročiti odhodnico, ko doseže šoli odraslo starost, sklicujé se na ta paragraf šolskega in učnega reda.⁶⁾

1) Prim. §§ 27, 91 in 178 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 49, 91, 102, 178 in 192 š. i. u. r.

3) Prim. opom. 6 k § 6 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 196 in 200 š. i. u. r.

5) Prim. § 21 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 20, 28—30 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 6 (zadnji odst.), 23, 26, 28 in 95 (odst. 2) š. i. u. r.

Izročujé to spričevalo mora šolski voditelj postopati s potrebno previdnostjo; v dvomnih primerih naj torej zahteva, da se predloži tudi zdravniško spričevalo.¹⁾

§ 101. Na koncu šolskega leta lahko sledé razdelitvi odpustnic in šolskih naznanil tudi šolske slavnosti ali razstave šolarskih del.

§ 102. Za izročitev odpustnic, odhodnic in šolskih naznanil ni plačati nikake pristojbine.

Na prošnjo strank izdani duplikati²⁾ spričeval in šolskih naznanil so zavezani kolkovniki 2 K, v §§ 91, 98, 178 in 192 šolskega in učnega reda omenjena spričevala veroučiteljev, kolkovniki 1 K za vsako polo, ako jih ne izda zasebna šola, ki ima pravico javnosti.³⁾

§ 103. Za tiskanje spričeval in šolskih naznanil je rabiti enakovrstni papir za spričevala, ki ima v podtisku cesarskega orla in se dobiva v c. kr. zalogah šolskih knjig.⁴⁾

IX. 0 učnih močeh.

§ 104. Učiteljski zbor ljudske šole⁵⁾ je sestavljen iz voditelja šole⁶⁾ in iz učnih moči⁷⁾ in veroučiteljev,⁸⁾ nastavljenih za razrede in podružnice ter za poučevanje veronauka; k tem pridejo morda potrebni pomožni učitelji,⁹⁾ nadalje na deklških šolah in na mešanih šolah učiteljice za ženska ročna dela.¹⁰⁾

Koliko učnih moči je nastaviti na vsaki ljudski šoli, določi na podstavi § 11 državnega zakona o ljudskih šolah in posebnih določil deželnega zakona ali v porazumu z vzdrževalci šole deželno šolsko oblastvo, ki ima tudi pravico izdati posebne zaukaze o usposobljenosti in učni obveznosti z ozirom

¹⁾ Prim. § 69 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 40, 43, 97, 162, 163, 166 in 199 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 196 in 200 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. min. razpis z dné 3. junija 1882, št. 6867 (min. ukaz, št. 24, 1882 l.), o rabi istovrstnega papirja v natiskovanje obrazcev za šolska spričevala; in §§ 90, 96, 100, 173—177, 196, 207—209 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁶⁾ Prim. X. oddelek prvega poglavja š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. §§ 1, 3, 6 in 135 š. i. u. r.

⁸⁾ Prim. zakone, navedene v opom. 3 k § 6 š. i. u. r., nadalje §§ 91, 98, 102, 108, 111, 112, 129, 134, 135, 141—145, 148, 151, 178, 179 in 192 š. i. u. r.

⁹⁾ Prim. §§ 12, 109, 110, 116 in 142 š. i. u. r.

¹⁰⁾ Prim. §§ 3 in 15 drž. zak. o ljud. šol. in § 113 š. i. u. r.

na potrebe, ki se pokažejo iz uredbe posamezne ljudske šole, ter načelno določiti, ali je učno mesto namestiti z moško ali z žensko učno močjo.¹⁾

Ob ustanovitvi mesta posebnega veroučitelja je zaslišati dotično versko višje oblastvo, oziroma načelništvo izraelske bogočastne občine.²⁾

§ 105. Osebe ki nimajo državljanstva v kraljevinah in deželah, zastopanih v državnem zboru, se ne smejo porablјati v učiteljski službi na javnih ljudskih šolah.³⁾

Prav tako se osebe, ki so zaradi kazensko-sodne obsodbe izključene, da ne morejo biti voljene v občinski zastop,⁴⁾ ali ki so obdolžene znatnih nravnih pogreškov ali dejanj, zaradi katerih bi se lahko odpustila kaka že nastavljena učna moč,⁵⁾ ne smejo pripustiti za učiteljsko službo na ljudskih šolah.

§ 106. Učne moči, katerih odpust iz šolske službe se je zaukazal zaradi kake kazensko-sodne obsodbe,⁶⁾ združene z izgubo volivnosti v občinski zastop, ali zaradi nesposobnosti za učiteljsko službo,⁷⁾ ki jo je pravnomočno izreklo kazensko sodišče, se na ljudskih šolah ne smejo zopet rabiti. Ako odpadejo izključilni vzroki,⁸⁾ je njihova zopetna poraba odvisna od dovolila ministrstva za bogočastje in nauk.

To velja tudi gledé zopetne porabe tistih, ki so bili z disciplinarno razsodbo odpuščeni iz šolske službe.⁹⁾

Deželna in okrajna šolska oblastva pišejo na podstavi razglasov v ukazniku za službeno področje ministrstva za

1) Prim. §§ 1, 2, 6, 8, 11, 12, 13, 26, 49, 51 (odst. 3), 82 (odst. 3), 110—114 š. i. u. r.

2) Prim. § 108 š. i. u. r.; nadalje n. pr. zakon z dné 5. decembra 1889, dež. zak. št. 22 za Kranjsko, o plačilu za oskrbovanje veronauka na javnih ljudskih šolah.

3) Prim. § 189 (odst. 2) š. i. u. r.

4) Prim. § 48 (odst. 3) drž. zak. o ljud. šol. in člen IX. zakona z dné 5. marca 1862, drž. zak. št. 18, s katerim so bila očrtana osnovna določila občinskega zakona.

5) Prim. § 50 (zadnji odst.) drž. zak. o ljud. šol.

6) Prim. opom. 4 k § 105 š. i. u. r., §§ 26 (točka d) in 268 kaz. zak., § 6 zakona z dné 28. maja 1881, drž. zak. št. 47 o pomoči zoper nepoštene postopke v kreditnih opravilih ali poslih, § 2 zakona z dné 25. maja 1883, drž. zak. št. 78 o kazenskopravnih določilih zoper obrezuspešenje prisilnih izvršil, in §§ 6—8 zakona z dné 15. novembra 1867, drž. zak. št. 131, s katerim so bila izpremenjena nekatera določila občega kazenskega zakona in drugi zaukazi, ki so s tem zakonom v zvezi.

7) Prim. § 420 kaz. zak.

8) Prim. § 6 zakona z dné 15. novembra 1867, drž. zak. št. 131. v opom. 6.

9) Prim. § 54 drž. zak. o ljud. šol.

bogočastje in nauk natančne seznamke iz šolske službe odpuščenih učnih moči in zaznamujejo v njih vsako razglašeno dovoljenje zopetne porabe.

Od učiteljske službe začasno odstavljene učne moči ne smejo na ljudskih šolah tako dolgo delovati, da se začasna odstava zopet razveljavi.¹⁾

§ 107. Osebe, ki se ne morejo izkazati niti s spričevalom zrelosti niti s spričevalom učne usposobljenosti, se ne smejo porabljeni na javnih ljudskih šolah. Ako pa za kako izpraznjeno učiteljsko mesto ni na razpolaganje izprašane učne moči, lahko deželno šolsko oblastvo izjemoma dovoli, da se rabi pomožna učna moč.²⁾

Osebe s spričevalom učne usposobljenosti, ki več nego tri leta niso delovale niti na kaki javni ljudski šoli niti na kaki zasebni ljudski šoli s pravico javnosti, se smejo na javni ljudski šoli stalno namestiti še le, ko so vnovič opravile preskušnjo učne usposobljenosti ali ko so dosegle oprostilo, omenjeno v § 40, odstavku 2 državnega zakona o ljudskih šolah.

§ 108. Za posebne veroučitelje na ljudskih šolah se smejo nastavljati samo tisti, o katerih je dotično versko višje oblastvo, oziroma načelništvo izraelske bogočastne občine, v koje okolišu je šola, izreklo, da so usposobljeni za poučevanje veronauka.³⁾

§ 109. Stalno namešča učiteljske službe na javnih ljudskih šolah deželno šolsko oblastvo nastavlja ali prestavlja iz službenih ozirov ali po menjavi službe; začasno pa naj namešča učiteljske službe, nastavlja pomožne učitelje in nadomestovalne učne moči praviloma okrajno šolsko oblastvo.⁴⁾

Deželno šolsko oblastvo mora gledati na to, da se vsako izpraznjeno učiteljsko mesto čim preje zopet stalno namesti in da se najstrožje ravna po rokih, določenih v zakonu

1) Prim. §§ 52—55 zakona z dne 10. marca 1870, dež. zak. št. 18 za Goriško-Gradišansko, §§ 51—54 zakona z dne 30. marca 1870, dež. zak. št. 19 za Istro, §§ 50—53 zakona z dne 17. januarja 1870, dež. zak. št. 13 za Koroško, §§ 52—55 zakona z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22 za Kranjsko, §§ 47—50 zakona z dne 4. februarja 1870, dež. zak. št. 17 za Štajersko, o uravnavi pravnih razmer učiteljev na javnih ljudskih šolah.

2) Prim. § 38 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 110, 180 in 190 š. i. u. r.

3) Prim. § 6 (odst. 2) zakona z dne 25. maja 1868, drž. zak. št. 48, o razmerju med šolo in cerkvijo, § 6 zakona z dne 20. junija 1872, (drž. zak. št. 86, min. ukaz. št. 45, 1872 l.), o oskrbovanju veronauka na javnih ljudskih in na srednjih šolah, kakor tudi na učiteljiščih in o stroških zanj, in končno opom. 8 k § 104 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 49 in 50 (odst. 1) drž. zak. o ljud. šol.

o postopku nameščanja; deželno šolsko oblastvo skrbi za to, da se more pravočasno poslužiti pravice neposrednjega nameščanja učiteljskih služb, ki mu gre morda po zakonu.

§ 110. Predpise o ravnanju gledé nameščanja in o upejljavanju v šolsko službo izda deželno šolsko oblastvo¹⁾ držeč se načela, da je treba pred vsako stalno namestitvijo v šolski službi redno razpisati natečaj in da je treba prositi za službo.

V namestilnem dekretu je povedati, od katerega časa gredó nastavljeni učni moči s službenim mestom združeni premjki in kje se bodo izplačevali.²⁾

Kadar se učne moči prvikrat stalno namestijo v kaki službeni kategoriji, morajo priseči službeno prisego po predpisanem besedilu prisege; *) pri vsakem naslednjem imenovanju v tej službeni kategoriji naj stopi namesto službene prisege opomin na prisego.

Začasno nameščene učne moči, pomožni učitelji in pripomočni učitelji obljubijo službeni prisegi ustrezajočo obljubo.

Dan zaprisege, opomina na prisego ali obljube in dan nastopa službe je poočititi v namestilnem dekretu.

¹⁾ Prim. § 50 (odst. 3) drž. zak. o ljud. šol.

²⁾ Prim. § 55 (točka 2 in 3) drž. zak. o ljud. šol.

***) Besedilo prisege za učne moči na javnih ljudskih šolah.**

(Za vse.)

Ker ste bili nameščeni za, prisežete na Boga vseмогоčnega in obljubite na svojo čast in vernost, da boste Njegovemu Veličanstvu presvetlemu knezu in gospodu Francu Jožefu Prvemu, po milosti Božji cesarju avstrijskemu itd. in za Njim dedičem, nasledujočim iz Njegovega rodu in Njegove krvi, neprelomno zvesti in pokorni, da boste neprelomno izpolnjevali državne osnovne zakone, da se boste strogo ravnali po zakonih in ukazih Vam predstojnih oblastev, svoje službene dolžnosti po svoji najboljši vednosti in vesti izpolnjevali, se skrbno ogibali vsakega vedenja zoper svoje dolžnosti in vsakega ugledu učiteljskega stanu ali delovanju kakor vzgojevalec in učitelj kvarnega vedenja ter vsake zlorabe svojega uradnega stališča.

Vi prisežete,

(za ravnatelje in nadučitelje)

da boste učiteljem in učencem v vsem dajali dober zgled, da boste učitelje svojemu vodstvu izročene šole primerno nadzirali, se proti njim spoštljivo in dobrohotno vedli, jih navajali k zvestemu izpolnjevanju dolžnosti, jih po močeh podpirali v izvrševanju njihovega poklica in jih vzpodbujali k namenu primernemu složnemu delovanju, da boste povsod imeli pred očmi pravo blaginjo šole in samo to,

Učne moči, ki so v službi na javni ljudski šoli kake druge dežele, dobé namestilni dekret po jim predstojnem okrajnem šolskem oblastvu praviloma vsaj osem tednov pred oprostilnim rokom. Iz službe se odpusté ali s koncem februarja ali s koncem avgusta, in sicer tako, da jim je možno nastopiti službo prvega dne naslednjega mesca.

§ 111. Preden se namesti voditelj šole, je določiti, za katero veroizpovedanje mora po § 48, odstavku 2 državnega zakona o ljudskih šolah dokazati usposobljenost za veronauk in katerega veroizpovedanja bodi torej sam.¹⁾

V dvomnih primerih odloči o tem deželno šolsko oblastvo. V ta namen naznani okrajno šolsko oblastvo, ko dožene potrebne poizvedbe, deželnemu šolskemu oblastvu, katerega veroizpovedanja²⁾ je večina otrok, ki so dolžni hoditi v dotično šolo, po poprečnem številu v minolih petih šolskih letih. Večina otrok je relativno največje število otrok. Dokler se na posameznih šolah to poprečno število ne dá poizvedeti zaradi krajšega obstoja šole ali iz drugih vzrokov, na pr. ker so se morda izpremenile razmere všolanja, je začasno vzeti za podstavo podatke vzprejema učencev.³⁾

(za voditelje enorazrednih ljudskih šol)

da boste povsod imeli pred očmi pravo blaginjo svojemu vodstvu izročene šole in samo to, da boste šolski mladini v vsem dajali dober zgled,

(za ostale učne moči)

da se boste proti voditelju šole, na kateri Vam je delovati, vedli spoštljivo in pokorno, da se boste vedno potezali za složno skupno delovanje s svojimi stanovskimi tovariši, da boste šolski mladini v vsem dajali dober zgled,

(za vse)

da boste otroke vzgojevali mravno-versko, razvijali njihovo duševno delovanje, oskrbeli jih z vednostmi in ročnostmi, ki so potrebne za nadaljnjo izobrazbo za življenje, in ustvarili podstavo, da postanejo dobri ljudje in državljani, da boste uspehe učencev presojali vestno, strogo in nepristransko in da se ne boste nikdar dali odvrniti od teh dolžnosti po nikakršnih ozirih.

Končno obljubite, da niste niti sedaj v nobenem inozemskem društvu, ki se peča s političnimi namerami, in da tudi v bodoče ne pristopite nobenemu takemu društvu.

Kar se mi je pravkar prečitalo in kar sem dobro in razločno razumel, to sem dolžen in hočem verno izpolnjevati.

Tako gotovo, kakor mi Bog pomagaj!

¹⁾ Prim. §§ 5 (odst. 6 in 7), 12, 14 in 48 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol., opom. 3 k § 6 in opom. 8 k § 104 š. i. u. r., nadalje min. razpis z dne 12. junija 1883, ad št. 10618 (IV. del te zbirke).

²⁾ Prim. §§ 40, 49—51 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 50 š. i. u. r.

V deželah, v katerih po § 75 državnega zakona o ljudskih šolah ne veljajo določila § 48, odstavek 2 tega zakona, se tudi spredaj stoječe določilo ne uporablja.

§ 112. Na ljudskih šolah, na katerih so različna verska izpovedanja bolj mešana, lahko deželno šolsko oblastvo na predlog okrajnega šolskega oblastva, ako je potrebno, da se zagotovi pouk veronauka za eno ali drugo versko manjšino, določi pred razpisom konkurza, da mora učna moč, ki se namesti, biti veroizpovedanja te manjšine in dokazati usposobljenost za nadomestno poučevanje dotičnega veronauka.¹⁾

§ 113. Pred vsako stalno namestitvijo učiteljskega mesta na kaki dekliški šoli lahko določi deželno šolsko oblastvo z ozirom na vsakočasne potrebe šole, zaslišavši okrajno šolsko oblastvo, ali je učiteljsko mesto, ne kraté načelne odredbe, ukrenjene morda ob njega ustanovitvi, namestiti z žensko ali z moško učno močjo ali je pripustiti, da prosijo učne moči brez razlike spola.

Na mešanih šolah se lahko pripusté, da se poskrbi za pouk deklic v ženskih ročnih delih ali v telovadbi, samo ženske učne moči, da prosijo za kako učno mesto, kolikor je dovoljeno po deželnem zakonu.²⁾

§ 114. Mera učne obveznosti se ravna v mejah dolžnosti, prevzetih z namestitilnim dekretom, po potrebi šole.³⁾ Učno obveznost voditeljev šole je omejiti na najpotrebnejše, da jim ostane potreben čas za izvrševanje njihovih posebnih dolžnosti.⁴⁾

Ali je večje storitve na tisti šoli, na kateri je nastavljena učna moč, plačati posebej, se ravna po določilih deželnega zakona, ali če jih ni, po § 51 državnega zakona o ljudskih šolah.

Službovanje na kaki drugi obči ljudski šoli ali na kaki meščanski šoli pa se mora prav tako kakor uporaba v kakem

¹⁾ Prim. §§ 5 (odst. 6 in 7) in 48 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol. opom. 3 k § 6 in opom. 8 k § 104 š. i. u. r., potem min. razpis z dné 12. junija 1883, ad št. 10618 (IV. del te zbirke).

²⁾ Prim. §§ 3, 14—16 drž. zak. o ljud. šol., § 19 zak. z dné 6. maja 1870, dež. zak. št. 30, za Goriško-Gradiščansko, z dné 30. marca 1870, dež. zak. št. 20 za Istro, z dné 17. januarja 1870, dež. zak. št. 12 za Koroško, § 15 zakona z dné 29. aprila 1873, dež. zak. št. 21 za Kranjsko, in § 5 zakona z dné 4. februarja 1870, dež. zak. št. 15 za Štajersko o ustanavljanju, vzdrževanju in obiskovanju javnih ljudskih šol, potem §§ 6, 7, 8, 11, 40, 48, 50, 51 in 104 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 51 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 104 (odst. 2), 110, 116, 135, 181 in 183 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. X. oddelek prvega dela š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

učnem predmetu, za katerega je pogoj posebna usposobljenost,¹⁾ vedno posebej plačati, tudi ako sta obe šoli pod skupnim vodstvom, če ne obsega deželni zakon drugih določil ali če ni učitelj te dolžnosti prevzel, ko je bil nameščen.

§ 115. Ako učitelj zaradi nastale nesposobnosti za službo ali iz drugih tehtnih razlogov ne more poučevati ali izvrševati svojih drugih službenih dolžnosti,²⁾ mora o tem nemudoma obvestiti voditelja šole in hkratu povedati vzrok, in če more, tudi kako dolgo bo, kakor je pričakovati, trajal zadržek.

Voditelj šole mora, če je zadržan, obvestiti krajno šolsko oblastvo, na večrazrednih šolah tudi svojega namestnika.³⁾

Dopuste do treh dni dovoljuje, ako deželni zakoni ne obsegajo drugih določil, voditelju šole krajno šolsko oblastvo ostalim učnim močem pa voditelj šole. Dovolitev vsakega dopusta je naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu.

Za daljši dopust naj prosijo učne moči na okrajnem šolskem oblastvu,⁴⁾ ki obvesti tudi krajno šolsko oblastvo, da ga je dovolilo.

Deželno šolsko oblastvo določi, ali je prošnjam za dopust in prošnjam za zmanjšanje učne obveznosti ali za oprostitev poučevanja v posameznih učnih predmetih zaradi nastale nesposobnosti za službo priložiti zdravniško spričevalo ali spričevalo uradnega zdravnika. Deželno šolsko oblastvo lahko pravico krajnega šolskega oblastva, oziroma voditelja šole dovoljevati dopuste, omeji na določeno število dni v teku šolskega leta in si pridrži dovolitev daljših dopustov zlasti tedaj, kadar je s tem združena potreščina za nadomestovalnino, kako nagrado ali vobče kako plačilo.

Za izvrševanje državnozborskega ali deželnozborskega mandata učitelji ne potrebujejo dopusta.⁵⁾ Šolski voditelj naj dá učiteljem svoboden čas, ki je potreben za izvrševanje volilne pravice v javna zastopstva.

§ 116. Kaj je ukreniti za nadomestovanje učnih moči, ki ne morejo poučevati ali ki so na dopustu, določi deželno šolsko oblastvo, ki izda tudi predpise o dotičnem ravnanju.

1) Prim. §§ 3, 29—31 in 38 drž. zak. o ljud. šol., člen IV. in V. min. ukaza z dné 31. julija 1886, št. 6033 (min. ukaz. št. 52, 1886 l.) o usposobljenostnih preskušnjah ljudskih učiteljev, in §§ 1, 2, 6, 8, 11, 12, 13, 26, 49, 51 (odst. 3), 82 (odst. 3), 104, 112, 113, 180 in 181 š. i. u. r.

2) Prim. opom. 4 k § 117 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 119 in 131 (odst. 2) š. i. u. r.

4) Prim. § 132 š. i. u. r.

5) Prim. § 8 zakona z dné 21. decembra 1867, drž. zak. št. 141 o državnem zastopstvu.

Dokler ne dojde odredba šolskega oblastva v posameznem primeru, naj skrbi na večrazrednih šolah začasno voditelj šole, ali ako on ne more, njegov namestnik,¹⁾ da se poučevanje nadaljuje.

Ta skrb more biti v tem, da se privzamejo službe proste učne moči, da se preložijo učne ure zadržanih učnih moči na poznejše ure pomnoživši učne ure ostalih učnih moči, da se združita dva razreda v en razred, tudi da se uvede poldnevni pouk²⁾ ali da se ukrene kaj drugega pripravnega.

§ 117. V šolskih počitnicah, ob šole prostih dneh ali poldneh in po sklepu vsakdanjega učnega časa³⁾ se lahko učitelj brez dopusta oddalji iz šolskega kraja, ako temu ne nasprotujejo druge službene obveznosti.⁴⁾

Voditelj šole mora tudi v počitnicah vsakikrat, kadar se oddalji za več nego osem dni, naznaniti to okrajnemu šolskemu oblastvu ter povedati svoj naslov.⁵⁾

§ 118. Učne moči, ki delujejo na javnih ljudskih šolah, morajo zvesto in vestno izpolnjevati dolžnosti svoje javne službe; v izpolnjevanju njihove naloge jih podpirajo njih predstojniki;⁶⁾ pravico imajo do sodelovanja roditeljev⁷⁾ in uživajo kakor uradne osebe polno zakonito varstvo oblastev.⁸⁾

Ogibajo pa naj se vsakega vedenja, ki nasprotuje njihovim dolžnostim in škoduje ugledu učiteljskega stanu ali njih delovanju kakor vzgojitelji in učitelji, ter vsake zlorabe svojega uradnega mesta.⁹⁾

§ 119. Učitelji se morajo voljno in točno pokoriti zakonom in ukazom ter naročilom šolskih oblastev, šolskih nadzornih organov in voditelja šole, se vestno ravnati po danih

1) Prim. §§ 119 in 131 (odst. 2) š. i. u. r.

2) Prim. §§ 15 in 51 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 53—57, 59—61 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 10 (odst. 3), 13, 14, 35, 74, 76, 77, 89, 101, 120—122, 136, 139, 143, 148, 205, 206, 208, 209 in 213 š. i. u. r.

5) Prim. § 138 š. i. u. r.

6) Prim. § 133 š. i. u. r., §§ 8 (11, 12) in 23 (5) zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 9 za Goriško-Gradiščansko, §§ 9 (8) in 25 (6) zakona z dné 27. julija 1875, dež. zak. št. 18 za Istro, §§ 1 (9, 10) in 13 b zakona z dné 11. februarja 1873, dež. zak. št. 22 za Koroško, §§ 4 (9, 10) in 17 (10) zakona z dné 9. marca 1879, dež. zak. št. 13 za Kranjsko, §§ 14 (11, 12) in 27 (5) zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11 za Štajersko, o šolskem nadzorstvu.

7) Prim. §§ 120 in 214 š. i. u. r.

8) Prim. §§ 153 in 312 kaz. zak. in člen V. zakona z dné 17. decembra 1862, drž. zak. št. 8 iz l. 1863, s katerim so bila izpremenjena nekatera določila občega in vojaškega kazenskega zakona.

9) Prim. § 54 (odst. 1) drž. zak. o ljud. šol. in § 133 š. i. u. r.

jim opominih in migljajih in jih koristonosno uporabljati pri poučevanju in pri svojih ostalih dolžnostih.

Ako misli učitelj, da kaka odredba šolskega voditelja nasprotuje zakonu ali šolskemu redu ali da je nevarna koristi šole, lahko to naznani okrajnemu šolskemu oblastvu.

Učitelji so dolžni se uljudno vesti nasproti udom šolskih oblastev in ostalim udom učiteljskega zbora, in s složnim skupnim delovanjem krepiti spoštovanje javnosti do šole in zaupanje do nje.

Čin učiteljskih moči enake kategorije med seboj se ravna po uvrstitvi v osebni stalež, in kjer ga ni, po času, v katerem so bili stalno nameščeni v šolski službi, ob enakem stalnem službenem času, po času, v katerem so opravili preskušnjo učne usposobljenosti za ljudske šole; v dvomnih primerih gre prednost starejši učni moči.

§ 120. Učitelji so dolžni prav skrbno gojiti stik z domačo hišo, ki je potreben v interesu pouka in šolskega obiskovanja, zlasti pa v interesu vzgoje. Za razgovor o zadevnih vprašanjih se lahko z dovoljenjem okrajnega šolskega oblastva prireajo roditeljski večeri.

V občevanju z roditelji šolske mladine in v uradnem občevanju s strankami sploh naj učitelji nastopajo prijazno in uslužno, naj dajejo najradovoljneje potrebne nasvete in nauke in se v vsakem oziru trudijo, da si pridobé zaupanje prebivalstva.

Na drugi strani imajo roditelji ali njih namestniki dolžnost šolo v njenej nalogi dejansko podpirati, izpolnjevati zadevne predpise in naročila šolskih oblastev, se ravnati po nasvetih učiteljev, zadevajočih pouk ali vzgojo otrok, in priti v šolo, ako jih voditelj šole pozove v interesu pouka ali vzgoje njihovih otrok ali varovancev.¹⁾

§ 121. Da dosežejo uspešno poučevanje, naj se učne moči skrbno pripravljajo na pouk, vestno popravljajo pismene naloge šolskih otrok, se natančno ravna po učnem načrtu,²⁾ se ne ločijo od urnika³⁾ in posameznih šolskih ur ne porabljajo drugače nego za izpolnjevanje vsakočasne učne naloge.

Ako ni izrednih razmer, je vsak učitelj odgovoren za dosego predpisanega učnega smotra.⁴⁾

¹⁾ Prim. §§ 20 in 24 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 8, 10—13, 31, 33, 34, 40, 41, 49, 63, 65, 67, 68, 70, 71, 73, 77, 79, 80, 83, 85, 86, 89 (odst. 2), 193, 201, 204, 205, 213—215 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 8 in 11 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 17 in 135 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 8 (zadnji odst.) š. i. u. r.

Učitelji morajo predelano učno tvarino, pismene domače naloge¹⁾ in šolske naloge²⁾ vsak teden zaznamovati v razrednici in marljivo ter skrbno pisati uradne spise in izdajati spričevala in šolska naznanila.

Tudi morajo vedno skrbeti za svojo nadaljnjo izobrazbo.³⁾

§ 122. Učitelji se morajo strogo držati predpisanega učnega časa⁴⁾ in vobče, ako ni uvedeno skupno nadzorovanje več razredov, priti četrť ure pred začetkom pouka v svojo učilnico, da poskrbé za nemoten začetek pouka; sklepe učiteljske konference o nadzorovanju otrok⁵⁾ morajo točno izvajati in se vsi udeleževati oficijalnih šolskih slovesnosti.

§ 123. Učitelji morajo strogo gledati na to, da prihajajo v učilnice v času pouka samo osebe, ki imajo pravico za to,⁶⁾ in da izostane vsako motenje pouka.

Šolskih prostorov naj ne rabijo za kaj drugega nego za kar so namenjeni, in naj se natančno ravnaajo po predpisih o negovanju zdravja v šoli.⁷⁾

§ 124. Uporabljati šolske otroke za opravila in dela, ki se ne ujemajo s šolsko disciplino, ki niso v nikaki zvezi z učenim namenom ali so nevarna zdravju otrok, je učiteljem najstrožje prepovedano; zlasti se šolski otroci ne smejo uporabljati za dela v učiteljevem gospodarstvu, za snaženje šole ali da bi popraševali o nevarnih boleznih svojih součencev.⁸⁾

Šolskim otrokom se smejo poročila roditeljem njihovih součencev naročati samo v sili in tudi samo tedaj, ako temu ne nasprotujejo zdravstveni oziri.

§ 125. Učiteljem po navadi ni dovoljeno, da bi sami prodajali šolskim otrokom šolske knjige ali pisalno in risalno orodje in druge potrebščine ali da bi jim priporočali določne prodajalne za pisalno in risalno orodje. Kjer pa krajne raz-

1) Prim. § 26 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816, navedenega v opomnji k tretjemu odstavku § 56 š. i. u. r., „Domače naloge“.

2) Prim. §§ 70 in 136 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 43—47 drž. zak. o ljud. šol. in min. ukaza z dné 8. maja 1872, št. 3306 (drž. zak. št. 68, min. ukaz. št. 40, 1872 l.) in z dné 7. marca 1903, št. 7464 (drž. zak. št. 65, min. ukaz. št. 11, 1903 l.) o okrajnih in deželnih konferencah ljudskih učiteljev, nadalje §§ 140 in nasled. š. i. u. r.

4) Prim. V. oddelek prvega poglavja in § 64 š. i. u. r.

5) Prim. § 48 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šolah in §§ 10 (odst. 3), 74 in 213 š. i. u. r.

6) Prim. zakon z dné 25. maja 1868, drž. zak. št. 48 o razmerju med šolo in cerkvijo in §§ 69 in 134 š. i. u. r.

7) Prim. opom. 4 k § 68 in § 138 š. i. u. r.

8) Prim. opom. 8 k § 66 š. i. u. r.

mere nujno zahtevajo, more okrajno šolsko oblastvo dovoliti, da voditelj šole brez dobička preskrbi šolskim otrokom potrebne šolske knjige, šolsko orodje in potrebščine.¹⁾

Učitelji naj se dalje ogibajo delovati za širjenje šolskih knjig, učil in samoučil brez ozira na njih pedagoško vrednost samo morda zaradi založnika ali pisatelja, ponujati otrokom na prodaj svoje ali tuje književne izdelke ali nabirati zanje naročnike med šolsko mladino.

§ 126. Katero postransko opravilo je nezdružljivo z učiteljsko službo in, ali se mora izprositi dovolilo šolskih oblastev, če kdo prevzame kako postransko opravilo, določi deželno šolsko oblastvo na podstavi deželnega zakona.²⁾

Poučevati šolske otroke v šoli po pouku in vsako šolsko postransko poučevanje za nagrado, ki jo plačajo otroci, je učnim močem prepovedano.³⁾

§ 127. Učitelji ne smejo od šolskih otrok ali njihovih roditeljev niti sprejemati daril niti med šolsko mladino zbirati novcev, da bi mladina iz katerega koli povoda dala darilo voditelju šole ali kaki drugi učni moči.

Sicer se sme zbirati denar v šoli samo z izrečnim dovolilom deželnega šolskega oblastva, ako je namen dobrodelen in občekoristen in ako se zbira brez vsake razžaljive oblike in brez vsakega pripomočka, s katerim bi se sililo neposrednje ali posrednje.

Učitelj naj uveljavlja svoj vpliv samo tako, da šolskim otrokom na srce polaga dobri namen.

§ 128. Prošnje za odpust iz šolske službe, če se kdo prostovoljno odpove službi, je praviloma vložiti vsaj tri mesce pred zaprošenim oprostilnim rokom pri šolskem vodstvu, in šolsko vodstvo naj jih predloži okrajnemu šolskemu oblastvu.

Nikakor ne sme učitelj prej pustiti šolske službe, dokler ni redno puščen iz nje.⁴⁾

¹⁾ Prim. § 19 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200, (VI. del te zbirke).

²⁾ Prim. § 52 drž. zak. o ljud. šol., § 41 zakona z dné 10. marca 1870, dež. zak. št. 18 za Goriško-Gradiščansko, § 40 zakona z dné 30. marca 1870, dež. zak. št. 19 za Istro, § 39 zak. z dné 17. januarja 1870, dež. zak. št. 13 za Koroško, § 41 zakona z dné 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22 za Kranjsko, § 37 zakona z dné 4. februarja 1870, dež. zak. št. 17 za Štajersko, o uravnavi pravnih razmer učiteljev na javnih ljudskih šolah.

³⁾ Prim. § 55 (točka 2) drž. zak. o ljud. šol. in § 203 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 59 zakona z dné 10. marca 1870, dež. zak. št. 18 za Goriško-Gradiščansko, § 58 zakona z dné 30. marca 1870, dež. zak. št. 19 za Istro, § 57 zakona z dné 17. januarja 1870, dež. zak. št. 13 za Koroško, § 59 zakona z dné 30. julija 1900, dež. zak. št. 17 za Kranjsko in § 4 zakona z dné 23. decembra 1901, dež. zak. št. 8 za Štajersko.

§ 129. Službene razmere veroučiteljev, ki so jih šolska oblastva posebno nastavila na javnih ljudskih šolah, je vobče presojati po predpisih, veljajočih za ostale učitelje, ne kraté pravic verskega višjega oblastva.

Po cerkvah in verskih družbah nameščeni veroučitelji se morajo v izvrševanju svojega učiteljskega delovanja kakor ostali učitelji ravnati po šolskih zakonih in v njih mejah izdanih zaukazih, zlasti po določitih šolskega in učnega reda.

Preden se nastopi v posameznih primerih, naj se po možnosti poprej razpravlja z dotičnim cerkvenim oblastvom, oziroma z načelništvom izraelske bogočastne občine.¹⁾

§ 130. Hospitanti ali takozvani šolski praktikanti se smejo na ljudskih šolah pripuščati samo izjemoma s posebnim dovolilom deželnega šolskega oblastva.

Za svojo izobrazbo smejo biti navzoči pri poučevanju različnih učnih moči; vendar je najstrožje prepovedano prepuščati jim samostojno poučevanje.

X. O pravicah in dolžnostih šolskega voditelja.

§ 131. Neposrednji predstojnik na vsaki večrazredni ljudski šoli je za njenega voditelja postavljeni nadučitelj ali ravnatelj (nadučiteljica ali ravnateljica).²⁾

Kadar je zadržan, ga nadomestuje po činu najstarejša učna moč,³⁾ dokler okrajno šolsko oblastvo ne poveri kaki drugi učni moči, da ga nadomestuje.

Voditelj šole vodi upravo celega zavoda; on je v prvi vrsti odgovoren za natančno izvrševanje zakonov in ukazov ter naročil šolskih oblastev in šolskih nadzornih organov in za redno stanje šole.⁴⁾

§ 132. Voditelj šole zastopa šolo na zunaj, posreduje uradno občevanje s šolskimi oblastvi in hrani uradni pečat.

¹⁾ Prim. opom. 8 k § 104 š. i. u. r. in § 7 zakona z dné 20. junija 1872, omenjenega v opomnji 3 k § 6 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 12, 14 (odst. 2), 18 in 48 (odst. 2) drž. zak. o ljud. šol. §§ 111 in 158 š. i. u. r., min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke), in min. ukaz z dné 16. decembra 1869, št. 11809 (min. ukaz. št. 3, 1870 l.) o podeljevanju častnih naslovov učiteljem ljudskih šol.

³⁾ Prim. §§ 115—117, 110 (odst. 4) in 182 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. tudi §§ 9, 10, 13, 17, 23, 27, 28, 31, 35, 40, 41, 42, 45, 48, 50, 64, 65, 70, 79, 82, 85, 90, 94, 96, 97, 99, 100, 102, 104, 111, 114—119, 141, 145—149, 205, 207, 208, 210, 211, 216 in 219 š. i. u. r.

Učitelji morajo vlagati svoje prošnje na šolska oblastva po šolskem vodstvu; voditelj šole prevzame prošnje in jih brez odloga predloži dotičnemu šolskemu oblastvu s primernim poročilom.

Pritožbe zoper voditelja šole se lahko razložijo naravnost pri okrajnem šolskem oblastvu.

§ 133. Voditelj šole naj podrejene mu učne moči navaja k zvestemu izpolnjevanju dolžnosti in jih po močeh podpira v izvrševanju njihovega poklica. V vsem naj jim daje dober zgled, jim s svetom in dejanjem pomaga v poučevanju, v vseh stvareh šolske discipline in v občeivanju s strankami ter naj v dostojni obliki vpliva na njih vedenje, ako je treba v posameznih primerih.¹⁾

§ 134. Voditelj šole naj gleda na to, da se enakomerno uporabljajo in izvršujejo v učiteljski konferenci ustanovljena enotna načela pouka, šolske discipline in šolske uredbe,²⁾ in mora biti zaradi tega v šolskem času praviloma navzoč v šolskem poslopju, največjo pozornost posvečati vzgojevalnim in poučnim uspehom, hoditi večkrat poslušat v učne ure vseh na šoli delujočih učnih moči in delati na to, da se odpravijo kaki neredi in zlorabe.

Šolskemu voditelju ni dovoljeno grajati šolske moči v navzočnosti šolskih otrok ali sicer škodovati njihovemu ugledu.

Ne kraté te nadzorne pravice je neposrednje nadzorovanje veronauka pridržano dotični cerkvi ali verski družbi.³⁾

§ 135. Ob začetku šolskega leta sestavi voditelj šole urnik,⁴⁾ določi, ako se ni zgodilo že na koncu prejšnjega šolskega leta, za vsak razred razrednika⁵⁾ in odkaže, ako treba, posamezne učne predmete v razredih drugim učnim močem.

Pri tem naj se po možnosti ozira na upravičene želje posameznih učnih moči in vobče gleda na to, da imajo učne moči, kolikor se dá, enakomerno posla v mejah svoje učne usposobljenosti in učne obveznosti.⁶⁾

¹⁾ Prim. §§ 118—129 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 140 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 2 zakona z dné 25. maja 1868, drž. zak. št. 48, o razmerju med šolo in cerkvijo, § 5 (odst. 1) drž. zak. o ljud. šol. in opom. 3 k § 6 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 17 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 6, 65, 70, 82, 89, 90, 94, 97, 136, 139, 207 in 208 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. §§ 104 (odst. 2), 111—114 š. i. u. r.

Ure za veronauk je nastaviti, ako ni nameščen poseben veroučitelj, v porazumu s cerkvenim oblastvom, oziroma z načelništvom izraelske bogočastne občine. Ako se ne doseže sporazumljenje, je poročati okrajnemu šolskemu oblastvu. Cerkveno oblastvo, oziroma načelništvo izraelske bogočastne občine naj naznani želje, kako naj se nastavijo ure za veronauk, z imeni oseb vred, katerim je poverjeno poučevanje veronauka, voditelju šole pravočasno pred začetkom šolskega leta.¹⁾

Izgotovljeni urnik je na dva- in večrazrednih ljudskih šolah, ko je bil prerešetan v učiteljski konferenci, predložiti okrajnemu šolskemu oblastvu, da ga odobri.

§ 136. Na vsaki ljudski šoli je pisati naslednje uradne spise: šolsko kroniko, šolski inventar, opravljeni zapisnik, imenik normalij, knjižnične kataloge,²⁾ seznam knjig za uboge,³⁾ razredne kataloge⁴⁾ in razrednice,⁵⁾ nadalje ako se zdi potrebno deželnemu šolskemu oblastvu, tudi glavni katalog.⁶⁾

Uradne spise piše voditelj šole; ostale učne moči naj, ako treba, voditelja šole podpirajo v pisanju uradnih spisov.⁷⁾

Razrednico in razredni katalog piše razrednik;⁸⁾ druge učne moči, ki imajo posla v razredu, oskrbujejo vpise, zadevajoče njih učni predmet in njih učne ure.⁹⁾ Da se ti uradni spisi pišejo v redu, nadzoruje voditelj šole.

Vse podrobnejše o uredbi, pisanju in hrambi uradnih spisov določi deželno šolsko oblastvo.

§ 137. Voditelj šole se mora natančno seznaniti z dosilimi razpisi šolskih oblastev in z vsemi drugimi normalijami, ter jih naznaniti podrejenim učnim močem;¹⁰⁾ vse predpise in razpise mora urejene zaznamovati v imeniku normalij in jih hraniti po letnikih. Raba imenika normalij in zbirke normalij

1) Prim. opom. 3 k § 6 in opom. 8 k § 104 š. i. u. r.

2) Prim. § 139 in opom. 1 k § 18 (točka h) š. i. u. r.

3) Prim. min. razpis z dné 4. marca 1871, št. 13656 (min. ukaz. št. 20, 1871 l.) kako se dobivajo knjige za uboge učence na ljudskih šolah in točko 6 načrta o ustanovitvi knjižnic za učence ljudskih šol, prijavljenega v min. razpisu z dné 15. decembra 1871, št. 2802 (min. ukaz. št. 60, 1872 l.).

4) Prim. §§ 43, 50, 70, 88, 94, 97, 207 in 208 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 70 in 121 š. i. u. r.

6) Prim. §§ 40, 94 in 97 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200, (VI. del te zbirke).

7) Prim. §§ 35 in 121 š. i. u. r.

8) Prim. opom. 5 k § 135 š. i. u. r.

9) Prim. § 121 (odst. 3) š. i. u. r.

10) Prim. § 140 š. i. u. r.

je učitelju vsak čas na voljo dana. Ako kdo ne pozna razglašanih predpisov, to ni opravičevalni razlog v danem primeru.

§ 138. Voditelj šole nadzoruje šolsko poslopje in izvršuje hišni red.

Gledati mora na to, da se natančno izpolnjujejo predpisi o negovanju zdravja¹⁾ v šolskem poslopju, da je v poslopju in na igrališču in telovadišču snažnost in red, da so šolski prostori, oprava, šolsko orodje, zbirke in knjižnice v stanju, ki ustreza učnemu namenu in zdravstvu, in da šolskega poslopja z vsemi pritiklinami vred ne rabijo niti učne moči niti kdorkoli na način, ki je proti njegovemu namenu.

Ako je treba kaj ukreniti gledé stavbnega ali zdravstvenega stanja šolskega poslopja ali gledé oprave in šolskega orodja, naj se voditelj šole takoj obrne do šolskih oblastev za odpomoč.

Kadar se šolsko poslopje z vsemi pritiklinami izroči nasledniku, je sestaviti zapisnik v dveh enakih izdajah, od katerih ostane ena pri šolskih spisih, druga pa se predloži okrajnemu šolskemu oblastvu.

§ 139. Neposrednje nadzorstvo zbirke učil in knjižnic ter pisanje knjižničnih katalogov²⁾ lahko izroči učiteljska konferenca eni ali več učnim močem pod višjim nadzorstvom šolskega voditelja.

Posamezne učilnice in opravo in šolsko orodje, ki je v njih, nadzoruje neposrednje razrednik.³⁾

XI. O učiteljski konferenci.

§ 140. Na dva- in večrazrednih ljudskih šolah bodi redno v vsakem mescu ena učiteljska konferenca.

Učiteljska konferenca ima vobče namen, da se učitelji skupno razgovarjajo o vseh pedagoških in upravnih šolskih rečeh in se izobrazujejo dalje.⁴⁾ Učiteljem daje priliko, da se razgovarjajo o načelih in o vsakočasnem stanju pouka, šolske discipline in šolske uredbe in da se z medsebojnim izražanjem misli in nazorov doseže potrebno soglasje in skupnost v njihovem ravnanju.

Učiteljska konferenca sklepa o poročilih, mnenjih in izkazih, o katerih poroča šolsko vodstvo po šolskem in učnem

¹⁾ Prim. opom. 4 k § 68 in § 123 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 18 (točka h) š. i. u. r. in tamošnjo opomnjo.

³⁾ Prim. opom. 5 k § 135 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 43 drž. zak. o ljud. šol. in § 121 š. i. u. r.

redu, in o predlogih, ki jih stavi šolsko vodstvo;¹⁾ v njej se tudi pretresuje izvršitev šolskemu voditelju došlih oblastvenih razpisov.²⁾

V učiteljski konferenci je nadalje, da se doseže enakomeren napredek in enotno obravnavanje pouka v posameznih razredih, zlasti v vzporednicah, natančno ustanoviti smotre posameznih razredov in kako je učiti na vsaki učni stopnji po učnem načrtu in v mejah,³⁾ ki jih je postavila okrajna učiteljska konferenca; razen tega naj se razgovarjajo o stvareh občnega značaja, ki jih je opazil voditelj šole na hospitacijah v šolskih razredih, in o dotičnih navodilih.⁴⁾

Učiteljska konferenca odloča končno o nabavi učil po tem, kolikor novcev je za to dovoljenih,⁵⁾ in predlaga nabavo novih učil in knjig za knjižnico.⁶⁾

§ 141. Predsednik učiteljske konference je voditelj šole, ako je zadržan, njegov namestnik.⁷⁾

Udje konference so vse učne moči, delujoče na šoli in kakih k njej spadajočih podružnicah, všteti veroučitelje.⁸⁾

§ 142. Veroučitelji, ki jih je namestila cerkev ali verska družba, pomožni učitelji in vse učne moči, ki poučujejo v posebnih šolskih oddelkih ali kojih učni predmet je uveden za neobvezen predmet,⁹⁾ glasujejo sklepno samo tedaj, kadar gre za njihov učni predmet ali za njihove učence.

Veroučitelji, ki jih je namestila cerkev ali verska družba in ki poučujejo veronauk po razredih, glasujejo sklepno tudi v vseh stvareh, ki se tičejo šolske discipline, šolskega obiskovanja in šolske uredbe vobče in šolskih otrok njihovega veroizpovedanja posebej.

Sicer imajo vse te učne moči samo posvetovalen glas.

§ 143. Vsi udje učiteljskega zbora so dolžni redno udeleževati se učiteljskih konferenc; ako so zadržani, naj naznanijo to voditelju šole ali njegovemu namestniku ter povedó vzrok.

1) Prim. §§ 10, 13 (odst. 2), 17, 26, 27, 37, 39, 40, 41, 49, 50, 55, 65, 70, 79, 85, 86, 99, 101, 115, 127, 130, 131, 135, 138, 148, 211 in 216 š. i. u. r.

2) Prim. § 137 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 8 in 11 š. i. u. r.

4) Prim. § 134 š. i. u. r.

5) Prim. § 18 š. i. u. r.

6) Glede ostalih dolžnosti učiteljskih konferenc prim. §§ 8, 10, 11, 12, 17, 47, 52, 55, 74, 82, 85, 86, 88, 92, 97, 99, 100, 122, 134, 135, 139, 167, 168, 184, 185, 207, 210 in 216 š. i. u. r.

7) Prim. § 131 (odst. 2) š. i. u. r.

8) Prim. k temu in k sledečim §§ 142—144 opom. 8 k § 104 š. i. u. r.

9) Prim. §§ 6, 7, 12 in 104 š. i. u. r.

§ 144. Okrajno šolsko oblastvo more na prošnjo cerkvenega oblastva, oziroma načelnštva izraelske bogočastne občine dovoliti, da se veroučitelji, ki jih je namestila cerkev ali verska družba, udeležujejo samo tistih konferenc, v katerih se posvetuje o predmetih, gledé katerih imajo pravico glasovanja. Dovoli lahko, da naj se tistih konferenc, v katerih so obče stvari predmet posvetovanja, udeležuje samo eden izmed več veroučiteljev, ki poučujejo na isti šoli in ki jih je namestila kaka cerkev ali verska družba.

Okrajno šolsko oblastvo naj v vseh teh primerih v porazumu s cerkvenim oblastvom, oziroma načelnštvom izraelske bogočastne občine določi vse natančnejše, kako naj se vrše učiteljske konference in vabijo in udeležujejo veroučitelji.

§ 145. Učiteljsko konferenco sklicuje predsednik ob taki uri, kadar ni pouka,¹⁾ toda ne na kak prosti dan.

Izredna konferenca naj se vrši, kadar se zdi šolskemu voditelju samemu nujno potrebno ali kadar jo predlagata dva uda učiteljskega zbora ter povesta razloge in oznamenita dnevni red.

Določuje čas za konferenco naj gleda predsednik na to, da se je morejo udeležiti vsi udje vštevši veroučitelje brez posebnih stroškov.²⁾

Učiteljska konferenca naj praviloma ne traja dalje nego tri ure; ako se dnevni red ne more rešiti, je razpravo pretrgati in nadaljevati kakega izmed prihodnjih dni.

Predsednik vabi ude pismeno, naznanivši dnevni red; ako ima po zakonu o šolskem nadzorovanju tudi krajni šolski nadzornik pravico udeležiti se učiteljske konference, je obvestiti tudi njega.³⁾

Vseh razprav, ki se tičejo šolskega negovanja zdravja ali zdravstvenega stanja posameznih šolskih otrok, naj se s posvetovalnim glasom udeležuje zdravnik (šolski zdravnik),⁴⁾ kateremu je poverjeno paziti na zdravstvene interese v šoli.

§ 146. Predsednik začne in vodi razpravo; odgovoren je za redno zborovanje konference in za pravilni tek razprave.

¹⁾ Prim. § 61 š. i. u. r.

²⁾ Prim. n. pr. § 3 (odst. 3) zakona z dné 17. junija 1888 (drž. zak. št. 99, min. ukaz. št. 27, 1888 l.) o opravljanju veronauka na javnih ljudskih šolah.

³⁾ Prim. § 15 zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 9 za Goriško-Gradiščansko, zakona z dné 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11 za Krajnsko, in § 21 zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11 za Štajersko o šolskem nadzorstvu.

⁴⁾ Prim. § 69 š. i. u. r.

Ako opazi, da kaka v učiteljski konferenci sprožena stvar presega njeno področje,¹⁾ ne sme pripustiti, da bi se dalje razpravljalo o njej; ako je potrebno, da se posvetovanja udeleži kak nenavzoč ud, naj se stvar odloži na prihodnjo konferenco. Predsednik ima pravico in dolžnost ustaviti izvršitev vsakega sklepa, ki po njegovem prepričanju nasprotuje predpisom ali škoduje interesu šole.

§ 147. Konferenca sklepa z navadno večino glasov. Predsednik glasuje tudi; kadar je na obeh straneh enako število glasov, odloči njegov glas.

Udje, ki se ne strinjajo s storjenim sklepom, imajo pravico svoje nasprotno mnenje dati na zapisnik in zahtevati, da se zapisnik pošlje okrajnemu šolskemu oblastvu.

Izvršitev pravilno storjenega in ne ustavljenega sklepa se s tem ne zadržuje; udje so dolžni se tudi tedaj ravnati po sklepu, če so zoper njega ugovarjali.

§ 148. O razpravljanju se piše zapisnik, v katerem je kratko in pregledno sestaviti tek razprave, predloge, glasovanja in sklepe; v njem je navesti tudi nenavzočne ude in povedati vzrok, zakaj niso prišli.

Zapisnik pišejo menjaje udje konference, izvzemši veroučitelje, ki jih je namestila cerkev ali verska družba, in ude, ki nimajo polne glasovalne pravice;²⁾ najpozneje tri dni po konferenci naj se zapisnik sklene in podpišejo naj ga vsi navzoči.

Udje, ki niso bili navzoči, naj zapisnik dodatno vpogledajo in s svojim podpisom potrdé, da se to storili.

Na podstavi zahteve posameznih udov in kadar ustavi predsednik kak storjeni sklep, je zapisnik nemudoma predložiti okrajnemu šolskemu oblastvu, ki odredi, kar je primerno, ko je preskusilo stvar.

§ 149. Udje in udeležniki učiteljske konference so dolžni strogo varovati uradno tajnost gledé vseh stvari, o katerih se je razpravljalo v konferenci in ki jih je predsednik proglasil za zaupne.

§ 150. Natančnejše predpise o učiteljskih konferencah in o uredbi, o pisanju in shranjevanju zapisnika izda deželno šolsko oblastvo, ki lahko izda v ta namen tudi poseben opračilni red.

¹⁾ Prim. § 140 š. i. u. r. in opom. 6.

²⁾ Prim. § 142 š. i. u. r.

§ 151. Na enorazrednih šolah prehajajo pravice učiteljske konference na šolskega voditelja; o stvareh, navedenih v § 142 šolskega in učnega reda, pa naj se poprej pogovori z veroučiteljem in z ostalimi učnimi močmi, ki morda poučujejo na šoli.

Drugo poglavje.

O meščanski šoli.¹⁾

§ 152. Vsako meščansko šolo je po § 17 državnega zakona o ljudskih šolah urediti tako, da ne izpolni samo ljudski šoli stavljene naloge temveč da posreduje razen tega tudi čez učni smoter obče ljudske šole segajočo izobrazbo, ki je na eni strani potrebna za vstop v učiteljišča ter v strokovne šole, katerim ni pogoj srednješolska izobrazba, in ki je na drugi strani potrebna za praktično življenje, ustrezaje posebnim učnim potrebam in gospodarskim razmeram prebivalstva.²⁾

Seznamek učilišč, v katera lahko prestopijo absolventi, ki imajo odpustnico kake meščanske šole po § 176 šolskega in učnega reda, se od časa do časa objavlja v ukazniku za službeno področje ministrstva za bogočastje in nauk. Deželno šolsko oblastvo naj skrbi, da se ti razglasi razširjajo.³⁾

§ 153. Za vsako meščansko šolo je ustanoviti poseben učni načrt, ki ustreza občemu namenu in posebni smeri meščanske šole.

V krajih in okrajih, kjer je več meščanskih šol, se je v učnih načrtih posameznih šol moči ozirati na različne smeri.

§ 154. Za uvodno posvetovanje o učnem načrtu naj skliče okrajno šolsko oblastvo posebne konference, ki naj jih vodi okrajni šolski nadzornik ali zastopnik, ki ga postavi deželno šolsko oblastvo.

Na te konference je razen učiteljskega zbora meščanske šole povabiti ravnatelje višjih učilišč, ki so v okraju in za katere naj pripravlja meščanska šola, in tudi zastopnike industrijskih, trgovskih, obrtnih in kmetijskih interesov šolskega kraja in okraja.

¹⁾ Prim. k naslednjim določilom o meščanski šoli §§ 17—19 drž. zak. o ljud. šol.

²⁾ Prim. § 161 š. i. u. r.

³⁾ Prim. min. razpis z dné 23. avgusta 1904, št. 26005 (min. ukaz. št. 34, 1904 l.) in z dné 16. junija 1905, št. 10131 (min. ukaz. št. 32, 1905 l.).

K uvodnemu posvetovanju o učnih načrtih za dekliške meščanske šole se lahko privzamejo tudi posamezne v praktičnih poklicih izkušene ženske ali take, o katerih je znano, da se zanimajo za šolska vprašanja in pospeševanje blaginje.

V krajih in okrajih, kjer so že meščanske šole, naj se udeležujejo uvodnih posvetovanj tudi zastopniki učiteljskega zbora ostalih meščanskih šol.

§ 155. Podlaga uvodnih posvetovanj je normalni učni načrt, ki ga je izdalo ministrstvo za bogočastje in nauk, oziroma z odobrilom tega ministrstva od deželnega šolskega oblastva izdani vzorni učni načrti za meščanske šole.¹⁾

§ 156. Po uspehu uvodnega posvetovanja izdelani učni načrt je predložiti deželnemu šolskemu oblastvu,²⁾ da ga odobri.

Dokler ni odobren, se mora poučevati po učnem načrtu, ki ga je začasno ustanovilo okrajno šolsko oblastvo.

§ 157. Na meščanski šoli morata biti spola povsem ločena.

Vsaka meščanska šola sestoji iz treh razredov, izmed katerih tvori vsak razred posebno učno stopnjo. Ako se ustanovi kak nadaljnji razred, ga je urediti za vzporednico k enemu izmed obstoječih treh razredov.

Enoletni učni tečaji, ki se združijo z meščanskimi šolami v zmislu § 10 državnega zakona o ljudskih šolah, se ustanovljajo in urejajo po ministrstvenem ukazu z dne 26. junija 1903. l., št. 22503 (min. uk. št. 37 iz l. 1903).

§ 158. Meščanska šola se lahko na prošnjo vzdrževalcev šole združi z občo ljudsko šolo pod skupnim vodstvom ravnatelja meščanske šole.³⁾ V tem primeru se zavod imenuje: „Obča ljudska in meščanska šola“.

Uvedba skupnega vodstva se priporoča samo tam, kjer sta šoli nameščeni v skupnem poslopju.

§ 159. Na meščanski šoli se v porazumu z vzdrževalci šole razen obveznih in neobveznih učnih predmetov, naštetih v § 17 državnega zakona o ljudskih šolah, lahko uvedejo za neobvezne učne predmete še pouk v ročnosti, pouk v gospodinjstvu, v stenografiji ali v pisanju s strojem.⁴⁾

Na dekliških meščanskih šolah je tam, kjer dopuščajo razmere, dajati učenkam drugega in tretjega razreda priliko

1) 2) Prim. min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

3) Prim. §§ 131, 179, 182 in 184 š. i. u. r.

4) Prim. § 12 š. i. u. r. in opom. 4, 5, 6 in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

po skupinah udeleževati se opravil in iger kakega otroškega vrtca.¹⁾ Kjer je urejena posebna šolska kuhinja, se lahko poučujejo učenke teh razredov pri pouku v gospodinjstvu tudi v kuhinjskih delih.

§ 160. Na meščanskih šolah ni dopustno dovoljevati olajšave šolskega obiskovanja²⁾ in uvajati poldnevni pouk.³⁾

§ 161. Hoditi v meščansko šolo so dolžni vsi otroci v šoli obvezni starosti, ki stanujejo v šolskem okolišu meščanske šole in pri katerih so izpolnjeni pogoji, potrebni za vzprejem v meščansko šolo. Ti otroci morajo biti vzprejeti v meščansko šolo; meščanska šola velja zanje za obvezno šolo.⁴⁾

V šolskih okoliših, v katerih je ena ali več meščanskih šol, ima krajno šolsko oblastvo ali organ, kateremu je po zakonu poverjeno pisati šolsko matico, dolžnost, izročiti ravnatelju vsake meščanske šole pravočasno, preden se začne vzprejemanje učencev, pregleden seznamek vseh otrok, ki so dolžni hoditi v dotično meščansko šolo. Ta seznamek je podlaga za vzprejemanje učencev.⁵⁾

§ 162. Meščanska šola sledi petemu letnemu tečaju obče ljudske šole.

V prvi razred meščanske šole se torej vzprejemajo tisti otroci, ki dokažejo s šolskim naznanilom,⁶⁾ da so z zadostnim uspehom hodili v peti letnik katerekoli javne ljudske šole ali zasebne ljudske šole s pravico javnosti.

§ 163. Ako je bil otrok v šolskem naznanilu⁷⁾ v petem letniku kake javne ljudske šole ali kake zasebne ljudske šole s pravico javnosti sicer proglašen za zrelega, da prestopi v višji razred ali oddelek, pa izkaže iz tistih učnih predmetov, ki imajo poseben pomen za uspevanje na meščanski šoli (veronauk, učni jezik in računstvo) v zadnjih štirih četrtletjih poprečno red „komaj zadostno“ ali „nezadostno“,⁸⁾ se lahko njega vzprejem v meščansko šolo naredi odvisen od uspeha preskušnje, ki jo je iz teh predmetov opraviti na meščanski šoli.

¹⁾ Prim. § 25 min. uk. z dné 22. junija 1872, št. 4711 (drž. zak. št. 108, min. ukaz. št. 52, 1872 l.) o otroških vrtcih.

²⁾ Prim. člen V. min. ukaza z dné 8. junija 1883, št. 10618, str. 31 in § 18 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 15 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. tudi § 21 drž. zak. o ljud. šol in §§ 20, 21, 32, 36, 152, 162—169 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 35 in 42 š. i. u. r.

⁶⁾ ⁷⁾ Prim. §§ 89 (zadnji odst.), 94 in 102 š. i. u. r.

⁸⁾ Prim. §§ 87 (točka c), 88 in 90 (točka 4) š. i. u. r.

Za to preskušnjo se ne plača nikaka pristojbina.

§ 164. Otrokom, ki dopolnijo 14. leto starosti še pred koncem prihodnjega šolskega leta in od katerih ni pričakovati, da bi dosegli učni smoter meščanske šole¹⁾, se lahko odreče vzprejem v prvi razred meščanske šole.

§ 165. Otroci, ki se iz teh vzrokov ne vzprejmejo v meščansko šolo, so dolžni dalje hoditi v občo ljudsko šolo.²⁾

Ravnatelji meščanskih šol naj take otroke po končanem vzprejemanju učencev imenujejo krajnemu šolskemu oblastvu da nadzoruje njihovo nadaljnjo šolsko obveznost.³⁾ Na obči ljudski šoli je urediti za pouk teh otrok, kar je potrebno.⁴⁾

§ 166. Otroci, ki ne morejo dokazati, da so z zadostnim uspehom dovršili peti letni tečaj javne ljudske šole ali zasebne ljudske šole s pravico javnosti, ki pa so dopolnili 11. leto starosti ali ga dopolnijo najkasneje v šestih mesecih po koncu prejšnjega šolskega leta,⁵⁾ morajo za vzprejem v prvi razred meščanske šole na tej šoli opraviti vzprejemno preskušnjo iz učne tvarine pete letne stopnje obče ljudske šole.

Za vzprejem v kak višji razred meščanske šole je potrebna primerna starost in dokaz zadostne predizobrazbe. To je dokazati s spričevalom kake javne meščanske šole ali zasebne meščanske šole s pravico javnosti⁶⁾ ali z vzprejemno preskušnjo, opravljeno na meščanski šoli.

Za vzprejemno preskušnjo je plačati dvanajst kron pristojbine; gledé te pristojbine veljajo določila § 210 šolskega in učnega reda.

§ 167. O vzprejemu v posamezne razrede meščanske šole odloča učiteljska konferenca, ki naj sklepa tudi o tem, ali je pred vzprejemom opraviti preskušnjo po § 163 šolskega in učnega reda. Predloge stavi v učiteljski konferenci ravnatelj na podstavi priglasov in po uspehu opravljenih vzprejemnih preskušenj.

Ako se vzprejem kakega otroka odbije, mora ravnatelj o tem obvestiti roditelje ali njih namestnike.

¹⁾ Prim. § 152 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 20 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 21 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 6 (zadnji odst.) š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 21 (odst. 6) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 37, 95 (odst. 3), 176 in 206 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. §§ 173, 196 in 207 š. i. u. r.

§ 168. Otroci, ki prestopijo tekom leta iz kake javne meščanske šole ali iz kake zasebne meščanske šole s pravico javnosti in predložijo spričevalo o obiskovanju te šole,¹⁾ se uvrsté v enaki razred meščanske šole. V drugih primerih odloča učiteljska konferenca o vzprejemu in o uvrstitvi tekom šolskega leta vzprejetih šolskih otrok po § 167 šolskega in učnega reda.

§ 169. V deželah, v katerih je urejena šolska obveznost na podstavi § 75 državnega zakona o ljudskih šolah s posebnim deželnim zakonom, ne veljajo spredaj stoječe odredbe o vzprejemanju v meščansko šolo.

Določila o tem izda posebej ministrstvo za bogočastje in nauk na predlog deželnega šolskega oblastva.²⁾

§ 170. Na meščanskih šolah je uporabljati rede, ki so v § 87 šolskega in učnega reda ustanovljeni za vedenje, pridnost in zunanjo obliko pismenih nalog.

Napredovanje pa je oznameniti tako:

1. izvrstno,
2. hvalevredno,
3. povoljno,
4. zadostno,
5. nezadostno.

§ 171. Na meščanskih šolah prejmejo otroci na koncu vsakega polletja polletna spričevala, in sicer ob dneh, ki jih okrajno šolsko oblastvo določi naprej in javno naznani.³⁾

Na koncu prvega polletja je po razdelitvi spričeval dati naslednja dva šolska dneva prosto.

§ 172. Šolska naznanila⁴⁾ se ne izdajajo na meščanskih šolah. Učne moči pa si naj v vsakem četrtletju ustvarijo dokončno sodbo o tem, kaj znajo njihovi učenci v posameznih učnih predmetih, in vpišejo klasifikacijo v razredni katalog.⁵⁾

Ako se pokaže potreba, naj razrednik⁶⁾ z navadnimi izpiski iz razrednega kataloga obvesti roditelje ali njih namestnike na koncu prvega in tretjega četrtletja o vedenju, pridnosti, uspehih in zunanji obliki pismenih nalog njihovih otrok.

¹⁾ Prim. 174 š. i. u. r.

²⁾ Prim. min. razpis z dné 4. junija 1904, št. 7276 (min. ukaz. št. 29) za Dalmacijo.

³⁾ Prim. §§ 40, 102, 103, 121, 166, 170, 173, 175, 176, 177 in 196 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 89 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 43, 50, 70, 88, 94, 97, 136, 207 in 208 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 183 š. i. u. r.

§ 173. Polletno spričevalo¹⁾ obsegaj:

1. Ime dežele, šolskega okraja in meščanske šole, nadalje napoved razreda, v katerega hodi dotični otrok;

2. ime in priimek, rojstvene podatke in veroizpovedanje otroka;²⁾

3. sodbo o vedenju, pridnosti, uspehih v posameznih učnih predmetih in o zunanji obliki pismenih nalog;

4. število zamujenih polovičnih šolskih dni in sicer število opravičenih in neopravičenih;³⁾

5. kraj in datum izdaje, ravnatelj in razrednikov podpis ter uradni pečat.

V prvem in drugem razredu meščanske šole je vzprejeti v spričevalo na koncu šolskega leta izjavo o tem, ali je otrok zrel ali ne, da prestopi v višji razred.

§ 174. Ako izstopi otrok tekom šolskega leta iz meščanske šole, mu je po odglasu izročiti obiskovalno spričevalo.⁴⁾

Obiskovalno spričevalo obsegaj razen podatkov, navedenih v § 173 šolskega in učnega reda pod 1 do 5, tudi, od katerega časa je hodil otrok v občo ljudsko šolo, nadalje, kdaj je bil vzprejet v meščansko šolo, in čas in vzrok odglasitve.

§ 175. Otroci, ki zapusté meščansko šolo, ko so šoli dorasli,⁵⁾ preden so z uspehom dovršili tretji razred, dobé odpustnico,⁶⁾ ki obsegaj razen podatkov, navedenih v § 173 šolskega in učnega reda pod 1, 2 in 5, zgolj sodbo o vedenju, in pridnosti, nadalje, od katerega dne je hodil otrok v občo ljudsko šolo, in kdaj je bil vzprejet v meščansko šolo, ter naslednji zaznamek:

„Vednosti, ki so potrebne za odpust iz javne ljudske šole, so dokazane z vzprejemom v meščansko šolo.

Ta učen . . je torej zadostil . . zahtevam § 21 državnega zakona o ljudskih šolah in se zato s tem spričevalom odpušča iz šole.“

Ako je izstop iz šole hkratu s koncem kakega polletja, náj dobi šolski otrok tudi doteklo polletno spričevalo.

¹⁾ Prim. § 103 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 40 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 70, 87 (zadnji odst.) in 90 (točka 5) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 43, 102, 103, 121, 168, 170 in 196 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 20 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. k temu in k naslednjim §§ 176—178 tudi §§ 28, 95, 102, 103, 121, 170, 196 in 209 š. i. u. r.

§ 176. Šolski otroci, ki so hodili do konca in z uspehom v tretji razred meščanske šole in so odrasli šolski obveznosti ali katerim je okrajno šolsko oblastvo po § 21., odstavku 6 državnega zakona o ljudskih šolah dovolilo predčasni izstop iz šole,¹⁾ dobé namesto drugega polletnega spričevala tretjega razreda odpustnico, ki obsegaj razen podatkov, navedenih v § 173 šolskega in učnega reda pod 1, 2, 3 in 5, podpise vseh učnih moči, ki so poučevale v tretjem razredu meščanske šole, in zaznamek:

„Ta učen . . je hodil . . v občo ljudsko šolo od dne do, v meščansko šolo od do in je popolnoma dovršil . . meščansko šolo.

Prejel . . je torej po § 17 državnega zakona o ljudskih šolah čez učni smoter obče ljudske šole segajočo izobrazbo in se zato odpušča iz šole.“

Ako se odpusti otrok po § 21, odstavku 6 državnega zakona o ljudskih šolah, je za besedami „in se zato“ navesti dotični razpis okrajnega šolskega oblastva.

Izročiti tako odpustnico ni dovoljeno, ako je dobil otrok v enem izmed predmetov: veronauk, učni jezik in računstvo ali v več nego dveh izmed ostalih obveznih učnih predmetov red „nezadostno“. Izdati se mora potem poleg doteklega polletnega spričevala²⁾ odpustnica po § 175 šolskega in učnega reda.

§ 177. Otroci, ki so z uspehom dovršili tretji razred meščanske šole, pa dosežejo šoli doraslo starost³⁾ šele pozneje, dobé na koncu tretjega razreda polletno spričevalo, in kadar izstopijo iz šole, odpustnico po § 176 šolskega in učnega reda.

§ 178. Ako je bil otrok docela oproščen pouka v kakem obveznem učnem predmetu⁴⁾, je v polletnem spričevalu ali v odpustnici navesti to dejanstvo namesto reda.

Ako se otrok na meščanski šoli ni poučeval v veronauku, ker ni bilo primerno preskrbljeno za to, morajo roditelji ali njih namestniki na koncu vsakega polletja, ali preden se izroči odpustnica, predložiti spričevalo pravilno nameščenega veroučitelja o veronauku, v katerem je poučeval otroka; na podstavi tega spričevala se vpiše red iz veronauka v dotično spričevalo. Ako roditelji ali njih namestniki ne morejo dobiti

1) Prim. §§ 20, 37, 95, 166 in 206 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 171 in 173 š. i. u. r.

3) Prim. § 20 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 27, 91 in 98 š. i. u. r.

takega spričevala, potem je v polletnem spričevalu ali v odpuštnici namesto reda zapisati, zakaj otrok ni dobil reda v veronauku.¹⁾

Ako je bila šoli obvezna deklica po § 201 šolskega in učnega reda oproščena pouka v ženskih ročnih delih, morajo roditelji ali njih namestniki na koncu vsakega polletja ali preden se izroči odpuštnica, prinesiti spričevalo kake šole za ženska ročna dela s pravico javnosti; sicer se mora dotična deklica iz tega predmeta preskusiti na meščanski šoli. Na podstavi takega spričevala ali na podstavi preskušnje se vpiše red v tem predmetu v spričevalo.²⁾

§ 179. Razen ravnatelja, veroučitelja in potrebnih pomožnih učiteljev so na meščanski šoli vsaj tri učne moči; te tri učne moči zastopajo tri strokovne skupine.³⁾

Nadaljnje učne moči se nastavljajo po dotičnih zakonitih določilih.⁴⁾

S katero učno uposobljenostjo naj se izkaže učna moč, ki se nastavi na meščanski šoli, določi deželno šolsko oblastvo ali tedaj, kadar ustanovi učno mesto, ali po potrebi pred vsako posamezno namestitvijo.

Pri razpisu ravnateljskega mesta je praviloma opustiti določitev strokovne skupine.⁵⁾

§ 180. Pomožne učne moči brez preskušnje se na javnih meščanskih šolah ne smejo uporabljati niti v obveznih niti v neobveznih učnih predmetih.

Učne moči, ki imajo spričevalo zrelosti ali učne usposobljenosti za obče ljudske šole, smejo na javnih meščanskih šolah začasno in za pomoč poučevati s posebnim dovolilom deželnega šolskega oblastva.⁶⁾

§ 181. Za meščanske šole usposobljene učne moči so dolžne na svoji meščanski šoli začasno poučevati brez posebnega

1) Prim. §§ 49, 91, 98, 102 in 192 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 98, 196, 200, 201, 206 in 209 š. i. u. r.

3) Prim. člen. III. (točka 1) min. ukaza z dné 31. julija 1886, št. 6033, (min. ukaz. št. 52 1886. l.) o usposobljenostnih preskušnjah ljudskih učiteljev in §§ 180 in 182 š. i. u. r.

4) Prim. §§ 19 (točka 5) in 11 drž. zak. o ljud. šol., § 104 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200. (VI. del te zbirke.)

5) Prim. §§ 111 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

6) Prim. § 38 drž. zak. o ljud. šol., § 64 min. ukaza z dné 31. julija 1886, št. 6031, (min. ukaz. št. 50, 1886 l.) o organizacijskem ustavu za učiteljska, člen II. min. uk. z dné 31. julija 1886, št. 6033 (min. ukaz. št. 52, 1886 l.) o preskušnjah učne usposobljenosti ljudskih učiteljev, in §§ 107, 110 in 190 š. i. u. r.

plačila tudi take obvezne učne predmete, za katere formalno nimajo učne usposobljenosti za meščanske šole.¹⁾

Službovanje na kaki drugi meščanski šoli ali na kaki obči ljudski šoli pa se mora vedno posebej plačati prav tako kakor uporaba v učnih predmetih, za katere je pogoj posebna usposobljenost,²⁾ tudi ako sta obe šoli pod skupnim vodstvom, kolikor deželni zakon ne obsega drugih določil ali ni učitelj prevzel te dolžnosti, ko je bil nameščen.

§ 182. Odgovorni voditelj (voditeljica) meščanske šole ima naslov „ravnatelj“ („ravnateljica.“)³⁾

Na meščanski šoli nameščena učna moč z učno usposobljenostjo za eno ali več strokovnih skupin na meščanskih šolah se imenuje „strokovni učitelj“ („strokovna učiteljica“).⁴⁾

Cin učnih moči na meščanski šoli med seboj se ravna po uvrstitvi v osebni stalež meščanskih učiteljev in, kjer ga ni, po času, kdaj je kdo opravil prekušnjo učne usposobljenosti za meščanske šole, ako je pa čas isti, po razmerah, navedenih v § 119 šolskega in učnega reda.

§ 183. Ob razdelitvi učnih strok je delati nato, da imajo vse učne moči kolikor moči enakovredno opravilo v mejah svoje učne usposobljenosti in učne obveznosti; učnim močem, ki morajo popravljati mnogo pismenih nalog ali opravljati druge službene posle, je odkazati manj učnih ur.⁵⁾

Za razrednika je praviloma postaviti tisto učno moč, ki naj prevzame največ učnih ur v dotičnem razredu.

Razrednik ima vobče enake dolžnosti kakor razrednik na obči ljudski šoli.⁶⁾

§ 184. Ako je meščanska šola z občo ljudsko šolo pod skupnim vodstvom,⁷⁾ naj se za posebne stvari meščanske šole vrše ločene konference učiteljskega zbora, ki poučuje na meščanski šoli.⁸⁾

¹⁾ Prim. § 179 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 17, 29—31 in 38 drž. zak. o ljud. šol., člene III—V. min. uk. z dne 31. julija 1886, št. 6033 (min. ukaz. št. 52, 1886 l.) o preskušnjah učne usposobljenosti ljudskih učiteljev, in §§ 6, 13, 112, 113 in 159 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 131, 158, 179 in 184 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 179 in 180 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 121 in 135 š. i. u. r., opom. 4 k § 117 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁶⁾ Prim. §§ 65, 70, 82, 89, 90, 94, 97, 135, 136, 139, 207 in 208 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. opom. 3 k § 182 š. i. u. r.

⁸⁾ Prim. člen IV (točka 4) min. ukaza z dne 8. junija 1883, št. 10618 (III. del te zbirke o okrajnih konferencah meščanskih učiteljev in §§ 121 (odst. 4) in 140 ter nasl. š. i. u. r.

§ 185. Učiteljska konferenca na meščanskih šolah podaje deželnemu šolskemu oblastvu predloge za izbiro učnih knjig in čitank; predlaga tudi uvedbo novih učnih knjig in čitank.¹⁾

§ 186. V ostalem se predpisi, ki veljajo po prvem poglavju šolskega in učnega reda za obče ljudske šole, zmislu primerno uporabljajo tudi za meščanske šole.

Tretje poglavje.

O zasebnem pouku.

I. O zasebnih učiliščih.²⁾

§ 187. Vsakdo, ki more dokazati svojo usposobljenost za to, sme ustanoviti zasebno ljudsko šolo.³⁾

Prošnjo za dovolilo, ustanoviti tak zavod, je vložiti pri tistem okrajnem šolskem oblastvu, v čigar okraju se naj ustanovi.

Vsaki prošnji je priložiti:

1. Spričevala o učni usposobljenosti predstojnika in učiteljev⁴⁾ in razpise šolskih oblastev, s katerimi je bila morda posameznim učnim močem priznana učna usposobljenost za zasebne ljudske šole po § 70, točki 1 državnega zakona o ljudskih šolah;

2. spričevala o nravni neomadeževanosti predstojnika in učiteljev;

3. učni načrt ali izkaz, s katerimi izpremembami se naj uvede na zavodu za javne ljudske šole predpisani učni načrt, z dokazom vred, da je skrbljeno za veronauk in na dekliških šolah ali na mešanih šolah tudi za pouk v ženskih ročnih delih⁵⁾:

¹⁾ Prim. § 19 š. i. u. r.

²⁾ Prim. k naslednjim določilom o zasebnih učiliščih §§ 70—73 drž. zak. o ljud. šol.

³⁾ Prim. člen 17 drž. osnovn. zak. z dné 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142, o občih pravicah državljanov, §§ 38, 48 (odst. 3), 50 (odst. 4) in 70 (točka 1) drž. zak. o ljud. šol. in § 189 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 64 min. ukaza z dné 31. julija 1886, št. 6031 (min. ukaz. št. 50, 1886 l.) o organizacijskem ustavu za učiteljišča, člen II. (točka 12) in III. (točka 9) min. ukaz. z dné 31. julija 1886, št. 6033 (min. ukaz. št. 52, 1886 l.) o preskušnjah učne usposobljenosti ljudskih učiteljev, in §§ 189, 190, 195 in 198 (odst. 2) š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 3, 5, 17 in 70 (točka 3) drž. zak. o ljud. šol., nadalje §§ 6—14, 152—156, 159, 191 in 198 (odst. 2) š. i. u. r.

4. natančne podatke in izkaze, kako bo nastanjen zavod.¹⁾

Okrajno šolsko oblastvo naj prošnjo preskusi in po potrebi poizveduje dalje; nameravane prostore je treba ogledati na licu mesta, privzemši tehniškega, pedagoškega in zdravniškega izvedenca.²⁾ Prošnjo je potem s primernim poročilom predložiti deželnemu šolskemu oblastvu, da odloči o njej.

§ 188. Dokler se ne podeli dovolilo, se ne sme odpreti zasebna ljudska šola. Na že obstoječih zavodih je vsako menjavo v učnem osebju, vsako izprembo v učnem načrtu in vsako izprembo v nastanitvi šole, preden se izvrši, naznati okrajnemu šolskemu oblastvu, ki naj potem preskusi, ali ukrenjena naredba ustreza predpisom.

Podružnice ali ekskurendne postaje se ne smejo ustanavljati na zasebnih ljudskih šolah; z vsako tako šolsko uredbo je ravnati kakor s samostojno zasebno ljudsko šolo.

§ 189. Predstojniki in učitelji, ki poučujejo na zasebnih ljudskih šolah, morajo vobče dokazati isto usposobljenost kakor učne moči na javnih ljudskih šolah enake vrste.

Osebe, kojih uporaba v učiteljski službi na ljudskih šolah vobče ni dopustna po §§ 105, odstavku 2, in 106 šolskega in učnega reda, se tudi na zasebnih ljudskih šolah ne smejo pripuščati k poučevanju, dokler njih uporabe ni dovolilo ministrstvo za bogočastje in nauk.³⁾

§ 190. Osebe, ki se ne morejo izkazati s predpisano učno usposobljenostjo, se ne smejo uporabljati na zasebnih ljudskih šolah; samo v izjemnih primerih lahko to dovoli ministrstvo za bogočastje in nauk. Take prošnje je prav tako kakor prošnje za priznanje učne usposobljenosti za zasebne ljudske šole po § 70, točki 1 državnega zakona o ljudskih šolah vlagati pri okrajnem šolskem oblastvu z dokazili o predizobrazbi, studijah in dosedanji uporabi prosilca, in okrajno šolsko oblastvo naj jih predloži deželnemu šolskemu oblastvu, ki stavi pri ministrstvu za bogočastje in nauk primerne predloge.

§ 191. Učni načrt zasebne ljudske šole mora utrezati vsaj zahtevam, ki se stavijo javni ljudski šoli enake vrste; torej veljajo predpisi o učnih načrtih, o uredbi in zagotovitvi veronauka in o verskih vajah na javnih ljudskih šolah zmislu primerno tudi za zasebne ljudske šole.⁴⁾

¹⁾ Prim. § 194 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 1—20 min. razpisa z dné 9. junija 1873, št. 4816, omenjenega v opomnji k tretjemu odstavku § 56 š. i. u. r. in § 194 š. i. u. r.

³⁾ Prim. opom. 3 in 4 k § 187 in §§ 104—113, 179, 180, 182 in 198 (odst. 2) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. opom. 5 k § 187 š. i. u. r.

Poučevati se sme tudi na zasebnih ljudskih šolah samo na podstavi odobrenih učnih knjig.¹⁾

§ 192. Na zasebnih ljudskih šolah,²⁾ ki jih je ustanovila kaka cerkev ali verska družba iz svojih novcev za šolske otroke svojega veroizpovedanja, ni treba skrbeti za poučevanje veronauka in za verske vaje drugoverskih šolskih otrok, vzprejetih v šolo.

Roditelji teh otrok ali njih namestniki so potem po § 49 šolskega in učnega reda dolžni skrbeti drugače za poučevanje svojih otrok ali varovancev v veronauku. Ako predložijo spričevalo kakega pravilno nastavljenega veroučitelja o veronauku, v katerem je poučeval otroka, je na podstavi tega spričevala vpisati red iz veronauka v spričevalo ali v šolsko naznanilo.³⁾

§ 193. V VI. oddelku prvega poglavja šolskega in učnega reda obseženi predpisi gledé nadzorovanja šolskega obiskovanja na javnih ljudskih šolah naj se zmislu primerno uporabljajo tudi na zasebnih ljudskih šolah.

Izkaze o šolskih zamudah⁴⁾ pa je vsak mesec predložiti okrajnemu šolskemu oblastvu, ki nadzoruje šolsko obiskovanje na zasebnih ljudskih šolah.

Okrajno šolsko oblastvo ima pravico po § 205 šolskega in učnega reda nastopiti zoper roditelje ali njih namestnike, ki ne silijo otrok, izročenih v njihovo varstvo in vpisanih v kako zasebno ljudsko šolo, da bi redno in točno hodili v šolo, tam kjer deželni zakon ne daje dalekosežnejših pravic. Okrajno šolsko oblastvo lahko poišče, kadar je treba, pomoč varstvenega in skrbstvenega sodišča po IV. poglavju šolskega in učnega reda.⁵⁾

§ 194. Predpisi o negovanju zdravja v javnih ljudskih šolah⁶⁾ veljajo tudi za zasebne ljudske šole; torej se tudi predpisi o uredbi šolskih prostorov zmislu primerno uporabljajo na zasebne ljudske šole.

¹⁾ Prim. opom. 5 k § 19 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 4 in 5 zakona z dné 25. maja 1868, drž. zak. št. 48 o razmerju med cerkvijo in šolo.

³⁾ Prim. §§ 49, 91, 98, 102 in 178 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 70 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 20, 22 in 24 drž. zak. o ljud. šol., §§ 43, 205 in 214 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁶⁾ Prim. opom. 4 k § 68 š. i. u. r. in opom. 2 k § 187 (zadnji odst.) š. i. u. r.

§ 195. Prošnje za podelitev pravice javnosti je vlagati pri nadrejenem okrajnem šolskem oblastvu. Prošnjam je razen dokazov, naštetih v § 187 šolskega in učnega reda, priložiti natančnejše izkaze o uredbi in učnem smotru šole, seznamke učil, knjižnične kataloge¹⁾ in izkaze o številu otrok v zadnjem šolskem letu, ako obstoja šola dalje, pa o številu otrok v zadnjih treh šolskih letih po razredih, oddelkih in skupinah.²⁾

Okrajno šolsko oblastvo naj preskusi vsako prošnjo in, ako treba, poizveduje dalje; prošnjo je potem z zadnjimi nadzorstvenimi poročili predložiti deželnemu šolskemu oblastvu, ki jih s primernimi predlogi predloži ministrstvu za bogočastje in nauk, da odloči.

§ 196. S podelitvijo pravice javnosti dobi zasebna ljudska šola pravico izdajati v državi veljavna spričevala in šolska naznanila, ki so v vsakem oziru enakovredna spričevalom, ki jih izdaja kaka javna ljudska šola.³⁾

Otroci drugih zasebnih ljudskih šol morajo dobiti v državi veljavna spričevala po §§ 206—209 šolskega in učnega reda.

V spričevalih in šolskih naznanilih je povedati, s katerim ministrstvenim razpisom je bila šoli podeljena pravica javnosti.

§ 197. Dokler obstoja zasebna ljudska šola samo iz posameznih šolskih razredov in ni prirejena po učnem načrtu, ne more dobiti pravice javnosti; ako se pa število razredov pomnoži ali zmanjša, ni prizadeta podeljena pravica javnosti, če so dalje izpolnjeni zakoniti pogoji.

Ako zasebna ljudska šola menja svojega vzdrževalca, je vnovič prositi za podelitev pravice javnosti.

§ 198. Na zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti se je najstrožje ravnati po predpisih o uredbi in učnem smotru javnih ljudskih šol enake vrste;⁴⁾ na teh šolah veljajo zmislu primerno tudi vsi drugi zaukazi, obseženi v sprednjih poglavjih šolskega in učnega reda, kolikor se ne nanašajo izrečno na javne ljudske šole.

Uporabljati učne moči, ki imajo samo spričevalo zrelosti,⁵⁾ je dovoljeno na zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti samo v razmerju, oznamenjenem za dopustnega v § 13 državnega zakona o ljudskih šolah glede poučiteljev.

1) Prim. § 18 š. i. u. r. in tamošnja opom. 1.

2) Prim. § 50 š. i. u. r.

3) Prim. §§ 28, 95—98, 100, 102, 103, 171—178, 199 (odst. 2), 206—209 in opom. 5 k § 89 š. i. u. r.

4) Prim. opom. 5 k § 187 š. i. u. r.

5) Prim. opom. 3 k § 187 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

§ 199. Vzdrževalci zasebnih ljudskih šol morajo opustitev svoje šole naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu pravočasno, preden opusté šolo.

Ako je imela zasebna ljudska šola pravico javnosti, imajo njeni vzdrževalci dolžnost izročiti vse uradne spise in kataloge,¹⁾ ki so se pisali na šoli, okrajnemu šolskemu oblastvu, ki naj jih hrani in na utemeljeno zahtevo daje iz njih pojasnila in izdaja duplikate spričeval.²⁾

§ 200. Spredaj stoječa določila veljajo zmislu primerno tudi za vsa druga zasebna učilišča in vzgojevališča, ki spadajo v področje ljudske šole.

Ako se ustanovi zavod na podstavi posebnega ustava, je o tem poizvedeti mnenje uradnega zdravnika, preden se odobri.³⁾

Ako se pokažejo v posameznih primerih dvomi, ali spada zavod v področje ljudske šole ali ne, se je zaradi razsodbe obrniti na ministrstvo za bogočastje in nauk.

§ 201. Ako hodijo otroci, ki so v šoli obvezni starosti, v zasebno ljudsko šolo, urejeno po spredaj stoječih določilih, so oproščeni hoditi v šolo, v katero bi bili dolžni hoditi.⁴⁾

Hoditi v druge zavode, strokovne šole in strokovne tečaje poleg ljudske šole, kakor v glasbene, jezikovne šole, šole za risanje in modelovanje, kmetijske, trgovinske, obrtne tečaje in tečaje za ročno spretnost, v plesne in telovadne šole⁵⁾ je vobče dovoljeno otrokom, ki hodijo v šolo, z omejitvijo, da niso preobloženi in da se nikakor ne krati niti redno obiskovanje ljudske šole,⁶⁾ niti izpolnjevanje njene naloge.⁷⁾ Če hodijo otroci v take zavode, pa zato niso oproščeni dolžnosti udeleževati se pouka v vseh obveznih učnih predmetih na ljudski šoli.⁸⁾

Samo izjemoma lahko okrajno šolsko oblastvo posamezne deklice, ki hodijo v ljudsko šolo, na prošnjo roditeljev ali

¹⁾ Prim. § 136 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 102 š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 26 (odst. 2), 82 (odst. 3), 85 (odst. 3), 98 (odst. 3), 102 (odst. 2), 178 (odst. 3), 201 (odst. 3) in 218 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁴⁾ Prim. § 23 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 20, 21, 24, 28, 30, 94, 161, 193, 205 in 214 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 25, 29 in 79 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 63 š. i. u. r.

⁷⁾ Prim. §§ 1, 3, 5, 6 in 17 drž. zak. o ljud. šol., §§ 1, 6—14, 71, 152—156 in 159 š. i. u. r.

⁸⁾ Prim. §§ 27, 49, 91, 98 (odst. 1), 178 (odst. 1) in 192 (odst. 2) š. i. u. r.

njih namestnikov odveže dolžnosti udeleževati se pouka v ženskih ročnih delih na ljudski šoli, ako se ne more dogniti, da se deklice poučujejo po učnem načrtu doma ali v kakem zasebnem učilišču.¹⁾

§ 202. Okrajno šolsko oblastvo nadzoruje zasebne ljudske šole in vsa druga zasebna učilišča in vzgojevališča, ki spadajo v področje ljudske šole.²⁾

Ako okrajni šolski nadzornik opaženih nezakolitosti in napak ne more odpraviti ob nadzorovanju samem ali ako se dogajajo zlorabe, kadar se opravljajo odpustne preskušnje po §§ 208 in 209 šolskega in učnega reda, ima okrajno šolsko oblastvo pravico pozvati na odgovor predstojnika in vzdrževalce zasebnega učilišča in, ako se pokaže potreba, deželnemu šolskemu oblastvu predlagati, naj se odvzame pravica javnosti ali zapre zavod.

§ 203. Nikomur ni dovoljeno brez dovoljenja šolskega oblastva skupno in kakor v šoli poučevati šoli obvezne otroke več rodbin v učnih predmetih ljudske šole.³⁾ Zoper take uredbe (zakotne šole) se lahko pokliče pomoč političnega oblastva.

II. O domačem poučevanju.

§ 204. Roditelji ali njih namestniki imajo pravico svoje otroke, ki so v šoli obvezni starosti, dati poučevati doma in iz tega razloga zahtevati, naj bodo otroci oproščeni hoditi v javno ljudsko šolo.

Roditelji ali njih namestniki pa so dolžni skrbeti za to, da se otroci zadostno poučujejo vsaj toliko, kolikor je predpisano za njihovo obvezno šolo (občo ljudsko šolo ali meščansko šolo).⁴⁾

¹⁾ Prim. §§ 6, 7, 27, 98 (odst. 3), 178 (odst. 3) in 206 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 23 zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 9 za Goriško-Gradiščansko, § 25 zakona z dné 27. julija 1875, dež. zak. št. 18 za Istro, § 25 zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 10 za Koroško, § 17 zakona z dné 9. marca 1879, dež. zak. št. 13 za Kranjsko in § 27 zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11 za Štajersko, o šolskem nadzorstvu in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

³⁾ Prim. § 126 (odst. 2) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 3, 5, 6, 17, 20 in 23 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 6—14, 20, 24, 28, 94, 152—156, 159, 161, 205—209, 211 in 214 š. i. u. r.

Sicer ni omejena niti izbira domačega učitelja ali odgojitelja niti način domačega poučevanja.¹⁾

§ 205. Domače poučevanje šoli obveznih otrok nadzoruje okrajno šolsko oblastvo. Okrajno šolsko oblastvo je dolžno imeti v razpregledu otroke, ki se poučujejo doma;²⁾ pravico ima se od časa do časa primerno prepričati o njihovih vednostih, in ako se pokažejo dvomi, dati otroka preskusiti na ljudski šoli, določeni za to.³⁾

Roditelji ali njih namestniki so dolžni izpolnjevati naročila okrajnega šolskega oblastva. Ako bi se branili, ustreči zaukazom, izdanim za odpravo nedostatnosti, ali ako bi se zaukazali brezuspešni, ima okrajno šolsko oblastvo pravico zaukazati, da se otrok dá v kako javno ljudsko šolo, ali v zasebno ljudsko šolo s pravico javnosti. Ako se je hudo zanemarjal pouk in vzgoja, je zoper roditelje ali njih namestnike poklicati pomoč varstvenega in skrbstvenega sodišča po IV. poglavju šolskega in učnega reda.⁴⁾

§ 206. Roditelji ali njih namestniki lahko zahtevajo, da se njihovi otroci, ki so v šoli obvezni starosti in ki se poučujejo doma ali v kaki zasebni šoli brez pravice javnosti, pripusté k skušnji iz obveznih učnih predmetov in iz neobveznih učnih predmetov,⁵⁾ uvedenih na šoli, na kaki javni ljudski šoli ali na zasebni šoli s pravico javnosti ali na taki meščanski šoli.

Skušnja naj se opravlja praviloma samo v zadnjih štirih tednih pred koncem šolskega leta in naj se razteza na učno stvarino tiste učne stopnje, ki ustreza starosti otroka, ki se naj preskusi.⁶⁾

Ako bodi otrok na podstavi preskusnega spričevala po § 46 šolskega in učnega reda uvrščen v kako javno ljudsko šolo ali v zasebno ljudsko šolo s pravico javnosti, mora opraviti preskušnjo iz vseh obveznih učnih predmetov dotične učne

1) Prim. člen 17 drž. osnov. zak. z dné 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142 o obeh pravicah državljanov, § 6 (zadnji odst.) zakona z dné 25. maja 1868, drž. zak. št. 48, o razmerju med šolo in cerkvijo, končno §§ 107, 180 in 190 š. i. u. r.

2) Prim. §§ 24 in 94 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

3) Prim. § 210 (zadnji odst.) š. i. u. r.

4) Prim. §§ 22 in 23 (odst. 4) drž. zak. o ljud. šol. in §§ 43, 168, 193, 204 (odst. 2), 211 in 214 š. i. u. r.

5) Prim. §§ 12 in 159 š. i. u. r.

6) Prim. § 21 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 20, 37, 47, 95 (odst. 3), 166 in 176 š. i. u. r.

stopnje, kolikor ne nastopijo oprostila po § 27 ali po § 201, odstavku 3 šolskega in učnega reda.

Za uvrstitev v meščansko šolo je opraviti preskušnjo po § 166 šolskega in učnega reda na meščanski šoli.

§ 207. Preskusno spričevalo se izda samo tedaj, ako je bila preskušnja opravljena iz vseh obveznih učnih predmetov dotične učne stopnje.¹⁾

Spričevalo²⁾ obsegaj:

1. Oznamenilo dežele, šolskega okraja in šole;
2. ime in priimek, rojstvene podatke in veroizpovedanje otroka;
3. razred ali oddelek, o čigar učni tvarini je bil otrok preskušen;
4. sodbo o uspehih v posameznih učnih predmetih in o zunanji obliki pismenih nalog po §§ 87 in 88, oziroma po § 170 šolskega in učnega reda;
5. namen preskušnje in navedbo osebe, na koje prošnjo je bila opravljena;
6. kraj in datum izdaje, podpis voditelja šole in vseh pri preskušnji udeležениh učnih moči, in uradni pečat.

Ako je bila preskušnja opravljena, da bi se otrok uvrstil v javno ljudsko šolo ali v kako zasebno ljudsko šolo s pravico javnosti ali v drugi ali tretji razred kake take meščanske šole, je vzprejeti v spričevalo izjavo, v kateri razred ali oddelek enako urejene obče ljudske šole ali v kateri razred meščanske šole se more vzprejeti otrok po sodbi učiteljske konference.³⁾

Spričevalo izda razredni učitelj ali razrednik⁴⁾ tistega razreda, o čigar učni tvarini se je preskušalo; praviloma tudi preskuša z ostalimi učnimi močmi tega razreda. Izročitev spričevala s klasifikacijo vred je zaznamovati v razrednem katalogu⁵⁾ dotičnega razreda, ako se ne piše za to poseben katalog.

Osebe, ki so prestopile šoli obvezno starost⁶⁾, se smejo pripustiti k tej skušnji samo izjemoma na podstavi sklepa učiteljske konference.

¹⁾ Prim. §§ 3, 5 in 17 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 6—14, 27, 152—156, 159, 198, 201 (odst. 3) in 206 (odst. 2) š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 40, 46, 87, 102, 103, 121, 166, 170 in 196 š. i. u. r. in min. razpis z dne 29. septembra 1905, št. 13200, (VI. del te zbirke).

³⁾ Prim. §§ 40, 46, 92 in 166 (odst. 2) š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 135 in 183 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. opom. 4 k § 136 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 20 š. i. u. r.

§ 208. Otroci, ki se poučujejo doma ali v kaki zasebni ljudski šoli brez pravice javnosti, morajo dopolnivši svojo šoli obvezno starost opraviti odpustno preskušnjo na javni ljudski šoli ali na kaki zasebni ljudski šoli s pravico javnosti, ki je pooblaščenca vršiti take preskušnje.

Preskušnja naj se razteza na vse obvezne učne predmete ljudske šole, všteti veronauk,¹⁾ in na neobvezne učne predmete,²⁾ uvedene na šoli, ki jih oznamenijo roditelji ali njih namestniki.

Sicer veljajo zmislu primerno določila §§ 95 do 99 šolskega in učnega reda. V spričevalih³⁾ pa naj odpadejo podatki, oznamenjeni v § 96 šolskega in učnega reda pod 3, in končne sodbe o vedenju in pridnosti.

Spričevala izdaja voditelj šole in podpiše jih on in vse učne moči, ki so bile udeležene pri skušnji. Voditelj šole naj vpiše tudi izročitev odpustnice s končnimi sodbami vred ali sklep, da se odreka odpustnica, v razredni katalog⁴⁾ najvišjega razreda, ako se ne piše za to poseben katalog.

§ 209. Odpustne preskušnje na meščanski šoli se raztezajo na vse obvezne učne predmete tretjega razreda meščanske šole v obsegu učnih smotrov, ustanovljenih z učnim načrtom za ta razred. Ako je dobil otrok pri tej preskušnji v enem izmed učnih predmetov: veronauk, učni jezik ali računstvo ali v več nego dveh izmed ostalih obveznih učnih predmetov red „nezadostno“, se ne sme izdati odpustnica v zmislu § 176 šolskega in učnega reda. Ako so dokazane vsaj najpotrebnejše vednosti, ki so predpisane za občo ljudsko šolo po § 21, odstavku 2 državnega zakona o ljudskih šolah in po § 95 šolskega in učnega reda, se izroči odpustnica v zmislu § 175 šolskega in učnega reda.⁵⁾

§ 210. Za opravo preskušenj na občih ljudskih šolah je plačati 10 K pristojbine, na meščanskih šolah 12 K pristojbine. Ako se opravi preskušnja samo iz enega posameznega učnega predmeta, znaša pristojbina 4 K.

Pristojbino je položiti pred začetkom preskušnje. Razdeli se med voditelja šole in vse preskuševalce po enakih delih; ako je voditelj šole tudi izpraševal, dobi dva deleža. Ako se siromašnost izkaže, lahko učiteljska konferenca, na pritožbo okrajno šolsko oblastvo docela ali deloma odpusti pristojbino.

¹⁾ Prim. opom. 1 k § 207 š. i. u. r.

²⁾ Prim. opom. 5 k § 206. š. i. u. r.

³⁾ Prim. §§ 28, 87, 95—99, 102, 103, 121, 196 in 209 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. opom. 4 k § 136 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. §§ 28, 102, 103, 121, 170, 175, 176 in 196 š. i. u. r.

Za preskušnjo otroka, ki se opravi po § 205 šolskega in učnega reda po naročilu okrajnega šolskega oblastva, ni plačati nikake pristojbine.

§ 211. Voditelji javnih ljudskih šol ali zasebnih ljudskih šol s pravico javnosti in ravnatelj meščanskih šol so dolžni naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu, ako bi se pri preskušnji, opravljeni po §§ 206, 208 in 209 šolskega in učnega reda, pokazalo, da se je hudo zanemarjalo domače poučevanje ali vzgoja otroka.

Okrajno šolsko oblastvo naj na podstavi tega naznanila takoj nastopi zoper roditelje ali njih namestnike.¹⁾

Četrto poglavje.

O skrbi za otroke.

§ 212. Skrb za osebne razmere varovancev je v prvi vrsti stvar varstvenega in skrbstvenega sodišča. Temu sodišču gre tudi nadzorovanje roditeljev ali njih namestnikov, kakor varuhov, skrbnikov, posinoviteljev in rejnikov, ki so poklicani neposrednje skrbeti za otroke in jih vzgajati.²⁾

Toda javno stališče ljudske šole in njej odkazana naloga nanese, da morajo tudi šolska oblastva in učitelji paziti na duševni in telesni blagor šolskih otrok in delovati na to, da se odpravijo opažene napake.

Na polju skrbstva in varstva otrok se pokaže torej gledé otrok, ki so v šoli obvezni starosti, v mnogih primerih, da je potrebno skupno delovanje šole z varstvenim in skrbstvenim sodiščem.

§ 213. Ako gre za izpolnjevanje kake ljudski šoli odkazane naloge,³⁾ je stvar šolskih oblastev in učiteljev, da ukre-nejo sami, kar je potrebno, da se doseže predpisani smoter, in se poslužijo pripomočkov,⁴⁾ ki so jim na razpolaganje.

Šolska oblastva in učitelji naj se torej posebno brigajo za vzgojo takih otrok, kojih domača vzgoja se zanemarja.⁵⁾

¹⁾ Prim. §§ 205 in 214 š. i. u. r.

²⁾ Prim. tretje in četrto poglavje I. dela obč. drž. zak., §§ 71—73 in 109—111 zakona z dné 1. avgusta 1895, drž. zak. št. 111 (pravilnik sodne oblasti) in člen VI. (točka 6) in VIII. (točka 2—3) zakona z dné 1. avgusta 1895, drž. zak. št. 110 (zakon, s katerim se uvaja pravilnik sodne oblasti), nadalje §§ 40, 67, 73, 85, 193, 205, 211, 214—220 š. i. u. r.

³⁾ Prim. opom. 7 k § 201 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. § 24 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 41, 70, 73, 81—85 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. VII. oddelek prvega poglavja š. i. u. r.

Povečano pozornost naj posvečajo vedenju otrok zunaj šole, ako šolski otroci nimajo potrebnega varstva doma pri roditeljih ali ako so zunaj šole izpostavljeni posebnim nevarnostim. Vneto naj delujejo na to, da se ustanové zavodi za varstvo otrok zunaj šole¹⁾ in zavodi, v katerih se daje opraviła otrokom zunaj šole, zlasti otroška zavetišča, babilnice, otroške grelnice in mladinska igrališča, in naj sprožajo in pospešujejo ustanovitev šolskih kuhinj, v katerih dobivajo ubožni in oddaljeno stanujoči šolski otroci opoldne toplo juho,²⁾ nadalje priredbo božičnic, pri katerih se obdarujejo ubožni šolski otroci s toplimi oblačili, in ustanovitev podpornih društev in počitniških kolonij za ubožne šolske otroke.

Pričakuje se, da se bodo učne moči na vsak način potezale za blagonosno delovanje teh društev, in za takè priredbe tudi prevzemale nadzorovanje otrok.

§ 214. Ako bi pa roditelji ali njih namestniki kljub ponovni kazni³⁾ ne izpolnjevali svojih dolžnosti gledé šolskega obiskovanja svojih otrok ali varovancev ali ako bi kljub ponovnemu nastopu okrajnega šolskega oblastva zanemarjali pouk⁴⁾ in vzgojo otroka, ki se s pretvezo domačega poučevanja odteguje šoli, tedaj nastane za šolska oblastva potreba, da prosijo varstveno in skrbstveno sodišče za odpomoč.

Varstveno in skrbstveno sodišče se mora tudi prositi za pomoč, ako roditelji ali njih namestniki zanemarjajo svojo dolžnost⁵⁾ podpirati šolo v izpolnjevanju njene naloge, zlasti ako bi se pokazalo, da očetov, materin ali varuhov vpliv ovira šolsko vzgojo in da je odtegnitev otroka škodljivemu vplivu domače hiše ali rodbine, kateri je izročen, potreben pogoj, da se poboljša otrok.

§ 215. Varstvenemu in skrbstvenemu sodišču bo treba nadalje takoj naznaniti, ako se roditelji, njih namestniki ali druge osebe ali korporacije, ki pridejo v poštev, odrečejo svojih drugih zakonitih dolžnosti do šolskega otroka ali ako zlorablajo svoje pravice,⁶⁾ ako preskrbo in obleko otroka tako zanemarjajo, da ne more izpolnjevati svoje šolske obveznosti, ali ako se v primerih, omenjenih v § 68 šolskega in učnega

¹⁾ Prim. §§ 74, 84 in 122 š. i. u. r.

²⁾ Prim. § 59 (odst. 3) š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 24 drž. zak. o ljud. šol. in §§ 33, 34, 41, 63, 70 in 193 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 94, 204 in 205 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. § 120 š. i. u. r.

⁶⁾ Prim. § 145 obč. drž. zak. in § 83 š. i. u. r.

reda branijo svojim razmeram primerno skrbeti za zdravljenje otroka ali za njegovo zunanost.

§ 216. V vseh stvareh, ki se tičejo skrbstva ali varstva otrok, naj se učitelji pred vsem v učiteljski konferenci razgovarjajo o tem, kar so opazili.

Ako se učiteljska konferenca prepriča, da je treba poseči vmes, naj se voditelj šole dogovori najprej s krajnim šolskim oblastvom.

Ako se ne doseže pričakovani uspeh ali ako je stvar nujna, je poročati okrajnemu šolskemu oblastvu in prositi za odpomoč.¹⁾

V skrajno nujnih primerih, zlasti tedaj, kadar preti nevarnost otrokovemu zdravju v domači hiši ali v rodbini, v kateri se nahaja, lahko poda voditelj šole naznanilo tudi neposrednje pristojnemu varstvenemu in skrbstvenemu sodišču;²⁾ pač pa mora o tem obvestiti okrajno šolsko oblastvo.

§ 217. Krajno šolsko oblastvo naj v vseh primerih, o katerih izve, pozove najprej roditelje ali njih namestnike in vpliva nanje. Ako se branijo izpolniti svojo dolžnost ali ako se v primerih, v katerih roditelji ali njih namestniki ne morejo odpomoči, tudi od tistih, ki imajo sicer še dolžnost, zlasti po domovinskem zakonu,³⁾ ne more doseči pomoč, naj poroča krajno šolsko oblastvo okrajnemu šolskemu oblastvu in prosi za odpomoč.

§ 218. Okrajno šolsko oblastvo naj na podstavi takih naznanil natančno preskusi razmere in začne, ako je treba, razpravljati z varstvenim in skrbstvenim sodiščem, da doseže namenu primerne naredbe.

Te naredbe morejo biti zlasti v tem, da se omeje ali odtegnejo očetovska oblast ali materine pravice, da se postavi kak drug varuh, da se otrok izroči kaki drugi rodbini ali dá v pripraven zavod⁴⁾ ali da se otrok odda v kako poboljševalnico.⁵⁾

¹⁾ Prim. §§ 8 (11, 12) in 23 (5) zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 9 za Goriško-Gradiščansko, §§ 9 (8) in 25 (6) zakona z dné 27. julija 1875, dež. zak. št. 18 za Istro, §§ 1 (9, 10) in 13b zakona z dné 11. februarja 1873, dež. zak. št. 22 za Koroško, §§ 4 (9, 10) in 17 (10) zakona z dné 9. marca 1879, dež. zak. št. 13 za Kranjsko, §§ 14 (11, 12) in 27 (5) zakona z dné 8. februarja 1869, dež. zak. št. 11 za Štajersko, o šolskem nadzorstvu.

²⁾ Prim. opom. 2 k § 212 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 24 (odst. 2) zakona z dné 3. decembra 1863, drž. zak. št. 105 o uravnavi domovinskih razmer, § 19 (zadnji odst.) š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁴⁾ Prim. § 82 (odst. 3) in opom. 2 k § 212 š. i. u. r.

⁵⁾ Prim. opom. 2 k § 85 š. i. u. r.

§ 219. Končno se pričakuje, da bodo šolski voditelji in učitelji pomagali varstvenim in skrbstvenim sodiščem in javnim in zasebnim uredbam v varstvo otrok, n. pr. sirotinskim svetom, društvom sirotinskih svetov, sirotinskim odborom in društvom za varstvo otrok tudi v vseh drugih stvareh, zadevajočih varstvo in skrbstvo otrok, ako gre za njihove učence ali učenke, in da jim bodo radevolje dajali vsa potrebna pojasnila.¹⁾

§ 220. Vse podrobnejše zaukaze o skupnem delovanju šolskih oblastev in učiteljev z varstvenimi in skrbstvenimi sodišči na polju skrbi za otroke izda deželno šolsko oblastvo v porazumu s predsedništvom višjega deželnega sodišča.²⁾

Končna določila.

§ 221. Za izvršitev tega šolskega in učnega reda potrebne podrobnejše zaukaze izda deželno šolsko oblastvo, ki tudi predpiše obrazce za različne uradne spise, spričevala in šolska naznanila.³⁾

§ 222. V deželah, v katerih je ljudski šoli odrasla mladina po deželnih zakonih, izdanih na podstavi § 75 državnega zakona o ljudskih šolah, dolžna hoditi v posebne ponavljalne šole ali nadaljevalne tečaje,⁴⁾ izda deželno šolsko oblastvo izprošivši si odobrilo ministrstva za bogočastje in nauk, zaukaze, ki so potrebni v izvršitev teh deželnih zakonov in se razlikujejo od določil tega šolskega in učnega reda.

§ 223. Ta šolski in učni red dobi moč z začetkom šolskega leta, ki sledi razglasitvi. S tem časom izgube moč začasni šolski in učni red z dne 20. avgusta 1870. l., št. 7648 (drž. zak. št. 105, min. uk. št. 119 iz l. 1870.) in vsi drugi na predmete dokončnega šolskega in učnega reda nanašajoči se ukazi in razpisi, kolikor nasprotujejo določilom tega ukaza ali se nadomeščajo z njimi.

¹⁾ Prim. § 40 š. i. u. r.

²⁾ Prim. min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

³⁾ Prim. §§ 17, 22, 24, 34, 35, 40—42, 50, 70, 86, 90, 94, 96, 100, 102, 135—137, 145, 148, 150, 172—177, 193, 196, 207—209 š. i. u. r. in min. razpis z dné 29. septembra 1905, št. 13200 (VI. del te zbirke).

⁴⁾ Prim. § 20 š. i. u. r.

VI.

Ministrstveni razpis z dne 29. septembra 1905. l., št. 13200 (min. ukaz. št. 50 iz 1. 1905.)

vsem deželnim šolskim oblastvom (izvzemši deželni šolski svet za Gališko)

o izvršitvi hkratu izdanega dokončnega šolskega in učnega reda za obče ljudske šole in za meščanske šole.

Z ozirom na potrebo, da se enotno in sistematično združijo vsi predpisi, ki se tičejo notranjega reda ljudske šole in službovanja na njej, se izdaja na podstavi §§ 4 in 78 državnega zakona o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869. l. (drž. zak. št. 62), oziroma člena II. zakona z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53), poprašavši deželna šolska oblastva, dokončen šolski in učni red za obče ljudske šole in za meščanske šole.

Opozarja deželna šolska oblastva na ta ukaz, ki je objavljen v državnem zakoniku, letnik 1905, št. 159 in v ukazniku za službeno področje ministrstva za bogočastje in nauk, letnik 1905, št. 49, naznanjam gledé njegove izvršitve nastopno:

Zaradi sestava naših zakonov o ljudskih šolah in zaradi različnih razmer in potreb v posameznih kraljevinah in deželah se gibljejo natančna določila šolskega in učnega reda samo v okviru državnega zakona o ljudskih šolah in enotnih določil deželnih zakonov o ljudskem šolstvu; v ostalem se mora ukaz omejiti na posamezna osnovna pravila ali pa se uredba dotičnih razmer povsem pridržuje deželnim šolskim oblastvom. Njihova naloga je torej predpise, ki so jih doslej izdala na tem polju, spraviti v soglasje z novim šolskim in učnim redom, izdati k posameznim določilom tega ukaza podrobne izvršitvene predpise in, kjer je treba, dopolniti ukaz tudi s svojimi naredbami.

Take izvršitvene predpise in zaukaze bo treba izdati zlasti, ako se v šolskem in učnem redu izrečno opozarja na deželne zakone ali ako je sodelovanje vzdrževalcev šole pogoj

za izvršitev posameznih določil,¹⁾ nadalje gledé vseh določil, za kojih izvrševanje so potrebni posebni obrazci.²⁾

V posameznem bodi v izvrševanju prvega poglavja: „O obči ljudski šoli“ naslednje za vodilo:

Po I. oddelku: „O uredbi ljudske šole“ naj se v dosedanji uredbi ljudske šole ne izpremeni nič bistvenega; zatorej se o tej priliki ne predpisuje ostra revizija učnih načrtov. Samo določila §§ 12 in 13 šolskega in učnega reda o gojenju del v šolskem vrtu in o uvedbi pouka v goslanju ter pouka v ročni spretnosti za dečke podajajo nekaj misli, ki segajo čez mejo predpisanih učnih načrtov in bi mogle ljudsko šolo približati njeni vzgojevalni nalogi in potrebam obrtnikov in kmetovalcev.

Ako so dani pogoji za uvedbo takega takega pouka v deželi, naj si deželna šolska oblastva pravočasno zagotové potrebno sodelovanje vzdrževalcev šole za izvršitev teh določil in naj ukrenejo vse drugo za uspešni razvoj teh učnih strok.

V zadnjem odstavku § 6 šolskega in učnega reda dano pooblastilo ustanoviti posebne pomožne razrede za ne polnoumne otroke je v zvezi z določili drugega odstavka § 26 šolskega in učnega reda, ki so v glavnem vzeta iz ministrstvenega razpisa z dne 6. julija 1881. l., št. 6464 o pouku in vzgoji slepih in gluhonemih otrok, in meri na to, da se na naših ljudskih šolah udomači ta v inozemstvu precej razširjena šolska uredba. Uspehe praktičnih poskusov bo treba razložiti, kadar se podajajo glavna letna poročila.

Isto velja tudi gledé uredbe posebnih pospeševalnih razredov za slabše nadarjene otroke, vendar se gledé teh pripominja, da ta šolska uredba v sestavu še ni povsem dozorela in da naj se torej lotijo deželna šolska oblastva takih uredbe le po dobrem preudarku.

K §§ 18 in 19 šolskega in učnega reda se pripominja, da je ob izbiranju in nakupovanju učil in samoučil v bodoče vedno dajati prednost domačim izdelkom nasproti inozemskim izdelkom, ako ustrezajo gledé kakovosti in cene.

Določila II. oddelka: „O šolski obveznosti“ in III. oddelka: „O vzprejemu v ljudsko šolo“ potrebujejo podrobnih izvršitvenih predpisov in stroge izvršitve, ako se naj končno odstrani obžalovanja vredno stanje, da se v posa-

¹⁾ Prim. §§ 6 (zadnji odst.), 7, 12, 13, 14, 16, 18, 20 in nasled., 53 in nasled., 63 in nasled., 82 (odst. 3), 104—116, 119 (zadnji odst.), 126, 138, 159, 161, 165 (odst. 2), 169, 179—183, 193 in 205 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 17, 22, 24, 34, 35, 40—42, 50, 70, 86, 90, 94, 96, 100, 102, 135—137, 145, 148, 150, 172—177, 193, 196, 207—209 š. i. u. r.

meznih deželah še vedno precejšnje število normalno razvitih otrok docela odteguje pouku v ljudski šoli.

Kako se najboljše sestavi in piše šolska matica, ustanové deželna šolska oblastva na podstavi deželnih zakonov in po krajnih razmerah. Pred vsem bo treba natančno izvesti v deželnih zakonih omenjeno sestavo šolskih okolišev in te okoliše namenu primerno medsebojno teritorijalno omejiti, oziroma obstoječe šolske okoliše v tej smeri pregledati.

V šolskem in učnem redu o sestavi in pisanju šolske matice obsežena ukazila in navodila zahtevajo pač nekaj dela udeleženih organov in v omejeni meri tudi nekaj stroškov, toda če se izvedejo pravilno, se bodo izboljšale razmere. Proti ugovoru, da zlasti na kmetih ni primernih oseb, ki bi pisale šolsko matico, se dovoljuje v § 23 šolskega in učnega reda, da se sme sestava in pisanje šolske matice po okolnostih izročiti voditelju šole. To določilo pa je strogo ločiti od pooblastila, podeljenega v § 136, da se uvede na ljudskih šolah glavni katalog, zakaj ako piše šolski voditelj šolsko matico, bodi to vedno prostovoljno delo; glavni katalog služi tudi samo za izkaz otrok, ki hodijo v šolo.

Kadar se izdajo predpisi o sestavi in pisanju šolske matice, je podrejena šolska oblastva poučiti tudi o tem, da morajo cerkvena in posvetna oblastva, katerim je poverjeno pisati rojstvene in mrtvaške matice, izdajati krajnemu šolskemu oblastvu ali organu, kateremu je po zakonu poverjeno pisati šolsko matico, na zahtevanje potrebne izpiske iz rojstvenih in mrtvaških matic brezplačno in brez pristojbin.

Ali bi bilo dobro, da se določi v šolski matici tudi domovinska občina otrokova, se prepušča preudarku deželnih šolskih oblastev. Taka uredba bi dajala, če bi se vživela in ako bi se izdali namenu primerni izvršitveni predpisi, pravtako kakor v § 40 šolskega in učnega reda zaukazana poizvedba varuha in varstvenega oblastva brez bistvenih večjih stroškov to korist, da bi se mogla hitro zahtevati za otroka potrebna pomoč v primerih §§ 19 in 217 šolskega in učnega reda.

Osupnile so v zadnjem času velike razlike, ki so se pokazale med uspehom zadnjega popisovanja ljudstva in med uspehom v letu 1900 opravljenega statističnega popisa ljudskih šol, oziroma med podatki dotičnih letnih glavnih poročil posebno gledé skupnega števila otrok, ki so v šoli obvezni starosti. Vzroki teh razlik so bili na eni strani, ker so bile pomanjkljivo pisane šolske matice, na drugi strani, ker so bile različne podstave in načini teh poizvedeb in ker

se podatki medsebojno niso prav nič primerjali. Takih prikazni naj ne bode več v bodoče.

Da število v šolski matici zapisanih otrok ne more biti manjše, nego število otrok šoli obvezne starosti, poizvedenih v šolskem okolišu pri zadnjem popisovanju ljudstva, bo praviloma pač res in bo pripomoček, da se spoznajo in odstranijo velike nepravilnosti ob sestavi šolske matice in v izkazih nižjih oblastev ter v letnih glavnih poročilih tudi v manje razvitih šolskih razmerah.

O sestavljanju letnih glavnih poročil dobé deželna šolska oblastva v kratkem podrobna naročila.

V četrtem odstavku § 24 šolskega in učnega reda omejeno sodelovanje ravnateljev in voditeljev posameznih javnih in zasebnih izobraževališč v šolskem okraju, ki niso podrejena okrajnemu šolskemu oblastvu, ob nadzorovanju šolske obveznosti otrok v šoli obvezni starosti, ki so vzprejeti v te zavode, je ukreniti, ako treba, po oblastvu, nadrejenem tem izobraževališčem, v nekaterih primerih torej po političnem deželnem oblastvu.

V IV. oddelku: „O uvrstitvi v razrede, oddelke in skupine“ se zaukazuje, da se dobi za uvrstitev otrok trdnjša podstava in da se izločijo upravičene tožbe roditeljev v tem oziru, naj se otroci uvrščajo praviloma na podstavi zadnjega šolskega naznanila, oziroma na podstavi preskusnega spričevala po § 206 šolskega in učnega reda.

S tem dobi v bodoče šolsko naznanilo večji pomen, ker se z njega pridobitvijo pridobé tudi pravice do določene uvrstitve; zato bo moralo tudi po svoji opremi biti bolje zavarovano zoper eventualna ponarejanja. Deželna šolska oblastva bodo morala torej večjo skrb posvečati obrazcem za šolska naznanila in se zlasti ozirati na določilo § 103 šolskega in učnega reda.

V V. oddelku: „O učnem času in počitnicah“ se uvajajo na vseh ljudskih šolah dvamesečne velike počitnice z ozirom na stremljenja, ki so se v zadnjem času pokazala v udeleženih slojih prebivalstva.

Dotična določila nudijo šolskim oblastvom priliko v polni meri upoštevati krajne razmere in potrebe in zlasti na kmetih, ognivši se vsake šablone, ukreniti to, kar je v vsakem posameznem primeru namenu primerno. Šolska oblastva bodo imela tudi priliko, kolikor moči ustreči željam, ki jih gojé roditeljski krogi po enakomerni uredbi počitnic na vseh šolah, ki so v kakem kraju. Izvršujé § 56 šolskega in učnega reda pa je

hkratu kolikor moči skrócić število splošnih počitniških dni v teku šolskega leta na vseh ljudskih šolah, na katerih se podaljšajo velike počitnice.

Določujé dnevne ure za pouk se je po § 15 šolskega in učnega reda tudi v bodoče držati celodnevnega pouka kakor pravila in gledati na to, da je odločba o uvedbi nerazdeljenega dopoldanskega pouka po § 60 šolskega in učnega reda pridržana vedno deželnim šolskim oblastvom ali ministrstvu za bogočastje in nauk in da ne gre morda po § 61 šolskega in učnega reda krajnim šolskim oblastvom. Da se olajša šolsko obiskovanje ob celodnevem pouku, bi bilo treba, kjer je potrebno, urediti posebne prostore v šolskem poslopu, v katerih ostanejo otroci čez poldan; tudi bi bilo skrbeti za to, da se ustanové in uredé posebne šolske kuhinje.

Tudi v § 60 šolskega in učnega reda podeljeno pooblastilo, da se od primera do primera uvede nerazdeljeni dopoldanski pouk, naj nudi deželnim šolskim oblastvom v prvi vrsti priliko o tej po najnovejših raziskavanjih na polju šolske higijene po okolišnih priporočljivi šolski uredbi nabirati izkušnje v praktičnem šolskem življenju.

Na kmetih odpomore ta uredba v nekaterih primerih, ne da bi se skrajšal učni čas, in ognivši se drugim škodam, potrebam, ki so doslej često provzročale, da je prebivalstvo prosilo za dovolitev olajšav šolskega obiskovanja ali za uvedbo poldnevnega pouka; tudi bo včasih pripravna povzdigniti šolski obisk ob kratkih zimskih dnevih na takih šolah, do katerih mora večina otrok vsak dan hoditi jako dolgo pot. V mestih bo omogočala dajati širšim krogom slične koristi, kakršne donašajo takozvane vročinske počitnice.

V vsakem posameznem primeru pa se bo moralo pred dovolilom preudariti, da odpadejo pri tej šolski uredbi zopet prednosti celodnevnega pouka, kakor na pr. da daje šola popoldne otrokom posla in jih nadzoruje kar je potrebno v posameznih krajih, ker otroci nimajo primerne varstva v domači hiši ali so zunaj šole izpostavljeni posebnim nevarnostim, in da bi bilo treba po tem v teh krajih hkratu z uvedbo nerazdeljenega dopoldanskega pouka ustanoviti v drugem odstavku § 213 šolskega in učnega reda omenjene zavode za varstvo in za opravila otrok zunaj šole.

Izkušnje z nerazdeljenim dopoldanskim poukom je razložiti v letnih glavnih poročilih.

V § 62 šolskega in učnega reda uvedeni odmori nudijo otrokom po zahtevah šolske higijene potreben oddih med posameznimi učnimi urami in dajejo hkratu učiteljskim močem

potrebni čas, da poskrbé za nemoteni začetek pouka v prihodnji uri. Za namenu premerno izrabljanje odmorov je izdati natančnejša navodila.

Za izvršitev predpisov v VI. oddelku: „O hoji v šolo“ je izdati na podstavi zakonitih zaukazov natančna določila o tem, kako naj izpolnjujejo svoje dolžnosti oblastva, ki so poklicana za nadzorovanje šolskega obiskovanja in za sedelovanje v tem, kako je začeti, izvesti in dovršiti postopek o neopravičenih šolskih zamudah, ki so bile naznanjene, in kako naj se izvrše naložene kazni šolskih zamud.

Pri tem bo treba polagati največji pomen na to, da oblastva hitro in energično posežejo v izvedbo postopka in v izvršitev naloženih kazni, in temu primerno urediti postopek ter izvršitev kazni; tudi se bo moralo zakoniti obveznosti šolskega obiskovanja primerno gledati na to, da nobena neopravičena šolska zamuda ne ostane nekaznovana, da je torej postopek izvršiti v vseh primerih, ki se naznanijo, in da se naložena kazen tudi vedno izvrši, ako se milostno ne spregleda.

Za primere, v katerih se pokaže potreba prositi skrbstveno in varstveno sodišče za odpomoč zoper malovestne roditelje ali njih namestnike, je dati potrebna navodila po §§ 214 in 220 šolskega in učnega reda.

V VI. oddelku in na drugih mestih šolskega in učnega reda obsežena določila, ki se nanašajo na negovanje zdravja v šoli¹⁾ in na zdravnike,²⁾ katerim je poverjeno paziti na zdravstvene interese v šoli, se izvrše še le ob pregledu higijenskih predpisov; o tem se že razpravlja in dobé deželna šolska oblastva pozneje naročila.

Zaukazi VII. oddelka: „O šolski disciplini“ imajo za podstavo namen, najimenitnejšo nalogo ljudske šole, njeno vzgojevalno delovanje, narediti izdatnejšo v njenih uspehih. Po tem se vzgojevalna naloga, ki jo ima ljudska šola po državnem zakonu o ljudskih šolah, natančneje določa v šolskem in učnem redu, tudi se navajajo pomočki in poti za dosego dobre šolske discipline.

Izvršujé ta določila pa se ne sme prezreti, da morejo pričakovani uspehi priti samo tedaj, ako šolska oblastva in učitelji docela pojmiyo to nalogo ljudske šole. Zlasti bo stvar šolskih oblastev buditi in oživljati zanimanje učiteljev in prebivalstva za vzgojevalna vprašanja, krepko podpirati

¹⁾ Prim. §§ 6 (zadnji odst.), 7, 14, 17, 26, 29, 33, 37, 40, 48, 56, 59—62, 64, 66, 68, 69, 75, 77, 86, 115, 123, 138, 194 in 215 š. i. u. r.

²⁾ Prim. §§ 69, 86, 123 in 145 š. i. u. r.

učitelje v vseh stvareh šolske discipline in vzgoje in jim, ako treba, zagotoviti potrebno sodelovanje drugih oblastev. Učitelji naj poglobitno najskrbneje gojé za uspešno vzgojo neobhodno potrebni stik z domačo hišo in naj se vneta trudijo, da se udomačijo roditeljski večeri. Najradovoljneje naj služijo tudi skrbi za otroke.

Glasovi za in zoper uvedbo šolskih hranilnic so precej v ravnotežju. Iz dežel, v katerih so se vživele šolske hranilnice, se poganjajo za njih uvedbo, iz drugih dežel pa se izražajo pomisleki zoper to uredbo. V tem stvarnem položaju se prepušča ustanovitev posebnih šolskih hranilnic v § 72 šolskega in učnega reda povsem mnenju deželnih šolskih oblastev.

Samo na to se še opozarja, da se privzetje c. kr. poštne hranilnice za plodonosno nalaganje majhnih prihrankov šolskih otrok s sodelovanjem šole kar najbolje obnaša v posameznih deželah; več poroča rade volje c. kr. poštni hranilnični urad na Dunaju.

Opazovanja o šolskih hranilnicah je priobčevati v letnih glavnih poročilih.

Iz IX. oddelka: „O učnih močeh“, iz X. oddelka: „O pravicah in dolžnostih šolskega voditelja“ in iz XI. oddelka: „O učiteljski konferenci“ je poudariti, da je največjo važnost polagati na medsebojno omejitev področja in na natančno ustanovitev pravic in dolžnosti, ki jih ima vsakdo, da se v vseh okolištinah zagotovi složno skupno delovanje vseh učnih moči.

Da morejo šolski voditelji brez ugovora opravljati svojo odgovornost polno službo, naj se, kolikor se dá, ne združuje več ljudskih šol pod skupnim vodstvom in naj se omeji učna obveznost šolskih voditeljev na najpotrebnejše, eventualno v porazumu z vzdrževalci šole.

K drugemu poglavju šolskega in učnega reda: „O meščanski šoli“ se pripominja naslednje:

Dokler ministrstvo za bogočastje in nauk ne izda novega normalnega učnega načrta za meščanske šole, bodo kakor doslej podstava za posvetovanje o učnem načrtu vsake novo ustanovljene meščanske šole z ministrstvenim ukazom z dne 18. maja 1874. l., št. 6549¹⁾ predpisani učni načrti za samostojne trirazredne meščanske šole, oziroma za 6., 7. in 8. razred osemrazredne meščanske šole za dečke in deklice v izprem-

¹⁾ Prim. ta min. ukaz (II. del te zbirke).

bami, ustanovljenimi v členu IV. ministrstvenega ukaza z dne 8. junija 1883. l., št. 10618.¹⁾ Izdelani učni načrt za posamezne meščanske šole je tudi nadalje predložiti ministrstvu v dokončno odobrenje.

Prav tako je tudi za uvedbo pouka v gospodinjstvu, v stenografiji ali v pisanju na stroje,²⁾ ako se niso podelila deželnemu šolskemu oblastvu že pooblastila splošne vrste, dokler se drugače ne naroči, v vsakem posameznem primeru izprositi odobrilo ministrstva za bogočastje in nauk.

V ostalem ni iskati v uredbi meščanske šole nikakih smotrov, razlikujočih se bistveno od dosedanjih. Meščanska šola mora tudi za otroke, stanujoče v njenem okolišu, slej kakor prej veljati za obvezno šolo.³⁾

V teku razprav za ustanovitev besedila šolskega in učnega reda se je naglašalo od več strani, da imajo podrobna določila o pripustnem številu šolskih otrok v posameznih razredih meščanske šole, ki naj bi ne prisegalo 50, o številu mest strokovnih učiteljev, poglavitno ob ustanovitvi vzporednic, in o učni obveznosti strokovnih učiteljev posebno važnost za razvoj meščanske šole.

Deželna šolska oblastva bodo posvečala svojo pozornost tem čez mejo šolskega in učnega reda segajočim željam⁴⁾ in skrbela v pripravnem času, da se v porazumu z vzdrževalci šole ustanovi podstava za njih uresničenje.

Po četrtem odstavku § 179 šolskega in učnega reda bo od prosilcev za kako ravnateljsko mesto zahtevati določeno strokovno usposobljenost samo tedaj, ako to nujno terjaja korist šole. Tem večja važnost pa se bo morala v vsakem primeru polagati na občo z daljšim delovanjem na meščanski šoli izkušeno sposobnost za ravnateljsko mesto.

Šolska naznanila se na meščanskih šolah odslej ne bodo več izdajala; na njihovo mesto stopijo po drugem odstavku § 172 šolskega in učnega reda, ako nanese potreba, posebna konferenčna naznanila.

Tretje poglavje: „O zasebnem pouku“ obsega posnetek vseh načel, ki so zakonito ustanovljena gledé zasebnih učilišč in vzgojevališč, spadajočih na poljeljudske šole, in gledé domačega pouka, in ki veljajo v praksi.

¹⁾ Prim. ta min. ukaz (III. del te zbirke).

²⁾ Prim. § 159 š. i. u. r.

³⁾ Prim. § 161 š. i. u. r.

⁴⁾ Prim. §§ 157, 179, 181 in 183 š. i. u. r.

V drugem odstavku § 198 šolskega in učnega reda obseženo določilo o uporabljanju učnih moči, ki imajo samo zrelostno spričevalo, na zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti se opira na razlago § 13 državnega zakona o ljudskih šolah z dne 14. maja 1869. l. v zvezi z določilom § 38 tega zakona (v nasprotju k besedilu tega mesta zakona po zakonu z dne 2. maja 1883. l.), da je dovoljeno uporabljanje podučiteljev, t. j. učnih moči, ki imajo samo zrelostno spričevalo, na ljudskih šolah le po določenem razmerju.

Z določilom drugega odstavka § 200 šolskega in učnega reda naj se varuje uradnim zdravnikom odločilen vpliv zlasti na pravila vzgojevališč in rešilnih hiš za zanemarjene otroke. Zaukazi o šolskih kaznih, ki se razlikujejo od določil prvega odstavka § 82 šolskega in učnega reda, se smejo vzprejeti v pravila samo z odobrilom ministrstva za bogočastje in nauk.

V § 207 šolskega in učnega reda omenjena preskusna spričevala bodo imela večji pomen za uvrstitev otrok v šolo po § 46 šolskega in učnega reda; torej bode morala tudi vsebina in cela oprema spričevala ustrezati temu namenu.

Zasebna učilišča in šolski obisk na njih, nadalje domači pouk se morajo strogo nadzorovati, da bo docela zajamčeno, da se dosežejo smotri, ki so stavljeni ljudski šoli v državnem zakonu o ljudskih šolah, pri vseh otrocih, ki so v kakem zasebnem učilišču ali ki se poučujejo doma.

Okrajna šolska oblastva bo treba zlasti opozoriti, da imajo po § 23 državnega zakona o ljudskih šolah in po § 205 šolskega in učnega reda tudi pravico zahtevati od roditeljev otrok, ki se poučujejo doma, ali od njih namestnikov, da po okoliščinah na koncu vsakega šolskega leta predložijo preskusno spričevalo po § 207 šolskega in učnega reda.

Nujna zahteva novega časa je sodelovanje ljudske šole na polju skrbstva in varstva otrok. Temu predmetu je posvečeno četrto poglavje šolskega in učnega reda: „O skrbi za otroke.“

Deželna šolska oblastva imajo sedaj nalogo čim prej se sporazumeti s predsedništvu višjih deželnih sodišč o natančnejših zaukazih in ukreniti potem, kar je potrebno za izvršitev teh predpisov.

Pričakuje se, da šolska oblastva in učne moči ne bodo zanemarjala modernih stremljenj in izpodbud na tem polju, temveč da bodo pravilno spoznavši njihovo dalekosežnost rada

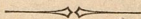
pomagala izvršiti jih. Saj vsak v tem oziru doseženi uspeh ni v prid samo dotičnemu otroku, temveč tudi ljudski šoli sami, ker izboljšuje šolsko disciplino in povzdiguje šolski obisk.

Končno se prosijo deželna šolska oblastva, naj izdadó vse potrebne izvršitvene odredbe pravočasno pred začetkom prihodnjega šolskega leta, s katerim dobi moč dokončni šolski in učni red,¹⁾ in jih naznanijo semkaj.

Ako bi bilo potrebno z ozirom na tiskovine, ki so v zalogi, sme deželno šolsko oblastvo določiti prehodno dobo za nadaljnjo uporabo dosedanjih obrazcev.

Da se novi šolski in učni red razširi in prouči, za to bo najbolj sposobna v c. k. zalogi šolskih knjig pripravljena izdaja državnega zakona o ljudskih šolah z najvažnejšimi izvršitvenimi predpisi vred, vstevši dokončni šolski in učni red, ki je opremljen s primerjalnimi opomnjami za praktično šolsko službo.

Deželna šolska oblastva se prosijo, naj opozoré podrejena šolska oblastva, da kmalu izide ta cena knjižica.

1) Prim. § 223 š. i. u. r.

Stvarno kazalo.

(Rimska številka I. pomenja državni zakon v ljudskih šolah, številka V. pa šolski in učni red; arabske številke poleg rimskih pomenjajo paragrafe.)

A.

Alkohol, otrokom je razložiti škodljivost uživanja opojnih pijač, V. 77.

B.

Bavilnice za otroke, ki se v šoli obvezni starosti, V. 213, str. 124.

Beračiti je otrokom najstrožje prepovedano, V. 77.

Besedilo prisege za učne moči na javnih ljudskih šolah, V. 110.

Bivališče otroka in očeta, rejnika ali matere in varuha je treba poizvedeti pri vzprejemu otroka v šolo, V. 40.

Bogaboječnost, otroke je navajati k bogaboječnosti, V. 71.

Bolezni, za opravičevalen izgovor, da sme otrok izostati iz šole, veljajo bolezni roditeljev ali drugih rodbinskih udov, V. 66.

Bolezni otrok, oziroma roditeljev ali drugih rodbinskih udov veljajo za opravičevalen izgovor, ako otrok izostane iz šole, V. 66.

— kaj je treba ukreniti, da se ne širijo nalezljive ali gnusne bolezni, V. 68.

Božična darila za uboge šolske otroke, V. 213.

Bukovina, posebna, od državnega zakona za ljudske šole različna načela za —, I. 75, V. 169, 222.

C.

Celodnevni pouk, pouk na ljudskih šolah je praviloma celodneven, V. 15, 59, 60.

Cepljenje kôz, pri vzprejemu otroka je treba poizvedeti, ali ima cepljene koze, V. 40.

Cerkvena oblastva morajo izpolnjevati šolske zakone, I. 5, V. 129;

— izdajajo odredbe glede veronauka in verskih vaj, I. 5, 19, V. 9;

— določajo učno nalogo za veronauk in razdeljujejo učno stvarino na posamezne razrede, I. 5, V. 8;

— nadzorujejo veronauk, I. 5, V. 134;

— ure za veronauk se nastavijo v porazumu s cerkvenim oblastvom, V. 135;

— pošiljajo zastopnike za preskuševanje kandidatov glede njihove sposobnosti, poučevati otroke v veronauku, V. 38;

— ob ustanovitvi mesta posebnega veroučitelja je treba zaslišati dotično versko višje oblastvo, V. 104;

— se izrekajo, ali je kak veroučitelj usposobljen za poučevanje veronauka, V. 108;

— na prošnjo cerkvenega oblastva more okrajno šolsko oblastvo dovoliti, da se veroučitelji oprosté od udeležbe na učiteljski konferenci, V. 144.

Cerkveno petje naj se goji na ljudskih šolah, str. 27.

Č.

Čin učiteljskih moči na obči ljudski šoli, V. 119;

— na meščanski šoli, V. 182.

Čitanje — učni predmet na občih ljudskih šolah, I. 3, 21, V. 95;

— klasifikacija, V. 87.

Človekoljubnost, otroke je treba navajati k človekoljubnosti, V. 71.

D.

Dalmacija, posebna določila za —, I. 75, V. 20, 111, 169, 222.

Dan zaprisege je treba poodčititi v namestilnem dekretu, V. 110.

Daril učitelji ne smejo sprejemati, V. 127.

Dekliške šole, samostojne —, I. 14, 15, V. 4, 104;

— nameščanje učnih moči na dekliških šolah, V. 104, 113.

Dekret, namestilni, za učne moči na javnih ljudskih šolah, V. 110.

Dela, domača, kmetijska ali obrtna — ne veljajo za opravičevalen izgovor, ako izostane otrok iz šole, V. 66;

— šolski otroci se ne smejo uporabljati za dela v učiteljevem gospodarstvu, V. 124;

— v šolskem vrtu — učni predmet na ljudskih šolah, V. 12, 13, str. 121.

Delokrog učiteljske konference, V. 146.

Delovanje, skupno — šole z varstvenim in skrbstvenim sodiščem na polju skrbstva in varstva otrok, V. 212;

— skupno in složno — vseh učiteljev na ljudski šoli je potrebno, V. 119, st. 126;

— učiteljev s stariši otrok, V. 83, 120.

Delovne šole, posebne — za deklice, ki so dolžne hoditi v šolo, I. 15, V. 7, 200, 201.

Deželna glavna mesta, kako je treba pisati šolsko matico v deželnih glavnih mestih, V. 42.

Deželni jezik, drugi — učni predmet na ljudskih šolah, I. 3, 6, 17, 19, V. 2, 12;

— na učiteljiščih, I. 31.

Deželni šolski zaklad, V. 64.

Deželno šolsko oblastvo izda potrebne zaukaze za izvršitev šolskega in učnega reda, V. 221, str. 120 in 129;

— odloča o uredbi ljudske šole in o učnem jeziku, I. 6, V. 1, 2, 51;

— dovoljuje, da se uredé posebni pomožni ali pospeševalni razredi na ljudskih šolah, V. 6;

— določa, po katerih načelih naj se sestavijo posebne skupine za pouk v posameznih učnih predmetih, V. 7;

— uredi ustanovitev in področje ženskega odbora, ki je morda poklican za pospeševanje pouka ročnih del, V. 7;

— dovoljuje, da se uvede pouk v drugem deželnem jeziku, I. 3, V. 12;

— izdaja natančnejša določila za dela v šolskem vrtu, V. 13;

— dovoljuje, da so uvede poldnevni in nerazdeljeni dopoldanski pouk, V. 15, 60;

— ustanovi pedagogiško-didaktiška načela, ki naj služijo za vodilo ob sestavi urnikov, in predpiše vzorce za urnike, V. 17;

— izda potrebne zaukaze radi nabave učil in samoučil, V. 18;

— izda predpise o uredbi in pisanju šolske matice, V. 22, str. 122;

— sestavi seznamek šol in strokovnih tečajev, ki nadomeščajo ljudsko šolo, V. 25;

Deželno šolsko oblastvo določa, kako naj hodijo v šolo otroci tistih, ki potujejo izvršujejo kako obrt, V. 31;

- dovoljuje hoditi v inozemske šole, V. 32;
- lahko reši v večjih mestih krajno šolsko oblastvo dolžnosti, izročiti seznamke šoli obveznih otrok šolskim vodstvom, V. 42;
- skrbi za pouk v veronauku na ljudski šoli, ako ni zagotovljen od dotične cerkve, I. 5, 19. V. 51;
- dovoljuje podaljšanje velikih počitnic ob stavbnih napravah v šolskem poslopju, V. 53;
- dovoljuje, da se preloži začetek šole na 1. dan aprila ali maja, V. 55;
- določa splošne počitniške dneve tekom šolskega leta, V. 56;
- izdaja potrebna določila glede šolskih zamud, V. 70;
- dovoljuje ustanovitev šolskih hranilnic, V. 72;
- določi z ozirom na učni načrt, katere vednosti so najpotrebnejše, kadar se izpusti otrok iz šole, V. 95;
- določi, koliko učnih moči je treba nastaviti na vsaki ljudski šoli, V. 104;
- piše seznemek iz šolske službe odpuščenih učnih moči, V. 106;
- dovoljuje izjemoma, da se rabi na javnih ljudskih šolah pomožna učna moč, V. 107;
- stalno namešča učiteljske službe, izda predpise o ravnanju glede nameščanja in skrbi, da se ravna po teh predpisih, I. 49, V. 109, 110;
- odloča o usposobljenosti voditelja šole za poučevanje v veronauku, I. 48, str. 44, V. 111;
- določi pred razpisom natečaja, da mora učna moč, ki se namesti, biti veroizpovedanja verske manjšine, za katero je treba zagotoviti pouk v veronauku, V. 112;
- določi, ali je na dekliški šoli razpisano učno mesto namestiti z moško ali žensko učno močjo, V. 104;
- izdaja predpise o dopustih za učne moči, V. 115;
- določa, kaj je ukreniti za nadomestovanje učnih moči, ki ne morejo pončevati ali ki se na dopustu, V. 116;
- izdaja določila o postranskih opravih učiteljev, V. 126;
- dovoljuje zbirati denar v šoli, V. 127;
- dovoljuje, da se smejo pripustiti na ljudskih šolah hospitanti ali takozvani šolski praktikanti, V. 130;
- določa vse podrobnejše o uredbi, pisanju in hrambi uradnih spisov, V. 136;
- predpisuje obrazce za uradne spise, spričevala i. t. d., V. 103, 221, str. 129;
- izdaja podrobne predpise o učiteljski konferenci, V. 150;
- odobri učni načrt za vsako posamezno meščansko šolo, V. 156, str. 126;
- dovoljuje, da se smejo na meščanskih šolah uporabljati učne moči, ki imajo spričevalo o usposobljenosti za obče ljudske šole ali zrelostno spričevalo, V. 180;
- dovoli ustanovitev zasebne ljudske šole, I. 70, V. 187;
- more zapreti zasebna učilišča, v katerih se ne izpolnjujejo zakoni ali v katerih se prikažejo npravne napake, I. 73, V. 202;
- izda podrobnejše zaukaze o skupnem delovanju šolskih oblastev in učiteljev z varstvenimi in skrbstvenimi sodišči na polju skrbi za otroke, V. 220, str. 128.

Deželna učiteljska konferenca naj se vrši vsakih šest let, I. 46, str. 35;

— se izjavlja o potrebnih učilih za ljudske šole, V. 18.

Disciplina v šoli glej **Šolska disciplina**.

Disciplinarni razredi na ljudskih šolah, V. 82.

Disciplinarno postopanje proti učiteljem, I. 54, V. 106.

Dnevne ure za pouk določa krajno šolsko oblastvo, V. 61.

Dodatne preskušnje iz posameznih učnih predmetov, V. 46.

Dolžnost hoditi v šolo, I. 21, 24, 75, str. 52, 65, V. 99, 161, 165, 193, 205, 211, str. 121, 125.

Dolžnost ustanavljati šole, I. 59.

Domača dela, če se rabi otrok za —, se to ne šteje za opravičalen izgovor, ako otrok izostane iz šole, V. 66.

Domače čtivo, učitelji naj vplivajo na domače čtivo otrok, V. 80.

Domače naloge na ljudskih šolah, str. 25, V. 88, 121;

— je treba zaznamovati v razrednici, V. 121.

Domače poučevanje, I. 23, str. 112;

— oprašča od dolžnosti, hoditi v javno ljudsko šolo, I. 23, V. 24, 204;

— način domačega poučevanja ni omejen, V. 204;

— roditelji ali njih namestniki so dolžni skrbeti za to, da se otroci zadostno poučujejo vsaj toliko, kolikor je predpisano za njihovo obvezno šolo, I. 23, V. 204, 211, 214;

— preskušnje doma poučevanih otrok, V. 205, 206, 208, 209;

— odpust otrok iz šolske obveznosti, V. 28, 208, 209.

Domači učitelj, izbira domačega učitelja ni omejena, V. 204.

Domovinski zakon, kdaj se more zahtevati od tistih, ki so po domovinskem zakonu poklicani, da skrbé za otroke, naj storé svojo dolžnost, V. 217.

Dopoldanski nerazdeljeni pouk na ljudskih šolah, V. 60, str. 124.

Dopusti učnih moči, V. 115.

Dovolilo, da sme kdo izostati, je treba praviloma poprej izprostiti, V. 65.

Drsanje, naj se na vso moč pospešuje na ljudski šoli, V. 14.

Društva, šolski otroci ne smejo biti udje društev, V. 78;

— podporna — za uboge šolske otroke, V. 213.

Društvena zborovanja, šolski otroci se smejo udeleževati društvenih zborovanj samo z dovolilom šolskega oblastva, V. 78.

Državljanstvo, osebe, ki nimajo državljanstva, se ne smejo porabljeni v učiteljski službi na javnih ljudskih šolah, I. 48, V. 105.

Državnozborski ali deželnozborski mandat, učitelji ne potrebujejo dopusta za njega izvrševanje, V. 115.

Duplikati pričeval in šolskih naznanil, V. 102, 199.

Dvojni predmeti, uspehe v dvojnih predmetih je oznameniti samo z enim redom, I. 3, 17, V. 87, 186.

E.

Ekspoziture glej **Podružnice**.

F.

Fabrike, uporabljanje otrok v fabrikah ni dovoljeno, I. 60.

G.

Galicija, posebna določila, I. 75, str. 45, V. 111, str. 120.

Glasbene šole, hoditi v — poleg ljudske šole je vobče dovoljeno, V. 201;

— predstave učencev glasbenih šol, V. 79.

Glasovalna pravica v učiteljski konferenci, V. 142.

Glasovanje na učiteljski konferenci, V. 147.

Glavna letna poročila, str. 121, 123, 124.

Glavni katalog na ljudskih šolah, V. 42, 136, str. 122;

- vzprejemni spiski se morejo rabiti za glavni katalog, V. 40;
- voditelj šole naj izstop otroka iz šole zapiše v glavnem katalogu, V. 94;
- voditelj šole naj zaznamuje v glavnem katalogu izročitev odpustnice V. 97.

Glavne počitnice na ljudskih šolah, V. 53.

Glavni učitelji na učiteljskih, V. 35.

Gledališke igre, sodelovanje šolskih otrok pri gledaliških igrah, V. 79.

Gluhonemi otroci, njih pouk na ljudski šoli, V. 6, 26.

Gojenci na učiteljskih, V. 32, 33;

- štipendije za —, V. 37.

Goriško-Gradiščansko, posebna določila za —, I. 75, V. 20, 169, 222.

Goslanje — učni predmet na občinjskih ljudskih šolah, V. 12, str. 121;

- na meščanskih šolah, I. 17, V. 159.

Gospodarske razmere prebivalstva, pri uredbi ljudske šole se je treba ozirati na nje, I. 1, 17, 21, str. 31 in 32, V. 1, 15, 16, 55, 60, 152, str. 124 in 127.

Gospodinjstvo — učni predmet na dekliških meščanskih šolah, V. 159, str. 127;

- in samostojen učni predmet na ljudskih šolah, str. 24.

Gostilne in kavarne, šolskim otrokom je najstrožje prepovedano hoditi v — brez staršev ali njih namestnikov, V. 77.

Gozdarske šole ali strokovni tečaji nadomeščajo pouk v ljudski šoli, I. 23, V. 25, 201.

H.

Hišni red, voditelj šole izvršuje hišni red, V. 138.

Hoditi na javne predstave, gledališke igre in koncerte, V. 79.

Hoja v šolo, str. 7, 65;

- redna — se ne klasifikuje posebej, V. 87;
- po dopolnjeni šolski obveznosti, V. 39;
- nadzorovanje na zasebnih ljudskih šolah, V. 193.

Hospitanti se smejo pripuščati na ljudskih šolah samo izjemoma, V. 130.

Hranilnice; otroke je treba poučiti o vrednosti in pomenu hranilnic, V. 72.

I.

Igrati za denar ali denarno vrednost je otrokom prepovedano, V. 77.

Ime otroka, očeta, skrbnika ali matere in varuha je treba poizvedeti ob vzprejemu otroka v šolo, V. 40.

Imenovanje učiteljskega osebja za učiteljska, I. 35;

Inozemske šole, v tuzemstvu stanujoči otroci smejo hoditi v inozemske javne šole samo na podstavi posebnega dovolila deželnega šolskega oblastva, V. 32.

Inozemci se ne smejo uporabljati za učitelje na javnih ljudskih šolah, I. 48, V. 105, 189.

Istra, posebna določila za Istro, I. 75, V. 20, 169, 222.

Izbris otroka iz šolske matice, V. 28, 29.

Izkazi o številu in uvrstitvi otrok, V. 50;

- o šolskih zamudah na javnih ljudskih šolah, V. 70;
- o šolskih zamudah na zasebnih ljudskih šolah, V. 193;
- šolskega vodstva, o — se posvetuje učiteljska konferenca, V. 140.

Izključitev iz ljudske šole — šolska kazen, V. 82, 85;

- od učiteljske službe, I. 48, V. 105, 106.

Izleti, s šolskimi otroci naj se delajo poučni —, V. 76;

— **in obhodi** v demonstrativne namene se ne smejo prirejati s šolskimi otroci, V. 78.

Izostajanje iz šole, dovolilo, da sme kdo izostati, je praviloma izprosimi poprej, V. 65;

— o vsakem nepričakovanem zadržku otroka je treba obvestiti razrednika, V. 65;

— vsako samolastno — je treba primerno kaznovati, V. 67.

Izpiski iz rojstvenih in mrtvaških matric služijo za preskušnjo podatkov šolskega popisovanja, V. 22;

— se izdajajo šolskim oblastvom brezplačno in brez pristojbin, str. 122.

Izpraznjenje šole; da se ob nevarnosti ognja ali ob drugih dogodkih šola naglo izprazni, je treba imeti s šolskimi otroci posebne vaje, V. 64.

Izpregled potrebne starosti za vzprejem v učiteljska, I. 32;

— za vzprejem v ljudsko šolo, V. 37.

Izraelska bogočastna občina, I. 5, V. 8, 9, 104, 108, 134, 135, 144.

Izraelski učenci, kako je ravnati z njimi na ljudskih šolah glede pisanja, risanja in ročnih del ob sobotah in izraelskih praznikih, str. 51.

Izstop iz javne ljudske šole po dovršeni šolski obveznosti, I. 21, V. 95, 100, 175 in 176;

— z dovoljenjem okrajnega šolskega oblastva, I. 21, V. 95, 100, 175, 176;

— v teku šolskega leta, V. 94, 174;

— je treba naznaniti krajnemu, oziroma okrajnemu šolskemu oblastvu, V. 23, 94, 97, 185;

— iz pouka v neobveznem predmetu se sme izstopiti samo na koncu šolskega leta, I. 12.

Izvanredna učiteljska konferenca se skliče, kadar se zdi šolskemu voditelju nujno potrebno ali kadar jo predlagata dva udeleženca učiteljskega zbora, V. 145.

J.

Javni nasadi, otroke je navajati na varstvo javnih nasadov in kultur, V. 76.

Javne predstave, sodelovanje šolskih otrok pri javnih predstavah, V. 79.

Javno prodajanje različnih stvari je otrokom prepovedano, V. 77.

Jezikovne šole, V. 201.

— sodelovanje posameznih šolskih otrok pri produkcijah jezikovnih sol, V. 79.

K.

Kandidati učiteljstva, ki po prebiti preskušnji o učni usposobljenosti dalje nego tri leta niso opravljali šolske službe na kaki šoli s pravico javnosti, se morajo vnovič podvreči preskušnji, preden dobé stalno službo na javni šoli, I. 40, V. 107.

Katalog poseben — za preskušnje zasebno poučevanih otrok, V. 207, 208.

Katalog glej Glavni katalog in Razredni katalog.

Kazenska preiskava zoper šolske otroke; kaj je treba ukreniti, ako sodišče ali varstveno oblastvo naznani voditelju šole, da je bil kak šolski otrok prijet ali obsojen ali da se je zoper njega začela preiskava, V. 85.

Kazensko-sodna obsodba, pravni nasledki glede učiteljev, V. 105, 106;

— kaj je treba ukreniti, ako je obsojen šolski otrok, V. 105, 106.

Kaznovanje otrok na telesu ni dopustno, V. 82.

Kaznovanje radi šolskih zamud I. 24, V. 67, 70, 214, str. 124.

- Klasifikacija** na obćih ljudskih šolah, V. 87;
- v dvojnih predmetih, V. 87;
 - v čitanju in pisanju, V. 87;
 - v prvem četrtletju prve učne stopnje, V. 88;
 - na meščanski šoli, V. 170, 172.
- Klavir** igranje na — učni predmet na meščanski šoli, I. 17, V. 159.
- Kmetijska dela** se ne štejejo za opravičevalen izgovor, ako otrok izostane iz šole, V. 66.
- Kmetijsko poskusno polje** pri ljudskih šolah, I. 63;
- upravlja voditelj šole, V. 13;
 - pri učiteljiščih, I. 27.
- Kmetijske šole** ali strokovni tečaji nadomeščajo po okolnostih pouk v ljudski šoli, I. 23, V. 25, 201;
- v zvezi z ljudskimi šolami, I. 10, str. 26.
- Kmetovalci**, ob uredbi ljudske šole se je treba ozirati na njihove potrebe, I. 1, 17, 21, str. 31, V. 1, 13, 15, 16, 55, 60, 152, str. 121.
- Knjige za uboge**, seznamek —, V. 136.
- Knjižnica** na ljudskih šolah, glej. Šolska knjižnica.
- Knjižnični katalogi**, V. 136, 139, 195.
- Kombinirani razredi**, str. 25, V. 6.
- Komercialne šole** glej Trgovinske šole.
- Komisije za preskuševanje** kandidatov za obće ljudske in meščanske šole, I. 38.
- Koncerti**, sodelovanje šolskih otrok na koncertih, V. 79.
- Konferenčna naznanila**, po potrebi se pošiljajo starišem —, V. 172, str. 127.
- Krajna občina** skrbi v prvi vrsti za potrebne ljudske šole, I. 62.
- Krajna policija** podpira šolo v njenem vzgojevalnem delovanju, V. 73, 84.
- Krajni šolski nadzornik** se udeležuje učiteljske konference, V. 145.
- Krajno šolsko oblastvo** piše šolsko matico, V. 21;
- presoja, ali je kak otrok, ki je v šoli obvezni starosti, sposoben za šolo, V. 26;
 - razglašja kraj, dan in uro vzprejemanja učencev v šolo, V. 34;
 - izroči voditelju šole pravočasno pred začetkom vzprejemanja učencev pregleden seznamek vseh v šolskem okolišu stanujoćih otrok, V. 35, 161;
 - dovoljuje, da se vzprejmejo otroci pred šoli obvezno starostjo, V. 37, in otroci, ki stanujejo izven šolskega okoliša, V. 38;
 - dovoljuje v nujnih primerih vzprejem otrok v ljudsko šolo med šolskim letom, I. 22, 75, V. 43, 168;
 - prادلaga, kako naj se določijo velike počitnice, V. 55;
 - sme z dovoljenjem okrajnega šolskega oblastva skleniti pouk, ako pride oddelek počitnic prav v čas kakega nujnega poljskega dela, V. 55;
 - ima pravico tekom šolskega leta dovoliti en posamezni prosti dan, V. 57;
 - določa dnevne ure za pouk, V. 61;
 - naj podpira učitelje v vseh stvareh discipline in vzgoje, V. 84;
 - dovoljuje učiteljem dopuste do treh dni, V. 115;
 - delovanje — v stvareh, ki se tičejo skrbstva ali varstva otrok, V. 19, 216, 217.

Kranjsko, posebna določila za —, I. 75, V. 20, 169, 222.

Kuhinjska dela, učenke meščanskih šol se lahko poučujejo v kuhinjskih delih, V. 159.

Kulture, otroke je treba navajati na varstvo kultur, V. 76.

L.

Lastnosti otrok, ki so neogibno potrebne za uspešno poučevanje, V. 75.

Letni tečaji glej **Starostne stopnje**.

Ljudska šola glej **Obča ljudska šola in Meščanska šola**.

Ljubezen do bližnjega, otroke je treba navajati k —, V. 71.

Ljudsko štetje glej **Popisovanje ljudstva!**

Ločitev šolskih otrok po spolu na obči ljudski šoli, I. 14, V. 4, 5;

— na meščanski šoli, I. 19, V. 107;

— gojencev na učiteljskih, I. 26.

M.

Mati, ime, stan in bivališče matere šolskega otroka je treba poizvedeti ob vzprejemu, V. 40;

— kaj je treba ukreniti, ako mati škodljivo vpliva na šolsko vzgojo, V. 214, 218.

Menjava službe, V. 109.

Mesta, kako je treba pisati šolsko matico v večjih mestih, V. 42.

Meščanska šola, deželni zakoni določajo, kje in s katerimi novci naj se ustanavljajo meščanske šole, I. 61;

— ima namen dajati učni smoter ljudske šole presegajočo izomiko, I. 17, V. 152;

— posreduje izomiko, ki je potrebna za vzprejem v učiteljska in v take strokovne šole, za katere ni potreba predizobrazbe kake srednje šole, I. 17, V. 152;

— sledi petemu letnemu tečaju obče ljudske šole, V. 162;

— učni predmeti, I. 17, V. 159, str. 126 in 127;

— za vsako meščansko šolo je treba sestaviti poseben učni načrt, I. 19, V. 153, 154—156, str. 126;

— ima tri razrede, I. 18, V. 157, str. 127;

— moški otroci se morajo vseskozi ločiti od ženskih, I. 19, V. 157;

— velja za obvezno šolo, V. 160;

— učne moči, ki imajo spričevalo zrelosti ali učne usposobljenosti za obče ljudske šole, smejo na javnih meščanskih šolah začasno poučevati, V. 180;

— pomožne učne moči brez preskušnje se na javnih meščanskih šolah ne smejo uporabljati V. 180;

— razdelitev učnih strok, V. 183;

— posebne konference učnih moči, str. 31, V. 184;

— na koncu prvega polletja je treba po razdelitvi spričeval dati naslednja dva šolska dneva prosto, V. 171;

— na meščanskih šolah ni dopustno dovoljevati olajšave šolskega obiskovanja in uvajati poldnevni pouk, V. 160;

— učne knjige in čitanke, I. 19, V. 185;

— predpisi, ki veljajo po prvem poglavju šolskega in učnega reda za obče ljudske šole, se zmislu primerno uporabljajo tudi za meščanske šole V. 186;

— učni tečaji za učitelje meščanskih šol, I. 42;

Meščanska šola, pogoji za vzprejem otrok v —, V. 162—166;

- vzprejem otrok v teku šolskega leta, V. 168;
- klasifikacija na koncu vsakega četrletja; stariši se morejo obvestiti o uspehih otrok, V. 170, 172;
- šolska naznanila se ne izdajajo; otroci dobivajo polletna spričevala, V. 171, 172;
- izstop otrok med šolskim letom; obiskovalno spričevalo, V. 174;
- izstop otrok, ki so šoli dorasli; odpustnica, V. 175, 176, 177, 209;
- ako se otrok na meščanski šoli ni poučeval v veronauku, ako je bil oproščen pouka v kakem obveznem učnem predmetu ali ako je bila kaka deklica oproščena pouka v ženskih ročnih delih, se vpiše to v polletno spričevalo ali v odpustnico, V. 178;
- število učnih moči, I. 19, V. 179, str. 127;
- voditelj ima naslov ravnatelja (ravnateljice), učne noči se imenujejo strokovni učitelji (strokovne učiteljice), V. 182;
- se lahko združi z občo ljudsko šolo pod skupnim vodstvom ravnatelja meščanske šole, V. 158.

Ministrstvo za bogočastje in nauk ustanavlja normalne učne načrte za ljudske šole, I. 4, str. 21, 27, 29, V. 8, 155;

- odobri uvedbo posebnega, od normalnega učnega načrta razlikujočega se učnega načrta, V. 11;
- odloča, ali kaka šola ali strokovni tečaj nadomešča pouk ljudske šole, V. 15;
- dovoljuje uvedbo nerazdeljenega dopoldanskega pouka v posebnih slučajih, V. 106;
- razglašča imena iz šolske službe odpuščenih učnih moči, V. 106;
- razglašča seznamek učilišč, v katera lahko prestopijo absolventi meščanskih šol, V. 152;
- izda posebna določila za vzprejem v meščanske šole v posameznih deželah, V. 169;
- priznava učno usposobljenost za zasebne ljudske šole, I. 70, V. 187, 190;
- more dovoliti, da se osebe, ki se ne morejo izkazati s predpisano učno usposobljenostjo smejo porabljati na zasebnih ljudskih šolah, V. 190;
- podeljuje zasebnim šolam pravico javnosti, I. 72, V. 195;
- odloča, ali spada kak zavod k ljudskim šolam, V. 200;
- podeli oprostilo od ponovne oprave preskušnje o učni usposobljenosti v posebnega ozira vrednih primerih, I. 40.

Madinska igrališča, V. 213.

Mladinske igre naj se marljivo gojijo na ljudski šoli, V. 14.

Mnenja šolskega vodstva, učiteljska konferenca sklepa o mnenjih šolskega vodstva, V. 140.

Modelovanje, obiskovanje šol za —, V. 201.

N.

Nabiranje denarja, denar se sme zbirati v šoli samo z izrečnim dovolilom deželnega šolskega oblastva, V. 127;

- šolskim otrokom ni dovoljeno zbirati med seboj denar, V. 78.

Načela pouka, šolske discipline in šolske uredbe; učitelji naj se o tem razgovarjajo na učiteljski konferenci, V. 140;

- voditelj šole naj gleda na to, da se — — uporabljajo in izvršujejo, V. 134.

Nadaljevalni učni tečaj za šoli odraslo mladino, I. 10, str. 26, V. 222;

— za učitelje ljudskih šol, I. 47;

— stroški za — se plačujejo iz državnih novcev, I. 67.

Nadaljnja izobrazba učiteljev, I. 43, V. 121, 140.

Nadomestovanje učnih moči, ki so zadržane ali na dopustu, V. 109, 116.

Nadučitelj (— ica) na občinjskih ljudskih šolah, I. 12, 14, V. 131.

— prim. **Voditelj ljudske šole**.

Nadzorovanje otrok v šoli in izven šole, V. 74, 213;

— pri verskih vajah, I. 48, V. 10;

— učitelji morajo točno izvrševati sklepe učiteljske konference, V. 122;

— učnih moči po voditelju šole, V. 133, 134;

— šolskega obiskovanja na javnih ljudskih šolah, I. 24, V. 67, 70, 214;

— veronauka, I. 5, 19, V. 134;

— domačega pouka, V. 205, 214;

— zasebnih učilišč, V. 202;

— obiskovanja zasebnih učilišč, V. 193.

Nalezljive bolezni, kako je treba skrbeti, da se preprečijo —, V. 68.

Namestilni dekret za učne moči na javnih ljudskih šolah, V. 110;

Namestnik voditelja šole je po činu najstarejši učitelj, V. 115, 116, 131, 141.

Namestovanje učnih moči, ki ne morejo poučevati ali ki so na dopustu, V. 116;

— šolskega voditelja, V. 115, 116, 131, 141.

Nameščanje učiteljskih služb na javnih ljudskih šolah, I. 49, 50, V. 109.

Nameščenje v službi na ljudskih šolah, pri definitivnem — sodelujejo tisti, ki šolo vzdržujejo, I. 50, V. 109;

— pred vsako stalno namestitvijo v šolski službi je treba redno razpisati natečaj in je treba prositi za razpisano službo V. 110;

— spričevalo učne usposobljenosti za ljudske šole je pogoj stalnega nameščenja na javnih ljudskih šolah, I. 38, V. 107, 180;

— spričevalo učne usposobljenosti za meščanske šole je pogoj stalnega nameščenja na meščanskih šolah, I. 38, V. 179;

— kdor ima samo zrelostno spričevalo, se more samo začasno nastaviti na ljudskih šolah, I. 38, V. 107, 180;

— kdor prekine službovanje na ljudski šoli za več nego tri leta, mora vnovič opraviti usposobljenostno preskušnjo, preden dobi stalno službo na javni šoli, I. 40, V. 107;

— predpisi za oprostitev učnih moči, ki so v službi na kaki javni ljudski šoli kake druge dežele, V. 110.

Napake, duševne ali telesne — opraščajo otroke hoditi v ljudsko šolo, I. 23, 60.

Napredek, klasifikacija in redovi na občinjskih ljudskih šolah, V. 87, 88;

— na meščanski šoli, 170.

Narodne pesmi, pri poučevanju v petju naj se goje tudi —, str. 27.

Narodnost, šola naj otroke navaja k ljubezni do rodne narodnosti, V. 71.

Nasadi, učitelji naj navajajo otroke na varstvo javnih nasadov, V. 76.

Nastop službe, dan nastopa službe je treba poodčitati v namestilnem dekretu, V. 110.

Natečaj, pred vsako stalno namestitvijo v šolski službi je treba redno razpisati natečaj, V. 110.

Neizprašane učne moči se ne smejo porabljati na ljudskih šolah, V. 107, 180, 190.

Nemški jezik — učni predmet na meščanskih šolah, I. 17, V. 159.

Neobvezni učni predmeti na ljudskih šolah, I. 3, 17, V. 12, 159, 206, 208;

— posebne skupine za pouk, V. 6, 7, 48;

Neobvezni učni predmeti, kako je zglasiti otroke za pouk v neobveznih učnih predmetih, V. 12, 40;

- otroci se morajo redno udeleževati pouka v neobveznih učnih predmetih, za katere so bili zglašeni začetkom šolskega leta, V. 63;
- otrok sme praviloma izstopiti samo na koncu šolskega leta, V. 12.

Neobvezni učni predmeti glej **Prosti predmeti**.

Ne polnumni otroci, šole in vzgojevališča za —, I. 59, V. 26, 82, 200;

- vobče naj se tudi —, toda za omiko sposobni otroci udeležujejo pouka v ljudski šoli, V. 26, str. 121;
- za pouk ne polnumnih otrok se z dovolilom deželnega šolskega oblastva lahko uredé posebni pomožni ali pospeševalni razredi, V. 6, str. 121.

Nerazdeljeni dopoldanski pouk, V. 60.

Nesposobnost za učiteljsko službo zaradi pravomočne kazenske obsodbe, V. 106.

Nevarne bolezni; šolskim otrokom se ne sme naročati, da bi povpraševali o nevarnih boleznih svojih součencev, V. 124.

Nezadostni red, tema redu po okolišnih ni prisojati odločilnega pomena, kadar se odloča, ali je šolski otrok zrel, da prestopi v višji razred, V. 92.

Nezmožnost, opravljati službo je treba takoj naznaniti šolskemu voditelju, V. 115.

Normalije, na vsaki ljudski šoli je treba pisati imenik normalij, V. 136. 137.

Normalni šolski zaklad, V. 66.

Normalni učni načrti za občje ljudske šole, I. 4, str. 21, 27, V. 8;

- za meščanske šole, I. 19, str. 22, str. 34, V. 155.

Nravni pogreški; osebe, ki so obdolžene nravnih pogreškov, se ne smejo pripustiti za učiteljsko službo, I. 50, V. 105.

Nravno-verska vzgoja šolskih otrok, I. 1, V. 71, 74, 77, 214.

O.

Obča ljudska šola, posebne skupine za pouk v posameznih predmetih in za otroke, katerim so dopuščene olajšave gledé šolskega obiskovanja I. 11, 15, 21, str. 31, 32, V. 6, 7, 13;

- mladinske igre je treba marljivo gojiti in na vso moč pospeševati vse koristne telesne vaje, V. 14;
- šolski okoliš, I. 59, V. 21, 122;
- dolžnost hoditi v šolo I. 21, 24, 75, str. 52, 65, V. 99, 165, 193, 205, 211, str. 121, 122, 125;
- oprostitev od dolžnosti, hoditi v šolo, I. 23, V. 24, 25, 26, 65, 66, 94, 201, 204;
- poldnevni pouk I. 7, 11, 21, V. 15, 51, 59, 116, str. 124;
- olajšave v šolskem obiskovanju, I. 11, 21, str. 31, V. 6, 16, 95;
- oprostitev otrok od udeležbe pouka v posameznih učnih predmetih, V. 27, 91, 98, 178, 201;
- vzprejem in izstop otrok, I. 22, str. 57, V. 94;
- porazdelitev otrok v razrede, oddelke in skupine, str. 60;
- o učnem času in počitnicah, str. 62;
- o dolžnosti ustanavljati občje ljudske šole I. 59;
- naloga njena, I. 1, V. 1, 32, 71, V. 152, 201, 213;
- njena uredba, str. 1, 45;
- ločitev otrok po spolu; posebne šole za deklice (dekliške šole), I. 14, V. 4, 5;

Obča ljudske šola, njeno oznamenilo, V. 5;

- odločitev o učnem jeziku, I. 6, V. 2;
- učni predmeti, I. 3, V. 5, str. 121;
- je pristopna mladini brez ozira na versko izpovedanje, I. 2;
- veronauk I. 5, V. 8;
- skrb za veronauk; vsak otrok se mora poučevati v veronauku, I. 5, 48, str. 43, 44, V. 49, 51, 111, 112;
- veronauk kake državno ne priznane verske družbe se ne poučuje na ljudski šoli, V. 49;
- porazdelitev šole v razrede, oddelke in skupine, I. 3, 7, V. 3, 51;
- posebne naredbe za pouk ne polnournih ali slabše nadarjenih, zanemarnjenih in v meščansko šolo ne vzprejetih otrok, V. 6, 26, 82, 165, str. 121;
- njeno vzgojevalno delovanje, V. 71, 73, 74, 120, 122, 213, str. 125;
- o klasifikaciji, V. 87, 88;
- o spričevalih, V. 90, 96, 100, 207, 208, str. 123;
- kdaj se smejo otroci, ki so se naučili predmetov ljudske šole, odpustiti iz šole, I. 21, V. 95, 100;
- število učnih moči, I. 11, V. 51, 104;
- usposobljenost za učiteljsko službo, str. 9, V. 104, 105, 106, 107;
- dolžnosti učiteljev nasproti šoli, V. 35, 67, 73, 121—123, str. 126;
- pravice in dolžnosti šolskega voditelja, str. 91 in 126;
- učiteljska konferenca, str. 94;
- učila in samoučila, I. 8, 25, 45, 63, V. 18, 19, 138;
- poprečnina za vzdrževanje in pomnoževanje zbirke učil in knjižnice, V. 18;
- šolsko poslopje, I. 63, V. 56, 64, 123, 138;
- potrošek za šolo, kdo vzdržuje šole, I. 6, 18, 50, str. 16—18, V. 1, 2, 12—14, 104, 158;
- o skupnem delovanju šole z varstvenim in skrbstvenim sodiščem, str. 116 in 128.

Obča ljudska in meščanska šola, I. 18, V. 158.

Obdarovanje šolskih otrok s knjigami in drugimi darili, V. 80.

Obhodi, šolski otroci se smejo udeleževati javnih obhodov samo z dovolilom šolskega vodstva, V. 78.

Obiskovalno spričevalo na meščanskih šolah, V. 167, 174.

Obiskovanje višjih, obrtnih, trgovinskih, kmetijskih i. t. d. šol ali strokovnih tečajev, kdaj so otroci oproščeni, da jim ni treba hoditi v ljudsko šolo, I. 23, V. 25;

- drugih zavodov, strokovnih šol in tečajev, V. 201;
- inozemskih javnih ljudskih šol, V. 32.

Oblika, (zunanja) pismenih nalog, klasifikacija, V. 87, 88, 170.

Obljuba učnih moči na javnih ljudskih šolah, V. 110.

Obrazci za različne uradne spise, spričevala in šolska naznanila, V. 221;

- za odpustnico na občinah ljudskih šolah, V. 96, 103, 208;
- za odpustnico na meščanskih šolah, V. 175, 176, 177, 209;
- za obiskovalno spričevalo na meščanskih šolah, V. 174;
- za polletno spričevalo na meščanskih šolah, V. 173;
- za preskusno spričevalo zasebno poučevanih otrok, V. 207, str. 128;
- za šolsko naznanilo, V. 90, 103, str. 123.

Obrtna dela se ne štejejo za opravičevalen izgovor, če otrok izostane radi njih iz šole, V. 66.

Obrtna dela ne smejo ovirati šolskih otrok v izpolnjevanju šolske dolžnosti, V. 60, 66.

- Obrtne šole** ali strokovni tečaji nadomeščajo po okolnostih ljudskošolski pouk I. 23, V. 25, 201;
- v zvezi z ljudskimi šolami, I. 10, str. 26.
- Obrtniki**, ob uredbi ljudske šole se je treba ozirati na njih potrebe, I. 1, 17, 21, str. 31 in 32, V. 1, 15, 16, 55, 60, 152;
- v namen morda potrebnega pojasnila udeležnim obrtnikom bodi na vsaki večrazredni šoli pri rokah zbirka predpisanih samoučil, V. 19.
- Obsodba** šolskega otroka; kaj je treba ukreniti, kadar je bil kak otrok obsojen, V. 85.
- Obvezna šola**, V. 24, 201, 204;
- meščanska šola velja za —, V. 161, str. 127.
- Oče**; njegovo ime, stan in bivališče je treba poizvedeti ob vzprejemu otroka v ljudsko šolo, V. 40;
- kaj je treba ukreniti, ako — vpliva ovirajoče na šolsko vzgojo, V. 214, 218.
- Oddelki** na občin ljudskih šolah, I. 7, V. 3, 8;
- uvrstitev otrok v —, V. 3, 45—47, 52, 92.
- Odgojitelj**; izbira odgojitelja ni omejena, V. 204.
- Odhodnica**, kdaj se izroči otroku, V. 100;
- krajnemu šolskemu oblastvu je treba naznaniti, kadar se je podelila kakemu otroku odhodnica, V. 23;
 - otroci se izbrišejo iz šolske matice, čim pridobé —, V. 28.
- Odmori** za oddih med posameznimi učnimi urami, V. 62;
- pri nerazdeljenem dopoldanskem pouku, V. 62;
 - nadzorovanje otrok med —, V. 74, 122.
- Odpornost**, ob določevanju dnevnih ur za pouk se je treba ozirati na večjo ali manjšo — mlajših otrok, V. 61.
- Odpraviti učna mesta** se sme samo z dovoljenjem deželnega šolskega oblastva, I. 11.
- Odpust iz službe**, I. 54, V. 106;
- ako se kdo prostovoljno odpove službi, V. 128.
- Odpust otroka** iz ljudske šole prim. **Izstop otroka**.
- Odpustne preskušnje** na občin ljudskih šolah, V. 32, 99, 208, 211;
- na meščanskih šolah, V. 32, 209, 211.
- Odpustnica** na občin ljudskih šolah, kdaj se dobi —; najpotrebnejše vednosti, ki se zahtevajo, I. 21, V. 95;
- na meščanski šoli, V. 175, 176, 177;
 - za otroke, ki se poučujejo zasebno, V. 196, 208, 209;
 - kak red se vpiše otroku v odpustnico, ki se na ljudski šoli ni poučeval v veronauku ali v ženskih ročnih delih, V. 98, 178;
 - voditelj šole naj izročitev odpustnice naznani krajnemu šolskemu oblastvu, V. 23, 97, 186, 208;
 - otroci se izbrišejo iz šolske matice, čim pridobé odpustnico kake javne ljudske šole, V. 28.
- Odpustnica** glej **Odhodnica**.
- Odpuščene učne moči** se ne smejo rabiti na ljudskih šolah, V. 106.
- Okrajni šolski nadzornik** vodi okrajno učiteljsko konferenco, I. 45.
- Okrajni šolski zalog**, V. 64.
- Okrajno šolsko oblastvo**, dovoljuje, da se sestavijo za pouk v posameznih učnih predmetih posebne skupine, I. 6;
- oznanja šolskemu vodstvu odredbe cerkvenih oblastev o veronauku in o verskih vajah, I. 5, 19, V. 9;
 - odobruje učni načrt za vsako posamezno ljudsko šolo, V. 17, 135;
 - strogo nadzoruje, da vsi otroci, ki so v šoli obvezni starosti, zadostijo svoji obveznosti, V. 21, 30, 214;

Okrajno šolsko oblastvo prepove nadaljevanje hoje v šole, V. 39;

- dovoljuje vzprejem v ljudsko šolo v teku šolskega leta, I. 22, V. 43, 168, 205;
- odloča, kadar nastanejo dvomi ali pomisleki gledé udeleževanja veronauka, V. 49;
- preskusi izkaze o vzprejemu in uvrstitvi otrok in odloča potrebno, ako je nastala prenapolnjenost, V. 51;
- določa, kdaj naj se začne šolsko leto in glavne počitnice, V. 55, str. 123;
- odloča v dvomljivih primerih, ali sme otrok izostati iz šole, V. 65;
- dovoljuje sodelovanje šolskih otrok v javnih predstavah, gledaliških igrah in koncertih, V. 79;
- dovoljuje prirediti predstave učencev, V. 79;
- določa o izključitvi otroka iz ljudske šole, V. 85;
- odobruje šolski red za vsako posamezno ljudsko šolo, V. 86;
- določa dneve, ob katerih se izdajajo šolska naznanila na ljudskih šolah, V. 89 in polletna spričevala na meščanskih šolah, V. 89 in 171;
- dovoljuje predčasni izstop iz ljudske šole, I. 21, V. 95, 176;
- piše natančne seznamke iz šolske službe odpuščenih učnih moči, V. 106;
- namešča začasno učiteljska mesta, I. 49, V. 109;
- dovoljuje učiteljem dopuste čez tri dni, V. 115;
- more dovoliti, da voditelj šole brez dobička preskrbi šolskim otrokom potrebne knjige, šolsko orodje in potreščine, V. 125;
- določa, kako in v koliki meri naj se udeležujejo veroučitelji učiteljskih konferenc, V. 144;
- odloča, kadar se ustavi kak sklep učiteljske konference, V. 148;
- nadzoruje šolsko obiskovanje na zasebnih ljudskih šolah, V. 193;
- nadzoruje zasebne ljudske šole in vsa druga zasebna učilišča in vzgojevališča, ki spadajo v področje ljudske šole, V. 202, str. 127;
- nadzoruje domače poučevanje šoli obveznih otrok, I. 23, V. 205, 211, 214, str. 127;
- se mora prepričati o vednosti otrok, ki se poučujejo doma ali v zasebnih zavodih, I. 23, V. 205, 211, 214, str. 127;
- v stvareh, ki se tičejo skrbi za otroke, V. 218, str. 128.

Okrajna učiteljska konferenca, v vsakem šolskem okraju mora biti vsaj enkrat na leto —, I. 45;

- predlaga, katere knjige in čitanke naj se izberejo za poučevanje na občin ljudskih šolah, V. 8;
- določa, katera (samo)učila naj se uporabljajo na občin ljudskih šolah, I. 45, V. 19;
- razdeli predpisano učno stvarino na posamezne razrede, oddelke in skupine, V. 8;
- voli komisijo za upravljanje okrajne učiteljske knjižnice, V. 44;
- posebna zborovanja strokovnih učiteljev na meščanskih šolah, str. 30.

Olajšave v šolskem obiskovanju, I. 21, str. 31, V. 16, 48;

- posebne skupine za pouk otrok, I. 11, 21, str. 31, V. 6, 7, 48;
- odpustnica, V. 95;
- niso dopustne na meščanski šoli, I. 21, V. 160.

Opojne pijače glej Alkohol.

Opoldanski odmor, oddaljeno stanujočim šolskim otrokom je dovoljeno, da se mudé med opoldanskim odmorom v šolskem poslopju, V. 59;

- šolske kuhinje, v katerih dobivajo šolski otroci opoldne toplo juho, V. 213.

- Opomin na prisego** naj stopi pri vsakem naslednjem imenovanju namesto službene prisege, V. 110.
- Oprava ljudskih šol**, V. 75, 138, 139.
- Opravičevalni razlogi**, ako otrok izostane iz šole, V. 66.
- Opravični red** za učiteljske koference, V. 150.
- Opravični zapisnik**, V. 136.
- Oprostilni rok** za učne moči, ki so v službi na javni ljudski šoli kake druge dežele, V. 110.
- Oprostilo** od preskušnje o učni usposobljenosti za osebe, ki več nego tri leta niso delovale na kaki javni ljudski šoli, I. 40, V. 107.
- Oprostitev otrok** od dolžnosti, hoditi v javno ljudsko šolo, I. 23, V. 24, 25, 26;
 — od udeležbe pouka v posameznih obveznih učnih predmetih, V. 27, V. 91, 98, 178, 201;
 — od pristojbine za preskušnje, kadar je izkazana siromašnost, V. 210.
- Oprostitev učnih moči** od poučevanja v posameznih učnih predmetih, V. 115.
- Ostudne bolezni**; otrokom, ki imajo —, je treba zabraniti prihod v šolo, V. 68, 215.
- Otroci inozemcev**, z — je treba ravnati z ozirom na šolsko obveznost kakor z domačimi otroci, V. 32.
- Otroci pred šoli obvezno starostjo**, njih vzprejem v ljudsko šolo, V. 37.
- Otrokove posebnosti**; pri izbiri učnih pripomočkov se je treba vedno ozirati na —, V. 81.
- Otroška zavetišča**, V. 213.
- Otroške grelnice**, V. 213.
- Otroški vrteci**, I. 10, 19, 59, str. 26, V. 159.
- Otroški vrteci** v zvezi z učiteljski, I. 27;
 — z ljudskimi šolami, I. 10, 19, 59, str. 26, V. 159.
- Oznamenilo ljudske šole**, V. 5.

P.

- Papir za spričevala**, za tiskanje spričeval in šolskih naznanil je treba rabiti enakovrsten papir, V. 103.
- Pazljivost**, otroci se morajo navaditi na —, V. 75.
- Pazniki**, uporabljati otroke za takozvane — ni dopustno, V. 74.
- Petje** — učni predmet na ljudski šoli, I. 3, 17;
 — posebne skupine za pouk v petju, I. 6, 7, V. 48;
 — oprostitev od udeležbe pouka v petju, V. 27, 91, 98, 178.
- Pisalno orodje**, učitelji ga ne smejo prodajati, V. 125.
- Pisanje** — učni predmet na obih ljudskih šolah, I. 3, 21, V. 95;
 — klasifikacija, V. 87.
- Pisanje s strojem** — učni predmet na meščanskih šolah, V. 159, str. 127.
- Pisarije** šolskih voditeljev naj so po nepotrebnem ne pomnožijo, V. 42.
- Pismene naloge** otrok je treba vestno popravljati, V. 122.
- Pismena zglasitev** otroka za vzprejem v šolo, V. 33.
- Plača učiteljev**, pomikanje z nižje na višjo plačo, I. 50.
- Plavanje** naj se na vsaki ljudski šoli na vso moč pospešuje, V. 14.
- Plesne šole**, obiskovanje plesnih šol poleg ljudske šole, V. 201.
- Plesne zabave**; otrokom je najstrožje prepovedano udeleževati se javnih plesnih zabav, V. 77.
- Poboljševalni zavodi** za zanemarjene otroke, V. 82, 85, 200, 218, str. 128.
- Počitnice** na ljudskih šolah, str. 62, str. 123.
- Počitnice**, glavne (velike) — na ljudskih šolah, V. 53.

- Počitniški dnevi**, določati obče počitniške dneve pristojna deželnemu šolskemu oblastvu, V. 56;
— na meščanskih šolah, V. 171.
- Počitniške kolonije**, V. 213.
- Podaljšanje velikih počitnic** ob nenavadnih razmerah, V. 53.
- Podporna društva** za uboge šolske otroke, V. 213.
- Podružnice** na občin ljudskih šolah, V. 5, 104, 141;
— se ne smejo ustanavljati na zasebnih ljudskih šolah, V. 188.
- Podučitelji** se smejo nastavljeni na ljudskih šolah samo v določenem razmerju, I. 13, V. 198.
- Podržanje v šoli** — šolska kazen, V. 82.
- Pokojninski zakladi** za učne moči javnih ljudskih šol, I. 57.
- Pokornost**, otroke je treba navaditi na —, V. 75;
— učitelji se morajo pokoriti šolskim oblastvom, šolskim nadzornim organom in voditelju šole, V. 119.
- Poldnevni pouk** na ljudskih šolah, I. 7, 11, 21, str. 124;
— kdaj se ga more vpeljati V. 15;
— kadar nastane prenapolnjenost ali je zadržana kaka učna moč, V. 51, 116;
— razdelitev učnih ur, V. 59;
— na meščanskih šolah ni dopustno uvajati —, V. 160.
- Politično oblastvo** odloča o veroizpovedanju otroka, V. 49;
— postopa zoper zakotne šole, V. 203.
- Poljska dela**, ob določevanju počitnic se je treba ozirati na nujna poljska dela, V. 55.
- Poljsko blago**, otrokom je treba umljivo razložiti najvažnejše o varstvu poljskega blaga, V. 76.
- Polletje**, na koncu prvega polletja je po razdelitvi spričeval dati naslednja dva šolska dneva prosto, V. 171.
- Polletna spričevala** na meščanskih šolah, V. 171, 173;
— redovi, ki se zapišejo v —, ako je otrok oproščen od pouka v kakem obveznem predmetu, ali na meščanski šoli ni bil poučevan v veronauku, ali se ni udeleževal pouka v ženskih ročnih delih, V. 178.
- Pomikanje** z nižje na višjo plačo, I. 50.
- Pomožni razredi** za pouk ne polnoumnih otrok, V. 6, str. 121.
- Pomožni učitelji**, na učiteljskih, I. 35;
— na ljudskih šolah, V. 104, 179;
— njih nameščenje, V. 109;
— storé obljubo, V. 110;
— njihova glasovalna pravica v učiteljski konferenci, V. 142.
- Pomožne učne moči** se izjemoma lahko uporabljajo na občin ljudskih šolah, V. 107, 110;
— se ne smejo uporabljati na meščanskih šolah, V. 180.
- Ponavljjanje preskušnje usposobljenosti** je dopustno samo enkrat, V. 61;
— pri nezadostnih uspehih v šolski službi, I. 53;
— pred definitivnim nameščenjem, ako kandidat tri leta ni opravljal šolske službe, I. 40, V. 107;
— v poslednjem primeru se more podeliti oprostilo od te preskušnje, I. 40, V. 107.
- Ponavljjavne preskušnje** iz posameznih učnih predmetov niso dovoljene, V. 46.
- Ponavljjavne šole**, V. 222.
- Popisovanje ljudstva**, število v šolski matici zapisanih otrok naj se primerja s podatki zadnjega popisovanja ljudstva, V. 22, str. 122.

Popravljanje pismenih nalog, V. 121.

Porazdelitev tedenskih učnih ur na posamezne šolske dneve, V. 59.

Poročila šolskih vodstev v učiteljski konferenci, V. 140.

Posrednji in neposrednji pouk v kombiniranih razredih, V. 6.

Postopanje pri nameščanju učiteljskih mest, I. 50, V. 110.

Postranska opravila učiteljev, I. 52, V. 126.

Postransko poučevanje za nagrado je učnim močem prepovedano, V. 126.

Poštna hranilnica, priporočati je pošto hranilnico za plodonosno nalaganje majhnih prihrankov šolskih otrok, str. 126.

Pot v šolo, V. 15, 59, 60, 61;

— slaba — velja za opravičevalen izgovor, ako otrok izostane iz šole, V. 66.

Potovalno opravilo, šolska obveznost otrok takih oseb, ki izvršujejo kako — V. 31.

Potrebščine pri poučevanju, koliko je kdo dolžen plačevati za —, določi deželno zakonodajstvo, V. 63.

Potrošek za ljudske šole, str. 16.

Pouk, stariši ne smejo pustiti svojih otrok brez pouka, predpisanega za ljudsko šolo, I. 3, 17, 20, 23, V. 12, 31, 32, 201, 204, 214;

— v neobveznih predmetih, I. 3, 17, V. 6, 7, 12, 40, 48, 63, 159, 206, 208;

— je na ljudski šoli praviloma celodnevni, V. 15;

— dnevne ure določa krajno šolsko oblastvo, V. 61;

— je na učiteljskih brezplačen, I. 37.

Pouk na domu glej **Domači pouk.**

Pouk v ročnosti, na deških šolah, V. 12, 159, str. 121.

Pouk v zasebnih učiliščih glej **Zasebna ljudska šola.**

Poziv otroka pred učiteljsko konferenco, — šolska kazen, V. 82;

— starišev pred šolskega voditelja, V. 120.

Pravica imenovanja tistih, ki vzdržujejo šolo, V. 50.

Pravica javnosti; podelitev pravice javnosti zasebnim izobraževališčem za učitelje in učiteljice, V. 69;

— zasebnim ljudskim šolam, I. 72, V. 195, 196, 200;

— kdaj se odvzame podeljena — V. 72, 202.

Pravica javnosti se vzame zasebnim učiliščem, kadar ne bi več zadostila temu, kar se zahteva od ljudske šole, V. 72.

Pravica do pokojnine stalno nameščenih učiteljev, I. 56.

Pravica predlaganja za izpraznjena učiteljska mesta, I. 50, V. 110.

Pravne razmere učiteljev, str. 13, 80.

Prebivalstvo, kako in kdaj se je treba ozirati na njegove učne potrebe in gospodarske razmere ob uredbi ljudske šole, I. 1, 17, 21, str. 31 in 32, V. 1, 15, 16, 55, 60, 152, str. 121, 124 in 127.

Predizobrazba za učiteljska, V. 17, 32, 152;

— otroka naj se poižve pri vzprejemu, V. 40.

Predlogi šolskega vodstva, posvetovanje o — na učiteljski konferenci, V. 140.

Predsedništvo v učiteljski konferenci, V. 141.

Predstave šolskih otrok, za prirejanje takih predstav je potrebno dovolilo okrajnega šolskega oblastva, V. 79.

Predstojništvo židovske bogočastne občine glej **Židovska bogočastna občina.**

Premeščenje glej **Prestavljanje učnih moči.**

Prenapolnjeni razredi; kaj je treba ukreniti, kadar so razredi prenapolnjeni, V. 51;

— na meščanskih šolah, str. 127.

- Preselitev starišev**; kadar se stariši selijo, se smejo otroci med šolskim letom vzprejemati v drugo šolo, I. 22, V. 43, 168.
- Preskusno spričevalo** za zasebno poučevane otroke, V. 207;
— je treba pokazati ob vzprejemu otroka v ljudsko šolo, V. 40;
— otroke je uvrstiti v ljudsko šolo na podstavi preskusnega spričevala, V. 46, 166, 206.
- Preskušnje** za zasebno poučevane otroke, V. 206, 208, 209;
— za osebe, ki so odrasle šoli, V. 207;
— za uvrstitev otroka v občo ljudsko šolo, V. 47;
— za vzprejem v meščansko šolo, V. 163, 166;
— za kontrolo domačega pouka, V. 205, 210.
- Preskušnje privatistov**, V. 206, 208, 209.
- Preskušnja o učni usposobljenosti**, I. 38;
— ponoviti preskušnjo je dopuščeno praviloma samo enkrat, I. 39;
— kdaj more deželno šolsko oblastvo prisiliti učitelje, da ponové preskušnjo, I. 53.
— kandidati učiteljstva, ki po prebiti preskušnji o učni usposobljenosti dalje nego tri leta niso opravljali šolske službe na kaki šoli s pravico javnosti, se morajo vnovič podvreči preskušnji, preden dobé stalno službo na javni šoli, I. 40, V. 107;
— oprostilo od preskušnje, I. 40.
- Preskušnje iz veronauka na ljudskih šolah**, odredbe cerkvenega oblastva naznanja okrajno šolsko oblastvo voditelju šole, V. 9;
— okrajno šolsko oblastvo določi, v kateri meri se šolski otroci, ki so dolžni udeleževati se preskušenj iz veronauka, ob dotičnih dneh oproščajo pouka, V. 10.
- Prestavljanje učnih moči** iz službenih ozirov, V. 109.
- Prestop** v prihodnji višji razred ali oddelek na občih ljudskih šolah, V. 46, 90, 92, 93;
— v prihodnji višji razred na meščanskih šolah, V. 173.
- Prezentacija**, pravica prezentacije za učna mesta, I. 50, V. 110.
- Pridelki** šolskih vrtov, V. 13.
- Pridnost**, otroke je treba navaditi na —, V. 75;
— redovi za — V. 87, 88, 170.
- Pripravljanje na pouk**, učitelji se morajo skrbno pripravljati na pouk, V. 121.
- Priroda**, v otroku je treba buditi veselje do prirode, V. 76.
- Prisega učnih moči** na javnih ljudskih šolah, V. 110.
- Prisilni pripomočki** proti starišem, da skrbé za redno hojo otrok v šolo, I. 24, V. 41, 70, 214, str. 125.
- Pristojbina** za preskušnjo za vzprejem v meščansko šolo, V. 163, 166;
— za preskušnje zasebno poučevanih otrok, V. 210;
— za preskušnjo, ako se ne izroči odpustnica, V. 99;
— za duplikate spričeval in šolskih naznanil, V. 102;
— za spričevala veroučiteljev, V. 102;
— se ne sme pobirati:
 za vzprejem v ljudsko šolo, V. 44;
 za izročitev odpustnic, spričeval in šolskih naznanil, V. 102;
 za preskušnjo radi uvrstitve šolskih otrok, V. 47;
 za preskušnjo, ako se hoče okrajno šolsko oblastvo prepričati o vednostih doma poučevanih otrok, V. 205.
- Pritožbe učiteljev** zoper šolskega voditelja, V. 119, 132.
- Privatisti** morejo opraviti zrelostno preskušnjo, I. 41;
— preskušnje privatistov na ljudskih šolah, V. 206, 208, 209.

Prodajalne za učila, učiteljem ni dovoljeno priporočati prodajalen za učila, V. 125;

Prošnje, učitelji morajo vlagati svoje prošnje po šolskem vodstvu, V. 132;
— za dovolilo, ustanoviti zasebno ljudsko šolo, V. 187.

R.

Računanje — učni predmet na obči ljudski šoli, I. 3, 21, V. 85, 163;

— na meščanskih šolah, I. 17, V. 176.

Rastline, otroke je treba navajati k varstvu koristnih rastlin, V. 76.

Ravnatelj izobraževališč, s kojih obiskom so v šoli obvezni starosti stoječi otroci po zakonu oproščeni hoditi v ljudsko šolo, izročé okrajnemu šolskemu oblastvu seznamek vseh otrok, ki so v šoli obvezni starosti, ki so bili novo vzprejeti v njim podrejeni zavod ali so izstopili iz njega, V. 24, str. 123.

Ravnatelj (ravnateljice) meščanskih šol, I. 19, V. 182, 184—186;

— pri razpisu ravnateljskega mesta je praviloma opustiti določitev strokovne skupine, V. 179, str. 127;

— morajo obvestiti roditelje ali njih namestnike, ako se vzprejem kakega otroka odbije, V. 167;

— naj imenujejo krajnemu šolskemu oblastvu take otroke, ki se ne vzprejmejo v meščansko šolo in so dolžni dalje hoditi v občo ljudsko šolo, V. 165.

Ravnatelj občih ljudskih šol, V. 131, 158.

Ravnatelj učiteljišč, I. 35.

Razdelitev učnih strok, V. 135, 183.

Razglašeni predpisi; ako učitelj ne pozna razglašanih predpisov, ga to ne opravičuje, V. 137.

Razmerje med šolo in rodbinsko hišo otroka, kdaj naj stopijo učitelji v zvezo z roditelji ali njih namestniki, V. 83, 120, str. 125.

Razredi na občih ljudskih šolah, njih število se ravna po številu otrok in učiteljskih mest, I. 3, 7, V. 3, 5;

— uvrstitev otrok v razrede, V. 45—47, str. 123;

— predpisi za prestop otrok v višje razrede, V. 46, 90, 92, 93;

— naredbe, kadar so — prenapolnjeni, V. 51;

— združenje dveh razredov v en razred, V. 116;

— kazni ne smejo zadeti celih razredov, V. 81;

— na meščanski šoli, I. 18, V. 157, str. 127.

Razredni katalogi na ljudskih šolah, V. 42, 136;

— se osnujejo po izvršeni uvrstitvi šolskih otrok, V. 50;

— v razrednih katalogih je treba zaznamovati:

šolske zamude, V. 70;

klasifikacijo, V. 88;

vzrok in čas zakasnelega vzprejema otroka, V. 43;

izstop otroka med šolskim letom, V. 94;

izročitev odpustnice ali vzrok, zakaj se ni izročila, V. 97;

izročitev spričevala ali odpustnice zasebno poučevanemu otroku, V. 207, 208;

— ako se pokaže potreba, naj razrednik (na meščanski šoli) z navadnimi izpiski iz razrednega kataloga obvesti roditelje o vedenju, pridnosti in uspehih otrok.

Razrednice na ljudskih šolah, V. 136;

— šolske zamude je treba v njih vsak dan zaznamovati, V. 70;

— učitelji morajo predelano učno tvarino, pismene domače naloge in šolske naloge vsak teden zaznamovati v razrednici, V. 121.

Razrednik, voditelj šole določi razrednika, I. 6, V. 135;

- dovoljuje, da sme otrok izostati iz šole za en dan, V. 65;
- sestavlja izkaze o šolskih zamudah v svojem razredu, V. 70;
- piše razrednico in razredni katalog, V. 136;
- spiše šolska naznanila in spričevala, V. 89, 94, 97, 100, 102, 207, 208;
- razdeli šolska naznanila, V. 89;
- nadzoruje svojo učilnico, opravo in šolsko orodje, ki je v njej, V. 139;
- na meščanskih šolah ima vobče enake dolžnosti kakor razrednik na občinjskih šolah, V. 183.

Razstave šolarskih del na koncu šolskega leta, V. 101.

Red, otroke je treba navajati k redu, V. 75.

Redovi za vedenje, pridnost, napredek in zunanjo obliko pismenih nalog V. 87, 88, 170.

Rejnik, ob vzprejemu otroka v šolo je treba poizvedeti ime, stan in bivališče odgovornega rejnika, V. 40.

Rešilne hiše za zanemarjene otroke, V. 82, 85, 200.

Risalo orodje, učiteljem ni dovoljeno prodajati otrokom risalnega orodja, V. 125.

Risanje, učni predmet na občinjskih šolah, I. 3, V. 27, 201.

Ročna dela, ženska — učni predmet na občinjskih šolah, I. 3, 15, V. 6, 7;

- učiteljice ženskih ročnih del se izobrazujejo na ženskih učiteljiščih ali pa v posebnih učnih tečajih, V. 30;
- posebne učiteljice za pouk v ročnih delih, I. 15, V. 104;
- na mešanih šolah se lahko pripusté, da se poskrbi za pouk deklic v ženskih ročnih delih, samo ženske učne moči, da prosijo za kako učno mesto, V. 113;
- posebne skupine za pouk v ročnih delih, I. 6;
- ena učiteljica naj ne poučuje več nego 40 deklic hkratu, V. 7;
- kak red se zapiše iz tega predmeta v odpustnico, ako je deklica bila oproščena od pouka v ročnih delih, V. 98, 178;
- učni predmet na meščanskih šolah, I. 17, V. 178, 201;
- oprostitev od tega pouka, V. 27, 98, 178, 201;
- ženski odbori za pospeševanje tega pouka, I. 7.

Ročne spretnosti glej **Pouk v ročnosti**.

Rodbina, kaj je treba ukreniti, da se odtegne otrok škodljivemu vplivu rodbine, V. 214, 218.

Roditelji imajo pravico svoje otroke, ki so v šoli obvezni starosti, dati poučevati doma in iz tega razloga zahtevati, naj bodo otroci oproščeni hoditi v javno ljudsko šolo, V. 204, 205, 214;

- so dolžni skrbeti za to, da se otroci zadostno poučujejo vsaj toliko, kolikor je predpisano za njihovo obvezno šolo, I. 23, V. 204;
- so dolžni izpolnjevati naročila okrajnega šolskega oblastva, I. 23, V. 205, 214;
- okrajna šolska oblastva imajo tudi pravico zahtevati od roditeljev otrok, ki se poučujejo doma, da po okolištinah na koncu vsakega šolskega leta predložijo preskusno spričevalo, str. 128;
- ki svoje otroke dajo poučevati ali doma ali v kakem zasebnem zavodu, so prosti šolnine, niso pa prosti drugih zakonitih bremen za šolo, I. 65;
- kaj je treba ukreniti, ako se — odrečejo svojih zakonitih dolžnosti do šolskega otroka ali ako zlorablajo svoje pravice, V. 215;
- kaj je ukreniti, ako se pokaže, da je treba otroka odtegniti škodljivemu vplivu rodbine, V. 214, 218;

- Roditelji** so dolžni s svojim podpisom potrditi, da se jim je priobčilo šolsko naznanilo, V. 89;
- so dolžni predložiti šolskemu voditelju šolska naznanila zadnjih treh šolskih let, da se določijo redovi odpustnice, V. 97;
 - ako se otrok na ljudski šoli ni poučeval v veronauku, morajo — predložiti spričevalo kakenga redno nastavljenega veroučitelja, da se na podstavi tega spričevala napiše red iz veronauka v odpustnico V. 98, 178, 192, 208;
 - lahko prosijo pri okrajnem šolskem oblastvu za posebno preskušnjo, ako se otroku zabrani odpustnica, V. 99;
 - morajo predložiti odpustnico za izbris otroka iz šolske matice, V. 28;
 - morajo sodelovati, da so doseže dobra šolska disciplina, V. 73, 214;
 - naj posežejo vmes, kadar šolski otroci ponovno in hudo prestopijo zapovedi, V. 83;
 - nabavijo otrokom šolske knjige in druga učila, I. 25, V. 19, 215, 217;
 - v namen morda potrebnega pojasnila roditeljem šolo obiskujočih otrok bodi vsaj na vsaki večrazredni šoli pri rokah zbirka predpisanih samoučil, V. 19;
 - ne smejo pustiti otrok brez pouka, ki je predpisan za obče ljudske šole, I. 3, 17, 20, 23, V. 12, 32, 201, 204, 214, str. 121 in 122;
 - ne smejo svojih otrok v šoli obvezni starosti odtegovati pouku, predpisanemu za javne ljudske šole, jemaje otroka seboj na potovanje, V. 31;
 - imajo dolžnost skrbeti za pouk otroka v veronauku, ako se dotični veronauk ne more poučevati na ljudski šoli, V. 49, 98, 178, 192, 208;
 - imajo dolžnost šolo v njeni nalogi dejansko podpirati in priti v šolo, ako jih voditelj šole pozove, V. 120, 214;
 - so dolžni šoli obvezne otroke pripeljati za vzprejem v šolo, V. 33;
 - pokažejo šolsko naznamilo, ko zglasé otroka za vzprejem, V. 40, 89;
 - so dolžni siliti otroke, da redno in točno hodijo v šolo, V. 63, 193;
 - obvestijo razrednika o vsakem nepričakovanem zadržku otroka, V. 65;
 - morajo prej obvestiti voditelja šole, ako izstopi otrok iz šole, V. 94;
 - so odgovorni, da hodi otrok redno v šolo, I. 24, V. 41, 67, 70, 214, str. 124;
 - imajo pravico določiti, kateri veronauk naj dobiva otrok v šoli, dokler je pripadnost otroka h kaki določni cerkvi dvomna, V. 49.

Roditeljski večeri, V. 120.

Rojstvene in mrtvaške matice, izpiski iz rojstvenih in mrtvaških matic se izdajajo na zahtevanje šolskih oblastev brezplačno in brez pristojbin, V. 22, str. 122.

Rojstvene podatke je treba poizvedeti ob vzprejemu otroka, V. 40.

S.

Seznamek vseh v šolskem okolišu stanujočih otrok izroči krajno šolsko oblastvo voditelju šole, V. 35, 42, 161;

- v ljudsko šolo vzprejetih otrok, V. 41;
- otrok, ki so po zakonu oproščeni hoditi v šolo, izročé ravnatelj in voditelji šol okrajnemu šolskemu oblastvu, V. 24;
- šol in strokovnih tečajev, ki nadomeščajo ljudsko šolo, V. 25;
- učilišč, v katera lahko prestopijo absolventi meščanskih šol, V. 152;
- iz šolske službe odpuščenih učnih moči, V. 106;
- knjig za uboge, V. 93.

Siromašnost, ako se izkaže —, lahko učiteljska konferenca in na pritožbo okrajno šolsko oblastvo docela ali deloma odpusti pristojbino za opravilo preskušanj na občin ljudskih šolah, V. 210.

Sirotinski sveti naj se podpirajo po šoli, V. 219.

Sklepi učiteljskih konferenc, njih izvršitev, V. 147.

Sklepi učiteljskih konferenc, kako se glasuje, V. 147.

Sklepi učiteljskih konferenc, predsednik ima pravico in dolžnost ustaviti izvršitev vsakega sklepa, ki po njegovem prepričanju nasprotuje predpisom ali škoduje interesu šole, V. 146, 148.

Skrb za osebne razmere otrok, V. 212.

Skrb za otroke, sodelovanje šole in varstvenega in skrbstvenega sodišča, V. 212, str. 125 in 128.

Skrbstveno sodišče glej **Varstveno sodišče**.

Skupen pouk na ljudski šoli, str. 25, V. 6.

Skupine na občin ljudskih šolah, I. 7, V. 3, 8;

— uvrstitev otrok v —, I. 3, V. 45—47;

— posebne skupine za pouk v posameznih predmetih, I. 15, V. 6, 7, 13, 48, 159;

— posebne skupine za otroke, katerim je olajšana hoja v šolo, I. 11, 21, str. 31, V. 6, 7, 16, 48.

Skupno vodstvo ljudske in meščanske šole, ta uvedba se priporoča samo tam, kjer sta šoli nameščeni v skupnem poslopju, V. 158.

Slaba pot v šolo, opravičevalen izgovor, ako otrok izostane, V. 66.

Slaboumnni otroci glej **Ne polnoumnni otroci**.

Slabše nadarjeni otroci, pospeševalni razredi za njih pouk, V. 6.

Slavnostni dnevi, patrijotični, veljajo za obče počitniške dneve, V. 56.

Slepi otroci, njih pouk na ljudski šoli, V. 6, 26, str. 121.

Službeni čas, kako je šteti tisti čas, katerega je kdo, dovršivši preskušnjo o učni usposobljenosti, prebil na javni šoli začasno nastavljen, I. 56.

Službeni oziri, prestavljanje učiteljev iz službenih ozirov, V. 109.

Službeni prejemki učnih moči na javnih ljudskih šolah, I. 55, V. 110.

Službovanje na kaki drugi občin ljudski šoli se mora vedno posebej plačati, V. 114, 181.

Smrti v rodbini ali sorodstvu; ako kdo umre, velja to za opravičevalen izgovor, ako otrok izostane iz šole, V. 66.

Snaženje šolskih prostorov, za predpisano temeljito — je treba dati prosto potrebne dneve v tednu, V. 56;

— otroci se ne smejo uporabljati za —, V. 124.

Snažnost, otroke je treba izpodbujati k —, V. 75.

Sodelovanje šolskih otrok v javnih predstavah, gledaliških igrah i. t. d. V. 79.

Spol, oznamenilo šole po spolu pri ljudskih šolah, I. 14, V. 4, 5;

— pri meščanskih šolah, I. 19, V. 157;

— vpoštevanje spola učnih moči, kadar se razpiše kako učno mesto, V. 104, 113;

— gojenci na učiteljskih so ločeni po spolu, I. 26.

Spoštovanje do cesarja, otroke je treba k temu navajati, V. 71.

Spravljalivost, otroke je treba navajati k spravljalivosti, V. 75.

Spričevala na javnih ljudskih šolah V. 90, 96, 100, 173—177, 207, 208, str. 123;

— za otroke zasebnih šol V. 196;

— za tiskanje spričeval je treba rabiti enakovrsten papir za spričevala, ki se dobiva v c. kr. zalogah šolskih knjig, V. 103.

Spričevalo učne usposobljenosti za obče ljudske šole potrebuje, kdor hoče biti stalno nameščen za podučitelja ali učitelja na občin-
ljudskih šolah, I. 38, V. 107, 189;

- za meščanske šole potrebuje, kdor hoče biti stalno nameščen za strokovnega učitelja na meščanskih šolah, I. 38, V. 179, 189.

Spričevalo zrelosti glej **Zrelostno spričevalo**.

Stanje izven klopi — šolska kazen, V. 81.

Stanovanje učiteljevo, deželni zakoni določajo, kar se tiče naprave stanovanj za učitelje, V. 63,

Stariši glej **Roditelji**.

Starost otrok je treba upoštevati:

- pri vzprejemu v ljudsko šolo, V. 36, 166;
- pri uvstitvi v razrede, oddelke in skupine, V. 47;
- kadar se odloča, ali je otrok zrel, da prestopi v višji razred V. 92;
- kadar se odpusti otrok iz šole, preden je izpolnil dolžnost, hoditi v šolo, I. 21, V. 95, 176;
- pri skušnjah privatistov V. 206.

Starostne stopnje šolskih otrok, za vsako — naj se, če mogoče, določi poseben postopni razred, I. 7, V. 3;

- ako je več starostnih stopenj v enem razredu, tedaj se razdeli v oddelke in skupine, I. 7, V. 3;
- učni načrt določa, katere starostne stopnje je treba odkazati vsakemu posameznemu razredu ali oddelku, V. 3.

Stenografija učni predmet na meščanski šoli, V. 159.

Stik šole z domačo hišo, V. 83, 120, str. 126.

Strokovni učitelji (učiteljice) na meščanskih šolah, V. 182.

Strpnost, otroke je treba navajati k verski in narodni strpnosti, V. 71.

Š.

Šolarska dela, na koncu šolskega leta sledé razdelitvi šolskih naznanil razstave šolarskih del, V. 101.

Šole za ne polnournne in zanemarjene otroke, I. 59, V. 26, 82, 85, 200, 218;

- za pouk v ženskih ročnih delih, I. 15, V. 7, 200, 201;
- različne vrste. katerih obiskovanje oprašča otroke od obveznosti, hoditi v ljudsko šolo, I. 23, V. 24, 25;
- v katere smejo otroci hoditi poleg ljudske šole, V. 201.

Šole za risanje, V. 201.

Šole prosti popoldnevi in dnevi v tednu, V. 59.

Šolska disciplina, str. 68.

Šolke hranilnice se smejo ustanoviti z dovolilom deželnega šolskega oblastva, V. 72.

Šolski inventar, V. 136.

Šolski izleti, V. 76;

- izključenje od izleta — šolska kazen, V. 82.

Šolski katalogi, V. 136;

- šolska oblastva naj pazijo, da se ne spravi v nevarnost red v šoli s kakim izročevanjem šolskih katalogov, V. 42.

Šolske kazni, dopustne — na ljudski šoli, V. 82;

- ne smejo biti nevarne нравnemu čutu otroka ali njegovemu zdravju, V. 81;
- se ne smejo nalogati celim razredom, V. 81.

Šolske knjige za ljudske šole, I. 8, 19, 25, 45, V. 19, 125, 185, 191.

Šolske knjižnice na ljudski šoli, I. 18, V. 139;

- morajo biti v stanju, ki ustreza učnemu namenu in zdravstvu, V. 138;
- vsaki šoli se odkaže vsako leto primerna poprečnina za vzdrževanje knjižnice, V. 18;
- otroke je treba navajati, da uporabljajo —, V. 80.

Šolski kraj, po sklepu vsakdanjega učnega časa se lahko učitelj brez dopusta oddalji iz šolskega kraja, V. 117.

Šolska kronika, V. 136.

Šolske kuhinje na ljudskih šolah, V. 159.

Šolsko leto na ljudski šoli, začetek, V. 54, 55;

- koliko časa traja, V. 53.

Šolska matica, kako je urejena in kdo jo piše, V. 22;

- voditelj šole more prostovoljno prevzeti pisanje šolske matice, V. 23.

Šolske naloge se zaznamujejo v razrednici, V. 121.

Šolska naznanila, V. 90, 103;

- kaj je treba vpisati, ako je bil otrok oproščen pouka v kakem učnem predmetu ali na občji ljudski šoli ni bil poučevan v veronauku, V. 91;
- se izdajajo štirikrat na leto in se pusté na koncu šolskega leta roditeljem, V. 89;
- ja treba pokazati ob vzprejemu otrok, V. 40;
- uvrstitev otrok v razrede, oddelke ali skupine na podstavi šolskih naznanil, V. 46;
- se ne izdajajo na meščanski šoli; namesto njih se lahko pošiljajo starišem konferenčna poročila, V. 172;
- izdajanje v državi veljavnih šolskih naznanil na zasebnih ljudskih šolah, V. 196.

Šolski obisk glej Hoja v šolo!

Šolska oblastva moraja skrbeti za dobro šolsko disciplino, V. 73, 84, 217, 218;

- morajo paziti na duševni in telesni blagor šolskih otrok, V. 212;
- prim. Ministrstvo za bogočastje in nauk, Deželno, Okrajno in Krajno šolsko oblastvo.

Šolska obveznost gledé ljudske šole, I. 21, 24, 75, str. 52, 65, V. 99, 165, 193, 205, 211;

- prične s šolskim letom, ki sledi dosegi za šolo godne starosti, V. 20;
- traja, dokler ni otrok odrasel šoli, I. 21, 75, V. 20, 28, 29, 30, 95, 99, 100, 196, 208;
- gledé meščanske šole, V. 161, 175, 176, 177, 196, 209;
- oprostive, I. 23, V. 24, 25, 26, 94, 201, 204;
- nadaljevanje hoje v šolo, potem ko je otrok odrasel šoli, V. 39.

Šolska obveznost glej Dolžnost hoditi v šolo.

Šolski okoliš; vsaki ljudski šoli se odkaže določen šolski okoliš, I. 59, V. 21, 161;

- vzprejem šolskih otrok, ki stanujejo izven šolskega okoliša, V. 38.

Šolsko orodje na ljudski šoli, V. 75, 138, 139.

Šolski otroci ne smejo ostati brez pouka, ki je predpisan za javno ljudsko šolo, I. 20, 23, 70, V. 25, 31, 32, 191, 201, 204, 214;

- se morejo poučevati doma ali pa v kakem zasebnem učilišču, I. 23, 70, V. 24, 201, 204, 214;
- se ne smejo poučevati v zakotnih šolah, V. 203;
- se ne smejo poučevati v šoli po pouku, in učiteljem je prepovedano šolsko postransko poučevanje, V. 126;
- obveznost šolskih otrok, hoditi v javno ljudsko šolo, I. 21, 24, 75, str. 52 in 65, V. 99, 161, 165, 193, 205, 211;

Šolski otroci všolanje v tuj šolski okraj, V. 21, 36, 38;

- število otrok je merodajno za uredbo ljudske šole, I. 7, 11, 19, V. 1, 3, 50, 51, 179;
- vzprejem otrok, ki še nišo v šoli obvezni starosti in tistih, ki so šoli že odrasli, V. 36, 37, 39;
- kdaj se oproste — od dolžnosti, hoditi v obvezno šolo, I. 23, V. 24, 25, 26, 94, 201, 204;
- če se rabi otrok za obrtna dela, se to ne šteje za opravičevalni izgovor, ako izostane iz šole, I. 60, V. 66;
- vzprejem v ljudsko šolo, V. 57, 162—166;
- — med šolskim letom, I. 22, V. 43, 168;
- pomočni in pospeševalni razredi za pouk ne polnournih ali slabše nadarjenih otrok, V. 6, 26, 165;
- disciplinarni razredi za izprijene otroke, V. 82;
- dovoljenje, da smejo — izostati iz šole, V. 65, 66;
- med poukom — ne smejo zapustiti učilnice brez dovolila učiteljevega, V. 64;
- oddaljeno stanujočim otrokom je treba dovoliti, da se mudé med dopoldanskim in opoldanskim odmorom v šolskem poslopju, V. 59, 213;
- uvrstitev v razrede, str. 60, V. 167;
- se morajo poučevati v veronauku, I. 3, 5, V. 49, 91, 98, 102, 178, 191, 192, 204;
- udeležba verskih vaj, I. 5, 19, V. 9, 10, 63, 191;
- oprostitev od udeležbe pouka v obveznih predmetih, V. 27, 91, 98, 178, 201;
- morajo imeti za dotično učno stopnjo predpisane učne knjige, čitanke, pisalno in risalno orodje, I. 25, V. 19, 217;
- klasifikacija in spričevala, str. 74, V. 172—178, 196, 206—209;
- morajo pokazati roditeljem šolsko naznanilo, V. 89;
- se morajo vzgajati v ljudski šoli нравно-versko, I. 1, V. 71, 74, 77, 214;
- se morajo izključiti iz ljudske šole, ako bi bili nevarni нравности součencev, V. 85;
- se morajo natančno držati šolskega reda, V. 86;
- smejo pri javnih predstavah in gledaliških igrar in koncertih sodelovati samo z dovolilom okrajnega šolskega oblastva, V. 79;
- ne smejo biti udje društev ali nositi društvenih znakov, V. 78;
- ne smejo nabirati med seboj denarja, V. 78;
- se ne smejo uporabljati za opravila in dela, ki se ne ujemajo s šolsko disciplino ali so nevarna zdravju otrok, V. 124;
- odpust iz ljudske šole, I. 21, V. 28, 95, 175, 176, 177, 196, 208, 209.

Šolsko popisovanje od hiše do hiše je podstava za pisanje šolske matice, V. 22.

Šolsko poslopje (šolski prostori); V. 63, 138;

- šolski prostori naj se ne rabijo za kaj drugega, nego za kar so namenjeni, V. 123, 138;
- voditelj šole mora skrbeti, da se pravočasno pred začetkom pouka odpre in da je v njem predpisana temperatura, V. 64;
- po pouku zapusté otroci — v določenem redu, V. 64;
- za predpisano temeljito snaženje vseh šolskih prostorov je treba dati prosto tudi potrebne dneve v tednu, V. 56;
- da se ob nevarnosti ognja ali ob drugih dogodkih šola naglo izprazni, je treba imeti s šolskimi otroci od časa do časa posebne vaje, V. 64;
- nadzorovanje otrok, kadar zapuščajo šolsko poslopje, V. 74.

Šolske potrebščine, učiteljem ni dovoljeno, prodajati otrokom —, V. 125.
Šolski praktikanti se smejo pripuščati na ljudskih šolah samo izjemoma, V. 130.

Šolski red, za vsako šolo je treba sestaviti poseben —, V. 86.

Šolske slovesnosti na koncu šolskega leta, V. 101;

— učitelji se morajo udeleževati oficijelnih šolskih slavnosti, V. 122.

Šolski voditelj glej **Voditelj ljudske šole!**

Šolski vrt pri ljudski šoli, I. 63, V. 13;

— oskrbuje voditelj šole, V. 13.

Šolske zamude, kako je postopati ob kaznovanju šolskih zamud, V. 67, 70.

Šolski zdravniki, str. 125;

— njih sodelovanje z učiteljskim zborom, V. 69;

— udeležba na učiteljski konferenci, V. 145.

Statut glej **Ustav**.

Število gojencev na učiteljiščih, I. 33.

Število otrok na občinah ljudskih šolah, I. 11, 59, V. 21, 36;

— je merodajno za uredbo ljudske šole, I. 7, 11, 19, V. 1, 3, 50, 51, 179, str. 127.

Število razredov na občinah ljudskih šolah se ravna po številu šolskih otrok in učnih mest, I. 3, 7, V. 3, 51;

— na meščanskih šolah, I. 19, V. 157, str. 127.

Število strokovnih učiteljev na meščanskih šolah I. 19, V. 179, str. 127.

Število tedenskih učnih ur določa učni načrt, I. 9, V. 7, 8;

— po učnem načrtu postavljene tedenske učne ure je porazdeliti na ostale dneve v tednu kolikor mogoče enakomerno, V. 59.

Število učnih mest na občinah ljudskih šolah, I. 11, V. 51, 104;

— je merodajno za uredbo ljudske šole, I. 3, 7, V. 1, 3.

Število učnih ur v tednu za vsak posamezen učni predmet določa učni načrt, I. 9, V. 7, 8.

Stipendije za gojence učiteljišč, V. 37.

T.

Telesne vaje, na ljudski šoli naj se marljivo gojijo —, V. 14.

Telovadba — učni predmet na ljudski šoli, I. 3, 17;

— posebne skupine za pouk v telovadbi, V. 6, 7, 48;

— oprostitev otrok od udeležbe telovadbe, V. 27, 91, 98, 178;

— ni obvezna za deklice, I. 3, 17, V. 12, 40, 63, 206, 208;

— deklice poučujejo v telovadbi učiteljice, str. 28;

— da se poskrbi za pouk deklic v telovadbi na mešanih ljudskih šolah, se lahko pripusté samo ženske učne moči, da prosijo za kako učno mesto, V. 113.

Telovadišče pri ljudskih šolah, I. 63, V. 138.

Telovadne šole, obiskovanje telovadnih šol poleg ljudske šole, V. 201.

Temperatura, v šoli mora biti predpisana —, V. 64.

Tiskovine za uradne spise, spričevala i. t. d., V. 221.

Tobak pušiti je šolskim otrokom strogo prepovedano, V. 77.

Točnost, otroke je treba navajati k točnosti, V. 75.

Trgovinske šole ali strokovni tečaji nadomeščajo po okolnostih pouk ljudske šole, I. 23, V. 25, 201.

Trpinčenje živali, otroke je treba poučiti, kako gnusno je trpinčiti živali, V. 76.

U.

Uhogi, knjige za —, V. 136.

Učila in samoučila na ljudskih šolah, I. 8, 25, 45, V. 18, 19, 138;

- koliko morajo plačevati za — tisti, ki vzdržujejo šolo, določa deželno zakonodajstvo, I. 63;
- vsaki šoli se nakaže primerna poprečnina za vzdrževanje in pomnoževanje zbirke učil, V. 18;
- učiteljska konferenca odloča o nabavi učil, V. 140;
- pri izbiranju in nakupovanju učil in samoučil je treba dajati prednost domačim izdelkom, str. 121;
- roditelji so dolžni, otrokom nabaviti potrebna —, I. 25, V. 19, 215;
- ako roditelji ne izpolné svoje zakonite dolžnosti, da bi nabavili otrokom potrebna —, naj se obrne voditelj šole za odpomoč na krajno šolsko oblastvo, V. 19, 217.

Učilnice se morajo pravočasno odpreti pred začetkom pouka; v njih mora biti predpisana temperatura, V. 64;

- v času pouka smejo prihajati v učilnice samo osebe, ki imajo pravico za to, V. 123;
- posamezne učilnice nadzoruje razrednik, V. 139;
- med poukom se ne sme noben otrok odstraniti iz učilnice brez učiteljevega dovoljenja, V. 64;
- šolski red je v učilnicah narediti viden poleg urnikov, V. 86.

Učiteljice na javnih ljudskih šolah, I. 14, 15, 16, V. 104, 113, 182;

- za ženska ročna dela, I. 15, 30, V. 104, 113.

Učiteljšča, moška in ženska, I. 26—42;

- meščanska šola posreduje izomiko pripravljajočo na —, I. 17, 32, V. 182;
- založne potrebščine za — se plačujejo iz državnih novcev, V. 67.

Učiteljska konferenca, I. 43, str. 94, 126;

- njena naloga, V. 140;
- predsednik in udje, V. 141;
- glasovalna pravica udov, V. 142;
- okrajno šolsko oblastvo more na prošnjo cerkvenega oblastva oprostiti veroučitelje od udeležbe, V. 144;
- kako se skliče, koliko časa traja —; udeležba krajnega šolskega nadzornika in šolskega zdravnika, V. 145;
- razpravljanje in glasovanje, V. 145;
- zapisnik o razpravah —, V. 148;
- uradna tajnost gledé stvari, o katerih se je razpravljalo v konferenci in ki jih je predsednik proglasil za zaupne, V. 149;
- posebne konference na meščanskih šolah, V. 184, 185;
- na enorazrednih šolah prehajajo pravice učiteljskega zbora na šolskega voditelja, V. 151;
- natančnejše predpise o učiteljskih konferencah izda deželno šolsko oblastvo, V. 150;
- njen delokrog:
 - razdeljuje učno stvarino na posamezne razrede, oddelke in skupine, V. 8, 140;
 - določa, kje in kdaj na se zbirajo otroci k verskim vajam in kako jih je treba nadzorovati, I. 48, V. 10, 74, 122;
 - dovoljuje izstop iz neobveznega predmeta tekom šolskega leta, V. 12;
 - prerešatava urnik, V. 17, 135;
 - predlaga, da se odstrani otrok, ki je šoli odrasel, V. 39;
 - odloča v dvomljivih primerih o uvrstitvi otrok, V. 47, 52;

Učiteljska konferenca, njen delokrog:

- se izjavlja o določitvi glavnih počitnic, V. 55;
- določa, kako je otroka po krajnih razmerah nadzorovati, V. 74, 122, 213;
- ustanavlja red za vedenje in odločuje, kadar se ne zedinijo učitelji v posameznih predmetih glede klasifikacije, V. 88;
- odloča o tem, ali je otrok zrel, da prestopi v višji razred ali oddelek, V. 92, 207;
- odloča o odpustu otrok iz šolske obveznosti, V. 97, 99, 100;
- odloča o vzprejemu otrok v posamezne razrede meščanske šole, V. 167;
- oprašča od šolnine, V. 210;
- sodeluje na polju oskrbovanja otrok, V. 216.

Učiteljska knjižnica, v vsakem šolskem okraju naj se napravi —, I. 44.

Učiteljska mesta na občinjskih šolah, I. 3, 7, 11, V. 1, 3, 51, 104;

- na meščanskih šolah, I. 19, 179, str. 127.

Učiteljsko osebje na učiteljskih imenuje minister za bogočastje in nauk, I. 35.

Učiteljski zbor na ljudski šoli, kako je sestavljen, V. 104.

Učiteljski zbor na učiteljskih, I. 35, 36.

Učni čas na ljudski šoli, V. 15, str. 62;

- obiskovanje šole v predpisanem učnem času, V. 63, 64;
- učitelji se morajo strogo držati predpisanega učnega časa, V. 122.

Učni jezik — učni predmet na občinjski šoli, I. 3, V. 163;

- učni predmet na meščanski šoli, I. 17, V. 176;
- določitev učnega jezika na ljudski šoli, I. 6, 9, V. 2;
- na učiteljskih, I. 31.

Učne knjige in čitanke za občne ljudske šole, I. 8, 25, 45, str. 28, V. 19, 125;

- za meščanske šole, I. 19, str. 28, V. 185;
- za zasebne ljudske šole, V. 191.

Učna metoda, kaka določna — se ne predpisuje na ljudskih šolah, I. 45, V. 8.

Učne moči na javnih ljudskih šolah, str. 48, 80, 126;

- službovanje v javnih šolah je javna služba in dobiti jo more enakomerno vsak državljan, I. 48, V. 105, 118;
- število učiteljskih mest na občinjski šoli, I. 3, 7, 11, V. 1, 3, 51, 104;
- — na meščanski, šoli, I. 19, V. 179, str. 127;
- učna usposobljenost, str. 9, I. 70, V. 104, 105, 106, 107, 114, 179, 181, 189;
- usposobljenost za poučevanje veronauka, I. 5, 38, 48, str. 43, 44, V. 108, 111, 112;
- ponavljanje preskušnje za učno usposobljenost, I. 39, 40, 53, V. 107;
- kako se nameščajo učitelji na ljudskih šolah, I. 49, 50, 109, 110;
- — na dekliških šolah, I. 14, 15, V. 104, 113;
- prejemki, I. 55, V. 110;
- učna obveznost, I. 51, V. 114, 181, 183, str. 127;
- dopusti, V. 115;
- nadomestovanje učnih moči, V. 115;
- kdaj se smejo — oddaljiti iz šolskega kraja V. 117;
- stanovske dolžnosti, I. 50, 52, 54, V. 118, 125—127;
- dolžnosti proti predstojnikom, V. 119, 133, 134;

- Učne moči na javnih ljudskih šolah,** dolžnosti proti starišem šolskih otrok, V. 35, 67, 73, 121, 122, 123, 136, 139, 143, 149;
- dolžnosti proti šolskim otrokom, I. 48, V. 10, 65, 67, 68, 69, 74, 75—77, 88, 122, 212, 213, 219;
 - učitelji morajo skrbeti za svojo nadaljnjo izobrazbo, str. 12, V. 121, 140;
 - pravica do pokojnine, I. 56.
- Učni načrt** za obče ljudske šole, I. 4, str. 21, 27, V. 8, str. 121;
- določa, katere starostne stopnje je treba odkazati vsakemu posameznemu razredu, V. 3, 7;
 - določa število tedenskih učnih ur, I. 9, V. 7, 8;
 - določa učni smoter vsake učne stopnje, I. 3, str. 21, V. 8, 140;
 - ministrstvo za bogočastje in nauk dovoljuje uvedbo kaknega posebnega, od normalnega učnega načrta razlikujočega se učnega načrta, V. 11;
 - za veronauk, I. 5, V. 8;
 - za meščansko šolo, I. 19, str. 23, 29, V. 153—156, str. 127;
 - zasebne ljudske šole mora ustrezati vsaj zahtevam, ki se stavljajo javni ljudski šoli enake vrste, I. 70, V. 191.
- Učna naloga** ljudske šole, posamezne šolske ure se ne smejo porabljati drugače nego za izpolnjevanje vsakočasne učne naloge, V. 121.
- Učna obveznost** učnih moči na javnih ljudskih šolah, I. 51, V. 114;
- voditelja šole je treba omejiti na najpotrebnejše, V. 114;
 - zmanjšanje učne obveznosti, V. 115;
 - strokovnih učiteljev na meščanskih šolah, I. 51, V. 181, 183, str. 127.
- Učne potrebe** prebivalstva je treba vpoštevati pri uredbi ljudske šole, I. 1, 17, V. 1, 15, 152.
- Učni predmeti** na obči ljudski šoli, I. 3, V. 12;
- oprostitve od udeležbe pouka v obveznih učnih predmetih, V. 27, 91, 98;
 - klasifikacija, V. 87, 88;
 - dodatne ali ponavljalne preskušnje niso dopustne, V. 46;
 - neobvezni — I. 3, V. 6, 7, 12, 40, 63, 206, 208;
 - na meščanski šoli, I. 17, V. 159, 170, str. 127;
 - na moških učiteljskih, I. 29;
 - na ženskih učiteljskih I. 30.
- Učni smoter,** učni načrt določa — za vsako učno stopnjo, I. 3, str. 22, V. 8;
- za vsak posamezni razred se določa v učiteljski konferenci, V. 140;
 - vse poučevanje je treba uravnati tako, da dosežejo učni smoter vsi normalno razviti otroci, V. 8, 92;
 - vsak učitelj je odgovoren za dosego predpisanega učnega smotra, V. 121.
- Učne stopnje** na ljudski šoli, I. 3, 4, 7, V. 3, 8;
- prim. „Razredi“, „Oddelki“, „Skupine“.
- Učni tečaji,** posebni — za šoli odraslo mladino, I. 10, 59, str. 25, 26;
- za splošno izobrazbo šoli odraslih deklic, I. 10, 59;
 - enoletni — na meščanskih šolah, I. 157.
- Učna tvarina,** učitelji morajo predelano učno tvarino zaznamovati v razrednici, V. 121.
- Učne ure,** število tedenskih učnih ur določa učni načrt, I. 9, V. 7, 8;
- je treba porazdeliti na dneve v tednu kolikor moči enakomerno, V. 59;
 - se ne smejo porabljati drugače nego za izpolnjevanje vsakočasne učne naloge, V. 121.
- Udje učiteljske konference,** V. 141, 145.
- Ugled učiteljskega stanu,** učitelji naj se ogibajo vsakega vedenja, ki nasprotuje njihovim dolžnostim in škoduje ugledu učiteljskega stanu, I. 54, V. 118, 133.

- Ukazi šolskih oblastev**, učitelji se jim morajo pokoriti, V. 119;
— voditelj šole je odgovoren za njih natančno izvrševanje, V. 131;
— stariši se jim morajo pokoriti, V. 120.
- Ukor** — šolska kazen, V. 82.
- Umetniški in prirodni spomeniki**; otroke je treba navajati na varstvo umetniških in prirodnih spomenikov, V. 76.
- Uporaba neizprašanih pomožnih učnih moči**, V. 107, 180, 190.
- Uporaba strokovnih učiteljev** v učnih predmetih, za katere je pogoj posebna usposobljenost, V. 181.
- Uporaba učnih moči** v učnem predmetu, za kateri je pogoj posebna usposobljenost, se plača posebej, V. 114.
- Uporaba začasno odstavljenih učnih moči** ni dopustna, V. 106.
- Uporaba otrok** za opravila in dela, ki se ne ujemajo v šolsko disciplino, V. 124.
- Uradno občevarje** s šolskimi oblastvi posreduje na ljudski šoli šolski voditelj, V. 132.
- Uradne osebe**, učitelji uživajo kakor — polno zakonito varstvo oblastev, I. 48, V. 118.
- Uradni pečat**, V. 90, 96, 132, 173, 207.
- Uradni spisi** javnih ljudskih šol, V. 136;
— obrazci za —, V. 221, str. 121;
— učitelji morajo marljivo in skrbno pisati uradne spise, V. 121;
— kadar se opusti zasebna ljudska šola, je treba izročiti — okrajnemu šolskemu oblastvu, V. 199.
- Uradni spisi**; voditelj šole piše uradne spise, V. 121, 136.
- Uradna tajnost** gledé stvari, o katerih se je razpravljalo v učiteljski konferenci, V. 149.
- Uradni zdravnik**, mnenje njegovo o načrtu šolskega reda, V. 86;
— spričevalo in mnenje njegovo o prošnjah učnih moči za dopust, V. 115;
— spričevalo ali mnenje njegovo o šolskih prostorih, V. 187;
— spričevalo ali mnenje njegovo o ustavu vzgojevališč, V. 200, str. 197, 198.
- Uradno zdravniško spričevalo** glej **Uradni zdravnik**.
- Uredba občé ljudske šole**, splošni predpisi, str. 1, I. 3, 4, str. 45, str. 121;
— izpremembe v uredbi, V. 50, 51;
— — posebne uredbe:
za pouk ne polnournih ali slabše nadarjenih otrok, V. 6, 26, str. 121;
za zanemarjene otroke, V. 82;
za pouk otrok, ki se ne vzprejmejo v meščansko šolo, V. 165;
za varstvo otrok, V. 213.
- Urniki**, po katerih načelih naj se sestavijo; obrazci; str. 26, V. 17;
— voditelj šole sestavi urnike in, ko se bili prerezetani v učiteljski konferenci, jih predloži okrajnemu šolskemu oblastvu v odobrilu, V. 17, 135;
— odobreni urniki naj se v učilnicah postavijo tako, da se vidijo, V. 17, 86.
- Usposobljenost** za učiteljsko službo na javnih ljudskih šolah, str. 9, I. 48, V. 104, 105, 106 in 107;
— za veronauk, I. 38, 48, str. 44, V. 108, 111, 112;
— strokovnih učiteljev na meščanskih šolah, V. 179;
— učnih moči na zasebnih moških in ženskih učiteljskih, V. 68;
— voditeljev in učiteljev zasebnih ljudskih šol, V. 70, 189;
— kadar se zahteva posebna učna usposobljenost za uporabo na šolah, tedaj se mora to posebej plačati, V. 114, 181.
- Usposobljenost učna**, glej **Preskušnja o učni usposobljenosti**.

Ustanovitev občin ljudskih šol; kdaj je ustanoviti občo ljudsko šolo, I. 59;

- meščanskih šol, I. 61;
- nadaljnjih postopnih razredov ali vzporednic, ako je šola prenapolnjena, V. 51.

Ustav (štatut) vzgojevališč, V. 82, 200.

Uvrstitev šolskih otrok v razrede, oddelke in skupine občin ljudskih šol; otroci se uvrsté na podstavi zadnjega šolskega naznanila, V. 46, str. 123;

- z ozirom na znanje in starost otroka, V. 47;
- v meščansko šolo, V. 167;
- tekom šolskega leta, V. 52, 168;
- premembe v uvrstitvi, kadar so razredi prenapolnjeni, V. 51.

V.

Vabilo na učiteljsko konferenco, predsednik vabi ude pismeno, V. 145.

Vadnice na učiteljskih, I. 27.

Vadniški učitelji na učiteljskih, I. 35.

Vaje; da se ob nevarnosti ognja ali ob drugih dogodkih šola naglo izprazni, je treba imeti s šolskimi otroci od časa do časa posebne vaje, V. 64.

Varstveno oblastvo je treba poizvedeti pri vzprejemu otrok v ljudsko šolo, V. 40, str. 122.

Varstveno (skrbstveno) sodišče, skrb za osebne razmere varovancev je v prvi vrsti stvar varstvenega sodišča, V. 212;

- imena otrok, ki nimajo varuha, je treba naznaniti varstvenemu sodišču, V. 40;
- nastopa proti roditeljem, ki kljub ponovnemu kaznovanju zanemarjajo pouk in vzgojo otroka, V. 67, 193, 214;
- podpira šolo v njenem vzgojevalnem delovanju, V. 73, 85, 214;
- nadzoruje vzgojo iz šole izključenega otroka, V. 85;
- sproži, da se izprijeni otroci oddajo v kak poboljševalni zavod, V. 85;
- nastopa proti roditeljem otrok, kadar se je hudo zanemarjal zasebni pouk in vzgoja, V. 205, 214;
- delovanje varstvenega sodišča v stvareh, ki se tičejo skrbi za otroke, V. 214, 215, 218—220.

Varovanje koristnih živali in rastlin, otroke je treba k temu navajati, V. 76.

Varstvo otrok, V. 212.

Varstvo ptic, V. 76.

Varstvo za poljedelstvo koristnih ptic, zakoni o —;

- za Goriško-Gradiščansko, str. 70;
- za Jstro, str. 70;
- za Koroško, str. 70;
- za Kranjsko, str. 70;
- za Štajersko, str. 70;
- za Trst, str. 70.

Varstvo umetniških in prirodnih spomenikov, otroke je treba k temu navajati, V. 76.

Varuh; ime, stan in bivališče varuha je treba poizvedeti pri vzprejemu otroka v ljudsko šolo, V. 40, str. 122;

- imena otrok, ki nimajo varuha, je treba naznaniti skrbstvenemu sodišču, V. 40;
- kaj je treba ukreniti, ako se izkaže, da varuhov vpliv ovira šolsko vzgojo, V. 214, 218;

- Večina otrok** je relativno največje število otrok (določila o veronauku), V. 111.
- Vedenje otrok** v šoli in zunaj šole, kako naj učitelji vplivajo na —, V. 74, 122, 213;
— klasifikacija in redovi za —, V. 87, 88, 170.
- Vedenje učiteljev**, ki nasprotuje njihovim dolžnostim in škoduje ugledu učiteljskega stanu, V. 118.
- Vednosti otrok**, ob uvrstitvi otrok v razrede, oddelke in skupine se je treba ozirati na njihove vednosti, V. 47;
— najpotrebnejše — pri odpustu otrok iz ljudske šole, I. 21, V. 95.
- Velike počitnice**, okrajno šolsko oblastvo ima pravico porazdeliti — na posameznih šolah v oddelke med šolskim letom, V. 55.
- Veljavnost** spričeval na zasebnih ljudskih šolah, ki imajo pravico javnosti, V. 196.
- Veselje do prirode**, učitelji naj budé otrokom —, V. 76.
- Veroizpovedanje otroka** je treba poizvedeti pri vzprejemu otroka v šolo, V. 40;
— je zaznamovati v spričevalu in v šolskem naznanilu, V. 90, 96, 173, 174—176, 196, 207, 208, 209;
— v dvomih o veroizpovedanju otroka odloča politično oblastvo, V. 49;
— javna učilišča so odprta brez razločka vere vsem prosilcem, I. 2, V. 32;
— voditelja šole se ravna po večini učencev, I. 49, V. 111;
— učnih moči, za nadzorovanje šolskih otrok pri obveznih verskih vajah se morejo uporabljati samo učne moči dotičnega veroizpovedanja, I. 48, V. 10.
- Veronauk**, učni predmet na obči ljudski šoli, I. 3, 21, V. 91, 95, 98, 163, 192, 208;
— na meščanskih šolah, I. 17, V. 176, 178, 209;
— na učiteljiščih, I. 29, 30;
— kake državno ne priznane verske družbe se ne poučuje na ljudski šoli, V. 49.
- Veronauk na ljudski šoli**, kdo in kako se skrbi za —, I. 5, 48, V. 51, 111, 112, 187, 191, 192;
— posebne skupine za pouk v veronauku, V. 6, 7, 48;
— kako se učna tvarina razdeli, to ustanavljajo cerkvena oblastva, I. 5, V. 8;
— okrajno šolsko oblastvo odloča v dvomih, ali in kako se mora udeleževati kak otrok pouka v veronauku, V. 49;
— ako je dvomljivo, kateri veri pripada otrok, odločajo do pravomočne rešitve stvari roditelji, kateri veronauk naj dobiva otrok v šoli, V. 49;
— ako se veronauk ne more poučevati na šoli, imajo roditelji dolžnost skrbeti za pouk otroka v veronauku, V. 49, 192;
— kako je vpisati v spričevalo red iz veronauka, ako otrok ni imel pouka v njem, V. 91, 98, 102, 178, 192;
— neposrednje nadzorovanje veronauka je pridržano dotični cerkvi ali verski družbi, I. 5, V. 134;
— ure za — je nastaviti v porazumu s cerkvenim oblastvom, V. 135;
— predpisi o uredbi veronauka veljajo tudi za zasebne ljudske šole, V. 187, 191;
— na zasebnih ljudskih šolah, ki jih je ustanovila kaka cerkev ali verska družba, ni treba skrbeti za poučevanje veronauka in za verske vaje drugoverskih šolskih otrok, V. 192.

Veroučitelji na ljudskih šolah, I. 5, V. 104;

- posebni veroučitelji, V. 108, 129;
- ob ustanovitvi mesta posebnega veroučitelja je treba zaslišati dotično versko višje oblastvo, V. 104;
- v krajih, kjer ni duhovnikov, se more poveriti pouk v veronauku učitelju sporazumno s cerkvenim oblastvom, I. 5, 48, V. 111, 112;
- se morajo pokoriti šolskim zakonom, I. 5, 19, V. 129;
- preden se nastopi v posameznih primerih proti kakemu veroučitelju, naj se proprej razpravlja z dotičnim cerkvenim oblastvom, V. 129;
- so udje učiteljske konference, V. 141;
- se morejo oprostiti od udeležbe učiteljske konference, V. 144;
- glasovalna pravica učiteljske konference, V. 142;
- ako se otrok ni poučeval v veronauku, morajo roditelji predložiti spričevalo takega redno nastavljenega veroučitelja, V. 90, 98, 102, 178, 192;
- na meščanskih šolah, I. 19, V. 179;
- na učiteljskih, I. 35, 36.

Verske dolžnosti, pouk naj se razdeli tako, da se tudi verski manjšini omogoči izpolnjevanje njenih verskih dolžnosti, V. 56.

Verske družbe, zapovedani prazniki verskih družb veljajo za počitniške dneve, V. 56:

- na zasebnih ljudskih šolah, ki jih je ustavnovila kaka verska družba iz svojih novcev, ni treba skrbeti za poučevanje veronauka drugoverskih otrok, V. 192;
- prim. **Cerkvena oblastva in Izraelska bogočastna občina**.

Verske manjšine, pouk naj se razdeli tako, da se tudi verski manjšini omogoči izpolnjevanje verskih dolžnosti, V. 56;

- pri razpisu učnih mest se je treba ozirati na potrebe verske manjšine, str. 44, V. 112.

Verska strpnost, otroke je treba navajati k verski strpnosti, V. 71.

Verske vaje na ljudski šoli; odredbe cerkvenega oblastva o verskih vajah naznanja voditelju šole okrajno šolsko oblastvo, I. 5, 19, V. 9;

- otroci se morajo udeleževati razglašanih verskih vaj svojega veroizpovedanja, V. 63;
- šolski otroci, ki so dolžni udeleževati se verskih vaj, se po potrebi oproste pouka, V. 10;
- nadzorovanje šolskih otrok, I. 48, V. 10, 74, 122;
- predpisi o verskih vajah na javnih ljudskih šolah veljajo tudi za zasebne ljudske šole, V. 191.

Verske vaje na ljudskih šolah, **okrajno šolsko oblastvo naznanja odredbe cerkvenega oblastva gledé verskih vaj**, I. 5, 9, V. 9.

Versko višje oblastvo je zaslišati ob ustanovitvi mesta posebnega veroučitelja, V. 104;

- se izreka o usposobljenosti prosilca za mesto veroučitelja, V. 108.

Vinska trgategv. nje vpoštevanje ob določevanju glavnih počitnic, V. 55.

Višje šole nadomeščajo ljudskošolski pouk, I. 23, V. 25.

Voditelj ljudske šole, I. 12, 14, 18, V. 131, 158;

- usposobljenost za veronauk, I. 48, V. 111;
- pravice in dolžnosti, V. 131—139;
- oskrbuje šolski vrt in obdeluje poskusno polje, V. 13;
- sestavlja urnike, V. 17, 135;
- more prevzeti sestavo in pisanje šolske matice, V. 23;
- vzprejema otroke v šolo, V. 35 in jih uvršča v razrede, oddelke in skupine, V. 45;
- sestavlja izkaze o uvrstitvi otrok za okrajno šolsko oblastvo, V. 50;

- Voditelj ljudske šole** mora skrbeti, da se učilnice pravočasno pred začetkom pouka odpró in da je v njih predpisana temperatura, V. 64;
- dovoljuje, da sme otrok izostati iz šole za več dni, V. 65;
 - zbira izkaze o šolskih zamudah in jih predlaga krajnemu šolskemu oblastvu, V. 70;
 - dovoljuje otrokom, da se smejo udeležiti društvenih zborovanj, V. 78;
 - ima v nujnih primerih pravico na svojo odgovornost zabraniti izprijenemu otroku prihod v šolo, V. 85;
 - podpisuje vsa spričevala in šolska naznanila, V. 90, 96, 207, 208;
 - obvesti krajno šolsko oblastvo, kadar izstopi iz šole kak otrok, V. 23, 94, 97;
 - izroči otroku odpustnico ali odhodnico in obvesti stariše, ako se otroku zabrani odpustnica, V. 97, 99, 100;
 - učno obveznost voditelja šole je treba omejiti na najpotrebnejše, V. 114;
 - ako je — zadržan, ga nadomestuje po činu najstarejša učna moč, V. 115, 131;
 - dovoljuje učiteljem dopuste do treh dni, V. 115;
 - ako so učne moči zadržane poučevati, skrbi —, da se poučevanje nadaljuje, V. 116;
 - mora vsakikrat, kadar se oddalji za več nego osem dni, naznaniti to okrajnemu šolskemu oblastvu, V. 117;
 - more z dovolilom okrajnega šolskega oblastva preskrbeti otrokom potrebne šolske knjige, šolsko orodje in potrebščine, V. 125;
 - zastopa šolo na zunaj, V. 132;
 - naj navaja podrejene mu učne moči k zvestemu izpolnjevanju dolžnosti, V. 133, 134;
 - piše uradne spise, V. 136;
 - nadzoruje šolsko poslopje in izvršuje bišni red, V. 138;
 - je predsednik učiteljske konference, V. 141, 146;
 - je dolžen naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu, ako bi se pri preskušnji zasebno poučevanega otroka pokazalo, da se je hudo zanemarjalo domače poučevanje ali vzgoja otroka, V. 211;
 - sodeluje v stvareh, ki se tičejo skrbstva ali varstva otrok, V. 216, 219.
- Volilna pravica**, šolski voditelj naj dá učiteljem svoboden čas, ki je potreben za izvrševanje volilne pravice v javna zastopstva, V. 115.
- Vpeljavanje v šolsko službo**, V. 110.
- Vreme**, slabo — velja za opravičevalen izgovor, ako izostane otrok iz šole, V. 66.
- Vroči letni čas**, v mestih sme deželno šolsko oblastvo vpeljati nerazdeljeni dopoldanski pouk samo za —, V. 60, str. 124.
- Vročinske počitnice**, str. 124.
- Vrt za učitelja**, I. 63, V. 13.
- Vzdrževalci šole**, I. 62, V. 63—66;
- morajo biti povprašani, ako so z uredbo šole združeni otroški, katerih jim ni treba nositi po zakonu, I. 62, 63—66, V. 1; n. pr. pri določitvi, koliko učiteljev je nastaviti, V. 104;
 - kadar se uvede pouk v predmetu, ki po zakonu ni predpisan, V. 12, 13, 159;
 - kadar se uvedejo mladinske igre, V. 14;
 - morajo biti zaslišani, preden se ljudska šola uredi jezikovno, I. 6, 19, V. 2;
 - morejo prositi, da se meščanska šola združi z občo ljudsko šolo pod skupnim vodstvom ravnatelja meščanske šole, I. 18, V. 158;
 - sodelujejo pri stalni namestitvi izpraznjenih učiteljskih mest, I. 50, V. 109, 110.

Vzgojevališča za otroke v šoli obvezni starosti, I. 70, V. 200, str. 128;

— za ne polnoumne otroke, I. 59, 70, V. 26, V. 200, str. 121;

— za zanemarjene otroke, I. 59, 70, V. 82, 85, 200, 218, str. 128.

Vzgojevalno delovanje ljudske šole, V. 71, 73, 213, str. 125;

— zahteva, da se posvečuje pozornost tudi vedenju otroka zunaj šole, V. 74, 122, 213.

Vzgojevalni pripomočki ljudske šole, V. 73, 81—82, 85.

Vzorci za urnike, str. 25, 26, V. 17.

Vzporednice na občin ljudskih šolah, V. 3, 5, 51;

— na meščanskih šolah, V. 157, str. 127.

Vzprejem v občo ljudsko šolo, str. 57 in 121;

— otroke je treba pripeljati za — v šolo začetkom šolskega leta, I. 22, V. 33;

— v teku šolskega leta je dovoljen le tedaj, ako se preselē roditelji ali ako dovoli ali odredi šolsko oblastvo, I. 22, V. 43;

— krajno šolsko oblastvo naj razglasi kraj, dan in uro vzprejemanja učencev, V. 34;

— se vrši v šolskem poslopju po voditelju šole; ostali učitelji se lahko privzemajo k poslom ob — učencev, V. 35;

— se ne sme zabraniti otrokom, ki stanujejo v šolskem okolišu in so v šoli obvezni starosti, V. 36;

— po končanem vzprejemanju učencev uvrsti voditelj šolske otroke v razrede, oddelke in skupine, V. 45;

— v meščanske šole, V. 162—166, V. 167, 168;

— v učiteljišča, I. 32.

Vzprejemna preskušnja na občin ljudskih šolah, V. 47;

— na meščanskih šolah, V. 163, 166;

— na učiteljiščih, I. 32.

Vzprejemni spiski se morejo rabiti za glavni katalog, V. 40.

Z.

Zabave, izključitev od zabav — šolska kazen, V. 82.

Začasno nameščenje v službi, kako in kdaj naj se vračuni za priznanje pokojnine, I. 56.

Začetek in konec glavnih počitnic v krajih, v katerih so čez mejo ljudske šole segajoča učilišča, V. 54;

— v krajih, kjer je več javnih ljudskih šol, V. 103, str. 123.

Začetek šolskega leta na ljudskih šolah, V. 54, 55.

Zadržki, ako je učitelj zadržan poučevati, mora to takoj naznaniti voditelju šole, V. 115.

Zakon, šola naj navaja otroke k spoštovanju do zakona V. 71.

Zakotne šole, V. 203.

Zalogi šolskih knjig, za tiskanje spričeval in šolskih naznanil je treba rabiti enakovrsten papir za spričevala, ki ima v podtisku cesarskega orla in se dobiva v c. kr. zalogah šolskih knjig, V. 103.

Založne potrebščine za učiteljišča se plačujejo iz državnih novcev, I. 67.

Zanemarjeni otroci, šole in vzgojevališča za zanemarjene otroke, I. 59, V. 82, 85, 200, 218, str. 128.

Zapisnik o razpravah učiteljske konference, V. 148.

Zapretilo izključitve — šolska kazen, V. 82.

Zasebna ljudska šola; vsakdo, ki more dokazati svojo usposobljenost za to, sme ustanoviti zasebno ljudsko šolo, V. 187;

— dokler se ne podeli dovolilo, se ne sme odpreti —, I. 70, V. 188;

Zasebna ljudska šola, učna usposobljenost voditeljev in učiteljev, V. 189;

- vsako menjavo v učnem osebju, vsako izpremembo v učnem načrtu in vsako izpremembo v nastanitvi šole je treba naznaniti okrajnemu šolskemu oblastvu, I. 70, V. 188;
- učni načrt mora ustrezati vsaj zahtevam, ki se stavijo javni ljudski šoli enake vrste, I. 70, V. 191;
- poučevati se sme samo na podstavi odobrenih učnih knjig, V. 191;
- na zasebnih ljudskih šolah, ki jih je ustanovila kaka cerkev ali verska družba iz svojih novcev za šolske otroke svojega veroizpovedanja, ni treba skrbeti za poučevanja veronauka drugoverskih šolskih otrok, V. 192;
- predpisi gledé nadzorovanja šolskega obiskovanja na javnih ljudskih šolah, V. 193;
- podelitev pravice javnosti, I. 72, V. 195, 196;
- ako se število razredov pomnoži ali zmanjša, ni prizadeta podeljena pravica javnosti, V. 197;
- ako zasebna ljudska šola menja svojega vzdrževalca, je treba vnovič prositi za podelitev pravice javnosti, V. 197;
- uporabljati učne moči, ki imajo samo spričevalo zrelosti, je dovoljeno na zasebnih šolah s pravico javnosti samo v gotovem razmerju, I. 13, V. 198;
- kdaj se odvzame pravica javnosti, I. 72, V. 202;
- vzdrževalci zasebnih ljudskih šol morajo opustitev svoje šole naznaniti pravočasno okrajnemu šolskemu oblastvu, V. 199;
- kdaj se zapre —, I. 73, V. 202.

Zasebna izobraževališča za učitelje in učiteljice, pogoji za ustanovitev, I. 68;

- pravica javnosti, V. 69.

Zasebna učilišča za otroke v šoli obvezni starosti, glej **Zasebne ljudske šole**.

Zasebna učilišča in vzgajališča, ki spadajo v vrsto ljudskih šol, I. 2, 70, V. 200.

Zavodi za negovanje, odgojo in poučevanje otrok, ki še niso dolžni v šolo hoditi (otroški vrtci), I. 10, 19, 59, str. 26, V. 159;

- za izrejo in vzgojo ne polnournih otrok, I. 59, V. 26;
- za varstvo in za opravlja otrok izven šole, V. 213, str. 124.

Zbirka predpisanih samoučil bodi pri rokah vsaj na vsaki večrazredni šoli, V. 19.

Zdravje, negovanje zdravja v šoli, V. 69, str. 125;

- učitelji naj se strogo ravna po predpisih o negovanju zdravja, V. 68, 123, 136;
- šolsko mladino je treba seznaniti z najvažnejšimi pravili o negovanju zdravja, V. 77;
- šolski prostori morajo ustrezati predpisom zdravstva, I. 63, V. 138;
- predpisi o negovanju zdravja v javnih ljudskih šolah veljajo tudi za zasebne ljudske šole, V. 194;
- ob vzprejemu otroka v ljudsko šolo je treba poizvedeti njegovo zdravstveno stanje, V. 40, str. 125;
- ako se dvomi o godnosti otroka za šolo, je treba zahtevati zdravniško spričevalo, V. 26, 37, 67, 68;
- oprostitev od udeležbe pouka v obveznih predmetih se morejo dovoljevati samo z ozirom na zdravniško ustanovljeno zdravstveno stanje otroka, V. 27.

Zdravniško spričevalo o telesni sposobnosti otroka za šolo, V. 26, 27, 37, 67, 68.

Združenje dveh razredov v en razred, V. 116.

Zemljedelstvo, otrokom je treba umljivo razložiti najvažnejše o varstvu —, V. 76.

Zglaševanje otrok za vzprejem v ljudsko šolo, V. 33;

— za pouk v kakem neobveznem predmetu, V. 12, 40.

Zmanjšanje učne obveznosti, V. 115.

Značaj, s šolo naj se stremi po izobrazbi odkritega blagega značaja, V. 72.

Znamenja, šolskim otrokom je prepovedano nositi —, V. 78.

Zopetna poraba učnih moči, ki so bile izpuščene iz šolske službe, V. 106;

Zrelost otroka, da prestopi v višji razred, V. 46, 90, 92, 93, 173.

Zrelostno spričevalo, I. 34;

— za privatiste, I. 41;

— kdor ima —, je sposoben biti začasno nameščen za podučitelja ali učitelja, I. 38, V. 107, 180, 189;

— uporabljati učne moči, ki imajo samo spričevalo zrelosti, je dovoljeno na zasebnih ljudskih šolah s pravico javnosti samo v gotovem razmerju, I. 13, V. 198, str. 128.

Ž.

Ženski odbori za pospeševanje pouka ročnih del, V. 7.

Ženska ročna dela, glej **Ročna dela**.

Ženske učne moči, I. 14, 15, 16, V. 104, 113, 182.

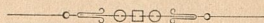
Živali, otroke je treba navajati k varovanju koristnih —, V. 76.

Živi jeziki — učni predmet na meščanskih šolah, I. 17, V. 159.

Vsebina.

	Stran
I. Državni zakon o ljudskih šolah	1
II. Ministrstveni ukaz z dne 18. maja 1874. l., št. 6549 o učnih načrtih za meščanske šole in za različne kategorije občin ljudskih šol	21
III. Ministrstveni ukaz z dne 8. junija 1883. l., št. 10618 v izvršitev zakona z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53)	27
IV. Ministrstveni razpis z dne 12. junija 1883. l., k št. 10618 o izvršitvi šolske novele z dne 2. maja 1883. l. (drž. zak. št. 53)	41
V. Dokončni šolski in učni red za obče ljudske šole in za meščanske šole z dne 29. septembra 1905. l., št. 13200 (š. i. u. r.)	45
VI. Ministrstveni razpis z dne 29. septembra 1905. l., št. 13200 o izvršitvi dokončnega šolskega in učnega reda	120
VII. Stvarno kazalo	130

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

008155 0

00000442182

~~~~~  
Natisnil Karel Gorišek na Dunaju.  
~~~~~


